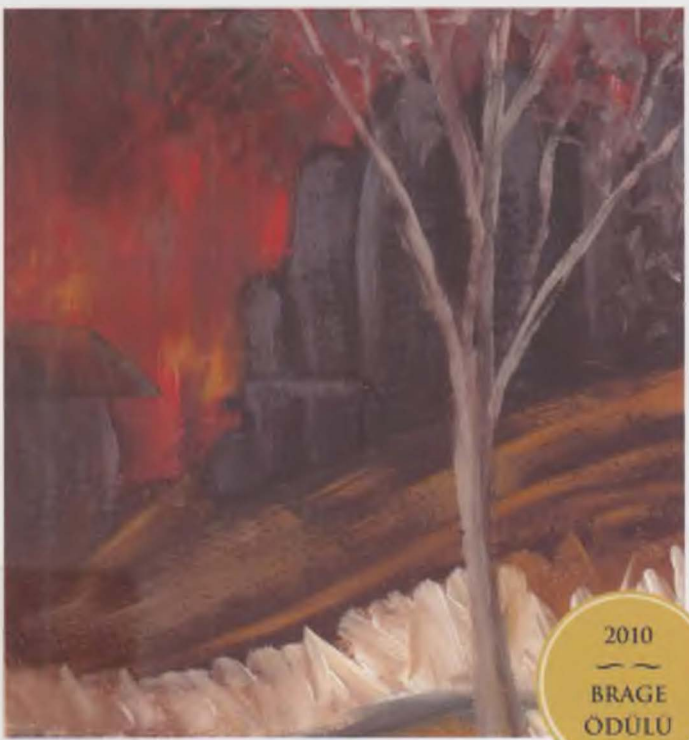
GAUTE HEIVOLL

YANIP KÜL OLMADAN ÖNCE

ROMAN

2010
BRAGE ÖDÜLÜ

Çeviri: DENİZ CANEFE

CAN

Før jeg brenner ned, Gaute Heivoll
© 2010, Gaute Heivoll
© 2013, Can Sanat Yayınları Ltd. Şti.
Bu eserin Türkçe yayın hakları Kalem Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.
Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Şubat 2013
Bu kitabın 1. baskısı 2000 adet yapılmıştır.

Yayına hazırlayan: Seçkin Selvi

Kapak tasarımı: Ayşe Çelem Design
Kapak resmi: © Shutterstock

Kapak baskı: Azra Matbaası
İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

ISBN 978-975-07-1610-2

Bu çeviri NORLA'nın mali desteğiyle yayımlanmıştır.

NORLA

CAN SANAT YAYINLARI
YAPIM, DAĞITIM, TİCARET VE SANAYİ LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33
www.canyayinlari.com
yayinevi@canyayinlari.com

GAUTE HEIVOLL

YANIP KÜL OLMADAN ÖNCE

ROMAN

2010 BRAGE ÖDÜLÜ

Norveççe aslından çeviren

Deniz Canefe

GAUTE HEIVOLL, 1978'de Norveç'in Finsland kentinde dünyaya geldi. Hukuk, psikoloji ve edebiyat öğrenimi yaptı. Antolojilerde ve edebiyat dergilerinde öykü, şiir, deneme ve eleştirileri yayımlanan Heivoll, edebiyat alanındaki çıkışını 2002 yılında *Liten dansende gutt* (Küçük Dansçı Çocuk) öykü derlemesiyle yaptı. 2003'te yayımlanan *Omars siste dager* (Ömer'in Son Günleri), yazarın "yeni çağdaş edebiyatın önemli bir sesi" olarak tanımlanmasını sağladı ve Tiden Ödülü'nü kazandı. 2005 ürünü *Ungdomssangen* (Gençlik Şarkısı) romanından sonra 2008'de *Himmelarkivet* (Gökyüzü Arşivi), 2010'da Brage Ödülü'nü alan *Yanıp Kül Olmadan Önce* adlı yapıtları yayımlandı.

DENİZ CANEFE, 1956 yılında Ankara'da doğdu. Yükseköğrenimini Hacettepe Tıp Fakültesi'nde, Oslo Üniversitesi Tıp ve Felsefe bölümlerinde tamamladı. Norveç'te on üç yıl tıp doktorluğu yaptıktan sonra, 1991 yılında İstanbul'a dönerek Norveççe, İngilizce ve Eski Yunancadan çeviriler yapmaya başladı. İlk yıllarda ağırlığını felsefi metinlerin oluşturduğu çevirileri zamanla klasik ve çağdaş Batı edebiyatına yöneldi ve bu alanda pek çok yapıtı dilimize kazandırdı.

Anlamını yitirdi pek çok şey
Gökyüzünde bir bulut gibi
Yükselen o devasa alev
Hepsini yutuyor
O zaman değişiyor her şey
Değişiyorsun sen kendin
Ve en değerli gördüğün
Yitirmiş artık değerini
Ve arkanda bırakıyorsun küle dönüşenleri
Sen kendin de kül olmuşsun

PÄR LAGERKVIST (1953)

Alfred'in ziyareti sırasında bir hikâye anlatıldı. Başlangıçta bunun yangınlarla bir ilgisinin olduğunu sanmıyordum. Bu hikâyeyi daha önce hiç duymamıştım, baştan sona yürek parçalayıcıydı; ama aynı zamanda da bir şeyle dopdoluydu. Ne ad verebilirim buna?

Sevgi.

Olay doğup büyüdüğüm kasabada, yüz yıl önce olmuştu. Bir adam kendini havaya uçurarak intihar etmişti. Otuz beş yaşındaydı. Dinamit kullanmıştı. Söylenenlere göre olayın ardından çevrede dolaşan annesi oğlunun parçalarını önlüğünün eteğine toplamış. Birkaç gün sonra, kısa bir törenin ardından geri kalan ne varsa 35 numaralı mezara konulmuş. Kilise mezarlığı kuralları. Açıklama olarak *günahkâr* yazılmış.

Doğru olup olmadığını bilmiyorum. Ama yine de anlaşılır bir şey. İnsan oturup biraz kafa yorarsa yavaş yavaş anlıyor. En sonunda geriye tek doğru kalır. İnsan böyle yapar. Başka çaresi yoktur. Çevreyi dolaşıp kalan parçaları önlüğünün eteğine doldurur.

1

I

5 Haziran 1978'de gece yarısını birkaç dakika geçerken Johanna Vatneli mutfağın ışığını söndürdü, kapıyı yavaşça kapadı. Soğuk koridoru dört adımda geçti, odanın kapısını hafifçe araladığında yaz olmasına karşın yerden kaldırılmamış olan gri yün kilimin üzerine bir ışık demeti düştü. İçerinin karanlığında kocası Olav yatmış uyuyordu. Kapının eşiğinde biraz durup kocasının ağır soluklarını dinledi, sonra küçük banyoya girip hep yaptığı gibi musluğu açtı, suyun sessizce akmasına baktı. Yüzünü yıkamak için öne eğildi. İçerisi soğuktu, çıplak ayakları ince kilimin üzerinden sert zemini hissediyordu. Bir an için kendi gözlerinin içine baktı. Bu hep yaptığı bir şey değildi. Biraz öne eğildi, uzun uzun siyah gözbebeklerine baktı. Sonra saçlarını düzeltti, musluktan bir bardak su içti. En son olarak da külotunu değiştirdi. Çıkardığı külot kan içindeydi. Katlayıp gece boyunca suya bastırmak için bir kaba koydu. Geceliğini başından geçirdiği sırada karnında her zamanki gibi bir sızı hissetti; ama bu sızı son zamanlarda daha da artmıştı, özellikle yukarı uzandığında ya da ağır bir şey kaldırdığında. Bıçak gibi bir sızı.

Işığı söndürmeden önce çıkardığı takma dişlerini aynalı dolabın üzerinde Olav'ınkinin yanında duran su bardağına attı.

Sonra bir araba sesi duydu.

Salon karanlıktı, ama pencerelerde tuhaf, kara bir parlaklık vardı, sanki bahçede bir ışık yanıyormuş gibi. Yavaşça pencereye gidip dışarı baktı. Güneyde ay ağaçların tepelerini aydınlatıyordu, henüz çiçeklerini dökmemiş vişne ağaçlarını görebiliyordu, sis olmasaydı batıda, aşağılardaki Li Gölü'nü bile görebilirdi. Işıkları sönük bir araba evin önünden geçip Maesel yolunda yavaşça ilerledi. Kapkaraydı ya da belki kırmızıydı. Görmeye olanak yoktu. Araba çok yavaş gidiyordu, sonunda kavşağı dönüp gözden kayboldu. Johanna pencerede bir, iki, belki de üç dakika daha durdu. Sonra yatak odasına girdi.

"Olav," diye fısıldadı. "Olav."

Yanıt yoktu, uykusu çok ağırdı Olav'ın. Yeniden salona geçti hızla. Koltuğun kenarına çarptığı bacağı acıdı. Pencereye ulaştığında, geri dönen koyu renk arabayı görmeyi başardı. Kavşağı dolanan araba salon penceresinin önünden ağır ağır geçti. Knutsen'in evinden geri dönmüş olmalıydı; ama orada hiç kimse yoktu ki, bir akşam önce şehre dönmüşlerdi, arabayla gittiklerini gözleriyle görmüştü. Johanna araba tekerlerinin seslerini duydu. Kısık motor uğultusunu. Bir radyodan gelen sesi. Sonra araba durdu. Kapının açıldığını duydu, sonra sessizlik oldu. Yüreği ağzına geldi. Yeniden yatak odasına döndü, ışığı yakıp kocasını sarstı. Bu kez uyandı Olav; ama daha yataktan kalkmadan önce ikisi de mutfaktan bir patırtı ve sarsılan cam sesleri duydular. Johanna koridora çıkmadan önce burnuna keskin benzin kokusu gelmişti bile. Mutfak kapısını hızla açtığında bir alev duvarı karşıladı onu. Bütün mutfak yanıyordu. Saniyeler içinde gerçekleşmiş olmalıydı. Yerler, duvarlar, tavan. Alevler kocaman, yaralı bir hayvan gibi her yeri yalıyor ve uğuldu duyordu. Kapının ağzında kımıldayamadan kalakaldı. Uğultuların arasında gelen çatırtıların çatlayan camlar-

dan geldiğini anladı, daha önce bu sesi hiç duymamış olmasına karşın. Sıcak dayanılmaz olana kadar orada durdu. Sanki yüzü eriyor, alnından, gözlerinden, yanaklarından, burnundan ve ağzından aşağı doğru akıyordu.

Adamı o zaman gördü. İki, belki üç saniyeden uzun sürmemişti. Pencerenin hemen dışında, alev denizinin öteki tarafından kara bir gölge gibi duruyordu. Donup kalmıştı. Johanna da öyle. Sonra adam silkindi ve gözden kayboldu.

Koridor şimdiden duman dolmuştu, mutfak duvarlarından sızan dumanlar tavanda yoğun bir sis gibi asılıydı. Johanna telefonu buldu, ahizeyi kaldırdı, Skinnsnes'ten Ingemann'ın numarasını çevirdi. Son günlerdeki olayların ardından bu numarayı siyah keçeli kalemle bir kâğıda yazmıştı. Parmakları numaraları çevirirken ne diyeceğini düşünüyordu. *Ben Johanna Vatneli. Evimiz yanıyor.*

Telefon kesikti.

Tam o sırada elektrik kısa devre yaptı, sigorta kutusundan bir patlama duyuldu, aynanın yanındaki prizden kıvılcımlar fışkırdı, ışıklar söndü, her yan karanlığa gömüldü. Johanna, Olav'ın elini yakaladı, dış kapıya ulaşmak için yerde emekleyerek ilerlemek zorunda kaldılar. Serin gece havası bir anda içeriye doldu ve yangın iyice alevlendi; ardı ardına boğuk patlamalar duydular, sonra bir gümbürtü geldi, çatıyı çökerten alevler pencerelerden fışkırıyordu.

Bu yangın defalarca gözümün önüne geldi. Alevler sanki o gece, tam o ânı beklemiş gibiydiler. Karanlığı yalayarak gökyüzüne yükseliyor, her yanı aydınlatmak, özgür kalmak istiyorlardı. Ve çok kısa bir süre sonra gerçekten özgür kaldılar. Aynı anda çok sayıda pencere patladı, camlar ortalığa saçıldı, alevler artık özgürdü, gökyüzüne uzandılar, çok geçmeden bütün bahçe sarı, gerçek dışı bir ışıkla aydınlandı. Yangını hiç kimse tarif edemedi,

çünkü Olav ve Johanna'dan başka kimse yoktu; ama her şeyi kendi gözlerimle görmüş gibiydim. Yakınlardaki ağaçların bu ışıkta nasıl daha da yakınmış gibi göründüklerini, nasıl sanki yavaşça birbirlerine yaklaşır gibi olduklarını, sessizce bahçenin içlerine uzandıklarını görmüştüm. Olav'ın merdivenin beş basamağından zorlukla inip aşağıdaki uzun çimenlerin ortasında, gövdesini kaplayan gri yosunlarla taşlaşmış gibi duran yaşlı vişne ağacının altına ulaşmasına, bütün bahçeyi geçmesine yardım eden Johanna'nın ancak yola vardıklarında kendini güvende hissedip durduğunu gördüm. Orada durup 1950'den beri yaşadıkları eve bakakaldılar. Tek bir söz söylemediler, söyleyecek hiçbir şey yoktu. Bir-iki dakika sonra Johanna silkindi; ama Olav üzerinde pijamasıyla kımıldamadan duruyordu. Alevlerin ışığında küçük bir çocuğa benziyordu. Ağzı yarı aralıktı, sanki sözlüklerde bulunmayan bir sözcüğü söylemeye çalışır gibi belli belirsiz kımıldıyordu dudakları. Johanna hızla bahçeye geri döndü, daha birkaç gün önce çiçek açmış elma ağaçlarının ve böğürtlen çalılarının arasından geçti. Çimenlere çiy düşmüştü, geceliğinin etekleri ve ayak bilekleri ıslandı. Merdivenlerde durduğunda mutfaktan ve doğuya bakan çatı katından gelen korkunç sıcağı hissetti.

Sonra içeri girdi.

Koridordaki dumanların çoğu dışarı çıkmıştı, kapalı mutfak kapısını ve sonuna kadar açık salon kapısını görebiliyordu. Birkaç tedirgin adım attı. Her yandan gümbürtüler geliyordu, ama merdivenlere ulaşacaktı. Attığı her adımda karnının sızısı artıyordu. Bir bıçak saplanıp çıkıyordu sanki. Merdiven tırabzanına tutuna tutuna yukarı çıktı, çatı odaları arasındaki açıklığa ulaştı. Bir zamanlar Kåre'nin olan odanın kapısını açtı, her şey eskisi gibiydi. Beyaz yatak, Kåre'nin ölümünden sonra bunca yıldır olduğu gibi toplanmış duruyordu. Dolabı oraday-

dı, koltuk değneklerini dayadığı sandalye, şelalenin yanında oynayan, üzerinde melekler uçuşan iki çocuk resmi, her şey yerli yerindeydi. Johanna'nın içinde üç bin kron olan çantası da oradaydı. İçi Kåre'nin giysileriyle dolu konsolun en üst gözündeydi. Kåre'nin eski gömleklerinden biri, göğsünde küçük bir yırtık olan gözüne çarptığında Johanna aşağıya inecek gücünün kalmadığını anladı. Sanki yalnızca o gömleği görmek onu her şeyden vazgeçirmişti. Çantayı elinden yere düşürdü, sakin bir şekilde yatağın üzerine oturdu. Altında yatağın yaylarının tanıdık gıcırtısını duydu. Yerdeki çatlaklardan içeri sızan duman tavanda birikiyordu. Dumanlar sakin bir siluete dönüşmeye başladı gözlerinin önünde. Kollar, eller, ayaklar ve belirsiz bir yüz şekillendi. Johanna başını öne eğdi, başı sonu belli olmayan sessiz bir duaya girişti, kıpırdanan dudaklarından bir ya da iki cümlecik dökülmüştü ki keskin ve yüksek bir patlama duyuldu. Bu ses başka her şeyi unutup ayağa kalkmasına yetti, geriye doğru bir adım attı. Yeniden kendine gelmişti, duman hayalet silinip yok oldu, onun yerini giderek kesif bir dumanla kaplanan ve soluk alınamaz olan oda aldı. Çantayı kaptığı gibi odadan dışarı çıktı. Merdivenlerden hızla indiğinde bütün yüzünü yakan yoğun, kötü kokulu bir duman bulutunun içinde buldu kendini. Yatak odasındaki giysilerinin tutuşmak üzere olduklarını anlamıştı. Boğazı tıkanıyordu, kusmak istiyordu, gözleri kararıyordu; ama kapıya ulaşmak için nereye doğru yürümesi gerektiğini biliyordu. Son metreleri kör gibi tökezleyerek geçti; ama buradan o kadar çok kez geçmişti ki kapıyı hiç sorun olmadan buluverdi. Merdivenlere geldiğinde sanki sıcak onu sırtından itip evden metrelerce uzağa fırlatıverdi. Ciğerlerini serin, taze gece havasıyla doldurdu, dizüstü çöktü. Sarıdan beyaza, beyazdan turuncuya, kızıla dönüşen ışıkların ortasında çimenlere diz çökmüş oturduğu-

nu görüyordum sanki. Yüzü çimenlere dönük otururken usulca kendini toparladı. Sonunda ayağa kalkmayı başardı; ama çevrede hiç kimse yoktu. Şimdi yangın alevlerinin aydınlattığı komşu eve giden yamacı tırmandı hızla. Daha kapıyı çalmaya fırsat bulamadan komşu fırtına gibi merdivenlere çıkmıştı bile. Odd Syvertsen'di gelen. Işıklardan uyanmıştı. Johanna adamın kolunu yakaladı, ona mı destek oluyordu yoksa kendisi mi düşmemeye çalışıyordu belli değildi. Zorlukla fısıldadı, ama adam her bir sözcüğü duymuştu.

"Olav'ı bulamıyorum."

Odd Syvertsen önce telefon etmek için eve daldı, bu sırada Johanna hızla yamacı inip yeniden yola ulaştı. Şimdi bütün ev alev almıştı. Giderek yükselen çatırtı ve patırtılar Li Gölü'nde ve batıdaki tepelerde yankılanıyordu. Sanki gökyüzü parçalanıyormuş gibiydi. Alevler birbirlerinin çevresinde dönüp duran, iç içe geçen, sonra birbirlerinden kurtulmaya çalışan devasa, vahşi kuşlara benziyordu. Birkaç dakika içinde yangın iyice büyümüş, şiddetlenmişti. Yine de Johanna'nın çevresindeki her şey tuhaf bir sessizliğe gömülüydü. Gözlerimin önündeydi hepsi. Geceleyin yanan bir ev. İnsanlar evlerinden çıkmadan önceki o ilk dakikalar. Her yan sessiz. Yalnızca yangın. Ev orada kendi başına duruyor; onu hiç kimse kurtaramaz. Yıkıma teslim edilmiş. Gökyüzü tarafından emilircesine yükselen alevler ve dumanlar, uzaklarda bir yerden yankılanan çatırtılar, patlamalar. Ürkütücü, korkunç ve anlaşılmaz.

Ve neredeyse güzel.

Johanna, Olav'a seslendi. Önce bir kez, sonra iki, ardından dört kez. Alevlerin gürültüleri arasında kendi sesini duymak ürkütücüydü. Ağaçlar şimdi eve daha da yaklaşmışlardı sanki. Dallarını uzatıyorlardı. Meraklı, dehşete kapılmış. Johanna karnına bıçak gibi saplanan ağrıya

aldırmadan bahçeyi koşarak geçti. Sanki karnında kocaman bir iltihap patlamış ve kanıyormuş gibiydi. Evle samanlığın arasında duran Olav alevlerin aydınlığının ortasında kalmıştı. Hiç rüzgâr olmamasına karşın pijaması uçuşuyordu; ama Olav hiç kımıldamadan duruyordu. Johanna ona yaklaşırken rüzgârın felaket habercisi bir soluk gibi yangından geldiğini anladı. Aynı anda hem buz gibi soğuk, hem de yakıcı sıcaklıkta bir soluk. Olav'ı kendine çekti, yeniden yola çıktılar, Odd Syvertsen yokuştan koşarak inerken ikisi birbirlerine sokulup durdular. Odd Syvertsen onları korkunç sıcaktan uzaklaştırmaya çalıştı; ama yapamadı. Evlerinin yanıp kül olmasını seyretmek istiyorlardı orada durup. Hiç kimse tek söz söyleyemiyordu. Olav taşlaşmış gibiydi, ama pijaması onu yumuşatıyordu. Beyaz kumaş serin bir şekilde omuzlarından ve kollarından aşağı iniyordu. Yüzleri aydınlıktı, açık ve tertemizdi, yılların izleri silinmiş gibiydi. Sonra ateş birden mutfak penceresinin önündeki yaşlı vişne ağacını sardı. Her zaman erken çiçek açan o ağacın tepesine tırmanmayı ne kadar severdi Kåre. Yaz sonunda dallarının meyveyle dolup ağırlaştığı, en büyük ve en tatlı olanların her zaman dalların en uçlarında olduğu anlatılmıştı bana. Şimdi bir anda alev almıştı. Çiçeklerin ve dalların arasına dalan alevlerden tutuşan ağaçtan kendine özgü bir çatırtı geliyordu. Hemen ardından, "Tanrı aşkına, Tanrı aşkına," diyen ince bir ses duyuldu, ama bunun Johanna'nın mı yoksa Olav'ın mı sesi olduğunu anlamak olanaksızdı.

Her şeyi kendi gözlerimle görmüş gibiydim. Bu on sekizinci yangındı. 5 Haziran 1978 gecesi saat yarımı biraz geçiyordu.

Sonra itfaiye arabası geldi.

Siren seslerini Fjeldsgårds Yaylası'ndan, belki daha da uzaklardan, Brandsvoll'daki kiliseden beri duyuyor-

lardı. Belki alarm uğultuları Skinnsnes'den bile ulaşıyordu. Olmayacak şey değildi, sonuçta kilisenin oradan bile duyulabildiğine göre. Ama ne olursa olsun itfaiye arabasını duydukları kesindi. Siren sesleri yükseldi, inceldi, keskinleşti, çok geçmeden yanıp sönen mavi ışıkların Li Gölü'nün yanındaki kum ocağının, mezbahanın, benzin istasyonunun, rahibin balkonlu evinin, Kilen'deki eski okulun, Kadderberg'deki bakkalın önünden geçtiğini, Vatneli yokuşuna gelince yavaşladığını gördüler.

İtfaiye arabası durduğunda genç bir adam aşağı atlayıp koşarak yanlarına geldi.

"İçeride insan var mı!" diye bağırdı.

"Dışarı çıktılar," dedi Odd Syvertsen, ama genç adam duymamış gibiydi. Yeniden itfaiye arabasına koştu, hortumun halkalarını çözüp yere fırlattı. Halkalar yolun üzerinde tekerlek gibi bir süre döndüler. Ardından sürgülü kapıları açtı, yere birkaç balta ve bir yangın miğferi fırlattı. Miğfer çakılların üzerinde bir süre yuvarlandı. Sonra birkaç saniye kolları iki yana sarkmış durdu, alevlere baktı. Birkaç saniye Olav, Johanna ve Odd Syvertsen'in yanında kaldı. Birlikte durmuş birazdan gerçekleşecek akıl almaz şeyi seyrediyorlardı sanki.

Ardından dört araba son hızla geldi. Hepsi itfaiye arabasının biraz gerisinde durdular, ışıklarını söndürdüler, dört siyah giysili adam koşarak geldi.

"Belki içeride insan vardır," diye bağırdı genç adam. Üzerindeki ince, beyaz gömlek zayıf gövdesinin çevresinde uçuşuyordu. Hortumlardan ikisini itfaiye arabasının önündeki güçlü su pompasına bağladı, su akmaya başladığı sırada öteki ikisi de hazırdı. Tam o anda alevlerin arasından öylesine yüksek bir patlama geldi ki yerler sarsıldı, duranların hepsi karınlarına mermi yemiş gibi iki büklüm oldu. Biri gülmeye başladı. Gülenin kim olduğunu görmek olanaksızdı. Aynı anda Odd Syvertsen şefkat-

li ama sert bir şekilde kollarını Olav ve Johanna'ya dolayıp onları yokuştan yukarı, kendi evine doğru götürmeye başladı. Bu kez hiç ses çıkarmadan onu izlediler. Odd, onları eve soktuktan sonra Knut Karlsen'in telefon numarasını çevirdi. Knut ve karısı hemen geldiler. Sirenler ve alev denizi onları da uyandırmıştı. İzleyen saatlerde Olav ve Johanna'nın, durum sakinleşene kadar Karlsen'in bodrumunda kalmalarına karar verildi.

Alev denizi gökyüzünde dalgalanıyordu, ama Olav ve Johanna bunu görmediler. Alevler beyazdan paslı kırmızıya, sonra da eflatun ve turuncuya dönüştü. Görülmeye değer bir manzaraydı. Kirişler çöktüğünde bir anda ortalığı kaplayan kıvılcım yağmuru birkaç saniye sessizce havada kaldı, ardından sönüp yok oldu. Ağaçların yaprakları kavrulup kıvrıldı. Sonunda birbirlerinden kopmayı başaran alevden vahşi kuşlar yok oldu. Artık yüksek, dik alevler sessizce yanıyordu. Çok sayıda araba geldi. İnsanlar araba kapılarını açık bırakıp dışarı çıktılar, ceketlerine, paltolarına sarınıp yavaşça yangına yaklaştılar. Babam da onların arasındaydı. Mavi Datsun'uyla oraya yaklaşmasını, arabayı biraz uzakta durdurup bütün ötekilerin yaptığı gibi dışarı çıktığını görebiliyordum, ama yüzünü doğru dürüst görmeyi asla başaramadım. Oradaydı, o gece Olav ve Johanna'nın yanan evlerinin önünde olduğunu biliyorum, ama ne düşündüğünü ya da kimlerle konuştuğunu bilmiyorum ve yüzünü gözümün önüne getiremiyorum.

Bahçeyi küller kapladı. İri küller ağaçların, park etmiş arabaların üzerine karlar gibi sessizce inmeden önce havada uzun süre uçuşuyordu. Bir motosiklet motorunu çalıştırdı, üzerindeki iki genç adamla gözden kayboldu. Birinin kaskı vardı, ötekinin başı açıktı.

Yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Olav ve Johanna Vatneli'nin evi yanıp kül olmuştu.

Sonunda geriye yalnızca baca duvarı kalmıştı. Sabah oluyordu neredeyse, arabaların çoğu gitmişti. Yalnızca duman yakındaki ağaçların arasında ve bahçenin üzerinde saydam bir sis gibi asılıydı. Knut Karlsen'in bodrumundaki iki kişinin geceliklerinden başka hiçbir giysileri yoktu. Ve bir de çanta vardı. Çantanın içinde de üç bin kron.

Sabaha karşı dörtte günün ağarmasıyla kuşlar da ötmeye başladılar. Tuhaf, içe işleyici bir şarkıydı bu, çalışmayı sürdüren su pompalarının seslerine karışan bir kutlama gibiydi. Çok su gerekiyordu, hortumlar bayırdan aşağıya, Li Gölü'ne kadar indirilmişti, otuz metre aşağıdan pompalarla su çekiliyordu.

Yangın yerinde üç gazeteci ve çok sayıda fotoğrafçı dolaşıyordu. İlk önce Kaymakam Knut Koland'la konuştular, sonra yokuşu çıkıp bodrum kapısını çaldılar. Johanna'yla konuştular, Olav üzerinde bir örtüyle divanın üzerinde yatmış, gözlerini tavana dikmişti, başka bir dünyadaydı. Johanna bütün sorulara sakin ve kontrollü yanıtlar verdi, her seferinde aynı şeyleri söyledi. Yavaş konuşuyordu ki not alabilsinler. Sonra Johanna'nın resmini çektiler. Bir yığın açıdan çok sayıda resmi çekildi. Aynı gün *Fædrelandsvennen*, *Sørlandet* ve *Lindesnes* gazetelerinde basılan resimlerinde şaşkın bir çaresizlik vardı yüzünde. Kaşları yanmış, yanakları is olmuş, alnı yaralanmıştı, bir maden kazasından sağ çıkmışa benziyordu.

Bunun dışında sakindi.

Herkes gittikten sonra Olav'ın tarafındaki aynalı komodinin üzerinde bardakta duran dişleri geldi aklına; ardından artık aynalı komodini, bardağı ve dişleri olmadığını anımsadı. Ne Johanna'nın ne de Olav'ın dişleri kalmıştı geriye. Bunu gözlerimle görmüş gibiydim. O tuhaf,

buz gibi soğuk ânı, Johanna'nın her şeyi ama her şeyi, dişlerini bile yitirdiğini anladığı ânı. Ancak o zaman gözyaşları sessizce yanaklarından aşağı akmaya başladı.

II

Çok küçük yaşlarımdan beri yangınların hikâyelerini duymuştum. Başlangıçta annemle babam anlatıyordu; ama ancak büyüyüp de bunları başkalarından duyduğum zaman gerçek olduklarının farkına vardım. Uzun dönemler bu hikâye bütünüyle unutulup gidiyor, sonra bir sohbette, bir gazete yazısında ya da hiçbir neden olmaksızın, durup dururken bilincimde yeniden beliriveriyordu. Otuz yıl boyunca tam olarak neler olduğunu ya da konunun ne olduğunu tam olarak bilmeksizin kafamda taşıdım bu hikâyeyi. Küçüklüğümde, mavi Datsun'un arka koltuğunda oturmuş, Heivollen'de yaşayan büyükannemi ve dedemi görmeye giderken yolumuzun piromanın[1] yaşadığı evin önünden geçtiğini hatırlıyorum. Evin önünden geçtiğimiz sırada bir şeyler beni eve çekerdi, yabancı bir duygunun beni yakaladığını hissederdim. Sonra Sløgedal'ın, Kristiansand'lı besteci ve kilise orgcusunun evinin önünden geçerken babam yeni samanlığa uymadığı için kenara atılmış eski samanlık çatısını gösterirdi eliyle. *Sen vaftiz olduğunda burada yangın çıkmıştı*, derdi. Bir şekilde kendimle yangınlar arasında bir bağ kurmaya başlamıştım.

Bilmediğim çok fazla şey olduğundan yangınları yaz-

1. Yangın ve ateşe merak duyan, bunları çekici bulan, yangın çıkarma eğilimi olan hasta.

mayı hiç düşünmüyordum. Çok büyük, çok kapsamlı ve çok yakınımdaydı.

Yazıya dökmeye karar verinceye kadar bu hikâye bir gölge gibi izledi beni. 2009 ilkbaharında, evime taşındıktan sonra birdenbire verdim kararımı.

Olaylar şöyle gelişti:

Birkaç hafta önce, nisan ayında Lauvslandsmoen'deki eski okulun tavan arasında oturmuş eski ders kitapları, sararmış defterler ve kâğıt yığınlarıyla dolu bir sandığı karıştırıyordum. Bu tavan arası, okuldaki öğrencilik yıllarımdan aklımda kaldığına göre bir yığın şeyle dolu, karmakarışık bir yerdi. Bodrumda el işi dersi olduğunda kimi zamanlar orada saklanırdık. Sessizce merdivenleri tırmanır, müzik odasının önünden geçer, zifirî karanlık son merdiveni de çıktıktan sonra buz gibi soğuk tavan arasında fare gibi hiç ses çıkarmadan oturur, birilerinin bizim ortadan kaybolduğumuzun farkına varmasını beklerdik.

Kitaplar soğuk ve yıpranmıştı, parmaklarım ıslak kâğıtlarda iz bırakıyordu. Belki yirmi-otuz yıldır buradaydı bu kitaplar. Bir süre sonra naylona sarılı bir öbek siyah-beyaz fotoğraf çıktı karşıma. Resimleri karıştırmaya başladığımda belirsiz bir beklenti uyanmıştı içimde. Yüzler bana tanıdık geliyordu; ama kim olduklarını çıkarmam o kadar kolay değildi. Çoğu çocuk resimleriydi; arada yetişkinler de vardı. Yavaş yavaş bu resimlerin benim öğrenci olduğum yıllardan kalma olduğunu anlamaya başladım. Kendi sınıfımdan, benden biraz daha büyük, biraz daha küçük çocukların okul bahçesinde ya da sınıflarda çekilmiş resimlerindeki öğretmenlerin çoğu da benim zamanımdaki öğretmenlerdi. Bir sahnede durmuş şarkı söyleyen küçük bir oğlanın da resmi vardı. Saçları yeni kesilmişti, üzerindeki örgü kazağın yakasından gömleği gözüküyordu. Bir Noel kutlaması olmalıydı, çünkü arkada süslü bir Noel ağacı ve birtakım süsler

görünüyordu. Oğlanın yanında başkaları da vardı, hepsi ellerinde yanan birer mum tutuyordu. Dört-beş saniye baktım resme. Sonra birden anladım:

Bu bendim.

İşte o zaman, hiçbir şeyden habersiz durmuş şarkı söyleyen o oğlanı görmemle başladı her şey. Kendimi gördüm, saniyelerce kim olduğunu anlamadan kendi yüzümü inceledim. Açıklaması zor, ama bende çok güçlü bir etki yapmıştı bu. Sanki resimdekinin ben olduğunu hem anlamış hem anlamamıştım. Sanki aynı şeydi. Bilmiyorum. Ama o anda, sanki gördüğüm şeyin bende uyandırdığı bir tür özlemle yangınların hikâyesi yeniden aklıma geldi. Elindeki mumun ince, sakin aleviyle duran kendi çocukluğumun resmi beni haziran ayı başlarında bir yaz akşamı yangınların öyküsünü yazmak için bir deneme yapmam gerektiği kararına götürdü. Sanki derin bir soluk almak gibiydi.

Böyle işte.

III

1978 Mayısı'nın başlarında Finsland'da ilk yangın çıktığında ben daha iki ayımı bile doldurmamıştım. Doğumumdan birkaç gün sonra babam Kristiansand'da Kral Caddesi'ndeki doğumevinden annemi ve beni almaya gelmişti. Lacivert bir bebek çantasına yerleştirilip kırk kilometre uzaktaki Finsland'a arabayla götürülmüşüm ve arabadan Kleveland'daki evimize ilk kez taşındığım sırada iki gün süren müthiş bir kar fırtınası başlamış. Ardından güneş parlamış, hava sakinleşmiş, beyaz kış günleri rüzgâr güneydoğudan esmeye başlayıncaya ka-

dar sürmüş, o zaman da bahar gelmiş. Nisan ayı sonlarında gölgelik yerlerde kar kalmıştı hâlâ; ama ardından hava iyice ısınmıştı ve 6 Mayıs günü, her şeyin başladığı gün, orman şimdiden tehlikeli ölçüde kurumuştu.

Dört hafta sonra, 5 Haziran'da gece yarısından hemen önce her şey bitmişti. Onuncu yangından sonra, benim vaftiz olduğum o pazar gününün hemen ardından. Uzun süredir sıkıntılı, sıcak bir hava vardı ve o pazar uzun süredir olmadığı kadar sıcaktı. Sıcak hava evlerin çatılarının üzerinde titreşiyor, Lauvslandsmoen çayırının sonunda ve Brandsvoll'da asfaltı dalgalandırıyordu. Öğleden sonra müthiş bir sağanak bastırdı, dünya bir anda tazelenip yenilenmiş gibi oldu. Sonra hava açıldı, böcekler vızıldamaya başladılar, akşam sıcak ve durgundu.

En ama en kötü geceden önceki akşamdı bu.

Yani, yangınların öyküsü benim yaşamımın ilk aylarının içine örülüydü ve vaftiz olduğum günün gecesi de doruğa ulaşmıştı.

O pazar günü vaftiz yapılacağı çok kuşkuluydu aslında. Bir gece önce, gece yarısına yedi dakika kala kiliseye doğru son hızla giden koyu renk bir araba görülmüştü. İşte o andan sonra panik herkese yayılmaya başlamıştı. Söylediğim gibi araba kiliseye doğru gidiyordu, ama sonra ortadan kayboluvermişti ve hiç kimse nereye gittiğini anlamamıştı. İnsanlar saatleri sayıyordu. Dakikaları sayıyorlardı. Akıllarına en kötü şeyler geliyordu. Kilise yerinde durduğu sürece, diye düşünüyorlardı. Kilise yerinde durduğu sürece. Hiç kimse böyle demiyordu; ama hepsi bunu düşünüyordu. Olabilecek en kötü şey kilisenin yanmasıydı. Bu yüzden nöbet tutuyorlardı. Yalnızca kilisede değil, bütün kasabada. İnsanlar evlerinin önünde merdivene oturup çevreyi dinliyordu. Babam da Kleveland'daki kahverengi evin önünde böyle oturuyordu, o sırada ben içeride uyuyordum. Silahlıydı, dedemden kal-

ma tüfek vardı elinde. Daha sonra onu kullandığını da görmüştüm, ama o gece mermi bulmaya zamanının kalmadığını anlatmıştı bana. Ama mermisi olsun olmasın tüfekti ne de olsa. En önemlisi nöbet tutmaktı. Yangınları çıkaranın kim olduğunu hiç kimse bilmiyordu. Karanlığın içinden birden ortaya çıkıverenin kim olduğunu. Savaştan bu yana başlarına böyle bir şey gelmemişti. Kasabadakilerden savaşı hatırlayanlar vardı. Savaşta ne olduğunu anlayamayacak kadar küçük olanlar da savaş günlerini düşünüyorlardı. Herkesin söylediği buydu. Savaş geri gelmişti.

Pazartesi gecesi her şey bitmişti, daha Olav ve Johanna'nın evlerinin yanmasının üzerinden bir gün bile geçmeden. Üç saatlik sorgulama bittiğinde henüz 5 Haziran'dı hâlâ; gece yarısından hemen önce. Kristiansand polis müfettişleri ve Kripos'la birlikte Brandsvoll'daki konağın eski belediye meclisi salonuna karargâh kuran Kaymakam Knut Koland, Alfred'den almıştı kötü haberi. Kötü, ama aynı zamanda da rahatlatıcı haberi. Aslında olaylar arasındaki bağlantıyı çok önceden kurmuş olmasına karşın Ingemann günü geldiğinde haberi verecek gücü kendinde bulamamış, onun yerine bunu Alfred'in yapması gerekmişti. Ne Ingemann ne de Alma yapabilmişti. O anda Alma yerinden kımıldayamadan yatakta yatıyordu.

Ardından tutuklama gelmiş ve bunu sessiz bir çığ izlemişti.

Gece yarısından önceki son yarım saat bütün kasabada insanlar ev ev dolaşıyorlardı. Dört polis arabası ve pek çok da özel araba vardı. Kapıyı çalmaya gerek kalmıyordu, çünkü genelde evlerin kapısında birileri oturmuş nöbet tutuyor oluyordu. Araba duruyor ya da hız kesiyor ve camdan biri sesleniyordu.

Adam yakalandı.

Haber ağızdan ağza yayıldı. İnsanlar üzeri gece çiyiyle kaplanmış topraklardan komşularına gidiyor, kapının ardından kendilerini tanıtıp adamın yakalandığını haber veriyorlardı. Piromanın adını söylediklerinde karşı tarafta birkaç saniyelik bir sessizlik oluyordu.

O *mu*?

Haber herkese olduğu gibi Nerbø'de, evinden biraz uzakta saklanmış, elinde tüfeğiyle nöbet tutan kilise orgcusu Sløgedal'a da ulaştı. Kendisi sonradan bana o geceyi anlattı. Her şey sanki aynı anda hem aydınlık, tanrısal, hem karanlık, ussal, hem de gerçek dışıydı. Hepsi de aynı andı. Polis, Sløgedal'ın evinin yakınında oturmuş nöbet tuttuğunu biliyordu, tüfeği ona onlar vermişti zaten. Sonra insanlar görevlerini yerine getirip haberi ona ulaştırmışlardı. Sonunda oturduğu yerden kalkabilir, tüfeği geri verip sorabilirdi artık:

Kimmiş?

Çığ böylece her yöne yayıldı. Haber Norveç Devlet Televizyonu'nun gece yarısı haberlerine ulaşmayı başardı. Polis ülkenin en büyük haber ajansı olan Norveç Telgraf Bürosu'ndan insanları bir an önce rahatlatmak için haberi ellerinden geldiğince çabuk iletmelerini istemişti. Ama haber Oslo'da Marienlyst'teki stüdyodan okunduğu sırada kasabada herkes biliyordu zaten.

Adam yakalanmıştı.

Herkes yatağına gidebilirdi. Işıklar birer birer söndü; ama yine de kapılar kilitlendi. Kimse tam olarak güvende hissedemiyordu kendini ne de olsa. O günden sonra insanlar asla kendilerini tam olarak güvende hissetmediler.

Kasabada evler birbiri ardına sessizleşti. Sonunda uyuyabileceklerdi ve ertesi sabah uyandıklarında bütün bunların bir rüya olduğunu düşüneceklerdi.

Ama bir rüya değildi.

Fædrelandsvennen gazetesi dört gün içinde toplam üç kere birinci sayfadan verdi olayı. İlk önce cumartesi sabahı insanlar yanıp kül olmuş dört evle karşılaştıklarında. Buna ek olarak *Verdens Gang*'de ana manşet oldu bir kere. Bir kere de *Dagbladet*'de. *Sørlandet* gazetesinde iki kez. İki kez de *Lindesnes*'de. *Aftenposten*'de bir ön sayfa, bir de tam sayfa. Cumartesi sabahı *Lindesnes*'ın üçüncü sayfasında Ingemann'la bir röportaj vardı. İtfaiye arabasının yanında, elini su pompasının üzerine koymuş duruyordu, yüzünde anlaşılması güç bir anlatım vardı.

Bunun ışında bölge gazetelerinde bir dizi küçük haber çıktı ve Norveç Televizyonu Güney Bölgesi radyo yayınlarında günlük gelişmeler bildiriliyordu. Pazartesi akşamı, aslında her şeyin bitmiş olmasına karşın her yanı bir sis gibi kaplayan panik henüz sürerken ana haberlerde dört dakika bu olaya ayrıldı. Haberler Anders ve Agnes Fjeldsgård'ın evini biraz uzaktan gösteriyordu. İçeriye benzin dökmek için penceresinin camı kırılan evin giriş kapısına çıkan merdivenlerin iki yanındaki akçaağaçlar görünüyordu. O iki akçaağaç şimdi de orada ve neredeyse otuz yıl boyunca hiç büyümemiş olmalarına şaşırdığımı anımsıyorum. Haberde, önce röportajı yapan spiker, ardından Kaymakam Koland açıklama yaparlarken evin duvarlarının üzerinde huzursuzca çırpınan yaprakların gölgeleri görünüyordu. Ardından Vatnelilerin evinin görüntüleri geliyordu; dumanı tüten harabe ve bütün dalları yolunmuş görkemli bir ağaç gibi göğe yükselen baca. Olav ve Johanna Vatneli'nin evinden geriye bir tek bunlar kalmıştı. İki itfaiyeci yoldan geçti. İkisinin de başı açıktı. Birinin elinde buz baltasına benzeyen bir şey vardı, sanki buzlu bir dağa tırmanmaya gidermiş gibiydi. Ötekinin elleri boştu ve ikisi de benim için yabancıydı. Haberin sonlarına doğru Nerbø'deki Sløgedal'dan, on numaralı yangından geriye kalanlar, dumanı tüten hara-

beler gösterildi. Orada yalnız başına harabelerin üzerine su fışkırtan bir adam sanki kül yığınının arasında bir bitkiyi sularmış gibi duruyordu. Tonlarca su. Bu Alfred'di. Otuz yıl daha genç olmasına, üstelik arkası dönük durmasına karşın onu tanımıştım.

IV

Yaz geldi. Her şey yeşermiş, ağaçlar yapraklanmış, leylaklar açmıştı ve haziran sonlarında ben Kilen'deki kapanan bankanın ikinci katında oturmuş, bütün bunlar arasındaki bağlantıyı bulmaya çalışıyordum. Sessizliğin ve manzaranın beni kendime ve yazdıklarıma yaklaştıracağı umuduyla bir süreliğine bir oda kiralamıştım burada. Neredeyse bomboş odada, karşımda yalnızca gökyüzü, orman ve Li Gölü manzarasıyla oturuyordum. Tahta bir sandalyem, bir masam, banka zamanından kalma kırmızı, eski moda, kafasını merakla sayfalara çeviren türden bir masa lambam vardı. Oturduğum yerde doğrulup tam pencerenin önünde rüzgârla hışırdayan huş ağacına baktım. Içinde büyüdüğüm topraklardaydım, bir şekilde beni biçimlendiren, üzerimde iz bırakan, bugün olduğum şey yapan şeylerin tam ortasındaydım. Yaprakların nasıl sallanıp titreştiklerini, gölgelerin ağacın gövdesinde benekler oluşturduklarını gördüm, yolu, yukarıdaki Vatneli'ye doğru giderek seyrekleşen evleri gördüm, açılan bir pencerede güneşin nasıl çaktığını, pencere kapanırken aynı çakışın tekrarladığını gördüm. Gökyüzünü, güneybatıdaki okyanustan yavaş yavaş yaklaşan bulutları, gözlerimle onları izlerken nasıl değiştiklerini gördüm; kısa, telaşlı yaz için hazırlıklarına çoktan girişmiş kuşlara

baktım; eskiden Syvert Mæsel'in evi olan yerin bahçesinin hemen aşağısında suyun kenarında oynayan kış solgunu çocukları gördüm; son olarak suların ötesine, günün ilerleyen saatlerinde çıkan rüzgârla suyun yüzeyinin nasıl titreştiğine, başka zamanlar kara ve durgun olduğu gölgelik yerlerde bile yansımalarla ışıldayışına baktım.

Ertesi sabah yine oraya oturdum. Gözlerimi dışarı diktim. Hiçbir şey yazmadım. Bir anda olanaksız geldi gözüme. Üçüncü gün karada duran kocaman bir kuşla karşılaştım. Kuş suyun kıyısında tek ayağının üzerinde duruyordu, kafası ve uzun, sivri gagası aşağı çevriliydi. Gri bir balıkçıldı bu. Oturup havalanmasını ya da ileri doğru dalışa geçmesini veya en azından ayak değiştirmesini bekledim. Ama bunların hiçbirini yapmadı. Ben ayağa kalkıp eve dönene kadar hiç kımıldamadan durdu.

Günler böyle geçiyordu. Önümdeki Li Gölü'nü seyrederek orada birkaç saat oturuyordum. Başlamaya çalışıyordum, ama başaramıyordum. Sonra çıkıp kapıyı kilitliyordum, binanın dış tarafına yalnızca benim için konulmuş dik merdivenden aşağı iniyordum, alışveriş yapmak için arabamla birkaç yüz metre ilerideki dükkâna gidiyordum. Aydınlık, rahat dükkânda dolaşıp biraz süt, biraz ekmek, biraz kahve alıyordum. Böylesi dolaşmak güzeldi. Yalın, işe yarar bir şeyleri raflardan alıp alışveriş arabasına koymak. Kimi zamanlar rafların arasında beni tanıyan insanlarla karşılaşıyordum. Bunlar beni bütün yaşamım boyunca tanımış, annemi babamı, büyükannemi, büyükbabamı tanıyan, küçüklüğümden beri beni bilen, büyüyüp kasabadan taşındığımı, sonra yazar olduğumu gören ve her zaman yalnızca kısa bir dönem için geldiğimin altını çizmeme karşın geri döndüğüm için sevinen insanlardı. Kalmaya gelmedim, diyordum; ama şimdi, tam şimdi buradayım.

Yaz bittiğinde yangınlarla ilgili yazmaya henüz başlamamıştım. Tam olarak ne olduğunu söyleyemediğim bir şey bana direniyordu. Olanlar konusunda yeterince bilgi toplamıştım, ama henüz yangınları yaşamış hiç kimseyle konuşmamıştım. Gazeteleri, bulabildiğim röportajları elden geçirmiş, ana haber saatinde yayınlanan dört dakikalık haberi izlemiştim. Bu haberi tekrar tekrar izledim. Oslo'daki Norveç Televizyonu bir DVD'ye doldurup göndermişti bana. İlk izleyeceğimde çok heyecanlıydım, neredeyse gergindim. Kleveland'daki evde yalnız başıma oturdum, DVD'yi yerine yerleştirdim, aletin içinde gözden kayboluşuna baktım. Doğduğum yerlerin tam o zamanlarının, 1978 yazında Finsland'ın, otuz yıl önce o akşam bu haber yayınlandığı sırada bütün Norveç'in gözlerini ayırmadan izlediği o toprakların canlı resimlerini ilk kez görecektim. Birkaç saniye içinde resim belirdi, oynatma düğmesine bastım. Ortamda yabancı, bilinmedik bir hava olmasına karşın hemen tanıdım gördüğüm yerleri. Orman mıydı bu yabancı şey? Evler mi? Yollar mı? Bilmiyorum. Resimlerde uzak, hayaletimsi bir şeyler vardı; ama yine de buranın benim kasabam olduğunu görüyordum. İşte şu Kilen, şu uzakta tıpkı bugünkü gibi dalgalı sularıyla Li Gölü, Brandsvoll'un uzun çayırları, kasabanın içinden bir yara izi gibi geçen gerilim hatları, Anders ve Agnes Fjeldsgård'ın neredeyse hiç değişmemiş gibi görünen evleri. Her şey oradaydı ve neredeyse tam hatırladığım gibiydi. Bütün röportajda duruma çok ters düşen bir durgunluk vardı. Kamera ağır ağır hareket ediyor, spiker tane tane konuşurken resimler ekranda yavaş yavaş değişiyordu ve bütün bu yavaşlık ve spikerin konuşma biçimi olayı oldukça sıkıcı bir şeymiş gibi gösteriyordu. Dalga dalga uzanan ormanlar, mavi gökyüzü, pamuk yığınları gibi bulutlar, telefon direklerinde kımıldamadan duran kuşlar görünü-

yordu. Evler, arabalar, rüzgârda dalgalanan çamaşırlar görünüyordu. 1978 yılında sıradan, huzurlu bir yaz günü gibiydi, ya da on yıl öncesinden veya on yıl sonrasından. Zamansız bir manzaraydı, yine de bu benim ileride içinde büyüyeceğim ve aslında asla terk etmediğim manzaraydı. Çok uzun zaman önceymiş gibiydi, aynı zamanda sanki gözümü ekrandan ayırıp pencereden dışarı baksam hiçbir şeyin değişmediğini görebilecekmişim gibi geliyordu. Üzerinden dumanlar tüten kara harabelerle çevreye dağılmış insanlar. Şimdi bile oradaydılar. Kucaklarında bebekleriyle anneler. Bisikletlerinin üzerindeki çocuklar. Sanki düşmemek için birbirlerine destek olur gibi birbirlerine sokulmuş yaşlılar, Kristiansand'daki kilise orgcusu Bjarne Sløgedal'ın babası, saatçi ve öğretmen ihtiyar Reinert Sløgedal'a benzeyen şapkalı adam.

Ve son olarak da Sløgedal'ın yanmış samanlığına su püskürten Albert. Bu tabloda da aynı yalınlık ve dinginlik vardı: şapkasız, yalnız bir adam. Üzerinde gökyüzü. Yanmış bir yapı. Rüzgârla dağılan, ince, beyaz bir duman. Hortumdan duvarlara, yanmamış toprağa fışkıran su, aniden gürültüyle kiremitlerin üzerine dökülen su.

Haberi vermeye gitmeden birkaç saat öncesi olmalıydı.

Sonra haber bitti, ekran karardı.

Hemen geri sardım, her şeyi bir kez daha izledim. Sonra bir kez daha. Sanki görmeye doyamazmış gibiydim, sanki kendimi ya da babamı görmeyi umuyordum. Ya da tanıdığım başka birini. Sonuçta bütünüyle olanaksız sayılmazdı. Babamın yangın gecesi Vatneli'deki evin önünde olduğunu biliyordum, ben pazar günü, vaftizden hemen sonra, bebek arabasında yatmış derin derin uyuyor da olsam Olga Dynestøl'in yanmış bahçesindeydim kesinlikle.

V

Eylül'de yazmayı bir kenara bırakıp büyük bir edebiyat festivaline katılmak için İtalya'ya, bir Kuzey İtalya kenti olan Mantova'ya gittim. Yurtdışına yolculuğa çıktığımda her zaman olduğum gibi çok huzursuzdum, ama o zaman da şimdi olduğu gibi bu huzursuzluğun kaynağını bilmiyordum.

Mantova'da belli ki Sahra'dan kalkıp oralara kadar gelmiş müthiş bir rüzgârın estiği sıcak bir akşamdı ve ben kentin ortasında küçük bir meydan olan Piazza San Leonardo'da kitaplarımdan birini okuyacaktım. Piazza Don Leoni'nin hemen yakınındaki otelimden çıktım. Saat sekiz buçuktu, gülümseyen insanlarla dolu bir cumartesi akşamıydı. Dar sokaklarda kahkaha, müzik ve özlem vardı, ama ben kendimi çok yalnız hissediyordum. Corso V. Emanuelle'den Piazza Vallotti'ye yürüdüm. Terk edilmiş bir yığın motosikletin durduğu park yerinden sola döndüm. Adsız ya da en azından tabelasız birtakım dar sokaklardan geçip Via Arrivabene'ye, oradan da taş kilisenin önündeki meydana giden düz yola ulaştım.

Şimdiden su gibi terlemiştim. Çok sayıda insan toplanmıştı, çünkü benden önce de sonra da başkaları kitap okuyacaktı. Sahneye çıkmadan önce her zaman olduğu gibi sinirliydim. Stockholm'de otuz yıldan uzun bir zaman önce oturmuş olmasına karşın hâlâ anadili gibi İsveççe konuşan ellili yaşlarda bir kadın olan tercümanımla selamlaştım. Sıra bana geldiğinde izleyiciler karanlıkta kalıyordu, oysa sahnede duranın yüzüne beyaz, sert bir ışık düşüyordu. Boğucu sıcak sürüyordu, öyle bir rüzgâr esiyordu ki mikrofon uğulduyordu. Sıcaktan mı, kuru çöl rüzgârından mı, yediğim ya da içtiğim bir şeyden mi,

yoksa yoğun ışıktan dolayı mı bilmiyorum, birden fenalaştığımı hissettim. Kollarım yavaş yavaş uyuşuyordu, dizlerim çözülmek üzereydi. Bayılacak gibiydim. Karşımdaki yüzler denizi dalgalanmaya başladı. Gözlerime bir perde indi. Uzun zaman önce Bord Gölü'nde kafamı buza çarptığım, duygularımı birer birer yitirdiğim o soğuk öğleden sonrasındaki gibiydim. O zaman yattığım yerde başımın ve sırtımın altında sert ve soğuk buzu hissediyordum ve ölmek üzere olduğumu sanıyordum. Demek ölümüm böyle olacakmış, diye düşünmeye zamanım olmuştu. On yaşında, Bord Gölü'nün ortasında sırtüstü yatarak. İlk önce görüşümü yitirdim, her şey ağır ağır bütün renklerini yitirdi, orman ve tepemdeki soluk gökyüzü, her şey birer birer silindi, sonunda tümüyle körleşmiş orada yatarken sesler zayıfladı, karlar yavaş yavaş yüzüme inmeyi sürdürürken kendimi kaybettim. Şimdi yüzlerce meraklı İtalyan'ın karşısında dururken de aynı şey olmak üzereydi. Ya da neredeyse aynı şey. Çünkü o sırada aşağıdaki kalabalığın arasında tanıdık yüzler çarptı gözüme. İlkin kim olduklarını anlamadım, ama onları tanıdığımı biliyordum ve ben sahneye çıkmadan önce niye yanıma gelmediklerini anlamıyordum. Çünkü yurtdışında karşılaşan tanıdıkların böyle yapması doğaldır. Onları nereden tanıdığımı da çıkaramıyordum, ama birden Kilen'deki kapatılan telefon santralında yaşadığım günlerden hatırladığım Lars Timenes çarptı gözüme. Orada ufak ve yitik bir şekilde duran adama sımsıkı yapıştım, bir yandan da onun her zaman televizyonun sürekli kırpışan ışığıyla acımasızca aydınlatılmış bir şekilde salonun ortasında bir koltukta oturduğunu hatırlıyordum. Hemen ardından komşum Nils'i gördüm, o da sahnenin önünde duruyordu. Nils'i aslında yalnızca benden uzaklaşan dostça bir sırt olarak hatırlıyorum. Nils oradaydı, babamı ziyarete gittiğimde huzurevinin kori-

dorunda oturup gözlerini bana diken Emma oradaydı, ülkenin öteki ucunda yaşayan, her yaz eve geldiğinde bir yabancı gibi konuşan, bir yetişkin olmasına karşın yine de bir çocuk olan kızı Ragnhild oradaydı. Eğlenceden geldiği bir akşam birden evinin arkasında kendini vuran Tor oradaydı, çocuk korosundan tanıdığım, kilisenin üç Roma kemerinin altında, türbede elinde tırpan olan adamın resminin altında ya da huzurevinde birlikte şarkı söylediğimiz Stig oradaydı. Suyun içinde birden gözden kaybolan, battıkça batan Stig sudan çıkarıldığında artık çok geçti. Sesi kalınlaşmaya yeni başlayan Stig orada, izleyicilerin arasındaydı. Daha başkaları da vardı. Teresa oradaydı. Piyano öğrenmek için bütün bir kış boyunca derse gittiğim Teresa. Hep omzumun üzerinden eğilip bir şeyler beklerdi. Şimdi aşağıda bütün ötekilerin arasında durmuş izliyordu. Daha da başkaları vardı. Babamın öğretmeni Jon oradaydı. Kasabada adı Jon olan başkalarından ayırmak için ona Jon Öğretmen denirdi. Jon Öğretmen'i geyik avından hatırlıyordum, çünkü herkesten önce o çıkardı. Daha hava karanlıkken çıkardı ve av başladığında pusuya yatmış saatlerdir bekliyor olurdu. Şimdi karşımda durmuş bana bakıyordu. Ester de oradaydı. Büyükannemin evinde Noel kutladığımızda hep Noel Baba olan Ester. Gülüşüyle insanın içini ısıtan Ester. Ester oradaydı. Tønnes biraz ileride duruyordu. Büyükannemden birkaç gün sonra ölen Tønnes. Hayatta kalan tek komşu olmak olanaksızdı Tønnes için. Ve daha da başkaları. Tanıdığım çok sayıda insan. Bir zamanlar görmüş olduğum. Belki postane kuyruğunda, Kaddeberg'deki dükkânın kartpostal rafının önünde, kilisede ağacın çevresinde dönen dört halkaya yer açmak için sandalyelerin kenara itildiği, pencerenin önünde karlar uçuşurken içeride insanın yanaklarının sıcacık olduğu, hep birden şarkı söylediğimiz Noel törenlerinde görmüştüm. Sanki

kim olduklarını bilmesem bile tanıyordum onları. Hiç görmediklerimi bile. Çünkü kim bilir, belki Johanna da orada duruyordu, Olav da. Belki Kare koltuk değneklerini karanlıktan görünmeyen o köşeye bırakmıştı. Belki Ingemann ve Alma da oradaydı. Belki Alma iki bacağı da sapasağlam orada duruyordu, gözlerini yummuş, başını arkaya atmıştı. Dag'ın da orada durmadığını kim bilebilirdi. Belki kilisenin önündeki merdivenlerin en sonunda kollarını kavuşturmuş duruyordu da ben görmüyordum.

Onların nereden geldikleri konusunda hiçbir fikrim yoktu, ama sessiz, ciddi, solgun ve yorgun bir şekilde orada durmuş benim başlamamı bekliyorlardı.

Dinlemeye gelmişlerdi.

Bir şekilde planladığım üç-dört sayfayı okuyabilecek kadar kendimi topladım. Merdivenden düşen babayla onu içerideki kanepeye taşımayı başarıp başaramayacağını bilmeyen oğulun öyküsünü okudum.

Bitirdiğimde bir alkış koptu. Buna hazırlıklı değildim. Sonuçta Norveççe okumuştum ve çevirmenim dışında hiç kimse tek bir sözcük bile anlamış olamazdı. Yine de büyük ve yürekten bir alkış koptu. Çevremi bir fırtına gibi sardı, alkışlar rüzgâra karıştı ve o anda gözlerimi kitaptan kaldırdığımda babamı gördüm. En arkada, kilise merdivenlerinin en yukarısında duruyordu, devasa kapının önündeydi. Birkaç yıl önce de görmüştüm onu. O zaman ikimiz de kendi arabalarımızdaydık. Geceydi. Kristiansand'da, Baneheia'nın altındaki o aydınlatılmış, boş tünele girmiştim. Karşımdan bir araba geliyordu. Çok uzaktan babam olduğunu görmüştüm. Yine de ancak yanımdan geçip gittikten sonra birbirimize selam vermediğimizin farkına vardım. Bu kez de aynıydı. Birbirimize selam vermedik. Hemen sonra büyükannemin de orada durduğunu gördüm, büyükbabam da onun arkasındaydı. Babamın sağ yanındaydılar. Gülümsüyorlar

mıydı bilmiyorum. Ne düşünüyorlardı bilmiyorum. Ama onları gördüm. Onlar da beni gördüler.

Ertesi gün taksiyle Bologna Havaalanı'na gittim. Zamanım dardı, Roma'ya kadar giden A1 otoyolunda saatte yüz yetmiş kilometreyle rüzgâr gibi gidiyorduk. Havaalanına ucu ucuna yetiştim, KLM uçağına bindim, en önde, sağda, pencere kenarındaki yerimi buldum. Oturup bir tür beklentiyle Amsterdam'daki Schiphol'e kadar bütün Avrupa'yı geçeceğimiz yolculukta birlikte olacağım öteki insanlara baktım. Ama içeri girip yerlerini bulanlar arasında hiç tanıdık yoktu. Ölülerin hepsi Mantova'daki meydanın karanlığında kalmışlardı. Bir anlamda sakinleşmiştim, uçak hızla pisti geçip havalandığında uyuklamaya başlamıştım sanki. Po Ovası'nın üzerinde geniş bir dönüş yaptık, bir yılan gibi kıvrılarak akan ırmağı, evlerin donuk pırıltılı teneke çatılarını gördüm ama bunun dışında hiç yaşam izi yoktu. Yalnızca düz, pas kırmızısı topraklar. Bir süre sonra uçak dönüşünü tamamladı, çok geçmeden aşağıda, derinliklerin arasından Alplerin yükseldiğini gördüm. Tuhaf bir huzurla, neredeyse sevinçle, evde beni bekleyen gazete kupürlerini düşündüm. Bir çalışmaya başlamadan önce uzaktan hep böyle hem çekici hem ürkütücü görünür gözüme. Boden Gölü üzerinden uçarken suyun üzerinde bir tüy gibi uzanan bir ışıltı gördüm.

Demek ki yangınların öyküsünü yazmaya girişmeden önce Mantova kentinde küçük bir meydana gitmem gerekiyordu, en azından Almanya üzerinden uçtuğumuz sırada, evde oturup Li Gölü'nü seyrettiğim günlerden beri hiçbir şey yazmadığım kara kaplı not defterini karıştırırken öyle hissediyordum.

Orada, yerden on beş bin metre yüksekte, sekizinci yangını, 5 Haziran 1978'de başlayan, önce mutfağı, so-

nunda Olav ve Johanna Vatneli'nin bütün evini yakıp kül eden yangını yazmaya başladım. Arada sırada pencerede aşağıdan sessizce akıp giden kıtaya bakıyordum. Boden Gölü ağır ağır geride kaldı, not defterime geri döndüm. Avrupa'yı boydan boya geçerken, Stuttgart, Mannheim, Bonn, Maastrich üzerinden uçup Amsterdam'da alçalmaya başlayıncaya kadar daha önce hiç karşılaşmadığım; ama yine de kendimi onları tanıyormuş gibi hissettiğim o iki insanı yazdım. Ancak Schiphol'den Kristiansand'a gitmek üzere havalandığımız zaman o yangını kafamdan çıkarabildim. Karanlıkta Kuzey Denizi'nin üzerinde uçarken sakin, rahatlamış bir şekilde oturdum, pencereden dışarı, kendi yansımamın ötesine, karanlığın içine, aşağıda olduğunu bildiğim denize baktım.

VI

Ertesi akşam işe girişmiştim ve Kuzey Denizi'nin karanlığı üzerinde uçtuğum andan beri nereden başlayacağımı biliyordum.

Akşam yaklaşırken arabamı ev yönüne çevirdim, Lauvlandsmoen'deki kütüphanenin kavşağından sola dönüp kuzeye doğru devam ettim. Yol yalnızca dört-beş dakika sürdü, arabayı yüksek, gri, taş duvarın hemen yakınında durdurdum. Sessiz bir eylül akşamıydı, ortalıkta hiç kimse görünmüyordu, yalnızca çayırda inekler vardı. Batıdan hafif bir rüzgâr esiyordu. Denizden fırtına yaklaşıyordu. Fırtına öncelerinde hep böyle çok sakin olurum. Niye olduğunu bilmiyorum; ama o akşam da öyleydi; canım banklardan birine oturmak, uzanmak, gerinmek ve uyumak istedi.

Uzun süre hiç kımıldamadan durmama karşın hiç kırlangıç görmedim. Belki güneye uçmuşlardı, belki de kilise kulesinin üzerinde bir yuva olduğunu rüyamda görmüştüm.

Aynı gün Nodeland'da kilise arşivine gidip deri kaplı kilise mezarlığı kayıt defterlerinden sırtında 5531 yazanına bakmıştım. Ödünç alıp eve getirdim. 616 ad vardı içinde. Ölü doğanların adı eksikti, onlara yalnızca bir numara veriliyor, ama yine de kayıtlara geçiliyordu. Hepsine sıra ve mezar numarası verilmişti. Her şey kolay arama yapılabilecek şekilde düzenlenmişti. Bir harita gibiydi neredeyse.

Gerçekten de haritaya ihtiyacım olmadı, mezar dosdoğru karşıma çıktı. Kapıdan girdikten sonra sağ taraftaki iki numaralı mezardı. Hazırlıksızdım. Neredeyse ürkütücüydü. Ama orada yatıyordu işte Olav ve Johanna. Johanna yanan eve girmiş, çanta için çatı katına çıkmıştı. O sırada küçük bir çocuk gibi ağzı açık dışarıda duran Olav sabah güneş doğduğunda Knut Karlsen'in divanına yatmış ve ağlamıştı.

Mezarın yanında dururken aklıma onlarla birkaç gün sonra yapılan röportaj geldi. Her şey olup bittikten, Olav kendine geldikten sonraydı. Söylediklerini neredeyse sözcüğü sözcüğüne hatırlıyordum: *Ben böyle yumuşağım işte. Johanna çok farklı. O çok soğukkanlıdır hep.*

Yaşlı taş ustası böyle demişti. O yumuşaktı. Johanna soğukkanlıydı.

Saçlarıma düşen ilk yağmur damlalarının farkına varana kadar kilise mezarlığında kaldım. Olav ve Johanna'dan otuz adım ileride Ingemann ve Alma'yı buldum sonradan, onların yanında da Dag yatıyordu. İki metre genişliğinde topraktan bir duvarla ayrılıyordu onlardan. Dag'ın mezarında, ötekilerinkilerden daha küçük, yalnızca bir adlık yeri olan siyah bir taş vardı.

Arabama dönmeden önce son isteği büyük büyük

dedesi Jens Sommundsen'le aynı mezarda yatmak olan babama gittim. İstediği gibi de oldu. İsteği yerine getirildi. Bu, mezarlık kaydına göre 102 numaralı mezardı. Yaşamı boyunca başından pek çok şey geçen ve bu yüzden de çok yumuşak huylu bir insan olan Jens. İki karısını yitirmişti. Ve iki çocuğunu. İçini dökmek isteyenler ona giderlerdi. Sanırım babam da onun gibi bir insan olmak istiyordu, bu yüzden aynı mezarda yatmak istemişti.

Kåre'yi bulamadım. Kayıtlara göre on dokuz numaralı mezarda yatıyor olması gerekiyordu; ama bunun bana bir yararı dokunmadı. On dokuz numaralı mezar yoktu artık.

VII

Birkaç gün sonra Alfred'e telefon ettim. İsteğimi çok kısaca anlattım. Sinirli olduğumda hep yaptığım gibi sözcükleri bulmakta zorlanıyordum. Alfred uzak ve sakin, ama aynı anda da çok yakın bir sesle yanıt verdi.

"Bütün o olanları sanki dün olmuş gibi hatırlıyorum," dedi.

Yangınlar hakkında iki ya da üç dakika konuştuk. Sonra Alfred'e arkası dönük durmuş Sløgedal'ın yanmış samanlığına su fışkırttığı haber filmini anlattım. Filmi görmemişti, çünkü haber 5 Haziran akşamı yayınlandığı sırada o bambaşka bir yerdeydi.

"Benim filmimi çektiklerinden haberim yoktu," dedi.

Hemen o akşam Alfred'i ve karısı Else'yi ziyarete gittim. Yanıma siyah kaplı not defterimden başka hiçbir şey

almamıştım. Ilık bir akşamdı. Evden çıkıp arabaya bindiğimde saat altıyı biraz geçiyordu. Ağaçların yaprakları renklenmeye başlamıştı ve bu neredeyse ben hiç farkına varmadan olmuştu; yapraklar limon sarısı ve turuncuydu, kimileri hemen hemen alev kırmızısı olmuştu ve son olarak rüzgârın dallarından kopardığı kuru, kahverengi yapraklar vardı asfaltın üzerinde. Bahçelerde toplanmamış elmalar dalları ağırlaştırıyor, çalılardaki böğürtlenler, yabanmersinleri, çocukken dişlerimizle ikiye ayırdığımız kuşburnu olgunlaşmıştı. Kuşburnunun parlak kabuğunu dudaklarımda hissettim. İki küçük, uykulu bebek gibi birbirlerine sokulmuş tüylü çekirdeklerini görür gibi oldum.

Gideceğim yere ulaştığımda güneş batmamıştı daha.

Alfred bir şekilde çocukluğumun bir parçasıydı. Onu Finsland Sparebank'ın Brandsvoll'da, yolun hemen kenarındaki eski hükümet konağında şubesi olduğu günlerden hatırlıyorum. Oraya babamla giderdim. Uzun bir koridordan geçip sağa dönerdik. Sık sık yanımda kumbaram olurdu. Kumbaram kırılır, içinden paralar dökülürdü. Her seferinde bu kırma işi beni çok üzerdi. Alfred, Finsland Sparebank'ın banka müdürü ve kasa görevlisiydi, genelde veznelerin arka tarafında bir ofiste ciddi oturuşuyla dış dünyadan kopuk görünürdü. Benim üç-beş tane paramla hiç işi yokmuş, ama büyük ve önemli düşüncelerle dolu bir şekilde orada duruyormuşa benzerdi. Onu bu yüzden hatırlıyorum. Postacı da öyleydi. Postacı Rolf'tü. Onu Kilen'deki postaneden hatırlıyorum. Bu postane yok artık. Rolf orada oturur, işinden başını hiç kaldırmadan mektupları sınıflandırırdı. Onun posta arabasıyla gelişini, arabadan inişini, gazeteleri ve mektupları yolun kenarında duran eski sütçü kulübesindeki posta kutularına dağıtışını da hatırlıyorum. Sanki bu işi yalnızca bir tek kereliğine yapıyormuş ve bir daha asla yapmayacakmış gibi görünürdü.

Alfred 1978'de itfaiyede gönüllü çalışanlardandı. Toplam yirmi kişi kadardılar ve hepsi de merkezi Skinnsnes'deki itfaiye binasının önünde bir direğe yerleştirilmiş yangın alarmı olan birkaç kilometrelik bir çemberin içinde yaşıyorlardı. Yangın alarmının önüne bir ölçü direği çakılmış ve bir çember çizilmişti. Hiçbiri alarmını duyamayacak kadar uzakta oturamazdı. Bunun dışında itfaiyede gönüllü çalışmak için başka hiçbir şey gerekmiyordu. Tabii bir de kendi arabaları olmalıydı. İtfaiye arabasında yalnızca iki kişi için yer vardı.

İtfaiye binası kasabanın coğrafi olarak tam ortasında, Alfred'in ailesinin yaşadığı evden birkaç yüz metre uzakta, halkevi ve kooperatif kapatıldıktan sonra ahır olarak kullanılan yapının biraz batısındaydı. Burayı itfaiye binası olarak adlandırmak biraz yanlış oluyordu; gerçekte oldukça büyük bir garajdı, metalden bir giriş, girişin yanında bir kapı ve dışarıda bir lamba vardı. Hepsi buydu. Yalnızca itfaiye şefi yakında oturuyordu. Alma'yla evli olan Ingemann'dı itfaiye şefi. 1978 yazında Ingemann altmış dört yaşındaydı. İtfaiye şefliğinin yanı sıra çayırın karşı tarafında kendi atölyesinde çalışıyordu. Finsland'da itfaiye şefi olmak aslına bakılırsa pek iş sayılmazdı. Hiç yangın olmuyordu ki. Yılda belki iki kez iş çıkıyordu, o da genellikle küçük orman yangınları oluyordu. Yine de atölyeye asılı bir tulumu vardı, ne zaman alarm çalsa o tulumu giyerdi, bu yüzden buna *yangın tulumu* diyorlardı. Ingemann ve Alma'nın bir oğulları vardı yalnızca. Çocukları olduğunda Ingemann kırk yaşını geçmişti. Adı Dag'dı, 1957 yılının yaz ortasında doğmuştu, özlemle beklenen bir bebekti. Dag, Ingemann ve Alma. Üçü de o büyülü çemberin ortasındaydılar.

Else ve Alfred'le uzun süre oturdum.

Sakinlerdi, hiç şaşırmamışlardı. Niye geldiğimi, niye yangınları yazmak istediğimi daha fazla açıklamam ge-

rekmedi. Sanki bunu zaten anlamışlardı. Daha önce yazdığım kitapları okumuşlardı ve yangınları da doğru ve saygın bir şekilde yazmayı başaracağım konusunda bana güvenlerinin tam olduğunu fark ettim. Neredeyse hiç not almadım. Kendimi çok kaptırmıştım. Onlar da kısık sesle konuşuyorlardı. Yangınlardan söz açıldığı zaman herkes böyle yapıyordu. Seslerini alçaltıyor, ağır ağır, düşüne düşüne ve çok dikkatli konuşuyorlardı. Sanki birilerinin onları fark etmesinden korkuyormuş gibiydiler.

"Çok zaman geçti üzerinden," dedi Else sanki birden pes etmiş gibi. "Otuz yıldan fazla oluyor. Bütün bir insan yaşamı bu." Sonra birden beni işaret etti.

"Evet, ve sen," dedi. "Sen daha yeni doğmuştun." Sonra gözlerinde tuhaf bir ışıltıyla ekledi:

"Bir de şimdi bak sana."

Sonra Alfred bütün olayı anlattı. Ben gelmeden önce anılarını kafasında toparlamak için epey zamanı olmuştu. Şimdi anımsadığı şekliyle hepsini bir bir anlattı. Sakin ve duygusuz bir sesle konuşuyordu, tıpkı eski bir bankacının yapacağı gibi. Arada sırada birden derin bir soluk alıyordu.

Ve sonra.

Anlatmayı bitirdiğinde bir an bir sessizlik oldu. Alfred oturduğu yerde gözlerini biraz solumda bir noktaya, konağa kadar bütün yolun göründüğü pencereye dikti.

Daha sonra Alfred, kendini havaya uçuran adamın ve sonra ortalıkta dolaşıp kalan parçaları önlüğüne dolduran annesinin hikâyesini anlattı. Bu konuya nasıl gelmiştik bilmiyordum, sonuçta yangınlarla bir ilgisi yoktu, ama nasılsa bir şekilde bağlantılıymış gibiydi. Alfred'in sakin ve duygusuz sesiyle anlatışı hikâyeyi daha da sarsıcı yapmıştı. Not almama gerek yoktu, unutmak olanaksızdı.

Tam gitmek üzereyken konu mektuba geldi. Bir de mektup vardı. Alfred aramaya gittiğinde Else'yle ikimiz

salonda yalnız kaldık. Alfred dışarıdayken Else biraz dalgın bir sesle, neredeyse kendi kendine söyler gibi, "Ne iyi bir oğlan. Dünyanın en iyi çocuğu," dedi.

Sanırım Alfred mektubun nerede olduğunu çok iyi biliyordu, çünkü hemen geri geldi. Ben mektubu aldığımda Else ve Alfred sessizce oturup göstereceğim tepkiyi beklediler. İnce bir A5 kâğıdın iki tarafına yazılmıştı. Yazı biraz eğikti, hafiften çocuksu görünüyordu. Saygı ve korkunç bir merak karışımı bir duyguyla okumaya başladım.

"Çok... zeki bir çocuk olmalı," dedim bitirdiğimde.

"Öyleydi," dedi Alfred. "Akıllı bir çocuktu."

Hepsi buydu. Gözden kaçırdığım ya da yanlış anladığım bir şey bulacakmış gibi mektubu bir kez daha okudum.

"Sende kalabilir," dedi Alfred, mektubu ikinci kez katladığım sırada. "Benim ihtiyacım yok. Al, sende kalsın."

Önce kararsızlık çektim, ama ardından mektubu cebime attım. Teşekkür etmem gerekiyor muydu, yoksa tersine Alfred'in mi bana teşekkür etmesi gerekiyordu bilemedim, sonuçta hiçbirimiz bir şey söylemedik. Ayağa kalktım, pencereden dışarı göz attım. Dışarıdaki toprakları, yolun ışıklarını gördüm. Koridora çıkmadan önce duvarda, televizyonun üzerindeki resmi gördüm. Kapkaraydı, altın harflerle bir yazı vardı üzerinde: "Her şeyi bağışlayan," yazıyordu.

Alfred beni uğurlamak için merdivenlerden inip dışarı, serin akşam havasına çıktı. Sanki gitmemi istemezmiş ya da unuttuğu bir şey varmış gibiydi. Öykünün bir ayrıntısı ya da gözden kaçırdığı, ama birden ortaya çıkıp her şeye başka bir ışık düşürebilecek önemli bir anı. Çevremizdeki orman kapkaraydı şimdi, birlikte oturduğumuz o birkaç saat içinde daha yakına gelmişti sanki. Orman karanlık, içine işlenemez bir duvardı, ama gök-

yüzü açık ve aydınlıktı henüz, uzun, kızak biçiminde bulutlar vardı. Merdivenlerden indik, Alfred benimle arabaya geldi. Ayak seslerimizden başka hiçbir şey duyulmuyordu. Konuştuğumuzda ağzımızdan ince, saydam bir buhar çıkıyordu. Sonra Alfred, "Ne kadar babana benziyorsun," dedi. "Onu çok severdik hepimiz. İyi bir insandı. Artık aramızda olmaması çok yazık."

2

I

Özlemle beklenen bir bebekti ve sonunda geldiğinde sanki bir mucize gerçekleşmişti. Sağlıklı bir oğlan. Tek çocukları oydu, sevgilerini kimseyle paylaşması gerekmiyordu. Genellikle yalnızdı, Alma yemek yaparken o, mutfak masasında oturup resim yapmayı severdi. Okumayı erken öğrendi. Daha okula başlamadan konağın ikinci katındaki kitaplığın kitaplarından çoğunu heceleye heceleye okumuştu. Bisikletiyle oraya gider, bisikletin gidonuna asılı naylon torbalar kitap dolu dönerdi eve. Sonraları okuma ve yazmada sınıfının en iyisi oldu. Uzun öyküler yazıyordu, çoğunun sonları korkunç, sıklıkla kanlı olurdu. Dramatik, sarsıcı öyküler aslında çocuğun kendisine hiç uymuyordu. Öyle sessiz, öyle utangaçtı ki. Ayrıca çok da iyi kalpliydi. Ne kadar nazik olduğundan hiç söz etmeye gerek yok. Hiç kimse onun kadar eğilerek selam vermez, onun kadar yürekten teşekkür etmezdi. Hiç kimse onun kadar düşünceli ve yardımsever değildi. Ondan bir şey isteyenlerin aldığı yanıt asla hayır olmazdı. Genelde konu kar küremek, odun taşımak ya da ev boyamak olduğunda yaşlılara yardım eden hep o olurdu. Dag'dan söz açıldığında Ingemann ve Alma'nın yüzleri aydınlanırdı. Kimi zamanlar birilerinin nasıl olup da böylesine eşsiz bir oğulları olduğunu

sorduğu olurdu. Buna verecek bir yanıtları yoktu, ama yüzleri ışıl ışıl bakarlardı. Sanki bebekliğinden beri ona verdikleri bütün sevgi şimdi çocukta çiçek açmıştı. O da bu sevgiyi karşısına çıkanlara dağıtıyordu. Açıklama bu olmalıydı, sevgiyle dolup taşması. Gerçekten de herkes tarafından seviliyordu. Bunun kendisi de farkındaydı, birisi onunla konuşurken gözlerini yere çevirirdi.

İki kez evlerde yangın çıktığını görmüştü. On yaşına gelmeden önce olmuştu bunlar. İki seferinde de hiç mi hiç konuşmamış, daha sonra da bu konuda tek söz etmemişti.

Yangın alarmı sık sık çalmıyordu, ama çaldığında Ingemann'la birlikte itfaiye arabasına binmesine izin vardı.

Her şey koridordaki telefonun çalmasıyla başladı. Ingemann ahizeyi kaldırmış, "Evet," demişti. Alma mutfak kapısından çıktı, ellerini önlüğüne kuruladı. Birkaç saniye sessizlik oldu. Sonra Ingemann, "Yangın çıkmış," dedi. Büyülü sözlerdi bunlar. Her şey bir yana bırakıldı. Şimdi en önemli şey yangındı. Genelde sakin, yavaş hareket eden bir adam olan Ingemann bir anda telaşlı bir hava takındı. Yine de bütün kargaşanın ortasında Dag'ı unutmadı. Dag onun peşinden dışarı çıktı, atölyenin önündeki direğe gitti. Orada babası onu kucağına aldı, yangın alarmının büyük, siyah şalterinin hizasına kaldırdı. Dag şaltere zar zor ulaşıyordu, ama çevirmeyi başardı. Alarm gökyüzünden bir şelale gibi aktı. Dag babasının peşinden atölyeye girdi, Ingemann'ın yangın tulumunu giymesini seyretti, ardından itfaiye binasına giden keskin kavşağa kadar izledi onu. Kulaklarını kapamıştı. Böyleydi. İtfaiye binasına gelene kadar kulakları kapamak zorundaydı. Sonra itfaiye aracına bindi, kapıyı kapadı, birlikte yola çıktılar. Hızlandılar, babası itfaiye aracının sirenlerini çalıştırdı. O zaman damarlarındaki kan

donmuş gibi oldu. Önce donan kanı sonra şiddetle akmaya başladı. Babasına baktı, onunla ne kadar gurur duyuyordu. Yerine sıkı sıkı tutunması gerekiyordu; yangına yaklaştıkları sırada babası ona alevlerden uzak durmasını, gerilerde kalmasını, hiçbir şeye dokunmamasını, kimsenin işine engel olmamasını söyledi. "Yalnızca dur ve bak." O da öyle yaptı. Durmuş, bir evin nasıl yanıp kül olduğunu izliyordu. Önce pencerelerden ve çatının kiremitlerinden dışarı dumanlar çıktı. Bütün ev sanki korkunç bir basınç altındaymış gibi tütüyordu. Sonra alevler çatıdan fışkırdı, kömür karası bir şerit yükseldi gökyüzüne. Gökyüzü dumanı içine çekiyordu hızla. Bir süre sonra yavaşladı, bir mürekkep lekesi gibi rüzgârla uzaklaşmaya başladı. Ardından inleme, melodi ya da şarkı duyuldu. Adı artık her neyse yüksek, ince, şarkı söyleyen o ses yanan bir evden başka hiçbir şeyden çıkamazdı. Babasına bu sesin ne olduğunu sormuştu; ama Ingemann tuhaf bakışlarla ona bakmış ve hiçbir şey anlamamıştı. Dag yine de biliyordu bu sesi. Duymuştu daha önce. İnlemeyi. Şarkıyı. İlk duyduğunda yedi yaşındaydı. O zaman bir köpekti bu. İtfaiye arabasından, evden ve alevlerden biraz uzakta bir ağaca tırmanmıştı Dag. Orada hiç ses çıkarmadan oturup gözlerini yangına dikmişti. Duman dolu mutfaktan gelen çaresiz havlamaları ve sızlanmaları bir tek o duymuştu, ama ağaçtan inip kimseye haber vermedi. Hiç kımıldamadan, ses çıkarmadan, tam babasının ondan istediği gibi oturmayı sürdürdü ağaçta. Hortumları açan, çayırda ileri geri koşan adamları izledi. Büyük, ürpertici dalgalarla ağaca çarpan korkunç sıcağı hissetti. Su sütunlarının yükseldiklerini, güçlendiklerini ve sonra duman tarafından emildiklerini gördü. Camlar şangırdıyor, bütün ev fırtınaya yakalanmış bir gemi gibi çatırdıyordu. Sonra birden alevler tek çatı penceresinden taşıp duvarı yalamaya başladı. Sanki bir şeyler so-

nunda özgür kalmış gibiydi. O zaman artık mutfaktan ses gelmez olmuştu.

Ardından ağaçtan inip sakin adımlarla babasının yanına gitti. Ingemann onu kucağına alana kadar yanında durdu. Ev yıkıldığı sırada babasının kucağındaydı.

Sonradan köpeği hiç kimseye anlatmamıştı; ama mahkeme sırasında bu konu ortaya çıktı. Hapishanede rüyalarında bunu görmeye başladığını anlatıyordu. Geceleri aniden uyandığında nerede olduğunu bilemiyordu. Kımıldamadan, korkudan buz kesilmiş bir şekilde yorganın altında yatarken köpeğin ağırlığını hissediyordu ayaklarının üzerinde.

Çok özlemle beklenen bir bebekti. Ve sonunda dünyaya geldiğinde çok sevilmişti. Büyüdü, herkese kendini sevdirdi. Ama insanlarla konuşurken gözlerini yere çeviriyordu.

Ingemann ona silah kullanmayı öğretmişti. Önce tabanca, sonra tüfek. Bahçenin ucuna tenekeden bir nişan tahtası yapmışlardı –ortasında siyah halka olan beyaz bir çember– ikisi de boş çuvallarıyla yan yana uzanır, nişan alıp ateş ederlerdi. Daha sonra, atış sesleri kesildiğinde ayağa kalkar, bahçeyi ağır adımlarla geçip izleri incelerlerdi. Yetenekli olduğu çıkmıştı ortaya. Vuruşları siyah halkanın içinde giderek birbirlerine yaklaşıyorlardı. Babası onu Finsland'da ve çevredeki kasabalarda düzenlenen atış yarışmalarına götürdü. Tüfeği arabanın arkasına koyup yola çıkarlardı; Alma mutfakta onlar gelene kadar yemek hazırlardı. Dag kupalar kazandı, genellikle birinci oluyordu. Ender olarak yenildiğinde her zaman bir özür bulunurdu: Ya rüzgâr birden dönmüştü, ya nişan tahtası yanlış yerleştirilmişti, ya zemin çok kaygandı, ya çok yorgundu, ya da yola çıkmadan önce çok veya az yemek yemişti. Her

zaman bir açıklama bulunurdu, kazandığı zamanlar dışında. O zaman hiçbir açıklama gerekmiyordu çünkü doğal bir şeydi onun kazanması. En iyiydi. Kupaları eve getirir, salon sehpasının üzerine koyardı. Alma ve Ingemann iyice tadını çıkarabilsinler diye kupalar birkaç gün orada kalır, sonra salonda, piyanonun üzerindeki rafa yerleştirilirdi. Yaklaşık on beş günde bir Alma rafın tozunu alırken onları aşağı indirip hepsini sehpanın üzerine koyar, sonra yeniden yerleştirirdi. Bu kupalar üçü için de bir zaferdi sanki.

Böyle hissediliyordu: üçü için de bir zafer.

Dag her gün bisikletiyle eski bakkalın önündeki kavşağa kadar gider, oradan Lauvslandsmoen'deki okul yoluna sapardı. Okulu seviyordu. Okul bir oyun gibiydi. En iyi olduğu ders hangisiydi gerçekten? Edebiyat? Tarih? Matematik? Hepsinde de çok iyiydi. Sınıfının en iyisiydi. Kimse onunla yarışamazdı, neredeyse atışlardaki gibi; en tepedeydi ve yukarıda yalnızdı. Ve yalnız kalmak istiyordu. Bunun için çaba göstermeye başlamıştı. Bu gerekiyordu. Hiç kimse onu geçmemeliydi, bu yüzden kendisiyle yarışmaya başlamıştı. Yine de yanlış yaptığı oluyordu. Bir sınav onun düşündüğü kadar iyi geçmiyordu kimi zaman. Dikkatsizlikten küçük yanlışlar, biraz daha büyük yanlışlar ya da doğrudan kocaman yanlışlar yapıyordu. Daha az iyi, ortalama notlar aldığı da oluyordu. O zaman sessizleşir, karanlık, suçlayan gözleriyle öğretmeni Reinert Sløgedal'a bakardı. Savaştan beri kasabanın öğretmeni olan Sløgedal'a. Uzun süre öylece oturup bakardı. Ta ki biri ona sınavın nasıl geçtiğini sorana kadar. O zaman gözlerinde anlamadıkları, yabancı, keskin, uzlaşmasız ve buz gibi bir şey görürlerdi. Bir daha sınavı asla sormamaları, gözlerindeki o yabancı şey geçene kadar onu kendi başına bırakmaları gerektiğini anlarlardı. Bir daha da asla sormazlardı, çünkü Dag'ın toparlanıp yeniden kendisi olmasını istiyorlardı.

Bir kış rahibe gitti. 1971 yılıydı. Ötekilerle birlikte mihrabın önüne diz çöktü, her biri için tek tek dua edildi.

Kristiansand'da liseye başladı. 1973 yılında Katedral Okulu'na. Brandsvoll'daki halkevinin önünde bekleyen otobüse yetişmek için erken kalkması gerekiyordu. Kenti sevmişti, ama yine de eve dönmek güzeldi her zaman. Kış geldiğinde okula giderken hava karanlık oluyordu ve akşam karanlığı çökmeden dönmüyordu eve. O zaman Alma akşam yemeğini hazırlamış olurdu. Alma ve Ingemann çoktan masaya oturmuş onu bekliyor olurlardı. Sobayı iyice doldurur, otobüs farlarının yaklaşmasına bakarlardı. Dag sonunda kapıdan içeri girdiğinde yanakları kızarmış, sarı saçları karlı, gözleri gün boyunca gördüğü ve yaşadığı şeylerle dolu olurdu. Paltosunu koridordaki askıya asar, Alma kaynamış patateslerin suyunu dökerken Dag ellerini yıkardı. Sonra hepsi birlikte masaya oturabilirlerdi.

Eve gelmenin ne kadar güzel bir şey olduğunu hissederdi.

Sınıfının yenilmez birincisi değildi artık, daha gerilerdeydi. Yine iyi notlar alıyordu, kimi zaman harika notlar alıyordu; ama artık en iyi değildi. Daha sıradan bir öğrenci olmuştu. Görünüşe bakılırsa bununla baş edebiliyordu. Ama yine de şehirdeki sınıf arkadaşları sınav kâğıtlarını geri aldıklarında Dag'ı rahat bırakmaları gerektiğini öğrenmişlerdi. Onlar da buz gibi gözleri, tuhaf bir sertliğe bürünen yüzü görmüşlerdi. Onlar da yalnızca Dag'ın kendini toplamasını istiyorlardı. Herkes onun yeniden kendisi olmasını istiyordu.

Onu rahat bıraktıkları sürece her şey iyi gitti.

Lisenin sonuna geldi. 1976 ilkbaharıydı. Huş ağaçları yapraklanmıştı. Yeşil bir patlamaydı bu. Mezuniyet yıllığında şöyle yazıyordu:

Okul ve atıcılık dışında yerel itfaiyeyle çok ilgili. Yanan çocuk ateşten korkar, derler ama bu Dag için geçerli değil. Yıllar içerisinde alevlerin vahşetinden çok değerli şeyler kurtardı, ama bunun en büyük nedeni itfaiye aracına binmeyi çok sevmesi.

Doğruydu bu. Itfaiye aracına binmeyi çok seviyordu; ama çok ender çağrı yapılıyordu.

Mayıs ayının sonunda edebiyat yazılısı vardı. Ödevlerden biri şöyleydi: *Toplumumuzda bugün geçerli olan kurallarla yetişkin biri olmak ne anlama geliyor? Yetişkinlerin ayırt edici özellikleriyle ilgili kendi görüşünüz ışığında bir değerlendirme yapın. Konu: Yetişkin.*

Dag bu konuyu seçti. Yetişkin bir insanı ayırt eden şeyleri yazdı ve iyi bir not aldı. Sınavda çok parlak bir sonuç almıştı. En yüksek not onunkiydi. Her şey iyi gitmişti. Tam not almamıştı ama yine de. Lise mezunuydu. Ailesinde hiç kimse bunu başaramamıştı. Alma gururluydu, Ingemann atölyede kendi başına ıslık çalarak dolaşıyordu. Şimdi yolun bundan sonrası başlıyordu. Dag bir yetişkin olmuştu, yine eskisi kadar ince ve kibardı, önünde koca bir yaşam vardı ve en tepede yalnız olmak zorunda olmadığını öğrenmişti.

Yaz geldiğinde askere çağrıldı. Piyade olmayı seçti ve Porsanger'deki garnizona gönderildi. İki bin kilometreden daha uzun bir yolculuktu. Dag, Danimarka'nın kuzeyindeki Hirtshals'dan daha uzağa gitmemişti hiç.

Yola çıkmadan önce Alma merdivenlerden koşarak bahçeye indi. Vermeyi unuttuğu bir şey vardı, küçük bir zarf. Dag'ın Fornebu Havaalanı'na giden trene binmeden açmamaya söz vermesi gerekiyordu. Dag'ı kucakladığında birden tuhaf bir duyguya kapıldı. Annesinin zayıf bedeni onu kucaklarken, Dag çayırın ötesindeki Breivollen tarafına baktı ve aslında hiç mi hiç gitmek isteme-

diğinin farkına vardı. Ardından Alma ellerini önlüğünün cebine sokup eve döndü. Ingemann bakkalın oradaki kavşağa kadar onu geçirdi, valizini otobüse yerleştirmesine yardım etti. İçeride önceden gelmiş yolcular oturuyordu, bu yüzden babasıyla kısa, gündelik bir vedalaşmaya zaman kalmıştı. Otobüs yola çıktığında Ingemann kavşakta ne yöne gideceğini bilemeden yalnız başına duruyordu.

Yola çıkmıştı, uzun yolculuk başlamıştı. Verdiği sözü çiğneyip daha otobüs Kaddeberg'deki bakkalı geçer geçmez zarfı açtı. Zarfta beş yüz kron vardı ve kâğıda Alma şunları yazmıştı:

Oğlumuz artık kendini dünyanın kollarına atıyor. Anneni ve babanı unutma.

II

Her gün birkaç saat oturup yazıyorum. Sonbahar güney batıdan yaklaşıyor. Gökyüzü açılıyor, yağmur Li Gölü üzerinde parlıyor. Rüzgârlı, soğuk bir gecenin ardından bütün ağaçların yaprakları döküldü. Ardından uzun, sakin günler geldi. Hava giderek soğuyor. Bir sabah çimenlere kırağı düştü. Gölün suyu sıvı cam gibi, gökyüzünü kusursuz biçimde yansıtıyor. Böyle günlerde yazı duruyor. Ayağa kalkıp pencereye gidiyorum, elimi cama dayayıp öne eğiliyorum. Ortalıkta hiç kuş görünmüyor.

Alfred'i ziyaretimden bir süre sonra Karin'e telefon ettim. Karin'i kendimi bildim bileli tanırım. Onu kütüp-

haneden hatırlıyorum. Kitap ödünç almak için ona giderdim, masanın arkasında oturur, önce kitabın arkasını, sonra içinden çıkardığı kahverengi kâğıdı damgalar, kâğıdı arşivine koyardı. Böyleydi. İki damgayla kitabı alıp eve götürebilirdim. Ben dört yaşındayken kütüphane yeni yerine taşınmıştı. Babamla birlikte gittiğimiz eski konağın ikinci katındaki odayı şöyle böyle hatırlıyorum, ama 1982'den beri kütüphane aynı yerde, Lauvslandsmoen'de, yolun dörde ayrıldığı kavşağın hemen yanındaydı. Yollardan biri Dynestoel'e, ikincisi kuzeye, kilise yönüne, üçüncüsü Brandsvoll ve Kilen yönüne gidiyordu, dördüncüsü batı yönündeydi ve Kleveland'daki evin önünden geçiyordu. Akşamları bisikletle kütüphaneye gidip yol boyunca buz gibi soğuyan kitaplarla eve dönüyordum. Rüzgâr kuzeydoğudan estiğinde kütüphanenin kapısından içeri soğuk dolardı. Rüzgâr kapıyı itip aralıyordu. Rafların arasında yalnız başıma dolaşırken pek çok kez oldu bu. Kapı aralığından giren rüzgârın çıkardığı o garip sesi hatırlıyorum. İnlemesi ve uğuldaması hiç aklımdan çıkmadı. Ne zaman rüzgâr esse aklıma kitaplar geliyor.

Karin, Teresa'nın kızıydı. Teresa müzikle dopdoluydu, kilisedeki eski orgu o çalardı, 1945'te Bjarne Sløgedal'la birlikte Noel konseri vermişlerdi. O zaman Sløgedal daha sekiz yaşındaydı. Lauvslandsmoen'de okulun tavan arasında konserin programını bulduğumda ikisinin bu programın altından nasıl kalktıklarına şaşırmıştım. Sobalar ağzına kadar doldurulmuş, ikisi birlikte Wenzel'den *Weihnachten*'i, Shumann'ın *Abendlied*'ini ve son olarak "Ave Maria"nın Charles Gounod versiyonunu çalmışlar, ardından insanlar giysilerine sıkıca sarınıp kış gecesine çıkmışlardı.

Her neyse.

Teresa, Alma ile Ingemann'ın en yakın komşusuydu.

Büyülü çemberin içindeydi neredeyse. Tek ayıran şey yol ve arazide sakin sakin akan küçük ırmaktı. Bu arada Teresa'nın benim yaşamımda da yeri var. Piyano çalmayı öğrenmek için bütün bir kış ona gitmiştim. O sıralar yaşı seksene yakın olmalı. Arkamda durup parmaklarımı izlerdi. Arkamda yukarılardan bir yerden gelen düzenli soluklarını hatırlıyorum. Yanlış çaldığım zamanlar kesik öksürüklerini, bedeninin huzursuz hareketlerini. Kasabanın bütün çocuklarını ve yetişkinlerini, bir enstrüman çalmayı öğrenmek isteyen herkesi kabul ederdi. Bütün yaşamı boyunca yapmıştı bunu. Rahat, sıcak salonunda yüksek taburenin üzerinde otururdum, arkamda durur, en küçük hareketimi bile izlerdi. Her çarşamba ona gittiğimde buz gibi olmuş parmaklarımla "Bağışlayıcı"nın hep aynı bölümünü çalardım. İyice yerleşmesi için benimle çok uğraşması gerekmişti. Başka hiçbir melodiyi hatırlamıyorum, ama "Bağışlayıcı"yı bugün bile rahatça çalabiliyorum. İyi bir öğrenci miydim bilmiyorum; ama en azından bana söylenenleri yapıyordum. Her zaman da yaptım zaten. Parmaklarımı gevşetmemi, parmaklarımın tuşların üzerinde gevşek durması gerektiğini, o zaman her şeyin kendiliğinden geleceğini söylerdi. Ben de onun dediği gibi yapıyor, parmaklarımı gevşek bir şekilde tuşların üzerine koyuyor ve kendiliklerinden çalmalarını bekliyordum.

Karin'e eylül sonlarında bir cuma akşamı rastladım. Salonunda otururken pencereden Alma, Dag ve Ingemann'ın yaşamış oldukları evi görebiliyordum. Sonradan kahverengiye boyanmıştı, ama benim çocukluğumda hep beyazdı. Bunun dışında büyük bir değişiklik yoktu, atölye yerinde duruyordu, yukarıda, ağaçların arasında itfaiye arabasının durduğu garajı seçebiliyordum.

Konu yangınlara gelmeden önce bir süre oturup havadan sudan konuştuk.

Teresa'nın hapishaneden iki mektup aldığı çıktı ortaya. Ayrıca günlüğüne de her gün bir şeyler yazmıştı. Karin bunların hepsini Teresa öldükten sonra bir çekmecede bulmuştu. Mektupları bana uzattığında Alfred'in evindeki gibi karışık duygularla alıp hemen okudum. Mektuplardan birinden anladığım kadarıyla Teresa, Dag'a bir gitar vermişti. Bunu postayla mı göndermişti, yoksa Kristiansand'daki Adliye binasına gidip kendisi mi vermişti anlaşılmıyordu. Her neyse Dag mektubunda Teresa'ya bir zamanlar kendisine piyano çalmayı öğrettiği için teşekkür ediyor, şimdiden gitarı çalmayı öğrendiğini yazıyordu. Müzik onun için giderek daha önemli olmaya başlamıştı.

Demek ki bir enstrüman çalmayı öğrenmek için Teresa'ya da gitmişti. O da.

Öteki mektup çok kopuk kopuktu, Yüce Tanrı'dan ve kasabadan adı verilmeyen pek çok kişiden söz ediyordu. Kimler olduğunu anlamak zordu. Hepsi birbirine karışmıştı.

Alfred'e gönderilen mektubu da katınca üç mektup ediyordu. Bunlara ek olarak Teresa'nın günlükleri vardı. Bir sandık dolusu; her yıl için birbirinin aynı küçük, yeşil, Norveç Çiftçi Birliği tarafından gönderilmiş ajandalar. Hava durumu hakkında, ona gelen öğrenciler hakkında küçük notlardı bunlar. Hızla karıştırdım. Görebildiğim kadarıyla benim adım geçmiyordu. Buna karşın Dag hakkında epey şey vardı, özellikle yangınlar sırasında ve hemen sonrasında. Üzerinde *kendi notlarım* yazan son boş sayfalar Teresa'nın hafif yatık el yazısıyla doldurulmuştu. Bu son sayfalar mektup şeklindeydi, ama onları mektup kâğıdına çekip göndermiş olduğunu sanmıyorum. Her şeye karşın yanılıyorsam o zaman şunu sormak gerekiyordu: Kime?

Bunların dışında belki daha başka mektuplar da var-

dı. Anlayabildiğim kadarıyla ilk zamanlar hapishaneden mektup yağmıştı. Mahkemede de bu konu açılmış ve *çok sık yazışmalar* olarak sözü geçmişti. Tutuklanmadan sonraki haftalar, yalnız başınayken, köpek rüyalarına girdiğinde yazmaya başlamıştı. Sanki ok yaydan çıkmış gibiydi. Bütün mektuplarda "Adliye Posta Kutusu 1D" damgası vardı.

Bütün kurbanlarına yazmıştı, ama kaç tanesi yanıt verdi bilmiyorum. Kimlerin mektup aldığını, mektuplarda ne yazdığını, yanıt verip vermediklerini bulmaya çalıştım. Ama olanaksızdı. Genellikle aynı yanıtı alıyordum: *Hatırlamıyorum. Attım gitti. Delinin tekiydi zaten.*

III

Onu yeniden göreceği için seviniyordu Alma. Bütün sonbahar boyunca Dag onlara mektup yazmıştı. Her hafta üzerinde Porsanger Garnizonu ve ortasında kraliyet aslanı damgası olan küçük, kahverengi zarfları bekliyordu. Başlangıçta bunlar Ingemann'ın mutfak masasında yüksek sesle okuduğu uzun, dolu dolu mektuplardı. Daha sonra Alma yalnız kaldığında bunları bir kez de kendi başına sessizce okurdu. O zaman sanki Dag daha yakınına gelmiş gibi olurdu. Garnizondaki yaşamı, yurdun dört bir yanından gelmiş asker arkadaşlarını anlatıyordu. Kimileri tuhaf, kimileri yorucu, kimileri çok iyiydi. Alma'nın evde yaptığı yemeklerin yanından bile geçemeyecek tekdüze asker yemeğini, Rusya sınırında yaptıkları tatbikatları anlatıyordu. Alma bu yabancı, buz gibi soğuk dünyayı, bütün bunların ortasındaki Dag'ı gözünün önüne getirmeye çalışıyordu.

Aralık ayında Dag'ın Noel için izin alamadığını yazdığı bir mektup geldi. Birilerinin kampta kalması gerekiyordu, kurada çıkanlardan biri de Dag'dı. Bunu sabırla karşıladılar. Noel sabahı Dag telefon etti. Kısa bir konuşma oldu, çünkü bozuk paralar bir anda tükeniveriyordu. Önce Ingemann'la konuştu, sonra Alma'ya bir-iki şey söyledi. Sesi yabancı gelmişti Alma'ya, ama bunda bir tuhaflık yoktu elbette, sonuçta iki bin kilometre uzaktaydı.

Yeni yılda mektupların arası açıldı. Şubatta bir kartpostal geldi ama. Norveç ve Sovyetler Birliği arasındaki sınırda bir nöbet kulesinin resmi vardı üzerinde. Arkada, *Kuledeki asker benim*, yazıyordu. İlkin çok heyecanlandılar. Bir düşünsene! Kaç tane ana baba çocuklarının resminin kartpostal olduğunu görmüştür. Sonradan heyecanları yatıştı. İlk söyleyen Ingemann oldu – resimdeki askerin Dag olamayacağını. Hiç mi hiç benzemiyordu ona. Alma da görmüştü; ama bir şey söylemedi. Ingemann atölyeye gittikten sonra Alma ellerini mutfak bezine kurulayıp kartpostalı mutfak penceresinin pervazına taktı. Bir daha bu konudan söz etmediler. Kartpostal birkaç gün orada asılı kaldı; ama ikisi de hiçbir şey söylemedi. Sonra bir gün Alma kartpostalı oradan alıp piyanonun üzerindeki rafta duran kupalardan birine dayadı.

Mart ayı ortalarına kadar başka haber almadılar. Eve geleceğini söyleyen bir kart geldi martta. Başka hiçbir şey yazmıyordu. Adı bile yazılı değildi. Yalnızca, "On dördünde eve geliyorum." İmza yerine *Asker* yazmıştı. Ingemann izin almış olabileceğini söyledi. Bunda şaşılacak bir şey yoktu. Alma emin değildi. İmzaya takılmıştı aklı. Dag böyle şeyler yapmazdı. Anlamıyordu. Bir telefon numarası olsaydı arayacaktı, ama yoktu bir numara. En azından Dag ilk mektuplarından birinde öyle yazmıştı.

Ertesi gün öğleden sonra bulaşık yıkarken Alma'nın gözüne Brandsvoll'dan yukarı yürüyen bir adam çarptı.

Sakin ve ağır adımlarla yürüyordu adam. Alma'ya tanıdık gelmişti. Birkaç saniye sürdü. Sonra birden anladı.

Bu gelen Dag'dı.

Birden Dag evin bahçesindeydi ve ayın on üçüydü, yani geleceğini söylediği günden bir gün önce. İzin üniforması giymişti, uzun, sarı saçları kesilmişti, şimdi kafasının derisi görünüyordu.

"Sen misin?" dedi Alma.

Arkasından vuran mart güneşinin önünde durmuş gülümsüyordu Alma. Yavaşça yaklaşıp Dag'ı kucakladı.

"Ne kadar uzaklara gittin düşünsene," dedi.

"Ama artık evdeyim anne," dedi Dag. "Bir daha asla uzaklara gitmeyeceğim."

Kesin konuşmuştu. Bu biraz tuhaftı, ama Alma kafa yormadı, Dag'ı gördüğüne seviniyordu yalnızca. Mutlu, şaşkın ve birazcık da beklenti doluydu.

"Nasıl geçti?" dedi.

"İyi," diye yanıtladı Dag.

"Ne güzel," dedi Alma. Sonra çimenlerin üzerinde bir süre sessizce durdular. Çatılardan eriyen kar suları damlıyordu. Atölyenin kapısının açıldığını duydular, kapıda Ingemann duruyordu.

"Sen misin?" dedi.

"Öyle görünüyor," diye yanıtladı Dag.

Ingemann ellerini kirli bir çaputa kuruladı, gidip oğluyla tokalaştı.

"Neredeyse tanıyamadım seni," dedi biraz gergin bir sesle gülerek. Alçak mart güneşinde üçü de öylece durdular. Uzun ve ince gölgeleri eve kadar uzanıyordu. Ne kartpostaldan, ne imzadan ne de Dag'ın niye birden eve geldiğinden söz ettiler.

"Artık uyumam gerek," dedi Dag. Neredeyse bütün gün yolculuk yaptıktan sonra bunda pek de şaşılacak bir yan yoktu.

Alma gece yatakta uzun süre uyanık yattı. Ingemann'ın düzenli soluklarını dinleyerek tavanı seyretti. İçinde garip bir boşluk duygusu vardı. Sanki bütün gün durmadan konuşmuştu da şimdi tek bir sözcük kalmamıştı geriye.

Ertesi gün Dag hiçbir şey anlatmadı. Yolculuğun yorgunluğunu atamadığını söyledi. Uyumaya ve dinlenmeye ihtiyacı vardı. Derin bir sessizlik içinde yemeklerini yediler, sonra tekrar odasına çıkıp yattı.

Sabahları geç saate kadar uyuyordu. Nisan ayı gelmişti. Karlar eridi, çıplak toprağın rengi koyuydu, ormandan yumuşak bir rüzgâr esiyordu. Dag bütün ilkbaharı evde geçirdi. Sabahları yatağında uzun süre yatması bir alışkanlığa dönüşmüştü. Kimi zamanlar saat on iki olmadan kalkmıyordu, o zaman da merdivenlerden aşağı inmeye bile üşeniyordu. Her şey çok ağır geliyordu, her gün aşılmaz engellerle doluvermişti birden. O zaman da en iyisi yataktan çıkmamaktı. Alma hiçbir şey söylemiyordu. Onun yerine Dag'ın sevdiğini bildiği yemekleri yapıp yatağın yanındaki komodinin üzerine bırakıyordu tek söz etmeden. Endişeleri kaşlarının arasında belli belirsiz bir kırışıkta toplanmıştı. İncecik bir çizgi.

Sonra her şey aydınlandı.

Birkaç hafta sonra her şey eskisi gibi oldu. Dag artık bütün sabahını yatakta geçirmiyordu. Kalkıyor, yıkanıyor, uzun süredir olmadığı kadar mutlu görünüyordu. Sıkıntıları kendi başına geçmişti. Bir akşam Alma pasta yaparken mutfağa geldi. Arkasından sessizce gelip elleriyle gözlerini kapadı. Alma biraz afallamıştı, Dag ilk kez böyle bir şey yapıyordu. Tuhafına gitmişti, ama aynı zamanda biraz da hoşlanmıştı.

"Kim bu?" dedi şakacı bir sesle.

Dag yanıt vermedi.

"Kim olduğunu biliyorum ben," diye sürdürdü.

Dag'dan yine yanıt yoktu.

"Ama bırak artık," dedi Alma sonunda. Kendini kurtarmaya çalışırken gülüyordu. Güldü, güldü, ama Dag onu bırakmıyordu. Sımsıkı yakalamıştı, Alma sağa sola kıvranıyordu. Sonra birden bıraktı.

Yeniden kendisi olmuştu. Alma'nın çok iyi tanıdığı o iyi kalpli, kibar çocuktu. Alma gülümsedi.

"Artık saçlarını uzatmalısın," dedi.

Haftalar geçti. Dag ve Ingemann her cumartesi sabahı eski günlerde olduğu gibi atış talimi yaparken Alma mutfakta ekmek yapıyordu. Beşer atış yaptıktan sonra gidip siyah nişan halkasını inceliyorlardı. Önce Dag, arkasından da elleri ceplerinde Ingemann. İçeri girdiklerinde mis gibi kokan taze ekmek yiyorlardı.

Yaz ortası oldu. Sıcaklar bastırdı. Sıcak Breivoll tarafında çayırın sonunda dalga dalga yükseliyordu. Dag yirmi yaşını doldurdu. Yükseklerde kırlangıçlar uçuşuyordu. Akşamları arabayla Home Gölü'ne gidip yüzüyordu. Alma oraya yalnız başına gittiğini bilmiyordu. Plajdan yaklaşık otuz metre uzakta, deniz seviyesinden aşağıdaki dağ gölünde yalnız başına yüzdüğünden haberi yoktu.

Saçları uzadı. Artık kafasının derisi görünmez olmuştu neredeyse. Alma oğlunun geri gelmesinden mutluydu. Ne zaman ona baksa içi titriyordu. Sorun bu değildi. Alma mutluydu, gülümsüyordu da uzun süredir gülümsemediği gibi. Ama yine de kaşlarının arasındaki kırışık silinmemişti.

Dag bütün yazı odasında geçirdi. Radyosu ve eski bir pikabı vardı. Akşamın ilerleyen saatlerinde ve geceleyin yukarıdan müzik akıyordu. Rus sınırında geçirdiği zamanla ilgili hiçbir şey anlatmadı, yalnızca bir keresinde bir kurt gördüğünden söz etti. İlk günler Alma neşeli

görünmeye çalışıyordu, Ingemann'la ikisi her şeyi soruyorlardı. Ama her soruda Dag'ın gözlerinde karanlık bakışlar beliriyor, yüzüne bir sertlik geliyor, sertleşiyor, masaya tuhaf, ağır bir hava çöküyordu. Böylece soru sormaları giderek seyrekleşti. Sonra da tümden bitti. Artık ne Alma ne Ingemann bir şey soruyordu. En iyisi her şeyi olduğu gibi bırakıp eskisi gibi yaşama devam etmekti. İkisi de anlamıştı bunu. Tek duydukları şey kurtla ilgili hikâye olmuştu. Şöyleydi:

Gece, eksi kırk derecede nöbet kulesindeydi Dag. Hayvan birden karların üzerinde belirmiş, Dag dürbünüyle onu izlemişti. Kurt arada sırada duruyor, çevresini dinliyor, sonra yoluna devam ediyordu. Hayvan, ay ışığında sert karların üzerinde hiç iz bırakmadan ilerledi. Sonra sınırı geçti.

Kurdun hikâyesi bu kadardı, başka bir şey yoktu.

Sonbaharda müziğinin sesini giderek daha yükseltmeye başladı. Alma uyanık yatıp dinliyordu. Arada sırada Dag'ın sesini duyuyormuş gibi geliyordu ona. Şarkı söylüyordu ya da konuşuyordu. Uzun süren sessiz aralar oluyordu. Sonra birden müzik yükseliyordu, o zamanlar Alma birinin güldüğünü duyar gibi oluyordu.

Ekim ayında Alma daha önceleri yaptığı gibi başkalarına temizliğe gitmeye başladı. Çoğunlukla komşularına, yürüme mesafesinde oturanlara gidiyordu. Bisiklete binmeyi sevmezdi, yürümeyi tercih ederdi. Omdal'a, Breivollen'e ve Djupesland'a gitti yürüyerek. Brandsvoll'daki halkevinin girişini ve mutfağının yerlerini temizledi, Solås yolunun kenarındaki büyük, beyaz evde oturan Agnes ve Anders Fjeldsgård'a da temizliğe gitti.

Aralık ayında ilk kar yağdı. Bir sabah bütün dünya tertemiz, bembeyaz oldu. Alma her zamanki gibi yedi çeşit kurabiye yaptı, Dag mutfağa gelip bunların sıcak sıcak tatlarına baktı. Alma çekingen bir sesle Dag'a Noel

bittiğinde neyle uğraşmayı düşündüğünü sordu. Dag şimdilik o kadar sonrasını düşünmediğini söyledi.

"Ama bir şeyler yapman gerekmiyor mu?" dedi Alma.

"Elbette," diye yanıtladı Dag. "Bulurum bir şeyler elbet."

"Liseyi bitirdin o kadar, istersen bir şeyler okuyabilirsin."

"Evet," dedi Dag. "Bakalım."

Gelecek hakkında başka söz edilmedi. Noel geldi. Üçü birlikte Noel akşamı kiliseye gittiler. Kilisede komşularıyla, kasabadan tanıdıklarıyla birlikte oturdular. Gözlerde başka zamanlar hiç olmayan bir parlaklık vardı. Alfred, Else ve çocukları oradaydı, Anders ve Agnes Fjeldsgård oradaydı, Syvert Mæsel, Olga Dynestøl ve daha başka bir çokları oradaydı. Herkes oradaydı. Teresa yukarıda, orgun başına oturmuş, *Deilig er jorden*'i[1] çalarken orgun aynasından onlara göz atıyordu. Babam da oradaydı. Büyükannem, büyükbabam ve karnında bir bebek büyüyen annemle önlerde bir yerde oturuyordu. O bebek bendim. O kadar iyi tanıdığı insanların ortasında, tepeden tırnağa süslenmiş ve resmî bir hava takınmış olarak oturmanın çok özel bir yanı vardı. Sanki herkes yeni ve bilinmedik bir yanını gösteriyordu; bu hoş ama alışılmadık bir şeydi. Alma Noel huzurunun çöktüğünü hissetti ve neredeyse gevşedi.

Yeni yıl geldi. 1978 yılıydı.

Ocak kısa, buz gibi soğuk günlerle geldi. Dag arada sırada Ingemann'ın atölyesine gidiyordu. Orayı toplamasına, sonbahar boyunca birikmiş bir yığın hurdayı atmasına yardım etti. Yerleri süpürdü, eski püskü şeyleri bir araya topladı, yığının üzerine biraz mazot döktü, yaktı

1. (Nor.) "Ey Güzel Dünya". Danimarkalı şair ve yazar Bernhard Severin Ingemann'ın Carsten Woll tarafından bestelenen şiiri.

hepsini. Sonra yapacak başka bir şey kalmadı. Yeniden sabahları geç saatlere kadar yatmaya başladı. Eski çizgi romanlarını buldu. *Donald*, *Gümüş Ok* ve *Kızıl Maske*. Akşamları arabayla çıkıyordu. Bu arabayı Ingemann ucuza almış, bakımını yapıp on sekizinci doğum gününe hazır etmişti neredeyse üç yıl önce. Dag'ın saatlerce dönmediği oluyordu. Alma onun nereye gittiğini bilmiyordu. Gelip gelmediğini bilmeksizin karanlıkta uyanırdı. Saat kaçtı? Bir? Üç? Altı? Üşümüş, kaskatı bir şekilde yatıp dinlerdi. Ama her zaman sonunda eve geliyordu aslında. Hiçbir şey olmazdı ona.

Şubat geldi. Kar bir metreye ulaştı. Elektrikler kesildi, sonra geri geldi. Mart ayında güneybatıdan yumuşak bir rüzgâr esti, ağaçlar silkelendi, çatılardan karlar döküldü, yollar cam gibi kaygan oldu. Ardından güneydoğuya döndü, yeniden kış bastırdı. Üç gün boyunca kar durmadan yağdı, sonunda kesilip de uzun, ılık, güneşli günler geldiğinde dünya bir an için durmuştu sanki. Yavaş yavaş ilkbahar oldu. Ormanlardan motorlu testere sesleri yükseldi. Kar çözüldü. Nisan ayında uzun, aydınlık günler geldi. Sakin ırmağın buzları çözüldü, suları ışıldadı. Akşamları çevreyi nemli toprak kokusu sarıyordu. Dag'ın saçları askere gitmeden önceki boylarına gelmişti neredeyse.

Bir akşam arabaya binmek üzereyken Alma nereye gitmeyi düşündüğünü sordu.

"Dolaşmaya," diye yanıtladı kısaca.

"İyi ama nereye?" dedi Alma.

"Seni ilgilendiriyor mu?" diye sertçe yanıt veren Dag kapıyı hızla çarpıp gitti. Alma hiçbir şey olmamış gibi davrandı, ama bu sözleri kafasından atamıyordu. Yüreğine oturmuştu. Derin bir uykuya dalmış Ingemann'ın yanında gözüne uyku girmeden yattı ılık nisan gecesinde. "Seni ilgilendiriyor mu? Seni ilgilendiriyor mu?" Sesini duymuştu. Dag'dı bu; ama aynı zamanda emin ola-

mıyordu. İyi kalpli, kibar Dag. Dag'ın güldüğünü duymuştu sanki. Uyuklamaya başladı, birden uyandı yeniden. Rüyasında beşiğin yanındaydı, Dag bebekti, ama beşikte yatmıyordu. Beşik boştu, ama Alma sallamayı sürdürüyordu yine de. Kalktı, çıplak ayaklarla sessizce Dag'ın kapısına gitti. Kapıyı çaldı, araladı. Dag uyanıktı, giysilerini değiştirmeden yorganın üzerine yatmıştı, karnının üzerinde açık bir *Donald* dergisi vardı. Önce korkmuş gibi göründü, sanki birkaç saniye için korkunç bir şey olduğunu sanmıştı. Sonra sakinleşti. Ardından gülümsedi.

"Anne," diye fısıldadı. "Sen misin?"

IV

6 Mayıs 1978. Alevler yolun hemen yanı başından yükseldi, otlara, ardından çalılara sıçradı, ardından yangın hızla ormana yayıldı. İlkbahar yağışsız geçmişti, her yer kupkuruydu. Tek gereken şey küçük bir kıvılcımdı. Pencereden atılan bir sigara, bir anlık bir düşüncesizlik.

Alarm çaldı.

Ancak ses bir süre kasabanın üzerinde uğuldadıktan sonra insanlar ne olduğunu anlayabildiler. Daha önce neredeyse hiç duymamışlardı. Durdular, birkaç saniye birbirlerine baktılar.

Yangın alarmı değil mi bu?

Sonra itfaiye arabası sirenlerini çala çala itfaiye istasyonundan dışarı çıktı. Keskin dönemeçten aşağı indi, evin önünden ve küçük köprünün üzerinden geçti. Sola döndü, hızını artırdı, balkonundaki bayrak direği yolun üzerine uzanmış eski kooperatif binasının önünden yo-

luna devam etti. Halkevinin ve kilisenin önünden aşağı inip Kilen'e doğru gitti.

Arabayı süren Dag'dı, Ingemann onun yanında oturmuş, kapının üzerindeki tutunacak yeri sımsıkı yakalamıştı.

Itfaiye arabası çok yeniydi, daha beş yaşındaydı. Tankı 1000 litre su alan, önünde yirmi beş kiloluk su pompası olan bir International'dı. Dengesi çok iyiydi, Dag hızlı ve ustaca sürüyordu. Karşılarına çıkan birkaç araba hız kesti, kenara çekilip onlara yol verdi. Kilen'dekiler sirenlerin yaklaştığını duymuşlardı, Kaddeberg girişinde bir yığın insan durmuş neler olduğunu görmek için bekliyordu. Tam orada, dükkânın karşısında Dag'ın hızla fren yapıp arabayı sola, Oevland yoluna çevirmesi gerekti. Tanktaki su sallanınca bütün arabayı bir o yana bir bu yana savurdu.

Yangın yerine ilk onlar gelmişti. Hemen arkalarından bir adam koşarak ormandan çıktı. Arazi sahibi Sjur Lunde'ydi bu. Telefon eden oydu. Onları beklerken alevleri kendi başına söndürmeyi denemişti.

On beş dakika sonra bütün itfaiyeciler gelmişti. Arabalarını itfaiye arabasının arkasına sırayla park ettiler. Alfred geldi. Jens geldi. Arnold. Salve. Knut. Peder. Herkes geldi. Uzaktan sıra sıra arabalar uzun bir treni andırıyordu, kırmızı itfaiye arabası da bütün o beyaz, mavi, kahverengi vagonları arkasından çeken büyük lokomotifti. Göreli olarak sınırlı bir alanda çıkmıştı yangın. Hiç rüzgâr yoktu. Ayrıca hemen yakında küçük bir göl vardı. Kolay başa çıkılabilecek bir yangındı bu. Su pompasının yerinden çıkarılıp taşınması için dört adam gerekti; ama suyun hızı bu zorluğa değerdi. Ingemann da onlara yardım etti, ama sonra ötekiler işi üstlenince biraz uzakta durup izlemeye başladı. Arada sırada göğsünde bir batma hissediyordu, sanki kalbinden geliyormuş gibiydi,

ama biraz sakinleşince bu batmalar geçti. Su geldiği sırada hortumu Dag tutuyordu. Suyun basıncı iyiydi. Hortumu alevlere çevirdi. Uzun bir süre dizüstü çöküp su püskürttü. Bu sırada ötekiler arkasında durmuş ona bakıyorlardı. Sonra arkasını döndü, başka birinin devralması için seslendi. Hemen biri gelip hortumu onun elinden çekti. Dag itfaiye arabasına doğru yürüdü, babasının yanında durdu. Yüzü kızarmıştı, elindeki küçük bir kesik kanıyordu. Soluk soluğaydı, yine de sakin ve aklı başında bir havası vardı. Mutlu görünüyordu.

"Çok iyi bir iş yaptın," dedi Ingemann kimsenin duyamayacağı kadar alçak bir sesle.

V

Mayıs 1978. Başlarda içeride uyuyordum, sonraları annem beni bebek arabasıyla Lauvslandsmoen'deki okula giden yolda gezdirmeye başladı. Yol bir kilometre bile yoktu, ben bütün yol boyunca uyuyordum.

Tek bir yangın üzerinde çok fazla konuşulmaz. Çabucak unutulur. Geçer gider.

Ama bir tane daha?

İlkinin üzerinden daha on gün geçmişti ikinci çıktığında. Leipsland'daki yamacın dibinde, Tønnes'deki eski, tahta kulübede, büyükannemin evinin birkaç yüz metre yakınındaydı. Bütün çocukluğum boyunca orada tam bir kare oluşturacak şekilde yerleştirilmiş dört köşe taşını hatırlıyorum, ama ne büyükannem, ne büyükbabam, ne de bir başkası orada neler olduğunu anlatmıştı.

İtfaiye arabası geldiğinde kulübe tümüyle yanmıştı, yalnızca yangının ortasında alev alev bir örümcek ağı

gibi iskeleti görünüyordu. Hortumlara hemen su verildi; ama kurtarılacak hiçbir şey kalmamıştı. Alarm geç kalmıştı. Yalnızca yangının çevreye zarar vermemesini sağlayabildiler.

Bu sırada epey insan toplanmıştı, hepsi yüzleri devasa alevlere dönük duruyordu. Gece yarısı olmasına karşın haber yayılmıştı. Yolda duran arabaların sayısı giderek arttı. İnsanlar arabalardan çıkıp sessizce yaklaştılar. O kadar yakın duruyorlardı ki sıcak yüzlerini yakıyordu. Neredeyse hiç konuşmuyor, yalnızca durup bakıyorlardı. Hava çok karanlıktı daha, manzara hem ürkütücü hem de neredeyse büyüleyiciydi. Yirmi dakika sonra kulübenin iskeleti çöktü, kıvılcım yağmuru ateş böcekleri gibi göğe yükseldi, alevler yeniden korkunç bir şekilde canlandılar. O zaman biri güldü. Karanlıktı, kimin güldüğünü görmek olanaksızdı.

On gün içinde iki yangın. Ne denebilirdi bu durumda?

Ertesi gün 17 Mayıs bayramıydı. Her zamanki gibi kilisede ayinle başladı ve her zaman olduğu gibi kilise tıklım tıklım doldu. Pencereden giren güneş mihrabın arkasındaki İsa'nın son akşam yemeği tablosuna düşüyor, içerideki tozları parlatıyordu. Roma kemerlerine iki küçük huş dalı sarılmış, mihrabın çevresi yeni çıkmış huş yapraklarıyla donanmıştı. Vaazı veren Omland'dı. Siyah giysili rahip kürsüden nehirdeki çiftçinin ve arazi sahibinin işaretini taşıyan kütüğün nehirdeki yolculuğunu anlattı. Kütüğün hedefine ulaşmasını engelleyen girdabı, üzerindeki işaretin hiç silinmeyişini, girdaba karşın doğru yöne dönmesini ve başlangıçta amaçlanan şeye dönüşümünü.

Yangınların hiç sözü geçmedi. Geçmezdi elbette. İnsanlar bir şeylerden kuşkulanmaya başlamamışlardı daha.

Sonra kilisenin altındaki dar bodrum katında yemek

verildi. Tavan o kadar alçaktı ki neredeyse herkes kapıdan girerken eğilmek zorunda kalıyordu. Ardından hep birlikte Brandsvoll'dan yürüyüşe çıkıldı, Knut Frigstad'ın evinin, kavşağın ortasındaki eski doktor muayenehanesinin, Anders ve Agnes Fjeldgård'ın evlerinin önünden geçen üç kilometrelik yol yüründü ve yürüyüş yapanlar minik yapraklar vermiş huş ağaçlarıyla çevrili ışıltılı Bord Gölü boyunca yollarına devam edip Lauvslandsmoen'de güneşin altında oturan ihtiyarların onları beklediği bayrağı çekili okula ulaştılar.

Annem ve babam da oradaydı ve ben bebek arabasında yatmış uyuyordum. Yürüyüş Lauvslandsmoen çayırına yaklaşıyordu, önce bayraklar, ardından kırmızı üniformaları, silindir biçiminde şapkalarıyla bando belirdi. O zaman uyandım, annem müziğin nereden geldiğini görmem için beni kucağına alıp kaldırdı.

Akşam Brandsvoll'daki kilisede eğlence vardı. Büyükannem ve büyükbabam salonda oturuyordu. Ingemann ve Alma da öyle. Aasta kocası Sigurd'la gelmişti. Olga Dynestøl döküm sobanın arkasında yalnız başına oturuyordu. Ama annemle babam gelmemişti. Uykuya ihtiyaçları vardı. İki aylık bir bebekleri olduğu için bu anlayışla karşılanan bir şeydi.

Syvert Mæsel her zamanki gibi gür bir sesle açılış konuşmasını yaptı. Evde dokunmuş ceketiyle küçük podyumda yalnız başına duruyordu. Herkes sessizce ve saygılı bir şekilde oturuyordu, çünkü Syvert Mæsel'in söylediği sözler her zaman ağır ve içerikli olurdu. Belki de onun Sachsenhausen'de geçirdiği üç yıl boyunca duyduğu ve gördüğü bütün o şeyleri düşünüyordu insanlar. Ardından "Finsland – mi heim bygd"[1] söylendi hep bir ağızdan.

1. (Nor.) Finsland - Doğduğum Kasaba.

Birazdan güneş kar beyazı dağların üzerinde
ışıldayacak
Akşam güneşi gölgelerde alev gibi parlıyor
Kasaba kışın paltosunun altında uyuyor
Donmuş ve kaskatı yatıyor.

Dört mısra. Podyumun hemen yanına yerleştirilmiş piyanoyu Teresa çalıyordu.

Arada pek çok kişi Ingemann'ın yanına gidip yangınları sordu. Bu kadar kısa zaman içinde iki yangın. Neler oluyordu? Ingemann omuz silkti. Ingemann ve soru soranlar ne diyeceklerini bilemez bakışlarla birbirlerine baktılar. Ingemann'ın verecek bir yanıtı yoktu, gözlerini yere çevirdi.

Ardından yemek, kahve ve eğlence geldi. Eve dönüş zamanı geldiğinde herkes ayağa kalktı, hep bir ağızdan ulusal marş söylendi.

Gece sessiz geçti.

Yeni itfaiye arabasına çok iş düştü gerçekten. Her yangına gidişinden sonra donanımlarının bakımdan geçmesi gerekiyordu. Hortumların güneşte kurutulmak üzere açılması, ardından yeniden sarılıp arabaya takılması gerekti. Pompalar yağlanmalı, bakım yapılmalı, temizlenmeliydi. Bütün bunları yapmak Ingemann'ın işiydi. Hortumları itfaiye istasyonunun önündeki yola yuvarlayıp açıyor, birkaç saat orada bırakıyor, ardından özenle yeniden sarıyordu. Bu bütün sabahını alan bir işti, kendini çok zorlamaması gerekiyordu, çünkü o zaman göğsünde batma oluyordu. Saat on iki olduğunda yemek yemeye gidiyordu. Dag daha uyanmamış oluyordu, bu yüzden Ingemann ve Alma kendi başlarına, sessizce yemeklerini yiyorlardı.

Yemekten sonra Alma masayı toplarken Ingemann salondaki kanepeye uzanır, bir süre sonra gazetesi göğsüne düşerdi. Kısa bir şekerlemeden sonra uyanıp yeniden itfaiye istasyonuna gider, işine devam ederdi.

Aletlerinin pek çoğunu beyaza boyamıştı. Karanlıkta bir şeyleri kaybetmek çok kolaydı ne de olsa. Bu yüzden itfaiyeye ait bütün benzin bidonları beyaza boyalıydı. Jerry bidonu denen bu bidonları Almanlar, Birinci Dünya Savaşı sırasında kullanmışlardı ilk olarak. Adları da oradan geliyordu. Özellikleri iki adamın birlikte taşıyabildiği türden sapları oluşuydu. Böyle daha hızlı taşınıyordu, üstelik de çok ağır olmuyordu, bu yüzden itfaiye için çok uygundu. Ingemann boya fırçasını buldu, bir kutu boya karıştırdı. Benzin bidonlarını sıra sıra itfaiye istasyonunun önüne dizdi, dizüstü çöktü, ince, siyah bir fırçayla hepsinin üzerine Finsland Brannvesenet'in yani Finsland İtfaiyesi'nin baş harfleri *FB*'yi yazdı.

Tam bu sırada çakıllardan ayak sesleri duydu. Yoldan yukarı doğru yürüyen Dag, Ingemann'ın önüne gelince durduğunda güneşini kesmişti.

"İşte uykucu da geldi," diyen Ingemann neşeli, yumuşak bir kahkaha attı.

Dag yanıt vermeden orada durmuş, babasının eline ve fırçanın sakin ve düzgün hareketlerle siyah harfleri yazmasına bakıyordu. Ingemann'ın işi bittiğinde bidonları geri taşıması için ona yardım etti, sonra da itfaiye arabasının geri geri istasyona sokulması gerekiyordu. O gün arabayı geri geri süren Dag oldu. Babası arabanın doğru girmesini sağlamak için içeride durmuştu. Garajın en gerisinde, karanlıkta duruyordu araba ağır ağır ona doğru gelirken. İçerisi o kadar dardı ki şayet araba zamanında durmazsa duvarla araba arasında kalıp ezilebilirdi. Araba giderek yaklaşırken çok sakin bir şekilde duruyor-

du. İçerisi egzoz dolmuştu. Duvara yaklaşık bir metre açıklık bırakarak durdu Dag.

"Kusursuz!" diye bağırdı Ingemann.

Sonra eve giden kısa yolda yürürlerken alçak sesle konuşuyorlardı birbirleriyle. Onlar da alçak sesle konuşur olmuşlardı.

"Umarım bu son yangındır," dedi Ingemann.

"Evet, umarım öyledir," diye yanıtladı Dag.

"Yangın söndürmek için ihtiyarladım biraz," dedi Ingemann.

"İhtiyarlamak mı?" Dag durup babasına baktı. "Hiç de ihtiyar değilsin. Sonraki seferlerde de geleceksin kesinlikle."

Bu son sözler Ingemann'ın kafasını karıştırmıştı, ama hiçbir şey söylemedi. Bunun yerine başını sallayıp oğluna gülümsedi; eve varmışlardı ve koridora girdiklerinde Alma'nın köftelerinin kokusu her şeyi unutturdu.

Ertesi gece her şey sakindi.

İnsanlar rahatladılar. Işıklarını söndürdüler, kapılarını kilitlediler, serin gecelikleri ve pijamalarıyla yataklarına yattılar.

Yalnızca kapı lambaları yanıyordu. Gece kelebekleri, pervaneler, bütün adsız böcekler ışığın çevresinde korkuyla kanat çırpıyordu.

VI

Hava daha berrak, daha keskin. Yalnızca üç derece. Kafaları karışan kuşlar, sanki artık kuzeyi güneyi ayırt edemez olmuş gibi gökyüzünde oraya buraya uçuşuyorlar. Gölün üzerinde en yakındaki evlerin kusursuz yansı-

maları var. Kimi zamanlar buradan hiç ayrılmamış olmayı istiyorum. Hiç Oslo'ya gitmemiş, üniversiteye ve yazı yazmaya hiç başlamamış olmayı. Burada kalmalıydım, tam burada, sakin manzaranın, parlak ırmakları ve gölleriyle huzurlu ormanların tam ortasında, beyaz evlerin, kırmızı boyalı samanlıkların, yazları sakin sakin dolaşan ineklerin arasında. İçimin derinlerinde böylesine sevdiğim bu yerlerden hiç ayrılmamalıydım. Burada kalmalı, başka bir yaşam sürmeliydim.

Kimi zamanlar iki paralel yaşam sürdürüyormuş duygusuna kapılıyorum. Bir tanesi güvenli, sade, çok fazla sözcük barındırmıyor. Öteki ise gerçek yaşam, içinde olduğum, her gün oturup yazdığım yaşam. İlk yaşam uzun dönemler ortalıktan kaybolabiliyor, ama kimi zaman birden ortaya çıkıyor, sanki onun içine girmeye yaklaşmışım, neredeyse oradaymışım gibi oluyor ve belki de gerçek ben olan insanı her an görebileceğim duygusuna kapılıyorum.

Böyle işte.

* * *

Bir süre sonra pencere kenarında oturmak beni üşütüyor. Kaloriferleri iyice açmıştım; ama bir işe yaramıyor. Sonunda kalkıyorum, ceketimi giyip sıkıca sarınıyorum. Pencereden Olav ve Johanna'nın evini görebiliyorum ve biraz aşağıda, eski postanenin hemen yanında Johanna hasta olmadan, Olav huzurevine gitmeden önceki son aylarda kiraladıkları ev var. Yangın gölde yansımış olmalı. Müthiş bir manzaraydı herhalde.

Dag'ın mektubunu defalarca, yavaş yavaş, büyük bir dikkatle okuyorum. Sanki yeterince dikkatli okursam ona kendimi daha yakın hissedeceğim. Sanki onu çevreleyen bulmaca bu sözcüklerde gizli.

Not defterime bir cümle yazıyorum.

Kendimize baktığımızda kimi görüyoruz?

Soru bu.

Bir olay hatırlıyorum. Birinci sınıftayken olmalı, yedi ya da sekiz yaşındayken. Sınıfın önünde durmuş bir hikâye anlatıyordum. Hikâyenin konusu neydi hatırlamıyorum; ama çok heyecanlıydı, çünkü soluklarını tutmuş dinliyordu herkes. O zaman şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: Artık biraz ağır ol, şimdi abartmayı bırak, daha fazla yalan söylememen gerekiyor, çok fazla olacak yoksa, birazdan sana inanmaz olacaklar, birazdan hileni anlayacaklar, birazdan orada durmuş yalan attığını fark edecekler, birazdan hepsi yerlerinden kalkıp gidecek ve sen kendi başına kalacaksın.

Ama bana inandılar. Yalanımı yuttular. Hilemin farkına varmadılar. Hikâye bitene kadar, bittikten sonra da birkaç saniye fare gibi sessizce oturdular. Ardından istek geldi: *Biraz daha anlat!*

Yine de en önemlisi daha sonra olanlardı. Zil çalıp da herkes kapıya yöneldiğinde öğretmenimiz beni durdurdu. Öğretmen Ruth'du, çok severdim onu. İki elini omuzlarıma koyup karşımda diz çöktü. Sanki yüzümü bir yere çarpmışım ya da yanlış bir şey yapmışım gibi. Yüzünü, gözlerini, bakışlarını hatırlıyorum. *Nereden duydun bu hikâyeyi?* dedi. Endişeli görünüyordu, onu daha fazla kaygılandırmamak için omuz silktim, gözlerimi yere çevirdim. Bunu kendimin uydurduğumu söylemeye cesaret edemedim. Her şeyi oracıkta uydurduğumu, baştan sona yalan olduğunu. Elinden kurtulmak istiyordum, ama ne diyeceğimi bilemiyordum. Endişeli gözlerle bana bakmayı sürdürüyordu, o zaman kendi kendime bir daha asla böyle bir öykü uydurmayacağıma söz verdim. İlk kez izinsiz bir şey yapıp suç işlemiştim. Oysa ben her zaman iyi bir çocuktum, her zaman doğru olanı

yapardım. Şimdi beni neyin beklediğini bilmiyordum. *Sende yazarlık yeteneği var anlaşılan*, diyen Ruth bana tuhaf bir gülümsemeyle baktı. *Bir daha hiç yapmam*, diye kekelerken karnımdan yukarı, göğsüme, oradan yüzüme yükselen açıklanamaz bir utanca kapıldım. Sonra Ruth beni bıraktı, koşup ötekilerin yanına çıktım, ama söylediği sözler hiç yakamı bırakmadı, bunlardan kaçmak olanaksızdı. Ruth'un ektiği tohum sessizce büyümeye başladı. Ben başkaları gibi değildim. Yazardım ben. Bakanlar bende bunu görebiliyormuş gibi geliyordu bana. Yüzümde, gözlerimde ya da alnımda kendini gösteriyordu sanki. Bir daha asla hikâye uydurmayacağıma söz vermiştim, ben yalnızca söz dinler bir çocuk olmayı, doğru olanı yapmayı istiyordum ve bütün bunların bir gün kendi başına geçip gideceğini umuyordum.

VII

Saat biri biraz geçe Alma giyinip mutfağa indi. Kaserolü ocağa koyup suyun kaynamasını bekledi. Kahve hazır olduğunda dolaptan temiz bir fincan buldu, mutfak masasında Dag'ın her zaman oturduğu, Breivollen çayırına bakan yere oturdu. İçinde hafif, bütünüyle ağırlıktan yoksun, hiç yerinde durmayan, uykularını kaçıran bir şey vardı. Neredeyse her gece böyleydi; Ingemann'ın yanında saatlerce tavana bakarak yatıyordu. Dag'ın odasından taşan müziği dinliyor, ne zaman ses kesilse kulaklarını dikiyordu. Dag'ın yataktan kalktığını, bir şeyler mırıldandığını duydu, ama sözcükleri ayırt edemiyordu. Sonra uyuklamaya başladı, gece yarısından sonra birkaç saat uyudu. Uykusu çok hafifti, derinlere dalmadan, su

yüzeyinin hemen altında yüzüyordu sanki. Yelken açmış rüya parçacıkları gelip geçiyordu, ama hepsi de sanki başka birine aitmiş gibi değişik, tanınmadık şeylerdi.

Sonra birilerinin merdivenden indiğini duymasıyla silkinerek uyandı. Dag ceketini giyerken anahtarlığı şangırdadı. Kilit tıkırtısı. Arabanın motor uğultusu uzaklaştığında eve sessizlik çöktü.

Bir süre sonra Alma yataktan kalkmıştı.

Buzdolabının üzerindeki saatin düzenli tıkırtılarını dinleyerek oturdu. Fincandan yükselen buharlar rüzgârda çırpınan uzun kanatlar gibi dağılıp yok oluyordu.

Uzun bir süre sonra çayırlıktan bir arabanın son hızla yaklaştığını duydu. Hava karanlıktı daha. Araba yavaşladı, kavşağa gelince sola döndüğünde farları toprağın üzerine asılı beyaz, saydam sis bulutunu bir bıçak gibi kestiler.

Bu oydu.

Araba hemen duvarın dibinde durdu. Araba radyosunun birkaç saniye daha çalmayı sürdürdüğünü, kapının açıldığını, Dag'ın çakıllardaki ayak seslerini duydu Alma. Çimenlikte Dag'ın kendi kendine konuştuğunu duydu. Neredeyse alışmıştı buna. Birden kendi kendine bir soru yöneltirdi Dag. Ya da kendini azarlardı. Alma bunu pek çok kez duymuş, ama Ingemann'a bir şey söylememişti. Başlangıçta yalnızca müzik çalarken oluyordu, sonraları ortalık tümüyle sessizken de duymaya başlamıştı. Başlangıçta korkmuştu. Salonda kendi başına oturmuş el işi yaparken birden Dag'ın çatı katında birisiyle konuştuğunu duymuştu. Sanki yukarıda yanında birisi varmış gibiydi. Bir başkası. Eski sınıfından biri mi? Yukarı çıkıp kapıyı çalmış, Dag kapıyı açtığında Alma içeride yalnızca onun olduğunu görmüştü. Dag'ın yüzü tuhaf bir sırıtışla kasılmıştı ve aslında Alma'yı korkutan bu gergin yüzdü. Ama sonra bütün yüzü gevşemiş, her

şey eriyip gitmiş, yüzündeki o tuhaf gerginlik silindiğinde Alma karşısında Dag'ı görmüştü.

Ayağa kalktı, kapıya gitti, elinde dumanı tüten fincanıyla durup beklerken dinliyordu. Çimenlikte sesler kesilmişti. Sonra birden içeri girdi Dag.

"Uyanık mıydın?" dedi.

"Kahve ister misin?"

"Gece yarısı kahve mi?" dedi Dag.

"Neden olmasın."

Büyük, beyaz fincanı doldurup mutfak masasında her zaman Ingemann'ın oturduğu yerin önüne koydu Alma.

"Aç mısın?" diye sordu. "Taze ekmeğimiz var biliyorsun."

Dag masaya oturduğu sırada Alma dolaptan ekmeği çıkardı, üç beyaz dilim kesti. Dilimler birbirlerinin üzerine devrildiler. Dag hiçbir şey söylemedi. İlkbahar gecesi havasına egzoz kokusu karışmıştı.

"Eğlenmeye mi gittin dışarı?" diye sordu.

"Öyle de diyebilirsin," diye yanıtladı Dag.

Alma geçen yazdan yapıp dondurduğu reçelden çıkardı, biraz da keçi peyniri ve krem peynir. Hepsini Dag'ın önüne yarım daire şeklinde yerleştirdi. Süt de buldu, bardağa doldurdu.

"Bir şeyler ye," dedi.

"Uyanık oturup beni beklemene gerek yok," dedi Dag, birden Alma'ya bakarak.

"Uykum kaçtı," diyen Alma hafifçe gülümsedi, saçlarını alnından arkaya attı.

"Uykun mu kaçtı?"

"Evet, ben de tıpkı senin gibiyim sanırım," dedi. "Sen de uyumuyorsun geceleri."

Dag buna bir yanıt vermedi, yalnızca Alma'ya bakıp gülümsedi. Sonra uzun bir süre hiçbir şey söylemediler.

Güzel bir duyguydu. Sabaha daha çok vardı, Ingemann'ın kalkmasına, günün başlamasına çok zaman vardı. Şimdi yalnızca ikisiydi. Bu güzel bir şeydi, biraz alışılmadıktı ve cam gibi duruydu. Alma hep böyle sürmesini isterdi. Dag iştahla yiyordu, Alma ekmekten yeni dilimler kesti, tabağın kenarına koyarken gülümsemeye çalıştı. Dag'ın karnını doyurmasını seyretmek güzeldi. Hep böyle olmuştu; Dag ne kadar çok yerse Alma kendini o kadar iyi hissediyordu.

"Bu gece dışarısı soğuk," diyen Dag lokmasını çiğnerken düşünceli gözlerle pencereden dışarı baktı.

"Üşüyor musun?" diye sordu Alma. "Bir kazak getireyim mi?"

Dag hayır der gibi başını salladı, süt bardağını kafasına dikti, ayağa kalktı, gidecekti. Alma hemen anlamıştı o güzel ânın sonuna geldiklerini.

"Porsanger'de de hava çok soğuktu herhalde," dedi birden.

"Eksi kırk derece," dedi Dag ona hiç bakmadan. Alma ayağa kalktı.

"Birazcık anlatamaz mısın Dag," derken yüzünün kızardığını hissetti. "Biraz bir şeyler anlatsan ne iyi olurdu... babanla ben neredeyse hiçbir şey bilmiyoruz."

Dag birden duruldu, hareketleri yavaşlamıştı neredeyse.

"Ne anlatmamı istiyorsun?"

"Gerçekten neler olduğunu."

Uzun süre Alma'ya bakan Dag belli belirsiz bir hareketle başını salladı.

"Gerçekten neler olduğunu mu?"

"Evet," dedi Alma sakin bir sesle. "Sana neler olduğunu."

"Bana mı? Ne demek istiyorsun?"

Alma buz gibi kaskatı duran Dag'a yaklaştı. İyice

yanına sokulduğunda burnuna duman kokusu geldi.

"Sen biraz... şey... anlatsana Dag. Lütfen. Yalnızca bana anlat."

Mutfağın ortasında duruyorlardı, üstlerine düşen tavan lambası ışığında Dag'ın saçlarında yağlı bir parlaklık belirmişti. Alma yalvaran gözlerle ona baktı, sonra bakışları aşağı çevrildi. Yaka düğmesi açık gömleğine, ellerine, kahverengi kadife pantolonuna, çoraplarına baktı.

"Ağlıyor musun anne?"

Alma yanıt vermedi. Gözleri kapalı, Dag'a iyice sokulmuş duruyordu.

"Anlatmamı mı istiyorsun?" diye sürdürdü Dag sakin sesiyle.

"Evet Dag, bu beni öyle mutlu ederdi ki."

Oğlunun derin bir soluk aldığını duydu. Yutkunurken kalbinin deli gibi çarptığını hissetti birden Alma. Başını kaldırıp Dag'a baktığında yüzünde ilk kez odasındayken gördüğü o sert, kaskatı ifadenin olduğunu gördü.

"Dag," diye fısıldadı.

"Anne," dedi alçak ve boğuk bir sesle.

"İstemiyor musun?"

"Bu... anne, bu..."

Yavaşça başını salladı.

"Gel Dag," dedi Alma kısaca. "Salonda oturalım."

Önce Alma girdi, Dag kararsız adımlarla onu izledi, kapıda durdu.

"İstemiyor musun?" diye sordu Alma.

"Anne, ben..."

"Birazcık piyano çalar mısın önce?" dedi Alma birden.

"Şimdi mi?"

"Hafif çalarsın. Sonra da konuşuruz."

Uzun bir süre durup ona bakan Dag'ın gülümsemesi Alma'nın içi ısıttı.

Piyanoyu Dag için satın almışlardı. Teresa'ya düzen-

li olarak gitmeye başladıktan sonra. Evde de piyano çalışmaya ihtiyacı vardı sonuçta. Böyle düşündüler. Ingemann piyanoyu eskiciden almış, itfaiye arabasının arkasına taktığı küçük taşıyıcıya bağlamış, Dag'la birlikte eve getirmişti. Alfred ve çok sayıda başka komşu piyanoyu içeri taşımalarına yardım etmişti. Alma o günü çok iyi hatırlıyordu. Daha sonraları o günden *piyanonun geldiği gün* diye söz eder oldular, sanki bir çocuktan söz eder gibi. Ancak içeri nasıl taşıdıklarını gördüğü zaman anlamıştı ne kadar ağır olduğunu. Sonunda pencerenin yanındaki yerine yerleştirildiğinde Alma herkesin duyabileceği kadar yüksek bir sesle bu piyanonun yerinin asla değiştirilmeyeceğini söylemişti.

Dag piyano sehpasına otururken dikkatli gözlerle annesine baktı.

"Ne çalayım peki?"

"Sen kendin seç," diye yanıtladı Alma. "Ne istersen."

"Ne istersem mi?"

Bir konser piyanisti gibi parmaklarını geriye doğru kıvırdı. Sonra çaldı. Yalnızca ikisinin duyabileceği kadar sessizce çalıyordu. Alma onun uzun zamandır çalmadığını fark etti. Arada sırada yanlış tuşa basıyordu; ama olsun. Yavaş yavaş geri geliyordu. Dag çaldı. Alma biraz gerisinde ayakta durmuş, onun sırtına, ensesine, kafasının arkasına, neredeyse eskisi kadar uzamış saçlarına bakıyordu. Kupaların arasında duran kartpostala, nöbet kulesindeki asker resmine baktı, bitmez tükenmez, karla kaplı yamaçları, kulenin önünden geçip arkada, sonsuzluğa uzanan beyaz, ağaçsız bir yol gibi Rus sınırını gördü.

Dag çalmayı bitirdiğinde uzun süre başı önüne eğik oturup tuşlara baktı.

"Güzeldi," dedi Alma alçak sesle.

"Daha çalmamı ister misin?"

Alma evet dercesine başını salladı.

Sonra Dag "Sana daha yakınım, Tanrım"ı çaldı, çünkü Alma'nın en çok bunu dinlemek istediğini biliyordu. Alma masanın kenarına oturdu, gözlerini yumdu. Gözyaşları birden akmaya başladı, onları durduramıyordu, sel gibi akıyorlardı. Dag şimdi temiz, yalın ve hiç yanlışsız çalıyordu. Dag birden ayağa kalkıp tuşları sarsan bir hareketle piyanonun kapağını kapadığında Alma masanın kenarında oturmayı sürdürdü.

"Şimdi anlatabilirsin," diye fısıldadı.

"Evet," dedi Dag.

"Her şeyi anlat bana Dag," diyen Alma da ayağa kalktı.

O sırada telefon çaldı.

Alma bir an için korkmuş gözlerle oğluna baktı, ama daha başka bir şey yapmaya zaman bulamadı, çünkü Dag koridora fırlamış, telefonun ahizesini kaldırmış, alçak sesle konuşuyordu. Kapıya gelen Alma, Dag'ın bir deftere not aldığını gördü.

Sonra Ingemann'a seslendi Dag.

Yangın çıkmış! Yangın çıkmış!

Alma çabucak ekmek dilimleyip ikisine peynirli sandviç hazırladı, sonra kalan kahveyi termosa doldurdu ve tam o sırada alacakaranlıkta alarmın çaldığını duydu. Dışarı çıkıp alarmı çalan Dag'dı, koşarak gitmiş olmalıydı çünkü çok geçmeden terli ve soluk soluğa geri geldi. Alarmın uğultusu dolap camlarını şangırdatıyordu. Ingemann gömleğinin son düğmelerini ilikleyerek indi merdivenden. Uykuluydu, gözleri kapanıyordu, saçları karmakarışıktı, ama yapacak bir şey yoktu. Bir ev yanıyordu ve o itfaiye şefiydi. Yitirecek zaman yoktu. Gitmek gerekiyordu. Durumu anlamak. Dag çoktan hazırlanmış, gömleğinin düğmelerini boğazına kadar iliklemiş koridorda duruyordu.

"Üzerine başka bir şey giymeyecek misin?" dedi Alma.

"Yangın var anne, zamanım yok," derken annesine hiç bakmıyordu.

"Ama bir tek gömleğin var üzerinde Dag."

Alma daha başka bir şey söyleyemeden Dag kapıdan çıkmış, alacakaranlıkta itfaiye istasyonuna koşmaya başlamıştı. Birkaç dakika sonra alarmın uzun, yakınan uğultusuna karışan siren seslerini duydu Alma. Aceleyle bir torbaya tıkıştırdığı sandviçleri ondan alan Ingemann kapıdan hızla çıkıp direksiyon başında oturan Dag'ın onu beklediği itfaiye arabasına bindi.

VIII

7 Haziran 1978'de *Fedrelandsvennen* gazetesinde Olav ve Johanna'yla yapılan uzun bir röportaj yayımlandı. Yangının üzerinden daha iki gün geçmişti. Olav'ın kendisinin yumuşak, Johanna'nın soğukkanlı olduğunu söylediği bu röportajı hatırlamıştım mezarın başında dururken.

İkisi Knut Karlsen'in bodrum dairesinde kalıyorlardı. Olav kareli gömleği, çözülmüş pantolon askılarıyla yatağın kenarında oturmuş, çevresine boş boş bakıyordu. Johanna onun yanında bir sandalyede oturuyordu, elleri kucağındaydı, dudaklarında sanki bütün bunlar aslında onu ilgilendirmiyormuş gibi hafif bir gülümseme vardı. Arkalarında kordonu havada sallanan bir duvar lambası duruyordu.

Bir gün önce kente gidip kendilerine giysi satın almışlardı. İki yazlık elbise, bir pantolon, gömlekler, iç çamaşırları. İki çift ayakkabı. Ayrıca dişçiye gidip yeni dişleri için ölçü aldırmışlardı.

Her şeylerini yitiren Olav ve Johanna Vatneli kom-

şularının bodrum katında kalıyorlar ve bundan sonra nasıl yaşayacaklarını düşünüyorlar.

Johanna bir kez daha yangını, mutfaktan gelen gürültüyü, alev denizini, pencerenin dışındaki gölgeyi ve ardından olan bitenleri anlatıyor. O gün Alma ve Ingemann onları ziyarete gelmiş. Bu bir cümlenin içinde geçiyor ve bir daha hiç söz edilmiyor, ama yine de cümle sanki ışıklandırılmış gibi duruyor orada.

Röportajın daha ilerilerinde Kåre'yi anlatıyorlar. Kåre'yi anlatmak doğal geliyor onlara, ne de olsa başka her şeylerini yitirmişler. Orada, Knut Karlsen'in bodrumunda, Kåre'nin ölümünden on dokuz yıl sonra. Tek çocuklarıydı. Kåre'den sonra geriye hiçbir şey kalmamıştı onlar için ve şimdi evlerini ve başka her şeylerini yitirince sanki Kare geri gelmişti.

Durum böyle işte.

Her şey öylesine gerçek dışı ki. İnsanın kafası almıyor. Olav ayağa kalkmış; ama henüz yangın yerine gidip bakacak kadar güçlü değil. Birkaç gün daha beklemek istiyor, sonra gidecek ve bunu yalnız başına yapacak. Samanlığı kurtardıklarını, orada bir sürü meşe odunu olduğunu anlatıyor. Sorun şu ki odunları yakacak bir sobaları ya da ısıtacak bir evleri yok artık. Samanlıkta odunlarla birlikte bir de bisiklet var. Kesin bilmiyorum, ama herhalde Kåre'nin bisikleti bu. Sonunda bir gün bisiklete binmeyi de öğrenmişti Kåre.

Biri yetmiş üç, biri seksen üç yaşında, yaşama yeniden başlayacaklar. Biraz odunları, birkaç bin kronları ve eski bir bisikletleri var. Hepsi bu.

Else ve Alfred'i ziyaretim beni Aasta'ya götürdü. Johanna, Olav ve Kåre hakkında daha çok şey öğrenmek

istedim. Birden bu çok önemli görünmeye başlamıştı. Aasta 1978 yılında kırk sekiz yaşındaydı, Johanna Vatneli'nin görümcesi, yani Kåre'nin halasıydı ve şimdi, ölümünün üzerinden elliden fazla yıl geçmişken onu hatırlayan az sayıda insandan biriydi.

Kasım ayının ilk akşamlarından birinde evden çıktım, Aasta'nın evine giden yaklaşık bir kilometrelik yolu yürüdüm. Beni neredeyse doğduğum günden beri tanıyordu, annem daha Kral Caddesi'ndeki doğumhanede yatarken onu ziyarete gelenler arasındaydı ve ben o zaman daha birkaç günlüktüm.

Saatlerce oturduk. Yangından, piromandan konuştuk. Olav ve Johanna'yı sordum. Ve Kåre'yi. Söylediklerini yazdım.

Kåre'nin hikâyesi gerçekti: Slottebakken'deki olağanüstü dik atlama kulesinden kayakla atlarken düşmüş, dosdoğru yere çarpmış ve bacağını parçalamıştı. Babamın da Slottebakken'den söz ettiği, pek çok kez oradan atladığını söylediği geldi aklıma. Sonuçta babam en iyilerden biriydi, en azından kendisi öyle söylüyordu ve ellili yıllarda, Kåre'nin karanlıkta bir çığlık atıp öne eğilerek kendini aşağı bıraktığı o gece büyük olasılıkla o da oradaydı.

Kåre müthiş bir atlayış yapmış, uzun bir uçuşla aşağı inmeye başlamıştı. İzleyenlerin soluğu kesilmişti. Şimdiye dek hiç kimse bu denli uzağa atlamamıştı. Kåre uçarak inerken kayak ceketi arkasında gergin bir yelken gibi duruyordu. İzleyenler soluklarını tutmuş beklerken kayaklar buzlu iniş pistine çarptılar ve o anda buz gibi soğuk gece alkış sesleriyle doldu. Ayakları üstünde inmeyi başarmış, ama ardından devrilmişti. Kötü bir düşüş değildi, ama o akşam daha fazla atlamamasına yetmişti. Bacağını ovarak kar yığınlarının arasına oturmuştu.

Ertesi gün okula gitmeyip evde kalmıştı. Bir cuma

günüydü. Pazartesi geldiğinde iyileşmemişti daha. Tersine ateşi yükselmişti. Birkaç gün sonra Johanna onu doktora götürdü. Brandsvoll'da oturan Knut Frigstad'ın evinin önündeki kavşağın yakınında muayenehanesi olan doktorun çalışma saatleri on birden dörde kadardı. Gözlük camlarının arkasındaki yumuşak bakışlı gözleri asla tam olarak görünmeyen Doktor Rosenvold, Kåre'nin yarasının kapanmadığını görebiliyordu. Yaradan saydam, kötü kokulu bir sıvı akıyordu ve şimdilik yapılabilecek hiçbir şey yoktu. Beklemek gerekiyordu. Johanna yırttığı kumaş parçalarını özel bir sirke karışımına batırıp yaranın üzerine koyuyordu. Buna *kemik çatlağı* deniyordu. Bir süre sonra aslında çok daha ciddi bir şey olduğu ortaya çıktı, ama kimse bu sözcüğü söylemeye cesaret edemiyordu. Kåre on dört yaşına girmişti, liseye başlayacaktı ve hiç kimsenin ağzından o sözcük çıkmıyordu. Rosenvold, Olav ve Johanna'nın yol kenarındaki beyaz evlerine geldi. Yaz sonuydu, bahçedeki vişne ağacının üzeri koyu kırmızı vişnelerle doluydu. Siyah araba evle samanlık arasındaki çayırda durdu. Rosenvold merdivenlerden ağır ağır çıktı, çocuğun yatakta yattığı odaya girdi. Kapıyı arkasından kapadı, içeride uzun süre kaldı. Yeniden aşağı indiğinde bakışları yine yumuşaktı; ama eskisi gibi kaçamak değildi.

Birkaç gün sonra bacağın dizin biraz yukarısından kesilmesine karar verildi. Sol bacak. Çok uzun süre beklemişlerdi.

Yani.

Bacak kesildi, birkaç hafta sonra Kare sıçrayarak çayırı geçti, merdivenleri çıkıp mutfağa girdi.

Koltuk değnekleriyle yürümeyi öğrenmesi gerekiyordu. Her şeyin yeni baştan öğrenilmesi gerekiyordu, okulda bir sınıf geri düştü. Yaşamının geri kalanında yeniden kazanması gereken bir yılı vardı ve sanki bu gecik-

me ona olanaksız gibi görünen şeyleri öğrenmesi için güç veriyordu. Yeniden yürümeyi öğrendi, tek bacakla bisiklete binmeyi öğrendi, üstelik motorlu bisiklet sürmeyi bile öğrendi. Sanki artık hiçbir şey olanaksız değildi. Aasta, Kåre'nin Lauvslandsmoen'deki okula gittiği sırada bir süre kendisinin ve kocası Sigurd'ün yanında kaldığını anlattı. Kåre'nin de herkes gibi okula gitmesi gerekiyordu sonuçta. 1958 kışı olmalıydı. Bacağı kesildikten sonraydı ve Vatneli'deki evinde kalmaktan daha kolaydı böylesi. Evinden okula yedi kilometre yol vardı. Olav ve Johanna'nın arabaları yoktu ve Aasta'nın evi okuldan yalnızca birkaç yüz metre uzaktaydı. Kåre'nin sık sık çatı katında, batıya bakan odada uyuduğunu anlattı Aasta. Odada bir soba vardı, içerisi sıcacık oluyordu. Bu bulanık anılar bir bir geri geldiğinde Aasta'nın yüzü aydınlanmıştı. Çoktandır unuttuğunu sandığı şeyleri, küçük ayrıntıları, beni ilgilendirmediğini düşündüğü önemsiz anıları hatırlıyordu. Sanki elli yıl önceki günler ince, titrek bir film gibi önünden geçiyormuşçasına uzak bakışlarla bakıyordu. Kåre koltuk değnekleriyle dik merdivenlerden inerken ne kadar korktuğunu anlattı. Dik merdivenlerin tırabzanı yoktu, Kåre sallana sallana iniyordu basamakları. Koltuk değnekleriyle tempo tutarak şarkı söylediğini hatırlıyordu. Akşamları çatı katından aşağı inerken ortalığı çınlatan bir sesle şarkı söylüyordu. Bunun bir aşk şarkısı olduğunu düşünüyordu Aasta. Evet, bir aşk şarkısıydı. Hangisi olduğunu hatırlamıyordu, İngilizceydi, yalnızca içinde *darling* sözcüğünün geçtiğini hatırlıyordu.

"Öyle aydınlıktı ki," dedi sanki önünden geçen film birden durmuş gibi.

"Ne anlamda?" dedim.

"Aydınlıktı, hafifti. Nasıl söylesem? Başka bir sözcük bulamıyorum. Çok ama çok aydınlıktı."

Sonra Johanna'dan konuşmaya başladık. Artık asla

gülmeyen ama asla da ağlamayan bir kadın olmuştu. Kocaman, karanlık bir gölge izliyordu onu. Ya da kendisi bir gölgeye dönüşmüştü. Sanki kuşlar bile o geldiğinde sessizleşiyordu. Kåre öldükten yedi sene sonra Aasta ona bu kadar uzun sürenin ardından üzüntüsünün biraz hafifleyip hafiflemediğini sormuştu.

Yanıt hayırdı.

Dolaşıp parçaları toplamayı sürdürüyordu.

Johanna bir aile fotoğrafları olsun istiyordu. Olav'la ikisi yalnız kaldıktan sonra en büyük isteği üçünün birlikte bir fotoğraflarının olmasıydı. Johanna, Olav ve ortalarında Kåre. Aasta ve Sigurd'den yardım istemişti. Bunu yapmanın bir yolu olması gerekirdi. Altmışlı yıllardı. Bunun tek yolu ikisinin eski düğün fotoğrafını kesip ikisinin ortasına Kåre'nin kilise kabul töreninde çekilen resmini yapıştırmaktı. Sonra da bunun yeni bir resmi çekilebilirdi. Şayet öteki iki fotoğrafı bozarlarsa yeni bir resim elde edebilirlerdi. Ama bunu yapamazlardı elbette. Yapılamazdı böyle bir şey, bu yüzden Johanna aile fotoğrafı düşüncesini kafasından attı; Kåre olmadıktan sonra bir anlamı yoktu. Ya Kåre ortalarında olurdu ya da hiç resim olmazdı.

Johanna'nın öyküsü böyleydi. Her zaman çok sakindi. Yaptığı her şeyi sakin hareketlerle yapıyordu. Eski bir çıkrığı vardı, bununla folklor giysileri satan Husfliden mağazası için yün eğiriyordu. İplik parmaklarından akıyor, akıyordu.

Sonlara doğru –yani evlerini yitirdikten sonra– Aasta onun giysilerini yıkamaya başlamıştı. Johanna'nın buna gücü kalmamıştı artık. Yeni bir çıkrık almıştı, ama genelde bir köşede duruyordu çıkrığı. Son zamanlarında yalnızca kımıldamadan oturup çıkrığa dikiyordu gözlerini. O günlerde –çamaşırları yıkayacağı sırada– Aasta kanları görmüştü. Yangından birkaç ay sonraydı. Rahmin-

den geliyor olmalıydı.

Aasta beni kapıya kadar geçirdi. Dışarısı karanlıktı, toprağın üzerine beyaz bir sis asılıydı, kuzey göğünde projektör ışıklarıyla yıkanan kilisenin aydınlığı seçilebiliyordu. Kåre'nin kısa ve göreli olarak kaygısız yaşamının öyküsüyle dopdoluydu. Bir şeyler anlatabilecek başkalarını tanıyıp tanımadığını sordum. Biraz düşünmesi gerekti. Sonunda hayır der gibi başını salladı. En yakınları oydu.

"Biliyorsun, herkes öldü," dedi.

Olav ve Johanna yaşamdan ayrıldıktan sonra her yaz Kåre'nin mezarıyla ilgilenmişti Aasta. Mezar kapatılana kadar. Mezarın kapatılmasına izin veren de o olmuştu. Ve bu anlaşılır bir şeydi. Herkes ölmüştü. Minik ailenin tamamı. Geriye hiçbir şey kalmamıştı.

Yok, aslında bir şey kalmıştı: Johanna'nın çıkrığı.

Ayrılmadan önce Aasta'yı kucakladım, birkaç kısa saniye boyunca karanlıkta çekingen bir şekilde birbirimize sarılmış durduk. Sonra eve kadarki kısa yolu yalnız başıma yürüdüm. Artık iyice karanlık olmuştu ve oldukça serindi. İlk don çok uzak olamazdı. Çocukken tam bu yoldan geçtiğim zamanlar geldi aklıma. Aasta ve Sigurd'ün evini geçtikten sonra posta kutularına varana kadar yol kapkaranlık olurdu. Yaklaşık yarım kilometrelik bu parçayı her seferinde yüreğim ağzımda geçerdim. Yol önce Vollan'daki çam ormanının içinden geçerdi, sonra açıklığa çıkardı. Çocukken her ormandan geçişimde yolun altından geçip öteki tarafta kayaların arasından devam eden ırmağa varana kadar şarkı söylerdim. Alkolün zararlı etkilerini öğrendiğimiz Von Çocuk Kulübü'nden

eve dönüyor olurdum, ama tam o anda ve orada, karanlıkta yapayalnızken alkolün insanın midesini ağrıttığı, yüzünü soldurduğu, bütün ailesini terk ettirdiği aklımdan çıkar giderdi, tam o anda buz gibi bir korku dolardı içime ve tam o anda karanlığın içinden birden karşıma çıkacağından korktuğum o adamı şarkı söyleyerek uzak tutacağımı umardım yalnızca. Hiç durmadan şarkı söylerdim içimden. Söylediklerim çocuk korosunda öğrendiklerimle Samantha Fox'un ve Michael Jackson'ın şarkılarının ilginç bir karışımıydı. "Ne Yücedir Tanrımız", "Bad" ve "Nothing's Gonna Stop Me Now" birbirini izlerdi. En önemli şey şarkı söylüyor olmamdı. Hiç sessiz kalmamalıydım. Çağlayandan öncesi ve sonrası diye ayrılıyordu her şey sanki. Çağlayanı bir aştım mı kurtuluyordum. O akşam da öyleydi, karanlıkta yürürken kafamda Kåre ve Johanna hakkındaki konuşma dönüp duruyordu. Eski günlerden kalma alışkanlığımla görünmez sınıra ulaşıncaya kadar sessizliğe izin vermeyecektim. İlerle, ilerle, yalnızca ilerlemeye bak. o zaman kurtulacaktım.

3

I

20 Mayıs 1978 gecesi bir daha oldu. Kasabanın kuzey ucunda, insanlardan çok uzaktaki Hæråsen'de bir orman ambarında. Bu üçüncü yangındı. Sekiz ton yapay gübre, iki tekerlekli eski bir at arabası, sekiz-on tane araba lastiği, iki kızak, bir fıçı, bir tomruk terazisi, çok sayıda kiremit ve saman yığını.

Hepsi yanıp tutuştu.

Alev ormanı kilometrelerce uzaktan görülebiliyordu. Gökyüzünde dalgalanan kırmızı, turuncu alevler insanın kanını donduruyordu.

Bu kez de yangına zamanında yetişemediler.

Su ağaçlara, sıcakta korkunç bir parlaklığa bürünmüş çamların tepelerine fışkırtıldı. Ormanın içlerinden çatırtılar, patırtılar geliyordu. Arada sırada sanki bir şeyler yerinden kopuyormuş gibiydi. Kocaman bir şey paramparça oluyor, yana devriliyor, acıyla inliyordu.

O geceden sonra insanlar bir şeylerde ciddi bir terslik olduğunu anlamaya başladılar.

Bütün itfaiye ekibi oradaydı. Arabalar itfaiye arabasının arkasına sıralanmışlardı, tıpkı daha önceki yangınlarda olduğu gibi. Dag hortumu yakaladı, arkasındaki karanlığın içinde pompalar uğuldadı, su korkunç bir güçle geldi. Suyu alevlerin turuncudan kırmızıya döndüğü

ve neredeyse kımıldamıyormuş gibi göründükleri en orta noktaya yöneltti. Üzerine su geldiğinde ateş yaralı bir ejderha gibi tısladı. Bir an için alevler geriledi, ama sonra yeniden güç kazanıp eskisinden de daha yükseklere çıktılar. Birkaç dakika sonra sıcak öylesine artmıştı ki başkalarının görevi devralması gerekti. Dag kenarda durmuş yangına bakıyor ve serinlemeye çalışıyordu. Ötekilerin çevrede koşuştuklarını gördü, su pompalarından gelen düzenli uğultuyu duydu ve çok uzaklardan kulağına yangının çıkardığı patlamalar ve çatırtılar geldi. Orada durup Ingemann'ı bekledi. İtfaiye şefi henüz gelmemişti, bu yüzden kumandayı Alfred devralmıştı. Babası kendi arabasıyla geleceğini söylemişti. Böyle anlaşmışlardı. Ama gelmemişti. Bu Ingemann'sız söndürmeye geldikleri ilk yangındı. Dag'ın her şeyi kendi başına yapması gerekmişti. Alarmı çalmış, Skinnsnes'deki evde üst kata seslenmişti. Ama Ingemann sonunda aşağı indiğinde elini göğsüne bastırarak kendini kötü hissettiğini söyledi. Doğruca salona gidip kanepeye uzandı.

"Neyin var senin?" diye sordu Dag.

"Sanırım yalnız gitmen gerekecek," diye yanıtladı babası.

"Yalnız mı?"

Bekleyecek zamanı yoktu, itfaiye istasyonuna koştu, arabayı sürüp dışarı çıkardı, sirenleri çalmaya başladı, Breivollen yönünde sağa döndü, gece karanlığında yanıp sönen mavi ışıklarıyla hızla ilerledi. Ve çok iyi gitti, her şey çok iyi gitti ve hepsini kendi başına yaptı.

Şimdi yangının açığında durmuş sessizce babasının yolunu gözlüyordu. Yüzü öyle güçlü aydınlanmıştı ki, sanki bütün çizgileri silinip gitmişti. Ya da tam tersine daha da belirginleşmişti. Çevresinde alev denizini görmüş ya da sirenleri duymuş komşular ve tanıdıklar koşuşuyordu, ama Dag onları görmüyordu. Orada durmuş

bekliyordu. Ingemann gelmiyordu bir türlü.

Sonunda kararını verdi, Alfred'in yanına gitti.

"Dolaşıp çevreyi yoklayacağım," dedi.

"Niye ki?"

"Bu çılgının daha başka yerleri ateşe verip vermediğine bakacağım dolaşıp."

Alfred ona karşı çıkmaya zaman bulamadı. Ya da *çılgın* derken ne demek istediğini sormaya. Dag şimdiden itfaiye arabasına koşmuş, hızla binip çalıştırmıştı bile. Pompalar arabadan çıkarılmış, bütün donanım yere indirilmiş olduğundan aslında itfaiye arabası o kadar da gerekmiyordu zaten.

Yolun sonundan dönüş yaptı. Geri dönüp küçük kalabalığın önünden geçtiği sırada alevler alçalmış, dumanları turuncuya boyayan kızıl ışıklı bir ateş yığınına dönüşmüştü.

Hızı artırdı. Kiliseyi geçip biraz ilerideki atış poligonuna giden yola girdi. Kasa fabrikasını, Frigstad'ın geniş çayırlarını, Breivoll'daki bakkalı geçti. Yollarda hiç araba yoktu. Evler karanlıktı. Arabayı ona yakışacak şekilde sürüyordu şimdi.

Skinnsnes'deki evlerinin mutfak penceresinde ışık vardı. Ingemann'a hiçbir şey söylemeden hızla evin önünden geçti, kapanmış dükkânın olduğu köşeyi geçip ana yola çıktı. Brandsvoll'daki halkevini geçtiğinde sirenleri çalmaya başladı. Kilen'e kadar bütün yol boyunca siren sesleri ve yanıp sönen mavi ışıklarıyla gitti, Kaddeberg'in dükkânının önünde durdu.

Dükkânın ışığı yanıncaya ve camın öteki tarafında bir gölge belirinceye kadar uzun süre kapıyı yumrukladı.

"İtfaiyeden geliyorum," diye haykırdı kapı aralanıp Kaddeberg'in kendisi uykulu gözlerle önünde belirince. "Beni içeri almalısın. Bize erzak gerekiyor."

Uzun dakikalar rafların arasındaki alacakaranlıkta

bir fırtına gibi dolaştı. Bu sırada Kaddeberg ürkmüş bir şekilde kasanın arkasında duruyor, söylenen hiçbir şeyi anlamayacak kadar telaşlı ve heyecanlı görünen genç adama bakıyordu. Sonunda genç adamın eline bir satış sepeti verince işler biraz kolaylaştı. Raflardan çekip aldıklarını hızla sepete doldurdu. Beş paket kremalı bisküvi, patates cipsi, sosis, hazır kekler, bir kasa gazoz, bir avuç çikolata. Gencin üzerinde keskin bir duman kokusu vardı, arkasında uçuşan gömleği yüzünden bir süre sonra bütün dükkânı yangın kokusu sardı.

"Faturayı itfaiyeye yaz," dedi aldıklarını torbalara doldururken.

"İtfaiyede kime?" diye sordu Kaddeberg.

"İtfaiye şefine."

"Ingemann'a mı?"

"Evet," diye yanıtladı. "Babam o benim."

Sonra fırtına gibi dükkândan çıkıp itfaiye arabasına atladı. Bütün o süre boyunca itfaiye arabasının ışıkları yanıp sönmeyi sürdürmüştü.

Geri dönerken çikolata ve patates cipsi atıştırıyordu. Yavaş yavaş keyfi yerine geldi. Brandsvoll'a ulaştığında sirenleri susturdu. Evin mutfak penceresindeki ışık yanıyordu yine. Evin önünden geçerken kornaya bastı, üç kere çaldı, sonra yeniden sirenleri öttürmeye başladı, bir çikolatanın daha kâğıdını soydu. İtfaiye arabasını olabildiğince hızlı sürüyordu. Hızdan direksiyon sarsılıyordu. Sanki kanının atışlarını parmak uçlarında hissediyormuş gibiydi. Yarısı yenmiş çikolatayı pencereden dışarı attı, Breivoll'daki dükkânın önünden geçerken sert bir dönüş yaptı, hemen ardından karşıdan gelen bir arabayı görünce yol kenarındaki çakıllara öyle hızla saptı ki karanlıkta toprak ve kumlar uçuştu. Hiç kimsenin duymadığı ince, çıngıraklı bir kahkaha attı. Kiliseyi geçtikten sonra sirenleri susturup vitesi küçülttü. Yaklaşıyordu.

Artık gökyüzünde dalgalı bir alev denizi yoktu. Ulaştığında yangın yerine toplanan arabaların sayısı daha da artmıştı. Yol kenarında duran arabalar yüzünden ilerleyemediğinden birilerinin gelip arabalarını çekmeleri için sirenleri çalması gerekti. Şimdi orada belki yirmi, belki otuz kişi vardı. Ceketlerine ve paltolarına sarınmış, biraz uzakta duruyorlardı. Ürkmüş bir havaları vardı, ama yine de yüzleri şaşılacak kadar durgun ve berraktı.

Ingemann gelmemişti daha. Dag arabanın kapısını açar açmaz ona seslendi, sonra dışarı çıktı, ama kimse yanıt vermedi.

Bir saat içinde her şey bitmişti. Yangın söndürülmüştü. Şimdi sabah pusunu andıran keskin kokulu bir duman asılıydı ağaçların arasında. Çam ağaçlarından şiddetli bir yağmur sonrasıymış gibi sular damlıyordu. Hortumlar özenle sarılmıştı. Yerlerdeki gazoz şişeleri toplanmıştı. Çimenlerin üzerinde ve yol kenarında bir yığın çikolata kâğıdı vardı. Komşulardan ikisi dumanları tüten yangın yerinde nöbetçi kaldı. Karanlıkta bir ağacın altına oturdular, yanlarında kovalarca su vardı. İnsan kalabalığı ağır ağır dağıldı. Arabayla gelenler arabalarına bindiler, yolun sonuna kadar gidip döndüler, uzun, ışıklı bir sıra olup geri geldiler. Geri kalanlar birkaç yüz metre ileride oturanlardı. Yangını ilk onlar görmüş ve Skinnsnes'deki Ingemann'a telefon etmişlerdi. Şimdi onlar da toplanmış, evlerine doğru yürümeye başlamışlardı. Boş evlere geri döndüklerinde dış kapılarının kilitlenmemiş olduğunu gördüler, birazcık daha sakinleşmek için bir süre daha uyanık kaldılar. Sonra yataklarına girdiler, ışıklarını söndürdüler. İki derin soluk aldılar. Gözlerini yumdular.

Bir yangın kendi başına çıkmaz ki.

Gecenin bir saatinde orman ambarı. Burada. Bizim yaşadığımız yerde. Bu gerçekten de olanaksız.

Sonunda Dag itfaiye arabasıyla eve geldiğinde hava iyice aydınlanmıştı, Ingemann dışarıda, çimenlikte, yangın alarmı direğinin hemen yanı başında duruyordu. Dag babasını görmemiş gibi yaptı, doğruca arabayı sürdü, keskin dönüşten yukarı çıktı, itfaiye istasyonuna saptı. Hortumları çıkarıp kurulamadan, aletleri elden geçirmeden arabayı hızla geri geri yerine soktu. Bir süre direksiyonun başında oturup dosdoğru ileri dikti gözlerini. Bir süre sonra Ingemann geldiğinde öyle oturmayı sürdürüyordu.

"Niye gelmedin?" diye sordu yavaşça. Sanki sirenler ve yanıp sönen ışıklarla uçar gibi gitmeyi sürdürüyormuş gibi sıkıca yakalamıştı direksiyonu.

"Kalbim," diye yanıtladı Ingemann. "Sanırım bundan böyle senin her şeyi kendi başına yapman gerekecek."

"Kalbin mi?" dedi Dag bir şey anlamadan.

"Bundan böyle itfaiye şefi sensin Dag," diyen babası elini direksiyona koydu. Gülümsemeye çalışıyordu, ama Dag görmedi bile. Gözlerini dikmiş, dosdoğru önüne bakıyordu.

"Sakin ol baba," dedi sonunda. "Artık yangın çıkmayacak. Bu sonuncuydu."

Gündüz oldu, güneş doğudaki tepelerin arkasında belirdi. Ambarın olduğu yerde şimdi yalnızca uçuşan sıcak kül yığınları vardı. Küller ve Leipslandskleiva'nın dibinde dört köşe taşı. Günün ilerleyen saatlerinde daha çok meraklı görmeye geldi. Haber hızla yayılmıştı.

Bir yangın daha mı? Olabilir mi bu?

Arabalar geçerken yavaşladılar, neredeyse durur gibi oldular, pencereler açıldı, insanlar taze yangın kokusu aldılar, sonra yollarına devam ettiler. Oradan geçen bisikletli çocuklar unutulmuş gazoz şişeleri buldular, taşlara atıp parçaladılar, sonra korkarak uzaklaştılar bisikletle-

riyle. Cam kırıklarının üzerine karıncalar üşüştü. Sinekler ve sivrisinekler ıslak küllerin üzerinde dans ettiler. Akşam oldu. Güneş tepelerin arkasında battı. Mayıs ayında bir ilkbahar akşamıydı. Yine de hava çok çabuk kararda. Gece yarısı bütün kasaba karanlık ve sessizdi. Beyaz, neredeyse saydam bir sis asılıydı toprağın üzerinde. Nereden geldiğini söylemek güçtü. Bir hayvan ağaçların arasında hiç kımıldamadan duruyordu. Gözlerini karanlığın içine dikmişti. Camlarda ışıklar yanıyordu daha. Insanlar sakinleşmişlerdi; ama ışıklarını söndürmediler, gözlerini yumdular, ellerini kavuşturdular.

Ve sonra?

Uzaklardan bir araba geldi. Yaklaşıyor muydu? Bu yoldan mı geliyordu? Hayır. Çok uzaktaydı. Sonra sessizlik çöktü. Çıt çıkmıyordu. Her şey olması gerektiği gibi. Olan oldu. Unutalım. Daha fazla düşünmeyelim. Uyuyalım artık.

II

Doğum belgesini, çocukluktan kalma bir yığın başka kâğıtla birlikte, tavan arasındaki karton kutuda, kahverengi bir zarfın içinde buldum. Yukarıdaki eşyaların arasında lacivert valiz de çarptı gözüme, onu Olga Dynestøl'ün yanıp yıkılmış çiftliğinin önünde, tek başıma taşımıştım arabaya. Valizi orada bırakıp kâğıtlarla dolu karton kutuyu aldım. Arkasında daktiloyla benim adım yazan zarf elimde oturdum. Bölge rahibi Trygve Omland'ın imzasını taşıyan doğum belgesinde annemle babamın adlarının yanı sıra 4 Temmuz 1978 tarihi yer alıyordu.

Kâğıt yığınlarının arasında, Teresa'dan piyano dersle-

ri aldığım kıştan kalma küçük, yeşil bir defter vardı. Üzerinde "Değerlendirmeler" yazan bu kareli defteri çok iyi hatırlıyordum. Teresa'nın her dersten sonra bu deftere yazdığı yorumları eve götürürdüm. Aklımda kaldığı kadarıyla yazılanları hiç okumadan annemle babama gösterirdim. Çoğunlukla bütün dersler, "Gelişme gösteriyor," yorumuyla bitiyordu. Arada sırada "Daha çok çalışması gerekiyor," notu düşülmüştü. En son değerlendirme 1988 Noeli'nden hemen önceydi. "İyi çalıyor, ama gergin," demişti Teresa. Biraz aşırı tanımlayıcı gibi. Böylelikle dersler bitiyordu. Büyükbabam da o sonbaharda ölmüştü.

Büyükannemin günlükleri de tavan arasındaydı. Valizin yanında, saydam bir plastik kutudaydılar; havaalanlarında taramadan geçmeleri için anahtar, cüzdan, kemer, saat, ceket ve ayakkabı gibi eşyaların içine konulduğu türden bir kutuya benziyordu bu. Daha önce günlükleri şöyle bir karıştırmıştım, ama onların bir noktada –en azından bu şekilde– işe yarayacaklarını hiç düşünmemiştim. Büyükannem günlüklerinde yangınlara da yer vermişti; elbette kendisiyle, büyükbabamın yani kocasının ölümünden sonra onu kasıp kavuran kederle ilgili yazılar da vardı.

Büyükannem günlüğünden sıkça söz ederdi. Onda geçirdiğim son akşamı hiç unutmuyorum. Tıpkı elmas gibi parlıyordu gözlerinin içi. Elmas pırıltısı katarakt ameliyatının ardından ortaya çıkmıştı; kendisinin bunu fark ettiğini sanmıyorum. Ameliyattan sonra herkesin gözlerinin içine böyle bir elmas mı yerleşiyordu? Yoksa bütün hayatı boyunca büyükannemin gözlerinde bu pırıltı vardı da o son akşama dek ben mi fark etmemiştim?

Mutfakta, lavabonun solundaki tezgâhın üzerinde, fatura yığınının altında yarı yarıya gizlenmiş dururdu günlüğü. Bir yere, ya da tatile gidecek olduğunda günlüğünü her zaman yanına alırdı. Babam hastalanmadan hemen önce, büyükannem Oslo'ya beni ziyarete geldiğinde de

günlüğü çantasındaydı; gece yatağa çekildiğimizde, o gün Ulusal Galeri, Munch Müzesi, Tarih Müzesi ve Akershus Kalesi'ne yaptığımız geziyi, babamla benim durumumuzu ve Tanrı'nın bize yardımcı olması gerektiğini yazmıştı. Ama genellikle sabahları yazardı günlüğüne; kahvaltıdan sonra masayı toplar, bulaşıkları yıkar, sobaya biraz odun atar, masaya oturup saatlerin ve günün geçmesini beklerdi. Genellikle küçük şeylerle ilgiliydi yazıları; hava durumu, kimi ağırladığı, konuklarına ne sunduğu, nereye gittiği, kiminle gittiği... Kışları kuş havuzuna gelen ender kuşlardan da söz ediyordu arada sırada. Şöyle örneğin:

5 Şubat 2003, Cumartesi
Daha önce hiç görmediğim küçük bir kuş. Diğerlerinin yanında bir süre oturdu. Daha sonra baktığımda gitmişti.

Kuşları çok severdi.

Günlükleriyle gurur duyardı; ama onları sır gibi saklar, üstelik biraz da tabulaştırırdı; oysa ben defterlerde ne yazdığını hiç bilmezdim. O ölmeden önce hiç kimse okumasın diye günlüklerini toptan yakmayı düşündüğünü dile getirmişti pek çok kez.

Artık ölmüştü.

Komşusu, Ester öldüğünde şunları yazmıştı:

9 Mayıs 1999, Pazar
Kar yağıyor. Ester hastanede, komada. Tanrı hepimizin yardımcısı olsun.

13 Mayıs, Perşembe
İsa'nın Göğe Yükselişi Günü. Güneşli ama soğuk. Ester saat üçte öldü. Kötü bir gün.

14 Mayıs, Cuma
Güneş ve soğuk. Tavanı boyadım. Bahçe boş ve sakin.

Önceki sene, gece saat dörtte, babam öldükten hemen sonra:

15 Eylül 1998
Morfin iğnesinden sonra biraz rahatladı; ama bir tane daha gerektiğini söyleyip kendisine yaptı. Uykuya daldı ve bir daha uyanmadı. Son sözleri artık göğe çıktığıydı.

Sekiz yıl önce bölge rahibinin ziyaretinden sonra:

11 Mayıs 1990
Soğuk. Kasvetli. Austad geldi. Akşam yağmur.

İki yıl öncesi, büyükbabam adliyenin önünde birdenbire yığılıp kaldığında:

3 Kasım, Perşembe
Birdenbire uyanıyorum, doğru mu bu, yoksa onun öldüğünü düşümde mi gördüm? Evet, doğru; öylesine canım yanıyor ki göğsümde derin bir yara var sanki. Cenaze işleri için öğlene doğru Holskog geldi. Her şey olabildiğince basit olacak. Son bir kez görebilmem için tabutun kapağını açmalarını isteyip istemediğimi sordular. Hayır, dedim. O çok sevdiğim adamı her zamanki gibi yakışıklı, dinç hatırlamak istiyorum. Anna geldi; her şey bir sis içinde gibi. Güneş parlıyor, ama ben göremiyorum.
Keder.

4 Kasım, Cuma
Çok fazla insan geldi, çok yoruldum. Neyse ki gece

oldu, şu güzel ilaçlar bana birkaç saat uyku sağladı. Acılarımdan biraz olsun uzaklaşabildim.

6 Kasım, Pazar

Gün geçmek bilmiyor. Bütün kendimi suçlamalarım ve hatalarım sırtımda öylesine ağırlaşıyor ki yere yıkılacağım neredeyse. Birazcık uykuyla akşam bir dost gibi geldi.

Büyükbabamın ölümünü izleyen yılki kadar çok yazmamıştı hiç. Doğal olarak gelen bir şeydi bu, içinden sayfalar dökülüyordu. Yazmak dışında her şey olanaksızdı; yazmak hafif ve kolaydı; büyükannem kendisini böyle ayakta tutabilmişti. Kederini sayfalara dökerek.

Sayfaları geriye doğru, 1978'e, Mart ayının 13'üne çevirdim.

Bir oğlan. Bugün saat altıya doğru doğdu. Her şey yolunda gitti. Yarın Kristen'le birlikte onu görmeye gideceğiz.

Bu bendim.

Ertesi günkü ziyaretle ilgili kısa satırlar yazıyor, daha sonra yeni doğmuş bebekle ilgili neredeyse hiçbir şey yok. Sayfaları çeviriyorum; Nisan, Mayıs; bütün ülkenin Fredrikstad'daki Apenes cinayetiyle sarsıldığı ay; ancak yirmi dokuz yıl sonra, 2007 Nisanı'nda bir adam ortaya çıkınca aydınlatılacaktı cinayet. 1978 Mayıs; İsviçre'deki Corsier-Sur-Vevey Manastırı'nda ortadan kaybolduktan sonra Charlie Chaplin'in tabutunun bulunduğu ay. On birinci Dünya Futbol Kupası'nın Arjantin'de düzenlendiği ay. Kristiansand'da kilise müzisyeni Bjarne Sløgedal'ın o yılki kilise festivalinin açılış konserinde kilise çok sesli korosu,

Kristiansand şehir orkestrası ve İngiliz bariton Christopher Keyte'yi bir araya getirdiği ay. Daha sonra, 3 Temmuz'da Ingrid Bjoner, Pergolesi'nin *Stabat Mater*'ini seslendirecek, kapanış konserinde Kjell Baekkelund'le Harald Bratlie, Bach'ın *Die Kunst der Fuge* eserini çalacaklardı.

Mayıs ayıydı ve Norveç'te bahardı. Karlar geç erimişti, ama az bulutlu, güneşli hava oldukça güzeldi. Daha sonra sıcak geldi. Ağaçlar yaprağa durdu. Traktörlerin arkalarında izler bırakarak sürdüğü toprak kanatlanıp uçacakmış gibiydi. Yamaçlar yeşerdi, inekler otlaklara çıktı, kırlangıçlar göğü sardı, yaz kapıya dayandı.

III

Kimdi dünyaya gelen o çocuk?

Henüz birkaç günlükken eve geldiğimde bütün kasaba kardan bir battaniyeyle örtülüydü; kendimi bildim bileli kara karşı özel bir ilgim vardı; hep kar yağsın, ben uyurken başlasın, ağaçları, evi ormanı kaplasın, düşlerimi doldursun, her yan beyaz örtüyle örtülsün, sabahleyin uyandığımda yeni bir dünya beni karşılasın isterdim.

İlk gördüklerimden biriydi kar. Ama sonra bahar geldi. Çok geçmeden de yaz.

Kimdim ben?

Teresa'ya göre biraz gergin çalıyordum piyanoyu. Ama parmaklarımı tuşlar üzerinde dinlendirmeye çalışmıştım. Bende tuhaflık yoktu. Tepeden tırnağa usluydum; karşı gelmezdim hiç. Ödevlerimi özenle yapardım; her zaman hazırlıklıydım, dakiktim. Her sabah sekize doğru bisikletime atlar, Lauvslandsmoen'deki okuluma giderdim; oysa yolculuk yalnızca dört dakika sürerdi ve

okul sekiz buçuktan önce başlamıyordu. Hizmetli Knut kapıyı açana kadar karanlıkta durur, kapılar açılır açılmaz sıcak koridora koşar, çantamı sınıfa koyup diğerlerinin gelmesini, sonunda da derslerin başlamasını sabırla beklerdim. Her pazartesi şarkı provası için Brandsvoll' daki halkevine giderdim. Orada, çocuk korosundakilerle birlikte şimdi bile sözcüğü sözcüğüne hatırladığım şarkıları söylerdim; kimseyi itip kakmaz, kızların saçını çekmez, şarkı sözlerini unutmazdım. İki haftada bir perşembeleri aynı yere, Kilise Okulu'na gider, sessizce oturup alkolün zararlarını dinlerdim. Bira içmenin insanın yüzünü yemyeşil yaptığını öğrendiğimde sekiz, belki dokuz yaşımdaydım; uzun boylu, sivilceli bir oğlan bana bir bira içmeyi önerirse (her zaman uzun boylu, sivilceli bir oğlandır bunu yapan) kabul etmemem gerektiğini çoktan biliyordum; *yaşamın karanlık yüzü* adında bir şey öğrenmiştim ve evde bunun biradan başkası olmadığı konuşuluyordu. Ne pahasına olursa olsun yaşamın karanlık yüzünden kaçınmalıydım; bira beni ele geçirmeyi istemezse bile ben kendimi onu içmek zorunda hissedebilirdim. Nasıl yapacağım konusunda hiçbir fikrim yoktu, ama her zaman kendimi yaşamın aydınlık yüzünde tutmak gerektiğini biliyordum. Dokuz yaşında bir çocuk için bunun fazlasıyla akılcı göründüğü söylenebilir, ama ben her zaman güneşi sevmişimdir.

Başkaları gibi olmak istiyordum, kendimi bir şekilde öne çıkarmadan; bu nedenle usluydum, ödevlerimi yapıyordum, çalışkandım. Yalnızca bir sorun vardı: Çoğunlukla evde oturup kitap okuyordum. Bisikletimle yalnız başıma Lauvslandsmoen Kütüphanesi'ne gitmeye başladım. Vollan'ın dolambaçlı yokuşundan iniyor, düzlükte rüzgâr dolu saçlarımla Aasta'nın evini geçip Stubekken'e geliyor, Stubrokka'dan Finsåna Nehri'ne ulaşıyordum. Bisiklet tüm yolu neredeyse kendisi gidiyordu; ama gi-

dona asılı torbayla eve dönüş ister istemez daha çetindi. "Yaşamöyküsü" adında bir kitap serisi okumaya başlamıştım. Edvard Grieg'in yaşamöyküsü. Madam Curie'nin yaşamöyküsü. Ludwig van Beethoven'ın yaşamöyküsü. Thomas Alva Edison'ın yaşamöyküsü. Kitaplarda kaybolabiliyordum. Kimsenin anlamadığı, belki o zamanlar benim de çok iyi kavrayamadığım bir hevesle, büyük bir iştahla okuyordum. Kitaplar beni hayallerle dolduruyordu. Beni adım adım birisi olmaya götüren, bana uzaklaşmayı isteten hep kitaplardı. İçimde bir şeyler uzaklara doğru akmaya başlamıştı. Başlangıçta kimse bir başkalık görmedi, ama benden bir parça çoktan kopmuş usulca süzülüyordu. Bu aynı zamanda var olmayı isteyen bir şeydi. Her zaman bilindik, güvenli, açık ve yalın olan, içten içe çok sevdiğim kasabada yaşamayı isteyen bir şeydi bu. Kendimi bu yere çok bağlanmış hissediyordum; bunun bir nedeni de babamdı. Sık sık oturur, *Finsland - Çiftlik ve Aile* adındaki büyük, kalın kitabın sayfalarını karıştırırdı; doğum, evlilik ve ölüm tarihleri barındıran bu kitabın ne çok adı vardı. Babam bana soy ağacımızı nasıl çıkaracağımızı; onun babasından, kendisinden ve sırada en sonda yer alan benden daha geriye, yüzyıllara yayılan babalarla oğulların nasıl izleneceğini göstermişti. Böyleydi işte. Yıllar böyle geçiyordu; bense sıranın sonunda olduğum dışında kendimle ilgili hiçbir şey bilmiyordum. Arada sırada Ruth'un sözleri geçerdi içimden: "Sen tam bir ozansın." Bu sözler bir yere gitmiş değildi, ama ben hikâyeler anlatmayı tümden bırakmıştım. Buna cesaretim yoktu, böylesi bir isteğin beni yaşamın karanlık yüzüne çekeceğini düşünmüştüm belki de.

Yaşamın aydınlık ve karanlık yüzleri sonraları giderek işlevlerini yitirdiler. Ben de kendimi gizlemeye başladım. Yıllar boyunca her şey yolunda gitti. Bir bakıma kolaydı bu. Başkaları gibi konuşuyor, başkaları gibi yapı-

yordum. Ama ben başkaları değildim. Kitap okuyordum. Bir bakıma kitaplara bağımlı olmuştum. On iki yaşıma girdiğimde Karin, kütüphanenin yetişkin bölümünden kitap ödünç almama izin verdi. Görünmez bir sınırı geçmek gibiydi. "Yaşamöyküsü" serisini bırakıp yazılarında hayvanlarla yalnız, yıkılmış insanları işleyen Mikjel Fønhus'ün kitaplarını okumaya giriştim. Her zaman yaşamın aydınlık yüzünde ve kibar bir çocuk olduğum için bu öyküler çok hoşuma gidiyordu. Sonraları evde bulunan kitapları okumaya koyuldum. Yetmişlerin başında annemle babam Kitap Kulübü'ne üyeymişler. Bütün kitaplar neredeyse birörnek görünürdü; yalnızca sırtlarındaki renklerle desenler değişikti. Okumaya başladığım bütün bu kitapları bir zamanlar annemle babam da okumuşlar mıydı bilmiyordum. Trygve Gulbranssen'in *Bjørndaltrilogien*[1] dışında; onları okumamı babam istemişti çünkü. Bu kitapları babamın da daha önce okuduğu düşüncesi beni onlara öylesi bağlamıştı ki ne daha önce ne de daha sonra okuduğum hiçbir kitaba kendimi böyle kaptırmamıştım. Kitapların bitmesini hiç istemiyordum, ikinci cildin sonunda İhtiyar ın öldüğünü öğrenince yalnız başıma oturup ağlamıştım; on üç ya da on dört yaşındaydım.

Bir kitap beni ağlatmıştı.

Duyulmadık bir şeydi bu. Uzunca süre kendimden utandım. Bunu hiç kimseye söyleyemedim; ama babamın benden bu hikâyeyi okumamı istemesinin nedeni aynı şeyin onun da başından geçmesi miydi merak etmiştim.

Aydınlıkta olmak istiyordum, dünyada en çok istediğim şey aydınlıkta olmaktı.

Ben olgunlaştıkça diğerleri onlar gibi olmadığımı

1. (Nor.) "Bjørndal Üçlemesi", 1933-1935.

açıkça görmeye başladılar. Bunu dile getirdiler de. Bende tuhaf, anlaşılmaz, yabancı bir şey vardı. Bunun nereden kaynaklandığını bilmiyorlardı, ama böyle söylemekten geri durmadılar. Beni tanıyorlardı kuşkusuz. Ben, bendim sonuçta. Ama bununla birlikte bir başkasıydım. Onlar gibi olmadığımdan kendilerini geri çekmeye başladılar. Beni görmezden gelmeye başladılar; ders aralarında yalnızdım. Bana bulaştıkları, tek söz ettikleri yoktu; kendime terk etmişlerdi beni. Başka uğraşları vardı; hızlı arabalar, avcılık, kızlar... Birkaç yıl önce kilisede bizlere belletilenin aksine sigaraya, hafta sonları içkiye başladılar. Ben de eğlencelere katılıyordum, istenmeyen kişi değildim; ama sigara ya da içki içmeden oturuyordum. İnceydim, saygılıydım ben; asla yanlış bir şey yapmazdım. Avdan, arabalarla eğlencelerden konuşulur; sarhoşluk, sert içkiler, bira, evde alkol üretmek gibi şeyler hiç dilden düşürülmezdi. Orada öylece tertemiz otururdum; orada değildim. Başka bir yerdeydim. Başkası olurdum. Gerçekte bütün bu yıllar boyunca uzaklara doğru yollardaydım. Tüm yaşamım süresince bir başkası olmuştum.

Kasabada birinin evine gittiğim o en son yeni yıl kutlamasını anımsıyorum. Anahtarı kıran bir arkadaş tuvalette sızmıştı. Bir tek ben ayıktım; onu dışarı çıkarmanın bana düştüğü duygusuna kapılmıştım. Şu ya da bu şekilde kilidi açtım; içeri girdiğimde onu pantolonu dizlerinde, bir kusmuk yığını içinde yatar buldum. Başka hiç kimse onu böyle görmesin diye hemen kapıyı çektim. Sonunda onu kendine getirmeyi başarınca soyup küvete taşıdım. Baştan ayağa yıkadım. Dokuz yıl okula birlikte gitmiş, din derslerine birlikte katılmış, çocuk korosunda birlikte şarkı söylemiş, kiliseye birlikte kabul edilmiştik; tüm bunların ardından ben orada durmuş ağzından boynuna, göğsüne, karnına, ayaklarına kusmuklar akan arkadaşımın çelimsiz, beyaz bedenini yıkıyordum.

Bilmiyorum o geceden aklında bir şey kalmış mıdır; hepsini anımsaması beklenemez; ama ben yine de onun derinlerde bir yerlerde olan biteni anladığı duygusuna kapılmıştım. Birisi içeri girmiş, onu soymuş, küvete yerleştirmiş, kusmuktan arındırmıştı; o birisi bendim. O geceyi, o görüntüyü hiç unutmadım, çünkü orada, o zaman her şeyin bittiğini anlamıştım. Tüm bunlardan uzaklaşmam gerektiğini fark etmiştim. Bütün o pislikten, bayağılıktan uzağa, biradan, sert içkilerden, ev yapımı alkolden uzağa, kasabadan, açıklıktan, yalınlıktan, ormandan, içten içe çok sevdiğim her şeyden uzağa gitmeliydim. On dokuz yaşındaydım. Ağustos ayında Oslo'ya taşınıp üniversiteye başladığımda bir daha asla oraya geri dönemeyeceğimi biliyordum.

IV

Büyükannemin 1978 Mayısı boyunca günlüğüne yazdıkları çoğunlukla havayla, yağışsız geçen baharla, büyükbabamla birlikte yaptıkları ev işleriyle, ziyarete gelenlerle ve onlara ikram edilenlerle ilgili küçük günlük düşüncelerdi. Ne 6 Mayıs'taki orman yangınından ne de Tønnes'in kulübesinden söz etmişti. Ulusal günle ilgili kısa birkaç söz. Kilise ayini, saygı duruşu, fener alayı ve halkevinde yapılan akşam kutlaması.

20 Mayıs Hæråsen yangınından sonra yine ortalık sakin. On üç gün süresince başka yangın yok. Yollarda tekinsiz insanlar, ya da yabancı arabalar göze çarpmıyor. Sanki birdenbire her şey bitmişti. Yazla birlikte uzun gü-

neşli günlerin mahmurluğu çöktü her yana. Leylaklar açtı ve tatlı kokular akşamları bahçelerin arasında dolaşanları sardı.

Olan bitenler yalnızca bir düş müydü?

Sonraki günlerle ilgili ne Teresa'nın ne de büyükannemin özel bir yorumu var. Teresa yaz tatili öncesi son öğrencilerini kabul etti. Büyükannemle büyükbabam o yıl ilk kez 27 Mayıs akşamı Home Gölü'ne yüzmeye gittiler; su sıcaklığı on sekiz dereceydi. Annem arabayla miskin gezintilere çıkıyordu; genellikle Lauvslandsmoen'den aşağı, Aasta evinin önüne ve oradan da geriye; ben yol boyunca hep uyuyordum.

1 Temmuz'da Arjantin'de, Buenos Aires'teki River Plate Stadyumu'ndaki açılış töreninin ardından Dünya Futbol Kupası başladı. İlk maçta Polonya ile Batı Almanya karşı karşıya geldi.

İnsanlar yangınlardan söz etmeyi sürdürdüler; ama ses tonları değişmişti. Elbette bir açıklaması vardır, denildi. Bir sigara izmariti örneğin. Kim araba penceresinden yanan bir sigara atmamıştı ki? Kim dikkatsizliğe, dalgınlığa yenik düşmemişti? Bilmeden pencereden atılan bir izmarit. Yolculuğu sürdür. Hiç yağmur da yağmamıştı. Açıklama buydu. Savsaklık. Öyle denk gelmişti. Elbette. Tüm yangınlar yol kenarından başlamıştı.

Kasaba usulca sakinleşti.

V

Sonunda bir iş buldu; Kjevik Havaalanı'nda yangın söndürme görevlisi. Son yangından birkaç gün sonraydı bu. İnanılamayacak kadar güzeldi. Artık gideceği bir yer

vardı; mutluluğuna düşen tek gölge geceleri çalışıp gündüzleri uyumasının gerekmesiydi. Evden altı sularında çıkıyor, havaalanına dek bir saate yakın araba sürüyordu. İlk birkaç akşam kurs görmüştü. Hepsi buydu. Önceden de işlerin çoğunu yapabilecek durumdaydı. Ama ilk yardım ve yaşam kurtarma bilgileri yeniydi. Bu dersleri ilgiyle izledi.

İşe başvurduğunda Ingemann'ın yazdığı bir tavsiye mektubu almıştı yanına. Onun neredeyse bir itfaiye aracında büyüdüğü, birçok yangın söndürme çalışmasında yer aldığı, araç kullanmakta itfaiye şefi babasını bile geride bıraktığı yazılıydı mektupta; gereken tüm nitelikleri taşıyan oğlu, bu iş için ısrarla tavsiye ediliyordu.

Birkaç gün sonra işe alındı.

Alma, oldukça rahatlamıştı. Dağ altı aydır işsiz güçsüz oturuyordu. Her ne kadar bütün gün uyuması gerekse de sonunda evin dışında bir işi vardı.

Sıkıcı bir işti. İniş ve kalkış pistlerine bakan nöbet kulesinde yalnız başına oturuyordu çoğunlukla. Gece yarısı iyice karanlık çöktüğünde bile uçakların yokluğun içinden süzülerek gelişini açıkça görebiliyordu. İlkin kımıltısız gibi görünen küçük bir ışık kırpışmaya başlıyor, ardından giderek büyüyor, sonunda kanatların ucunda yanıp sönen küçük lambalar beliriyordu. İnen bir uçağın gürültüsünü ilk kez duyduğunda gök gürlüyor sanmıştı. Güçlü bir ışık yandı. Denizin dibini aydınlatan bir gemi gibi görünüyordu. Saniyeleri saydı. Uçağın gövdesi karanlık Topdal Fiyordu'nun üzerinde süzüldü. Kanatlar bir o yana bir bu yana sallanıyordu. Uçağın bir an takla attığını, ya da bir motorunun alev aldığını sandı; ama gökyüzünde kayarken ateşten ve dumandan bir bulutu andıran uçak, iniş pistine kondu ve ilerledi.

Nöbet kulesinin penceresine yaklaşınca camların titreyişini hissetmişti. Tekerlekler iki küçük çığlık atarak yerle buluşmuştu. Pistte ilerlerken kanat uçlarından kıvılcımlar saçan uçak giderek yavaşladı, sonunda bütünüyle durdu; iniş pistinin bitiminden dönüş yapıp usulca kontrol kulesine yanaştı.

Gökyüzünden alçalarak gelen her bir uçağı izledi. Başka bir şeye odaklanamıyordu. Gözlerini ovuşturdu. Tuhaf bir yorgunluk duyuyordu, ama aynı zamanda dinç ve uyanıktı. Alnını cama yasladı. Uçaklar geldi. Alçaldı. İndi. Küçük pencerelerin ardında, uçağın içinde oturanların kahkahalar atıp eğlendiklerini, kadehlerini kaldırıp şarkılar söylediklerini görebildiğini sandı.

Birkaç saat sonra arabasıyla evin yolunu tuttu. Ortalık çoktan ağarmıştı, ama onun başı dönüyordu; sanki sinemada kesintisiz yedi saat süren bir film izlemiş gibiydi. Arada sırada arabasını ıssız bir durağa çekiyor, kapıyı açıp orman kenarına gidiyor, yaktığı sigarasını birkaç nefesten sonra elinden atıyor, yeniden yola koyulmadan önce durgun ağaç dallarına bakıyordu.

Skinnsnes'teki eve geldiğinde Alma ile Ingemann mutfakta kahvaltı ediyorlardı; sandalyeye otururken onların bütün gece masada onu bekledikleri duygusuna kapıldı. Alma, biraz daha ekmek kesti, süt ve sıcak kahve getirdi. Dag'ın anlatacak yeni şeylerle şehirdeki liseden eve geldiği eski günlerdeki gibi tıpkı. Ona işin nasıl gittiğini sorduklarında iyi gittiği yanıtını verdi. Doğruydu bu. Anlatacak daha fazla bir şey yoktu. Hiçbir şey olmamıştı. Uçaklar gelip gitmişti. Dag nöbet tutarken herhangi bir olay çıkmamıştı.

"Kjevik'te hiç yangın yok ha?" diye sordu, Ingemann şaka yollu.

"Burada da mı yok?" diye karşılık verdi, Dag.

Ingemann başını iki yana salladı. Alma konuşmaya

katılmayınca Dag uyumak için odasına çekildi.

Böyleydi işte. On gün olaysız geçip gitti.

Bir gece yanına bir tüfek aldı. Av tüfeği. 22 kalibre. Kiliseye kabul töreninde topladığı paralarla aldığı bu tüfeği daha önce yalnızca gelişigüzel atışlarda kullanmıştı. Ayrıca Hawke marka bir de dürbünü vardı. Tüfeği arabanın arka koltuğuna, birkaç parça giysinin altına gizledi. Nöbet odasına götürdü. En son uçağın inmesini bekledi. Tarifeye göre 23.34'teydi son sefer. Dingin ve uyanıktı; ama aynı zamanda bir yorgunluk duyuyordu. Köşedeki küçücük kanepeye uzanıp gözlerini kırpıştırdı. Bütün gün uyumuştu. Bu tuhaf, ağır yorgunluk da neyin nesiydi? Pencerenin pervazındaki pilli radyoyu açtı, doğru frekansı buldu; Avusturya'yla İsveç Arjantin'de Dünya Kupası elemelerinde karşı karşıyaydı. Radyo cızırtıları arasında maçta olan biteni anlayabilmek için iyice yoğunlaşması gerekti. Kırkıncı dakikada Avusturyalı Hans Krankl çok sert bir vuruşla on altı metreden filelere gönderdi topu.

Sonunda uçak geldi; Braathens Havayolları'nın Stavanger seferi.

Dag, pencereye yaklaştı; ama tüfeğin dürbünüyle uçağı yakalamak neredeyse olanaksızdı. Uzun süre karanlık gökyüzünü araştırdı. Sonunda buldu. Giderek yaklaşan uçağı izledi. Büyük, aydınlık bir gemi. Çok geçmeden önce küçük pencereleri, ardından koltuklarda oturanları seçebildi. Uçak yere altmış-yetmiş metre yaklaştığında tetiği çekti Dag. Soğuk bir metal tıkırtısı duydu. Tüfeği indirdi. Ağzı kurumuştu. Hedefi tutturduğunu biliyordu.

VI

2 Haziran Cuma sabahı yağmur başladı. Günün erken saatlerinde havaya tutunan, yol kenarındaki çimenleri ışıldatan hafif bir yağmur. Sonra dindi. Kuzeybatıdan kopup gelen rüzgâr her şeyi önüne katıp götürdü. Gökyüzü açıldı, güneş ışınları yeni yıkanmış yolu kuruttu. Saat dokuzu birkaç dakika geçiyordu.

Dag, her zamankinden biraz daha geç eve geldi o sabah. Ölesiye yorgundu; dosdoğru çatıya, yatağına gitti. Hiçbir şey yemedi. Ne bir fincan kahve, ne bir bardak süt içti. Hiçbir şey.

Ingemann alışkanlığını bozmayarak saat sekiz gibi atölyesine gittiğinden Alma mutfakta yalnız başına oturuyordu. Radyoyu açıp, sesini olabildiğine kıstı. Jan Pande-Rolfsen'in sunduğu "Nitimen" programını dinliyordu. Masayı sildi, lavaboyu suyla doldurup bulaşık yıkamaya girişti.

"Nitimen" bitince koridora çıkıp merdiven başında durdu ve yukarı kulak kabarttı. Hiç ses yoktu. Termosa taze kahve doldurup Ingemann'ın atölyesine gitti. İçerisi yağ, mazot ve hurda kokuyordu. Ağır ve güzel bir kokuydu bu; Alma çok gerekmedikçe atölyede zaman geçirmese de bu kokuyu seviyordu. İşle ilgili pek bilgisi yoktu; kocası da ona hiç açıklama yapmazdı. Burası onun dünyasıydı, kendisinin de başka bir dünyası vardı; böyle olmak zorundaydı bu. Tıpkı onlar gibi Dag da kendi dünyasında yaşıyordu kuşkusuz.

Ingemann karısının geldiğini duyunca tezgâhın önündeki metal döner sandalyesinden kalktı; yapacak az işi varsa ya da mola verdiğinde otururdu burada. Vidalarla cıvataların durduğu rafa gitti; kendisine yaklaşan karısına arkası dönüktü.

"Kahveyi buraya koyuyorum," dedi Alma.

"Tamam, olur," diye mırıldandı Ingemann.

Alma onun arkasını dönmesini bekledi.

"Hemen uykuya daldı," dedi. Açıklama yapmaktan çok soru soruyormuş gibiydi.

Ingemann karşılık vermedi. Ne zaman Dag'dan söz edilse karısıyla arasında görünmez bir duvar oluşuyordu. Neredeyse parçalara ayrılmış bir motorun üzerine eğildi, uygun deliğe yerleştirdiği vidayı sertçe çevirdi. Alma ona baktı.

"Sanırım Dag hasta," dedi birdenbire.

"Hasta mı?"

"Kendi kendine konuşuyor."

Ingemann doğrulup ona döndü.

"Nereden çıkarıyorsun bunu?"

"Duydum."

"Yanlış duymuşsundur," diyen Ingemann yeniden motora eğildi.

"Doğru. Kendi kendine konuşuyor."

"Dag hasta değil," dedi Ingemann sakince, yüzünü kararmış motordan kaldırmadan.

"Onunla konuşmaya çalıştım, daha sonra bana sorunun ne olduğunu söyledi."

"Sorun falan yok." Bir vidayı daha sertçe çevirdi. "Dag turp gibi sağlam."

"Nasıl emin olabiliyorsun?" Hırkasına sımsıkı sarınan Alma kollarını göğsünde kavuşturdu.

"Çünkü o benim oğlum. Onu iyi tanıyorum."

Alma, öğle yemeğini hazırlamaya girişmeden önceki sakin saatte, salonda yalnız başına oturup bir fincan kahve içerdi. O gün de öyle yaptı; ama hâlâ çok sıcak olan kahvesini her zamankinden daha hızlı içmişti. Siyah piyanoyla vitrin takıldı gözüne. Fincanını elinden

bıraktı, mutfakta bulduğu bir bezle toz almaya başladı. Piyanoyu silerken ses çıkarmamak için toz bezini tuşların üzerinde özenle gezdirdi. Koridora çıkıp merdivenin başına gitti ve kulak kabarttı. Huzursuzluğunu gideremişti; saat henüz onu biraz geçiyordu. Birdenbire kararını verdi, temizlik bezini mutfağa koydu, ellerini yıkadı, koridordaki aynada saçlarını düzeltti ve hırkasını giyip Teresa'nın hemen yakındaki evine gitmek üzere dışarı çıktı.

Rüzgâr ve güneş iyi gelmişti. Saçları alnına düştü; dupduru, serin bir sabahtı, her yer ışıl ışıldı. Alma ile Teresa arada sırada görüşürlerdi. Birbirlerinden çok farklı olsalar da arkadaşlıklarının değerini bilirlerdi. Güneşli günlerde dış merdivenlere oturup Teresa'nın pişirdiği kahveyi içer, havadan sudan konuşurlardı. Ardından herkes kendi işine dönerdi. Alma eve yaklaşırken bugün güneşte oturabileceklerini düşünüyordu; ama kapıyı çaldığında açan olmadı.

Teresa'nın kapısının önünde merdivenlerde duruyordu alarm çalındığında. Gök gürültüsü gibi birdenbire her yanı sarmıştı ses.

Alma buz gibi kaskatı kesilmiş bir halde merdivende dururken her şeyi gördü. Evden fırtına gibi çıkan Dag avluda birkaç saniye durduktan sonra yangın istasyonuna koştu. Bir-iki dakika içinde yangın aracı yola çıktı. Sirenler. Mavi ışıklar. Yaz rüzgârı ağaçların yapraklarını hışırdattı.

Dag batı yönüne, Breivoll'a sürdü aracı.

Alma farkında olmadan elleriyle kulaklarını kapatmıştı.

Çok geçmeden Ingemann yalnız başına avluya çıktı. Mavi iş tulumunun göğsü yağla kararmıştı; yüzünde oldukça şaşkın bir ifade vardı. Önce açma kapama düğmesinin olduğu direğe gitti; ama alarm bütün gücüyle çalar-

ken Ingemann orada öylece kalakaldı. Alma, sağır olacağını düşündüğü kocasını kendine getirebilmek için bağırmayı istedi. Ingemann orada yaklaşık yarım dakika durdu, ardından arkasını dönüp eve girdi. Birkaç saniye sonra yangın söndürme giysileri içinde dışarı çıktı ve dosdoğru direğe gidip alarmı susturdu. Birdenbire, neredeyse acımasız bir hızla geldi sessizlik. Sanki gökyüzü çökmüş, her şey yokluğa gömülmüştü.

VII

On dokuz yaşında evden ayrıldım; kendimi bulmaya hazırdım. Oslo'nun merkezindeki gösterişli üniversite binalarından birinde hukuk okuyacaktım; P.A. Munch' le Schweigaard'un görkem ve gururla herkesi selamladığı meydandan geçecek, bir öğrenci, bir akademisyen olacaktım. Yola çıkmadan önce Heivollen'e, büyükannemi ziyarete gittim; ondan büyükbabamın paltolarından birini ve gerçekte bana gerekmese de gözlüğünü ödünç aldım. Burada palto ve gözlükle dolaşmaya asla kalkışamazdım, bütünüyle olanaksızdı bu; ama Oslo başkaydı. Orada, kimsenin dikkatini çekmeden büyükbabamın eski paltosunu giyebilir, gözlüğünü takabilirdim. Palto neredeyse hiç kullanılmamıştı, benim için fazlasıyla iyiydi. Akşamları yalnız başına dolaşmaya çıktığımda bedenimi tuhaf bir mutluluk sarardı. Küçük bir oda kiraladığım Schwensen Sokağı'nın sakinliğini arkamda bırakıp St. Hanshaugen'e yöneldim. Görünenden çok daha geniş, yumuşacık ceplerime soktum ellerimi. Paltonun içinde kendimi ne kadar iyi hissettiğimi, omuzlarının ne kadar güzel oturduğunu düşündüm. Tüm olan bitene

karşın yaşam ne güzeldi, her şey nasıl da yerini bulmuştu. Ullevål Sokağı'nı geçtim; yüksek, yapraksız ağaçların arasındaki dar patikaları tırmandım. Bomboş, geniş açık hava tiyatrosunun önüne geldim; Bandoculars heykelini arkamda bıraktım; eski yangın kulesinin dik basamaklarını çıkıp manzarayı izledim. Alacakaranlıkta ışıldayan şehir ayaklarımın altındaydı. Karanlık fiyordun bir kıyısında bembeyaz, parlak Holmenkollen rampası, karşı kıyısında Økern'in yüksek bacasından yükselen pembe duman bulutu görünüyordu. Evden ne kadar da uzaktaydım. Sanki içimden bir ses şöyle söylüyordu: Burası senin şehrin, burada kendini bulacaksın. Büyükbabamın paltosunu giymiş, ellerim ceplerimde orada öylece dururken kendimi açıkça çok şanslı hissettim.

Bir akşam telefon çaldı.

"Benim," dedi babam. Bütün telefon görüşmelerimiz böyle başlardı. Ya o söylerdi, ya da ben. Benim.

Ardından konuşma başladı.

Son zamanlarda sağlığı pek yerinde değilmiş. Nodeland'a doktora gitmiş, birkaç tahlil yapmışlar. Oradan daha kapsamlı muayene için Kristiansand Hastanesi'ne gönderilmiş. Ciğerlerinin su topladığı ortaya çıkmış. Hemen yoğun bakıma alınmış; sırtına bir sonda sokulmuş. Ciğerlerindeki su boşaltılmış. Kendisi yattığı yerden, kana benzeyen, ama içindeki küçük beyaz partiküllerle daha açık renkli bir sıvının şeffaf torbalara doluşunu izlemiş. Dört buçuk litre çıkarılmış.

Sesi her zamanki gibiydi. Sakin. Babamdı. Bütün bunları anlattıktan sonra Oslo'da o akşam havanın nasıl olduğunu sordu. Kendimi tuhaf, biraz da sersem hissettim; gidip perdeyi aralayarak dışarı baktım.

"Sanırım kar yağıyor," dedim.

"Burada gökyüzü yıldız dolu," diye karşılık verdi.

"Güzel."

"Soğuk ama," diye ekledi. "Soğuk ve açık."
Hepsi buydu. Başlangıçta.

Babamın sağ böbreğinde bir gölge buldular. Nisan ayıydı, buzlar erimişti. Ben yirminci yaşıma girdim. Daha sonra babamdan bir litre daha su boşalttılar. Onun ciğerlerinde litrelerce suyla soluk almayı nasıl başardığını anlayamıyordum; kendi de çıkamıyordu işin içinden, görünüşe göre doktorlar da. Ama soluk alıp veriyordu işte.

Hasta yatağından beni aradı. Akşamüzeriydi; ortalık hâlâ aydınlıktı. Aydınlık, yumuşak bir nisan akşamı; ama bulanık, sanki biraz da kirliydi hava.

"Benim," dedi.

Yaklaşık beş dakika konuştuk. Neredeyse hiçbir şey hakkında durgun bir konuşma.

"Yakında sınavların başlar herhalde?"

"Evet," diye karşılık verdim. "Yakında."

"Çalışıyor musun?" diye sordu.

Arkadan cılız bir müzik geliyordu. Sanki telefon ahizesinin derinlerinde bir yerlerde çalınıyordu. Kısık bir müzik sesi.

"Hava nasıl?" diye sordum; bunun onun sorusu olduğunu hemen anlamıştım; babam neredeyse dört yüz kilometre uzakta da olsa benim yüzüm kızardı.

"Bilmiyorum," dedi, hiç istifini bozmadan. "Pek dolaşamıyorum. Her tarafıma borular, kablolar sarılı. Oslo nasıl?"

"İlkbahar."

"Evet," dedi. "Sanırım burada da ilkbahar."

Nisan sonunda babamı ziyarete gittim. O da hastaneden yeni gelmişti. İlk dikkatimi çeken şey gözlerindeki

irileşmeydi. Kanepeye yatmış, battaniyesinin altından bana bakan babamın yeni, kocaman gözlerine alışmam bütün bir geceyle ertesi günün büyük bir bölümünü aldı. Sanki her şeyi görebiliyor, ama gördüklerinden hiçbir şey anlamıyorlardı.

Birkaç gün sonra onu şehre kontrole götürdüm. Kırk dakikalık bir yolculuktu; ama bitmek bilmedi. Önce kasabaya sürdük arabayı; ikimizin otuz yıl arayla gittiği Lauvslandsmoen Okulu'nu, Brandsvoll'daki halkevini, Kilen'i geçtik; Li Fiyordu göz kırpıp titreşiyordu; ama uzakta, kara içlerinde su durgun ve karanlıktı. Tuhaf bir ruh durumu sarmıştı arabayı; sanki ikimiz de uzun yolculuklara çıkmıştık, anlatacak yığınla şeyimiz vardı; ama söze nereden başlayacağımızı bilmediğimiz için susuyorduk. Epeyce gittikten sonra kıyıya yaklaştık, şehrin batısına doğru fiyordun ağzını görebiliyorduk; gri okyanusta yaşam izi yoktu. Bir tekne bile. Suların bana neyi çağrıştırdığını tam çıkaramıyordum.

Külleri, belki?

Hastane girişinin önü sigara içenlerle doluydu. Adidas, Nike marka eşofmanlar içinde kanser hastalarıydı bunlar. Şu veya bu şekilde dışarı çıkmayı başarmışlardı. Biri ellerinden alacakmış gibi sigaralarına sımsıkı sarılmış; büyük, kırmızı gözlerini bize dikmişlerdi. İçeri girerken usulca esen rüzgâr sigara dumanını burnuma taşıdı; işte o zaman babamın da tıpkı onlar gibi büyük, kanlı gözleri olduğunu anladım.

Koridorda bir koltuğa oturup bekledim.

Babam döndüğünde bir şeylerin ters gittiği belliydi. Uzun bir süre bağırmış, çığlık ya da kahkaha atmış gibi tuhaf, gergin bir ifade vardı yüzünde. Ama hiçbir şey söylemedi.

"İyi geçti mi?" diye sordum.

"Evet," dedi. "Çok iyi geçti."

Çıkışa yöneldik. Sigara içenler gitmiş; ama duman havada asılı kalmıştı. Ona yeni giysiler gerekebileceğini söyledim; eve dönerken şehir merkezinden geçtik. Dressmann'ın eşofmanlarında indirim vardı; içeri girdik. İstediğini seçebilmesi için yalnız bıraktım onu. Askıların önünde duran babama baktım. Mağazada başka kimse yoktu. Giysilerin arasında kararlı adımlarla dolaşıyordu; ne aradığını çok iyi biliyormuş gibi görünüyordu. Sonunda bir şey seçmişti. Göğsünde beyaz bir puma arması olan kırmızı bir eşofmandı bu. Bunu alacaktı. Yalnızca iki yüz krondu. Kasaya gidip ödemeyi yaptı, oradaki genç kıza gülümsedi; arkasını dönerken yüzünde gülümsemenin belli belirsiz bir izi vardı. Bunu görünce az önce hastanede olan biteni anlamıştım birdenbire. Babam ağlamıştı, bundan kuşkum yoktu; daha önce gözünde tek bir yaş bile görmediğim babam, yabancı bir doktorun önünde oturmuş ve ağlamıştı.

O gün onun için artık yapılacak bir şey kalmadığını öğrenmişti.

VIII

İtfaiye aracının bütün hızıyla Breivoll'a kadar gitti; orada yol üçe ayrılıyordu. Frenlere sertçe basıp U dönüşü yaparak Lauvslandsmoen yönünde ilerledi. Jens Slotte'nin evinin önünde neredeyse yoldan çıkacaktı. Yol Finsåna'ya doğru kıvrılırken araç büyük bir güçle savruldu; ama Dag yolda kalmayı başardı. Okula ulaştığında yeniden bir üçlü yol ayrımıyla karşılaştı. Arabayı durdurup yoldan geçen yaşlı bir adama adres sordu. Sirenler hâlâ açık olduğundan Dag'ın bağırması gerekti. Direksi-

yonun arkasında oturup ayrıntılı yol tarifinin bitmesini bekledi. Adresi bir kere de kendisi tekrarladı. Gaza basıp Laudal yönünde iki yüz metre gittikten sonra Finsådal'a doğru sola döndü ve Stubrokka'yı geçip Lauvsland yoluna ulaştı. Haugeneset'i, ormanın kıyısındaki beton geyik heykelini arkasında bıraktı. Moen'deki düzlükte öğretmen Jon'un evi çıktı karşısına. Yolun biraz ilerisinde iki kadın vardı. Aasta'yla annesi Emma'ydı bunlar. Emma'nın kulakları ağır işitirdi, neredeyse sağırdı. Elbette sirenleri duymadı. Aasta, arkasını dönünce büyük bir toz bulutunun tehlikeli bir hızla onlara yaklaştığını gördü. Annesini tam zamanında yol kenarına itti. İtfaiye aracı saniyeler içinde geçip gitti. Ezilme tehlikesi atlatan kadınlar egzoz ve toz bulutunun içinde kalakaldılar.

Marnardal belediye sınırı yakınlarındaki Skogen Ambarı o sabah yanmaya başlamıştı; önceki yangınlarla hiç benzeşmiyordu bu. İtfaiye aracı saat on biri biraz geçe geldiğinde ambar bütünüyle alevler içindeydi. Yakındaki bir gölete yüzlerce metre hortum çekilmesi gerekiyordu; o iş bitene dek araçtaki su kullanılmalıydı. Binlerce litre su püskürtüldü, tank boşaldı; çamurlu göl suyu hortumları şişirdiğinde artık çok geçti. Ambar yanıp kül olmuş, çiftlik binası da ağır hasar görmüştü. Isı öylesine yoğundu ki yanan ambardan metrelerce uzaktaki çiftlik binasının duvarları alev almıştı. Dış kaplama yangın baltalarıyla sökülüp parçalandı, kiremitler çıkarıldı, tüm bina suyla yıkandı; veranda, giriş ve mutfağın bir kısmı sırılsıklam oldu.

Akla gelen öteki soru yangının niçin sabah çıktığıydı. Yeni bir şeydi bu.

Yangın söndürüldükten sonra Kaymakam Koland gazeteye demeç verdi. Dördüncü yangının ardından po-

lis devreye girmişti. Artık kuşkuya yer yoktu. Leipslandskleiva yamacındaki Tønnes Ahırı'nın kundaklandığının polisçe tespit edildiğini söyledi Koland. Hæråsen'deki yazlık ahır için de aynı kanıya varılabilirdi rahatlıkla. Üstüne bir de Skogen Ambarı eklenmişti. 17 Mayıs'tan bu yana üç yangın. Toplamda dört. İşin içinde bir kundakçının parmağı vardı kesinlikle. Yangınların dördünün de Lauvslandsmoen Okulu'nu çevreleyen on kilometrelik çember içinde yer aldığı göz önünde bulundurulduğunda kundakçının yakınlarda oturduğu ve buralı olduğu sonucu çıkarılabilirdi. Yollarda kuşkulu durumlarla karşılaşanların polise bilgi vermesi istendi. Cuma sabahı ikiyle on arası Finsådal'dan Lauvslandsmoen'e uzanan altı kilometrelik yoldan geçenlerin hepsi karakola çağrıldı. Önceden ilgisiz görünen her şey şimdi inceleme konusuydu. Insanlara gözlerini dört açmaları ve kuşkulu kişileri bildirmeleri salık verildi. Paniğe kapılmamaları bir de.

IX

Teresa'nın yıllık defterinde beş satırlık yazı. Cuma günü, Skogen'deki yangın söndürüldükten birkaç saat sonra; ama başka her şey başlamadan öncesi. Sabahleyin bir cenaze töreninin provası için kiliseye gitmişti; Anton Eikeli gömülecekti; orgun başında ilahi çalarken yangın alarmını duymamıştı Teresa.

Beş satırlık yazı Dag ve Ingemann'la ilgiliydi. Onların ilerideki poligonda yan yana atış talimi yapmalarını seyretmişti pencereden. Olan biteni canlı tasvir etmişti. Her atıştan sonra irkilmesini, kesif barut kokusunu, tepelere yayılan yankıyı; atıcıların gidip hedeflerini incele-

melerini. Yüz metrelik bir düzlükteydiler. Omzuna asılı tüfeğiyle Dag önden gidiyor, Ingemann elleri ceplerinde onu izliyordu. Teresa birdenbire Ingemann'ın yaşlı göründüğü düşüncesine kapıldı. Atıcılar birkaç kez gidip hedefleri gözden geçirdiler. Daha sonra Ingemann yalnız başına üstlendi bu işi. O elleri ceplerinde yürürken çevresinde kırlangıçlar uçuşuyor, rüzgârda otlar dalgalanıyordu. Teresa daha sonra tüfeğiyle nişan almış bekleyen Dag'ı görüyor. Ingemann yürürken Dag kımıldamadan duruyor. Teresa pencereden bakıyor, Ingemann yavaşça ilerliyor; Dag nişan almış bekliyor. Yaklaşık on beş saniye geçiyor. Bir şey olmuyor. Ama Teresa'nın hiç kuşkusu yok. Dag babasını nişanlıyor.

Teresa'nın yazdıklarını okuyunca, babamın yüreğinden vurduğu geyiği anımsadım. On yaşındaydım sanırım. Birkaç gün önce babam düzlüğe gidip tüfeği denemişti. Ben birkaç metre gerisindeydim; tüfeğin her patlayışı midemde bir yumruk gibiydi. Babamın yanağını dipçiğe yaslayışını seyrettim. Bu pürüzsüz dipçikten başka hiçbir şeye, ya da hiç kimseye yanağını böyle yasladığını görmemiştim onun. Kıymıksız, budaksız, yumuşacık bir ağaç; ilk atış her yeri birbirine katmadan önce babamın uykuya dalmaya hazırlandığını söyleyebilirdim. Boş kovanlar tuhaf bir şarkıyı, bir tür tepkiyi andıran sıcak, içi oyuk bir sesle tüfekten dışarı fırladılar. Toplam beş atış. Babam üzerine uzandığı plaj yatağından kalkıp tüfeği özenle yere bıraktıktan sonra hedef tahtasına gitti; ben de boş kovanları topladım, onları dudaklarıma dayayıp ıslık çalmayı denedim, ama metal parçaları çok sıcaktı.

Birkaç gün sonra babam atış sınavına girdi. Ben de onunla gittim. Poligon, Breivoll'daki mağaza ile kilise arasındaki yolun yarısı kadar uzaktı bize. Babam yere yatıp on kurşun attı; hedef tahtasında mezardan fırlamış gibi görünen bir geyik silueti vardı. Bütün kurşunlar, yü-

rek ve akciğerleri kapsayacak şekilde çizilmiş büyülü çemberin içine denk gelmişti.

Babam sınavı geçmişti.

Oysa hiç geyik vurmamıştı. Ava karşı ilgi duymazdı. Ama çok iyi bir atıcı olduğu ortadaydı. Neden birdenbire atış sınavına girmeye ve sürek avına katılmaya karar vermişti? Buna anlam veremedim. Şimdi, yirmi yıl sonra bile. Avla hiç ilgilenmezdi. O türden biri değildi. Çok yumuşak huylu, fazlasıyla hayalciydi. Belki ava çıkmayı düşünde görmüştü, düşünmüştü, ya da sözünü etmişti bunun. Ama o âna dek eyleme geçmemişti. Sonuçta yaptı. Gerçekleştirdi. Babam bir avcı oldu. Sınavdan birkaç hafta sonra ormandaki bekleme yerinde oturmuş, tüfeğini bacaklarının üzerine koymuştu; ben de hemen onun arkasındaydım. Gözlerimi sırtına diktiğim adamın babam değil de daha önce hiç görmediğim, yabancı biri olduğunu düşünmüştüm; ama yüzünü görür görmez bu yabancının babama dönüşeceğini biliyordum.

X

Babam yeni eşofmanlarını satın aldıktan iki gün sonra ben Oslo'ya döndüm. 1998 yılı Mayıs ayıydı, sınav yaklaşıyordu; ama ben ders çalışmaya kendimi verememiştim. Hiçbir şeye kendimi veremiyordum. Son günlerin ardından sanki bütün irade gücüm tükenmişti. Sabahları daha uzun uyur oldum; güneş pencereden odaya dolana dek çıkmıyordum yataktan. Üzerimi giyinmem, akşamdan kalma yemeğimi yemem derken kütüphaneye varmam saat on ikiyi buluyordu. Orada karşıma çıkan ilk boş masaya oturuyor, kitapları önüme yığıp St. Olav

Sokağı'nın yoğun trafiğini izlemeye dalıyordum. Kitapları gelişigüzel açsam bile okumayı başaramıyordum. Tümüyle bir boşluktaydım. Daha önce hiç başıma böyle bir şey gelmemişti. Kontrolümü kaybetmek üzereydim, ama aynı zamanda oldukça sakindim. Niye böyle bir tepki vermiştim? Başka pek çok insan da benimkine benzer durumlarla karşılaşmıyor muydu? Başkalarının da babaları ölüm döşeğinde değil miydi? Başkaları da sınav geçmek, ders çalışmak ve görünüşte her şey yolundaymış gibi yaşamak durumunda değil miydi?

Değil miydi?

Büyükbabamın paltosunu da yeni gözlüğümü de unutmuştum. Bir akademisyen olmak tümüyle çıkmıştı aklımdan. Yalnızca ben kalmıştım geri. Beni neyin beklediğini bilmiyordum, ama fazlasıyla sakindim. Her zaman yaptığım gibi öğle ve akşam yemeklerini herkesle birlikte kafeteryada yiyordum. Uslu, kibar tavırlarla yemek sırasına giriyor, tabağıma üç patates, havuç rendesi ve soslu balık köftesi koyup kasaya gidiyor, ödememi yapıyordum. Başkalarının benden önce oturduğu bir masaya tepsimi koyuyor, bardağıma su dolduruyor, tuzla karabiberi önüme çekip peçeteyi dizlerime seriyordum. Tıpkı önceki gibiydim. Önceki gibi yiyip içiyor, önceki gibi insanlarla konuşuyordum. Bir tek arada sırada kapıldığım kahkaha nöbetleri yeniydi. Biri bir şaka yaptığında ya da gülünç bir öykü anlattığında, ben neredeyse sandalyeden düşecek kadar şiddetle gülüyordum. Diğerleri bana bakıyor, gülümsüyordu. Bir keresinde boğazıma yemek kaçtı, kendime gelebilmek için lavaboya koşmam gerekti. Ama kahkaha nöbetleri dışında başka her şey olağandı. Sınav yaklaşıyordu; oysa ben haftalardır tek satır okumamıştım. Odamda bıraktığım kitapların yüzüne bile bakmıyordum. Her zaman sakindim, kolay atlattığımı düşünüyordum. Kolaydı, ben sakindim; bir tür kontrol

sahibiydim. Oslo'nun merkezinde, benim olacağını düşündüğüm şehrin ortasındaki Domus Nova Kütüphanesi'nin önünde başıboş dolanıp duruyordum. Hem kütüphane koridorlarını, hem de kafeteryayı telaşlı, gergin bir hava sarmaya başladı. Konuşmalar kulağıma çalınıyordu. Bir keresinde bana bir soru soruldu. *Tazminat hukukunda suçu üstlenme nasıldı? Falkanger ne diyor bu konuda? Lødrup'ta bir şey var mı?* "Evet," diye karşılık verdim, sakince. Lødrup'ta bu konunun geçtiğinden kuşkum yok, ayrıca belki Falkanger'in de yorumları vardır. Gidip bir bakayım. Ama odama döndüğümde hiçbir şey yapmadım. Her şeye boş vermiştim. Düşlere. Tutkulara. Amaçlarıma. Uğruna çalışacağım şeylere. Eğitime. Kariyere. Geleceğe.

Hepsi babam yüzündendi.

Kitapları odamda bırakıp şehirde dolaşmaya çıktım. St. Olav Sokağı'nı geçip Üniversite Yolu'na saptım; Ulusal Müze'den sonra Norveç Gyldendal Yayınevi'nin bulunduğu büyük, gri binanın önüne geldim; pencerelerin gerisinde, önlerindeki işe yoğunlaşmış insanlara baktım. Orada oturmuş bir dosya mı okuyorlardı? Bu dosya günün birinde bir araştırma, bir roman, ya da bir şiir kitabı mı olacaktı? Ruth'un çok eskiden söylediği, benim hiç aklımdan çıkmayan sözleri hatırladım. Ama onlara inanmaya hiç cüret edememiştim. O zaman asla yalan söylemeyeceğime söz vermiştim kendime; yazı yazmak gibi bir hayalim yoktu. Tam tersine. Bir hukukçu olacaktım. Düzene, denetime kavuşacaktım. Kanunu avucumun içi gibi bilecek, doğruyu yanlıştan ayıracaktım. Tamamen başka bir şey olacaktım. Sözde sanatçı geçinenlere hiç ilgim yoktu; bana kalırsa onlar herhangi bir eğitim almayı başaramayınca yaşamlarına bir tür anlam ve değer katabilmek için yazmaya, çizmeye ya da başka bir şey yapmaya girişmiş aykırı kimselerdi.

Tüm bunlar yaşamın karanlık yanında kalıyordu. Unutmuş değildim.

Ama orada öylece durmuş, mayıs güneşinde biraz da olsa albenili görünen gri yayınevi binasına bakıyordum; yeniden yürümeye başlayınca binanın bana Brandsvoll'daki eski mağazanın bayrak direkli balkonunu anımsattığını düşündüm, orada durup çevreyi izlemeyi düşlerdim sık sık.

Norveç Tiyatrosu'nu geçip Aker Sokağı'na geldim. Parlamento Binası'nın geniş merdivenlerinden çıkıp Deichman Kütüphanesi'ne ulaştım. Gideceğim yer burasıydı. İçeri girdiğimde derin bir sessizlik çöktü her yere; yalnızca çevreme değil, içime de. Her şey sustu. Sakinleştim; saatlerce oturup başım dönene dek romanlar, şiirler okudum. Ertesi gün de aynı şeyi yaptım; ondan sonraki ve daha sonraki gün de. Merdiven başındaki mayhoş koku hâlâ burnumda; basamakların ortasındaki halı aşağıda ıslak ve eski, ama yukarıda neredeyse kuru; tırabzanlar el darbeleriyle parlamış, tüm raflar kitap dolu, Lauvslandsmoen Kütüphanesi'ndekilerden yüzlerce kat daha çok kuşkusuz; her akşam saat sekize yaklaşırken hoparlörlerden usulca gelen kadın sesi kütüphanenin kapanacağını, eve yollanma vaktinin geldiğini haber veriyor.

Sınavdan önceki gün aradı. Akşamdı; bir çanta dolusu yeni kitapla Deichman'dan yeni dönmüştüm. Cebimdeki telefonun çaldığını duyunca kitapları bırakıp pencereye yürüdüm.

Babam neşeliydi, sanki alkollü gibi. Ama o asla içki içmezdi. Pencerenin kenarında durdum; çevreyi aydınlatan sokak lambalarına bakıyordum.

"Yarın büyük gün," dedi.

"Anlamadım?"

"Sınava girmeyecek misin?"
"Elbette."
"Her şey yolunda mı?" diye sordu.
"Hemen hemen."
"Bol şans."
"Teşekkür ederim," dedim.

Benim hatırlamadığım başka şeylerden de konuştuk, sonra telefonları kapattık. Ben elimde telefon bir süre kaldım. Sırtıma ceketimi atıp oturduğum yerin hemen aşağısındaki Underwater Pub'a gittim ve kendime bir bira aldım. İlk kez böyle bir şey yaptığım belli oluyordu. "Bir bira, lütfen," mi diyecektim, yoksa "Bir Pilsen," ya da "Bir büyük," mü? Kafamla tezgâhtaki bira musluğunu işaret ederek bu karmaşaya bir son verdim; bardaki genç kız benim ne İngilizce ne de Norveççe bilen bir yabancı olduğumu düşünmüştü herhalde. Biraz çekimser bir tavırla bara yaslanıp bardağımın doldurulmasını bekledikten sonra karanlık bir köşeye çekildim ve obur yudumlarla biramı içtim. Hesabı ödeyip çıktım. Dışarıda hava yumuşaktı; tanıdık birine görünme, ya da memleketten biriyle karşılaşma korkusuna kapıldım; oysa buna olanak yoktu; yolda kimseye rastlamadan dosdoğru eve döndüm. Uzunca bir süre odanın ortasında ayakta durdum.

Ertesi sabah saat tam sekiz buçukta sınava girdim. Şehrin batısındaki büyük bir spor salonunda, duvar kenarındaki masama oturdum; adımla aday numaramı özenle yazdım. Kâğıdımı verip güneşe çıktım. Yalnızca adımı yazmıştım. Hepsi buydu. Yirmi yaşımı yeni doldurmuştum; yaşam, gerçek yaşam daha yeni başlıyordu. Tüm eski şeyleri bir kenara bırakmıştım, artık kendim olacaktım. Soğukkanlı, sakin bir tavırla, su gibi berrak bir kafayla adımı yazdım ve tüm kâğıtları bomboş bir şekilde geri verdim. Sabah güneşinde kuşlar çalılarda cıvıldaşıyordu; şehrin uğultusu kulaklarımda durağa doğru git-

tim, beni şehir merkezine götürecek tramvayı beklerken düşüncelere daldım. Bir baltaya sap olmak isteyen ben değil miydim? Avukat olmayacak mıydım? Kendimi bulmak için Oslo'ya gelmemiş miydim? Evet, doğruydu bunlar. Ama olan olmuştu. Tramvaya binip merkeze giderken gerçekte yabancı bir dünyada yolculuk yapıyor gibiydim. Tramvay tünele girince camdaki bulanık yansımama baktım; Ulusal Tiyatro'daki havuzun biraz önünden yeniden gün ışığına çıkınca "Yaşamın karanlık yanına geçtin," dedim kendi kendime. Yola çıktın bir kere. Bundan böyle sana kimse yardım edemez. Asla gitmeyeceğine söz verdiğin yere geldin. Artık çok geç.

Öğleden sonra babamı aradım. Önce kendime gelene kadar Underwater Pub'da oturmuş, ardından evin yolunu tutmuştum.

"Sınav bitti," dedim, bana ait olmayan, gösterişli bir sesle. Ama aramızdaki dört yüz kilometre beni kurtarıyordu; bir şeylerin ters gittiğinden kuşkulanmadı babam.

"Tebrikler," dedi.

"Teşekkür ederim."

"Kendini nasıl hissediyorsun?"

"Tam olarak bilmiyorum," dedim.

"Seninle gurur duyuyorum," dedi; karşı karşıya konuşuyor olsaydık babamın bunu asla söyleyemeyeceğini biliyordum. Karşılık vermedim.

"Benim her zaman düşlediğim şeyi başardın," dedi.

"Öyle mi?" dedim, tıpkı önceki günkü gibi sokak lambalarını seyrederek.

"Gençliğimde hep Oslo'da okumayı istemiştim," dedi.

"Gerçekten mi?"

"Ben de bir şeyler olmayı düşlemiştim sonuçta."

"Ama bir şey oldun," dedim, ardından hemen kendimi düzeltmeye çalıştım. "Bir şeysin."

Bu kez karşılık vermekten geri duran oydu. Sessizlik uzayınca onun telefonu kapatıp kapatmadığını merak ettim; bir kez daha babamdan ve benden aynı uzaklıkta bir yerlerden gelen cılız müzik sesi çalındı kulağıma.

XI

Kare Vatneli'yle işim bitmemişti henüz. Onun, ölümünden yaklaşık iki yıl önce, 1957 sonbaharında babamla birlikte kiliseye kabul edildiğini öğrendim.

Kåre bir sınırı geride bırakmış, ergenlik çağına girmişti; kilise töreninde üzerinde siyah bir smokinle bir de şapka vardı; kiliseye kabul edilen ötekiler gibi onun için de bu tören çocukluk dünyasına bir veda niteliğindeydi.

Beyaz cübbelerin kullanıldığı ilk yıldı 1957. Babam on dört yaşını yeni doldurmuştu; Kåre on beşindeydi. Kilise töreninden sonra sonunda yetişkin sayılacaklardı. Kilisede boy sırasına dizilmişlerdi. En uzun en önce. Ardından orta boylular, en son kısalar. En önde rahip. Bir rahibe yakışan adıyla, Absalon Elias Holme. Arkasında Kåre. Babam sıranın oldukça gerisinde. İzleyiciler arasındaki büyükbabamla büyükannem herkes gibi ayakta. Teresa galeride org çalıyor. Tören alayı orta koridoru geçip kürsünün önündeki yerini almış. Müzik susuyor. Holme katılımcılara dönüp istavroz çıkarınca ayin başlıyor.

Belli ki Aasta'dan başkaları da Kåre Vatneli'yi anımsıyordu. Bir süre sonra onun üç çocukluk arkadaşını gördüm. Kasım ayı, Otto Øvland'ın evi. Babamla onun aynı zamanda, aynı suyla vaftiz edildiklerini bilmiyordum.

Otto'nun ilk sözleri bunlar oldu; bana sonunda bunu söyleyebilmiş olmak onun için önemliymiş gibi görünüyordu.

Øvland'daki sıcacık evde o akşam Otto'dan başka Tom ve Willy Utsogn da vardı. Otto ile Willy 1959 yılında Kiristiansand'daki hastaneye Kåre'yi ziyarete gitmişlerdi. Biraz daha genç olan Tom, tabutla dönen arabayı unutmamıştı. Tabutla ilgili hiçbir anısı yoktu, ama onun üzerinde güçlü bir etki bırakan araba hiç aklından çıkmamıştı. Kåre'nin o arabada cansız yattığını anlamıştı.

Kåre'nin anlaşılmaz ölçüde neşeli ve umursamaz olduğu yönündeki bilgilerimi de doğruladılar. Çevresindeki herkes onun hastalığıyla, bacağının kesilmesiyle ve başka kaygılarla sarsılmışken Kåre neden böyleydi? Johanna'yla Olav ayakta durmayı güçlükle başarıyorken o nasıl neşeli kalabilmişti? Hiçbir açıklaması yoktu. Bilmecelerle dolu, anlaşılmaz bir yaşamdı onunki. Sözcüklerle anlatılamayan, belli belirsiz; ama aynı zamanda güzel bir yaşam. Ölümün gölgesinde yankılanan bir kahkaha gibi. Ya da bir aşk şarkısı. Kåre'nin yaşamı ancak elli yıl sonra sevgiyle ilgili olduğu anlaşılabilen bir şarkıydı.

Ayrıca motorlu bisikletin öyküsünü de öğrendim.

Hepsi de kiliseye bisikletle gidermiş. Yolda hiç acele etmez, kiliseye vardıklarında kapıyı açık bulurlarmış. Babamın anlattığı bir öyküyü anımsıyorum; doğru olup olmadığını bilmiyorum; kiliseye kabul sınavı öncesi kiliseye soktukları bisikletlerle sıraların arasında gezmişler. Otto kahkaha attı ve babamın anlattıklarını doğruladı. Üstelik bununla kalmıyordu. Aralarından biri kilisede motorlu bisiklete binmişti. "Motorlu bisiklet mi?" Evet. "Kilisede mi?" Evet. Evet. "Hanginizdi bu?" Kim olacak, Kåre. Güleç, sevecen Kåre kilisenin içinde motorlu bisikletini sürmüştü. Ona motorlu bisiklet alınmasının nedeni tek bacakla bütün yol boyunca bisiklet sürememesiydi. Önce yürümeyi, sonra bisiklete binmeyi, en son da

motorlu bisiklet sürmeyi öğrenmişti. Yaşı çok küçüktü; ama kaymakam, sakatlığı gerekçe göstererek ona ayrıcalık yapmıştı. Kåre de bir gün motorlu bisikletini kilisenin içine sürmüştü. Koridor dardı. Dengeyi korumak güç olmalıydı. Öbürleri şaşkınlıktan donakalıp onu izlediler. Gözle görünmeyen bir sınırı geçen arkadaşlarına bakarken soluklarını tuttular. Kåre motorlu bisikletiyle koridoru geçip mihraba çıkmış, haçın çevresini dolanıp yeniden aşağıya dönmüştü. Usulca kiliseyi dolduran egzoz dumanı onun hafif, sıcak kahkahasına karıştı. Sunağın arkasından bir çığ gibi ortaya çıkan Holme'nin yüzü öfkeden bembeyazdı; ama kendini tutmayı bilmişti rahip. On beş yaşında, tek bacaklı bir oğlana kızamazdı. Bu oğlan sınırı geçmişse bile.

Herkesin aklına çeşitli düşünceler geliyordu; ama Kåre'nin hastalığından asla söz edilmiyordu. Hastalığın adı kesinlikle ağza alınmıyordu. Yasaktı bu; dile getirilebilecek en kötü şeydi; sanki söylenirse duyanlara bulaşacaktı. Kåre özellikle rahatsız olmuş görünmüyordu. Bacak gitmişti. Ama kendisi yaşamayı sürdürüyordu. Belli ki onu kaygılandırmak için bundan fazlası gerekiyordu. Kaymakamın kendisi ona özel motorlu bisiklet ehliyeti vermişti!

Son kez hastaneye kaldırılmadan birkaç gün önce büyük olasılıkla bir araba alacağından söz ediyordu. Gıcır gıcır arabası onun hastaneden dönmesini bekleyecekti. Ya bir Triump Herald ya da bir Chevrolet Impala; bir olasılık da siyah bir Buick. Bu üçünden biri. Büyük olasılıkla. Yatağın kenarına oturup bunu ona söyleyen Olav' dı. Evle büyük bina arasında duran yepyeni, pırıl pırıl arabaları görür gibi oldular. Kåre direksiyona geçti, motoru çalıştırdı; Olav ön koltuktaki yerini aldı ve hızla sürdüler arabayı.

Onu en son ziyaret eden Willy'ydi. Kåre ölmeden

bir gün önce. Yalnızca on beş yaşındaki Willy özellikle onu görmek için gelmişti Kristiansand'a. Ziyaret yaklaşık yarım saat sürdü. Tek kelime konuşmadılar. Kåre beyaz battaniyesinin altında bir deri bir kemikti. Neredeyse hiçbir şey kalmamıştı ondan geriye; yalın, beyaz yatağının üzerinde yükselen göğüs kafesi karların örttüğü bir taşı andırıyordu. Ya kafası? Gözleri? Kåre boşlukta yüzüyor gibiydi. Hiçbir şey konuşmadılar. Arabalardan söz etmediler. Birbirlerine baktılar yalnızca. Hepsi bu. Johanna da yanlarındaydı. Johanna'yla konuştuğunu anımsıyordu Willy; ama ne konuşmuşlardı? Büyük olasılıkla havadan sudan. Yağmur. Şehre otobüs yolculuğu. Elli yıl sonra hiçbir şey anımsanmıyordu.

Johanna sessiz kalmıştı. Büsbütün sessiz.

Kåre ölmüş; o güleç, sevecen oğlan aralarından ayrılmıştı.

Ben gitmeye hazırlanırken Tom ile Willy babamdan söz etmeye başladılar. Belli ki onu ikisi de tanıyordu; ama konu babama gelince onlarda bir değişiklik oldu. Bilmiyorum bana saygı gösterdikleri için mi, ama babamdan sevgiyle söz ederken biraz tutuktular. Onun çevreye ün salmış kayakla atlamalarını anlattılar.

"Kimse baban gibi atlayamazdı," dedi Tom. Bunu özel bir övgü olarak algılamam gerektiğini anladım. Söylediklerine göre babam kimsenin beceremediği şeyleri yapıyormuş. Ya da kimsenin cesaret edemediği. Atlama rampasından fırlar fırlamaz tehlikeli ölçüde ileri uçuyormuş. Düzlükte bekleyenler için onun uçuşunu izlemek, kayak uçlarının neredeyse şapkasına değdiğini ve böylece uzanıp kavisi çizer çizmez altında beliren yükseltiyi beklediğini görmek ürkütücüymüş. İleri uzanırmış, yükselti ona doğru gelirmiş ve başka herkesten daha uzun

süre uçarmış. Slottebakken atlama rampasının sonuna kadar, Stubrokka rampasının ucuna kadar atlıyormuş diye anlatıyorlardı ve daha çok sayıda rampanın ucuna kadar atladığını sıralıyorlardı; ama bunların adlarını unuttum. Sanki bunu bana anlatmaları gerekiyormuş gibiydi, babamın böyle eşsiz bir kayakla atlayıcı olduğunu söylemek onlar için çok önemliydi. Hiç kimse ondan daha uzağa atlamamıştı, bunun sırrı gözü kara bir cesaret ve kendine güvenin ender rastlanan bir birleşimiydi ve bütün bunlar onu herkesten daha öteye taşıyordu.

Ya da belki bunun ötesinde bir şey vardı.

Bana anlatmadıkları bir şey, düşündükleri ama söylemedikleri bir şey. Babamın aslında bu kayak atlayışları sırasında bir sınırı geçtiği. Pekâlâ işlerin ters gidebileceği. Korkunç ters gidebileceği. Her seferinde aşağıya sağ salim inmesinin yalnızca şans eseri olduğu. Aslında o zamanlar tam olarak anlamadıkları bir şey olduğu: babamın bunu niye yaptığını, bu kayak atlayışlarının niçin bu kadar önemli olduğunu hiç anlamadıklarını. İskeleden, sırtında kayaklarla karanlığın içinde yükseğe, daha yükseğe tırmanırken herkesin aşağıda durup ona baktığı, sonunda en tepeye gelince durup kayaklarını sıkıştırdığı. Yukarıda dururken, kendini öne fırlatırken, hızı giderek artıp atlama noktasına yaklaşırken iki büklüm olduğunda, ayağını geri vurarak kendini ileri fırlattığında ve yüzünü donduran soğuğun içinde rüzgâra karşı uçarken hiç kimsenin onun ne yaptığını anlayamadığı.

Bu ziyaretin ardından arabaya bindim, batıya, Hønemyr yönüne sürmeye başladım. Bedenimin yanımda oturduğunu hissediyordum; babamla ilgili konuşmalar getirmişti beni bu duruma. Sanki her şeye dışarıdan bakıyordum. Karanlığın içinde arabayı süren ben değildim,

bir zamanlar burada yaşamış olan gençti. Ben taşındığım zaman o burada kalmıştı, belki de gelmek istemişti, ama bir türlü yapamamıştı bunu.

Yolun üçe ayrıldığı kavşağa geldim, Brandsvoll yönüne döndüm, askerî kampı, kapatılmış atış poligonunu geçtim, Skinnsnes'e doğru yoluma devam ettim. Arabayı sürerken 1998 yazını, babamın arabasıyla dolaşırken durup yazı yazmaya çalıştığım haftaları hatırladım. Bütün bunlar çok eskilerde kalmış gibiydi, ama olayların geçtiği arazide araba sürerken giderek yaklaşıyorlardı.

Sløgedal'ın evini geçtiğimde beklenmedik bir şey yaptım, aniden frene bastım, itfaiye istasyonunun önündeki meydana saptım. Sonra motoru kapatıp arabadan indim. Soğuktu, üzerim çok inceydi. Bir süre durup karanlık yapıya baktım. Giriş yolundaki çakılların arasında otlar çıkmıştı, itfaiye arabasının son çıkarıldığından bu yana çok zaman geçmiş olmalıydı. Neredeyse hiç yangın çıkmıyordu ki. Kapıdaki buzlu camdan içeriyi görmeye çalıştım; ama olmadı, ayrıca itfaiye arabasının durduğu yer zifirî karanlıktı. Arabama binip eve dönmek yerine Sløgedal'ın evine doğru yürümeye başladım. Bu yoldan daha önce hiç geçmemiştim, düşündüğümden daha uzun çıktı. Karanlıkta yürüyordum. Soğuktu. Yalnızca kendi ayak seslerimi duyuyordum. Sonra bir şarkı mırıldanmaya başladım. Başı sonu olmayan bir melodiydi, orada, o anda ortaya çıkmıştı, bir süre sonra da silinip gitti. Sløgedal'ın evini, önümdeki karanlığın içinde kocaman, gri bir gölge gibi seçebilecek kadar yaklaşmıştım. Bir süre sonra beyaza boyanmış pencere çerçevelerini gördüm, eskisinin yıkıntıları üzerine yapılmış yeni samanlığı seçmeye başladım. Sonuna kadar gitmeye karar verdim, ama tam bu kararı verdiğim anda kuzeyden yaklaşan bir arabanın ışıklarını gördüm. Ne olduğunu tam bilmiyorum, yine de birden dehşete kapılmıştım. Dedi-

ğim gibi, dönmek için çok geçti artık, ama eve de epey bir yol vardı. Ben daha evin köşesinde güvenli bir yere ulaşana kadar araba çoktan kavşağı dönmüş olurdu. Böylece sonunda koşmaya başladım. Var gücümle Sløgedal'ın evine koşarken arabanın ışığı büyüdü, gökyüzünü kapladı, aklıma otuz yıl önce yaz başında bir yığın insanın gördüğü ve anlattığı alev denizi geldi. Tam yoldan aşağı sapacakken araba ışıkları tam karşımda belirdi, onları görür görmez durdum. Birden yakalanmıştım, araba yaklaşırken evin biraz uzağında durdum. Işıklar dosdoğru yüzüme vuruyordu, orada çaresiz bir şekilde durmuş ışıkların ortasına bakıyordum, saniyelerce hiçbir şey göremedim, araba hızını kesti, yavaşladı, bir an için duracağını düşündüm, ne söyleyeceğimi bulmaya çalıştım. Ama araba durmadı, yavaşça önümden geçti, yeniden karanlıkta kalmıştım. Araba itfaiye istasyonu yönünde yoldan aşağı inip gözden kayboldu.

XII

Arabayla Kilen'e gidip benzin istasyonunda depoyu doldururken saat yediyi biraz geçiyordu. Sigara, şekerleme, *Donald*'ın en son sayısını satın aldıktan sonra Øvland yönünde yoluna devam etti. Sıcak bir akşamdı, üstelik de cuma akşamıydı, tatildi, hiçbir planı yoktu, pazartesi günü saat altıdan önce gitmeyecekti işe.

Hızını artırdı, karşısına çıkan bisikletli küçük kızlara el salladı, onların kıkırdaştıklarını fark etti. Hepsi o kadar. Yokuşun tepesine geldiğinde radyoyu açtı. O akşam da Arjantin'den yayın yapılıyordu. Bu yüzden her yer bu kadar boş ve sessizdi; herkes evlerinde oturmuş televiz-

yon izliyordu. Maç saat yedide başlamıştı, Mar del Plata'da İtalya, Fransa karşısında oynuyordu. Stadyum kaynayan bir cadı kazanına dönüşmüştü. Çakıllık alana saptı, arabayı durdurdu, şekerlemelerini yiyip *Donald*'ın sayfalarını çevirerek radyoyu dinledi. Yirmi dakika kadar sonra maç canını sıkmaya başladı, hiç gol yoktu, hiç heyecan yoktu, hiçbir şey yoktu. Yalnızca radyonun bitmez tükenmez cızırtısı. İnsanın başını ağrıtıyordu. Sonunda arabadan indi, bir sigara yaktı, kaportaya yaslanıp durdu, ormana, sıcak güneşte kavrulan sık ağaç gövdelerine, kımıldamayan dallara baktı.

Tekrar yola çıktığında saat sekizi biraz geçiyordu, Arjantin'de maç arasıydı, sonuç 0-0'dı. Hønemyr yönünde yolun üçe ayrıldığı yere geldi, Brandsvoll'a doğru aşağı döndü, tekerlekler kaydı, aynadan çakılların havaya uçtuğunu gördü. Radyonun sesini açtı. Yeniden kıstı. Tümden kapadı. Eski atış poligonunda durdu, bir sigara daha yaktı, ama birkaç nefes aldıktan sonra attı, dumanı çıkmaz olana kadar ayağıyla ezdi. Uzun süre durup çevresini dinledi. Yapışkan yorgunluk bir tür zehir gibi kollarına yayılmaya başlamıştı. Arka koltukta silahı buldu. Arabanın tepesine uzandı, uzun bir süre nişan aldıktan sonra tetiği çekti. Üzerinde siyah geyik resmi olan yol tabelası yüz metreden daha uzaktı kesinlikle. Yeniden arabaya bindi, görmek için oraya sürdü. Kırmızı üçgenin içinde, kara geyiğin tam ortasında karanlık bir delik vardı. On ikiden vurmuştu.

Uzun yokuşta ağır ağır ilerledi, Djupesland'ı geçti, burada da hiç kimse görünmüyordu dışarıda. Sanki bütün kasaba terk edilmişti, herkes gitmişti, geriye ondan başka tek insan kalmamıştı. Sløgedal'ın bomboş, sessiz evini geçti, son olarak itfaiye istasyonuna saptı. Burada motoru boşta çalıştırıp birkaç dakika arabanın dışında durdu. Hava kararmaya başlamıştı. Batıda gökyüzü ay-

dınlıktı henüz, ama orman loşlaşmış, koyu bir renge bürünmüştü. Ağaçlar gölgeler gibi birbirlerine karışıyor, karanlık, içine işlenemez bir yığın oluşturuyordu. Motoru kapadı, torpido gözünü karıştırdı, itfaiye istasyonunun anahtarını buldu, kapıyı açıp içeri girdi. İçerinin alacakaranlığı motor yağı, dizel ve eski yangın kokuyordu. Kendini bildi bileli böyle kokmuştu burası. Ne zaman olsa bu kokuyu gözleri kapalı tanırdı. İtfaiye arabası durduğu yerde sokak lambasının ışığında parlıyordu neredeyse. Cilalı, siyah denecek kadar koyu kırmızıydı. Elini yavaşça arabanın yüzeyinde kaydırdı. Metal soğuk ve kaygandı, parmak uçları herhangi bir dirençle karşılaşmadan kayıyordu. Sonra arabanın arkasındaki sürgülü kapıyı açtı. Açmak için güç kullanması gerekti. Bagajda toplam üç bidon vardı, sırayla kaldırıp yokladı. Soldaki bidon yarı dolu olduğu için çok ağır değildi; kusursuzdu. Hiç ses çıkarmadan bidonu yerinden kaldırıp arabaya taşıdı. Arka koltuğun önüne yere koydu, üzerine giysileri fırlattı. İtfaiye istasyonunun kapısını kilitledi, arabaya bindi, eve kadarki birkaç metrelik yolu gitti.

Odasına girdi, radyosunu açtı, saatlerce yukarıda kaldı. Arjantin'de bir sonraki maç on bire çeyrek kala başladı. Alma ve Ingemann salonda oturmuş televizyonda izliyorlardı maçı. Hollanda'nın karşısında Batı Almanya vardı, statta bulunan kırk binin üzerindeki izleyiciden hiç kesilmeyen bir uğultu geliyordu. Alma kucağında örgüsüyle oturmuş, ne zaman maç spikeri Knut Theodor Gleditsch'in sesi yükselse başını kaldırıp bakıyordu. Durum 1-1'di. Saat on bir buçuğu biraz geçiyordu. Örgü şişleri hızla tıkırdıyordu. Alma'ya çatı katında Dag'ın sesini duymuş gibi geldi. Parmakları dondu, Ingemann'a baktı, ama Ingemann koltukta arkasına yaslanmış, gözlerini yummuştu. Örgüsünü bıraktı, hızla ayağa kalktı, araya çıktı, bir eli tırabzanda durup dinledi. Açık-

ça duyuyordu. Radyo değildi. Televizyon değildi. Dag'dı bu. Mutfağa gitti, saate baktı, lavaboya sıcak su doldurdu; ama hiçbir şey yapmadan baktı suya yalnızca, sonra tıpayı çekti, ellerini mutfak bezine kuruladı, yeniden araya çıktı. Yukarıda ses kesilmişti. Ne bir konuşma ne başka bir ses vardı.

Sonra kapı açıldı, Dag merdivenlerden ağır ağır indi.

"Burada mı duruyorsun anne?" dedi.

"Evet," diyen Alma onun bakışlarını yakalamaya çalıştı.

"Maçı izlemiyor musun peki?"

"Hayır."

"Berabere bitti sonunda," diye seslendi Ingemann salondan. Birden uyanmış, koltuğunda dikleşmişti.

"Hak ettikleri buydu," dedi Dag.

"Kimin?" diye sordu Alma.

"Kazanmayı beceremeyenlerin."

Alma uzun süre ona baktı. Dag yorgun görünüyordu. Gözleri kızarmış, şişmişti. Bir gözü ötekinden daha küçüktü. Uyumadığı zamanlar böyle olurdu. Bir gözü kısılırdı. Çocukluğundan beri hep böyle olmuştu.

"Yorgun görünüyorsun oğlum," dedi.

"Öyle mi?" derken Dag'ın gözlerinde neşeli bir bakış belirdi. Alma bu bakışları Dag arkasından sessizce gelip gözlerini elleriyle kapadığı günden hatırlıyordu.

"Yatmayacak mısın? Uykuya ihtiyacın var."

"Yatmak mı?"

"Neredeyse gece yarısı oldu," diyen Ingemann ağır ağır koltuğundan doğruldu. "Sakin bir gece geçireceğimizi umalım."

"Dışarı çıkıp kuşkulu bir şeyler olup olmadığına bakacağım," diyen Dag mutfağa gitti. Alma onun buzdolabının kapısını açtığını duydu.

"Bunu yapmana gerek yok artık," diyerek Dag'ın pe-

şinden gitti. Dag buzdolabı kapağına yaslanmış, gözlerini zayıf ışığa dikmişti.

"Birilerinin nöbet tutması gerek," dedi, kapağı kapadı, Alma'ya döndü. Bir muz soyup çabucak yedi. "Kimse nöbet tutmazsa yeniden yangın çıkar. Bu çılgının ne yapacağı bilinmez."

"Ama bu gece de mi?" dedi Alma. "Senin... senin de biraz uyuman gerek."

Dag uzun uzun Alma'ya baktı. Alma'ya oğlunun yüzünde bir şeyler değişmiş gibi geldi. Hemen anladı. Çok kısa, ürpertici bir an boyunca oradaydı. Birden her şey sertleşmişti. Sonra eridi. Ardından Dag, Alma'nın yanına geldi, o kadar yakınına sokuldu ki Alma onun kokusunu aldı. Egzoz, dizel ve biraz da muz kokuyordu. Dag ondan neredeyse bir kafa daha uzun olduğundan soluğunu saçlarında hissediyordu Alma.

"Anne," dedi yalnızca Alma'nın duyabileceği kadar kısık bir sesle. Alma bir anda kendini kötü hissetti, sanki soluk alamıyordu.

"Ama Dag," diye fısıldadı. "Sevgili oğlum. Biraz uyuman gerekmiyor mu?"

Dag elini annesinin omzuna koydu, eli o kadar ağırdı ki Alma'yı yere gömebilirdi, aynı zamanda o kadar hafifti ki uçurabilirdi. Dag'ın eli Alma'nın içini ısıttı, daha önce hiç tanımadığı bir sıcaklıktı bu, yalnızca Dag'dan gelebilir ve bütün dünyada bunu yalnızca Alma hissedebilirdi. Bütün dünyada onun sesini yalnızca Alma duydu. Kulağına fısıldıyordu.

"Anne anne, benim küçük, iyi kalpli annem."

XIII

Sınavdan sonraki akşam ötekilerle birlikte eski üniversite binalarının bodrumundaki yıl sonu eğlencesine katıldım. Önce Tullinløkka'da dar bir öğrenci odasında ısındık, birkaç saat ve birkaç biradan sonra hep birlikte şehir merkezinde eğlenmeye devam edecektik. Ötekilerin arasında oturmuş birbiri ardına kadeh kaldırıyor, içkimi tepeme dikip yeniden doldurtuyor, bir daha kadeh kaldırıyordum. İnsanların bana baktıklarını fark ettim, gözler birazcık endişeli ama dostçaydı. Beni daha önce hiç böyle görmemişlerdi ki. Haftalarca ders çalıştıktan sonra herkes mutlu, neşeli ve yorgundu. Sınavdan ya da sorulan sorulardan hiç konuşulmadı. Çoğunluk bittiği için rahatlamıştı, yazı, uzun tatili iple çekiyorlardı. Ardından yeni zorluklarla sonbahar dönemi başlayacaktı, en son hedefe götüren merdivende yeni bir basamak gibi. Orada oturmuş gülümsüyor, kadeh kaldırıyor, bodrumu inleten müzikle şarkı söylüyordum; ama gerçekte yavaşça dışarı kayıyordum. Bütün bu süre boyunca giderek sarhoş olmama karşın ilginç bir şekilde kafam berrak ve dikkatim yerindeydi. Aslında babam hasta olduğundan bu yana ne yaparsam yapayım bu berraklık hâkimdi bana. Berrak ve uzaktım, kendimin dışındaydım ve iki şarkının arasında elimde bira bardağıyla ayağa kalktığımı ve bağırdığımı hatırlıyorum: *Sınavda hiçbir şey yazmadım! Kâğıdı boş verdim. İşte siz de biliyorsunuz artık! Bunun şerefine!* Birkaç saniyelik bir sessizlik oldu, ne diyeceklerini bilemeden birkaç saniye birbirlerine baktılar; ama daha fazla değil, ardından bir kahkaha koptu. Herkes güldü, bardaklar havaya kaldırıldı, ben de güldüm ve onlarla birlikte bardağımı havaya kaldırdım. Eğlence giderek artan bir tempoyla sürdü, kafamdaki resimler gi-

derek bulanıklaştı, müzik giderek hızlandı. Sıcak bedenler, gülümsemeler, korkunç kahkaha tufanları, sıcak kucaklaşmalar, kulağa yaklaşan dudaklar. Bütün bunlar sırasında ben sessizce dışarı kayıyordum. Bir noktada üniversitenin bodrumundan çıktık, şehre gidip orada devam ettik; ama benim başım giderek dumanlanıyordu. Saatin kaç olduğunu bilmiyordum, haziran başında güzel bir akşamdı. Sokaklarda gülümseyen yüzler ve kahkahalar hatırlıyorum. Kocaman bir insan yığını, sallanan bir dans pisti, karışık ışıklar, terli bedenler, yüzüme değen saçlar, omuzlarda eller, parfüm kokusu ve karnımda çalıyormuş gibi gelen bas sesleri hatırlıyorum. Sıcak, nabız gibi atan bir karanlıkla, dört bir yandan seslenen insanlarla çevriliydim; ama yine de yapayalnızdım. Oradan ayrıldım. Hiç kimse görmedi. Hiç kimsenin aklına bir şey gelmedi. Eğleniyorduk sonuçta. Şehre kutlama yapmaya gelmiştik. Ardı ardına dört içki içtim. Bardakların kenarındaki küçük şemsiyeleri omzumdan arkaya attım. Bu içkileri nereden bulmuştum, biri mi vermişti yoksa kendim mi satın almıştım bilmiyorum, ama küçük şemsiyeleri ve yerin sallanmaya başladığını hatırlıyorum. Uzun, koyu renk saçlı, gözleri bulanıklaşmaya başlamış bir kızın yüzüne haykırdım. Bağırırken hemen yanı başımda duruyordu, ama sanki tek bir sözcük duymamış gibiydi, belki de ben yanılıyordum, aslında hiç bağırmamıştım, belki orada bulanık gözlerle, hiç ses çıkarmadan duran bendim, bağıran kızdı. Emin değilim. Ama hemen ardından her şey kararda.

Kendimi yeniden şehrin ortasındaki St. Olav Meydanı'na açılan bomboş sokakta bulduğumda belleğimde birkaç dakika ya da saatler eksikti. Yolda yürürken yapıların cephelerinden destek almaya çalışıyordum, bütün dünya hızla kaçıyordu benden. Birden çevreme bir sessizlik çöktü, yalnızca ayaklarımı sürüyerek attığım dü-

zensiz adımları duyuyordum. *Sessizlik*, diye düşündüğümü hatırlıyorum. *Sessizlik. Sessizlik. Sessizlik.* Sağda solda insan öbekleriyle karşılaştım, gölgeler gibi, uzaklardan yaklaştıklarını gördüm, bir anda tam karşımdaydılar, bir şeyler haykırdım, kollarımı uzattım, onlara yol vermek için kenara çekildim, ne düşünüyordum ya da ne yapmaya çalışıyordum bilmiyorum, ama hemen ardından yanağımda, hemen kulağımın yakınında yakıcı bir ağrı hissettim ve birinin yüzüme vurduğunu anladım. Birden yine kendi başıma kaldım, insanlar uzaklaşmıştı, dünya yan yan gidiyordu. Orada durmuş aslında neler olduğunu anlamaya çalışıyordum. Biri bana vurmuştu. Niye olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu. Yalnızca yanağımın zonkladığını hissediyordum. Sonunda Ullevål Caddesi'ne geldim, sola döndüm. Kafamda net bir düşünce yoktu, ama aynı zamanda içimde bir şey bütün bunları izliyordu. Bütün bu süre boyunca net ve akıllıca düşünmeyi başaran bir şey. Sınavda otururken de böyle berraktı kafam ve yolu çapraz geçip mezarlığın kapısına beni götüren de bu berraklık oldu. *Sınavdan büyük bir başarıyla çaktın*, dedi içimde ayık bir ses. *Sınavdan çaktın, kendini bilmez olana kadar içki içtin. Babana yalan söyledin, biraz önce dayak yedin ve şimdi mezarlığa girmek üzeresin.* İçerisi kapkaranlıktı. Son günlerde burada çok sayıda insan saldırıya uğramıştı; ama umurumda değildi. Aslında daha çok birilerinin bana saldırmasını, gizlice arkamdan gelmesini, kafama sert bir şeyle bilincimi yitirip yere düşürecek kadar hızla vurmasını istiyordum. Yüzüme yediğim darbeden pek bir şey anlamamıştım, şimdi daha fazlasını, kafamın arkasına beni sarsan, gözlerimde yıldızlar uçuşturan sağlam bir darbe gelmesini istiyordum. Sonra beni ertesi gün biri bulacaktı ve o zaman yaşıyor olup olmamam pek bir şey değiştirmeyecekti. Kilise mezarlığının onur köşesine, bütün büyük

yazarların ve bestecilerin yattığı yere giden çakıltaşlı yolda sallana sallana yürürken böyle düşünüyordum. Düşüncelerim bulanıktı, uçuşuyorlardı; ama aynı zamanda tuhaf bir şekilde berraklardı. Mezar taşlarının arasındaki karanlıkta nereye gideceğimi bilmeden dolaşıyordum. Arada sırada Ullevål Yolu'ndan bir arabanın geçtiğini algılıyordum, ama bu yalnızca başka bir dünyadan uzak bir soluktu. Sonra durup işedim. Önümde neyin olduğunu bilmiyordum. Yani birinin mezarı olduğunu biliyordum, ama orada yatanın kim olduğu konusunda hiçbir fikrim yoktu. Yalnızca işedim. Özgürlük verici, hoş bir duyguydu. Sonra iki ayağımı çiçeklere basarak mezar taşlarından birine oturdum. İçimde bir şeyler bu çiçeklerin yeni ekilmiş olduğunu, yumuşak, nemli toprağa özenle dikilmiş menekşeler olduğunu algıladı. Sonra bedenimi buz gibi bir duygu kapladı: Bu babamın mezarıydı. Benim haberim olmadan ölmüş ve gömülmüştü. İnsanlar bana ulaşmaya çok uğraşmışlardı, ama ulaşılamıyordum, onlar da babamı gömmüşlerdi ve şimdi ben orada, yumuşak toprağın altında yatanın babam olduğundan emin olarak oturuyordum. Mezar taşında ne yazdığına bakmaya cesaret edemedim. Biliyordum. Bu baban, dedi içimdeki ses. Bu baban. Bu babam. Sonunda yine de öne eğildim, başım dizlerime değecek kadar eğildim. Taşta yazan adı okumayı başardım. Çok sıradan bir addı, o zaman babam olamazdı bu. Sonra kustum. Ayakkabılarıma, çiçeklere, yumuşak toprağa aktı kusmuğum. Ayağa kalktım, sallanarak birkaç metre uzaklaştım, bir kere daha kustum, yeni bir mezar taşının başında iki büklüm eğilmiş durdum. Bir anda kendimi daha iyi hissetmeye başladım, ama düşüncelerim uçuşmayı sürdürüyorlardı. Yapraklardan ağırlaşmış, kocaman dalları yere kadar eğilmiş, koyu renkli iki ağacın arasına gittim. Bu ağaçların arasında Bjørnson'un mezarının olduğunu

biliyordum. Sarkan dalların altına girdim, üzerine taştan bir bayrak serilmiş kocaman bir kayadan oluşan mezarın üzerine oturdum. Bjørnson'un mezarında oturmuş yavaş yavaş dışarı kaydığımı hissediyordum. Sonunda arkama yaslandım. Güzeldi. İnanılmaz güzeldi. Sanki bütün yaşamım boyunca tam bu ânı beklemiştim. Bjørnson'un mezarının üzerinde arkama yaslandım, kollarımı iki yana açtım, ne kadar ağır olduğumu hissettim, sonunda kanatlarını açmış bir melek gibi uyumuş olmalıyım, çünkü başka bir şey hatırlamıyorum.

XIV

Lauvslandsmoen'deki okulu geçen Dag ön farları söndürdü. Başlangıçta hiçbir şey görmüyordu, sonra biraz düzeldi, sonunda hiç sorun kalmadı. Yalnızca alışması gerekiyordu. Yeniden farları yaktı. Okulun ilerisinde sola, Dynestoel yoluna saptı. Futbol sahasını çevreleyen tel örgünün bazı yerleri yırtılmıştı. Okul binası karanlıkta kalıyordu. Ne zaman okulun önünden geçse buraya kendisinin gittiği günler çok uzak değilmiş gibi geliyordu ona. Dokuz yıl önce olmasına karşın sanki bütün anıları geri geliyordu. Nasıl olduğunu hatırlıyordu. Bütün derslerde en iyi öğrenci oydu, en yukarıda yalnız başınaydı. Reinert'in sesini duyar gibi oluyordu hâlâ: *Bize biraz kitap okuyabilir misin Dag? İlk notaları bizim için çalar mısın Dag? Şu cümleyi tahtaya yazabilir misin Dag, çok güzel bir yazın var senin.* Dag'a ne isterse olabileceği inancını aşılayan Reinert olmuştu. Onu fark eden, kim olduğunu, hangi konularda iyi olduğunu, tümüyle eşsiz bir insan olduğunu anlayan Reinert'ti. Dag ötekiler gibi de-

ğildi ve Reinert bunu anlamıştı. Ötekiler çiftçi, elektrikçi, oduncu, tesisatçı ve belki polis olacaklardı.

Peki ya o? Dag? Dag ne olacaktı?

Skinnsnes'te, büyülü çemberin ortasındaki evde, mutfak masasının çevresinde oturup Dag'ın geleceğini konuştukları olurdu. Artık bu o kadar sık olmuyordu, ama Dag hepsinin içine dolan yüce, biraz ruhani duyguyu hatırlıyordu. Ve bu yüce, ruhani şeyin onun elinde olduğunu biliyordu. Yaşamda neyi yoluna koyacağı, ne olacağı, bütün bunlar kendi elindeydi.

Ingemann onun doktor olmasını istemişti. Ya da avukat. Ne istersen olabilirsin, çok akıllısın sen, demişti babası. *Itfaiyeci olmak dışında her şey olabilirsin, çünkü şimdiden itfaiyecisin zaten*, demişti, hepsi gülmüşlerdi. Ama Dag babasının haklı olduğunu biliyordu. O anda, orada anlamıştı her şeyin olanaklı olduğunu, sınırsız yeteneklerle donatıldığını, dünyanın önünde uzandığını, tek yapması gereken şeyin yürümeye başlamak olduğunu.

Okul meydanına girdi. Arabayı durdurdu, indi. Her yer karanlık ve sessizdi, yalnızca sıcak araba motorunun tıkırtısı vardı. Okul binası boyunca sakin adımlarla yürüdü, karanlık pencerelerden içeri baktığında sıraları, kürsüyü, tahtayı, bir raf dolusu kitabı, duvarlardaki çocuksu resimleri seçti.

Ne olacaktı gerçekten?

Bu büyük bir şey olmalıydı, insanlara gözlerini kocaman açtıracak bir şey. Ne diyeceklerini duyuyordu: *Dag doktor mu olmuş? Dag avukat mı olmuş? Demek öyle, bilmiyorduk.*

Önünde hiçbir engel yoktu. Daha sonbaharda Oslo'ya taşınabilir, doktor olmak için okula başlayabilirdi, iki ya da üç yılda bitirirdi. Çok iyi olacaktı. Piyano eğitimi de alırdı bir yandan. Ya da hukuk okumaya başlayabilirdi. Ya da tersine müzikte yoğunlaşıp akşamları hukuk

okurdu. Bu da bir olasılıktı. Yine de belki en iyisi hukuk okumaya karar vermekti. İşe yarar bir eğitimdi ne de olsa. Yüksek hâkim olabilirdi. Belki Adalet Bakanlığı'na girerdi. Ya da Dışişleri Bakanlığı'na. Dışişleri Bakanlığı'nın aday kurslarına başvurabilirdi. Fransızcayı iyice öğrenirdi, ya da belki İspanyolcayı. Paris'e ya da Madrid'e gönderilirdi. Diplomat olabilirdi. Alma ve Ingemann'ın Paris Konsolosluğu'na onu ziyarete geldiklerini getirdi gözünün önüne. Siyah konsolosluk arabasıyla gelip onları Charles de Gaulle Havaalanı'ndan alacaktı. Annesi ona sarılmadan önce ellerini çırparak fısıldayacaktı: *Gerçekten sen misin, oğlum benim*. Sonra birlikte arabayla Paris'e doğru giderlerken onlara yalnızca adlarını duydukları bütün o yerleri gösterecekti. Eiffel Kulesi, Champs-Elysees, Zafer Takı. Hayalleri her zaman burada, Zafer Takı'nda kesiliyordu, hiç Paris'e gitmemişti ki.

Diplomat olabilirdi. Ya da niye savunma avukatı olmasındı ki? Televizyonda Alf Nordhus'ü gördüğünde çok etkilenmişti. O keskin zekâ, kısa sakal, dumanı çıkan sigara. Kendini siyah cübbeyle bir davayı yürütürken getirdi gözünün önüne. Bu role yakışırdı. Birini savunmak yapabileceği bir şeydi. İsterse bu biri bir katil olsun. Herkesi kendisinin haklı olduğuna, ötekilerin yanıldığına ikna edebilirdi. Katilin aslında akıllıca davrandığına, bütün ötekilerin olayın arkasında yatanları anlamaları gerektiğine. Bir kere anlaşıldığında ortada suç kalmazdı. Katil bundan böyle katil olmazdı. Katil serbestçe çıkıp gidebilir, kendisi de yarattığı şaşkınlık ve hayranlığın tadını çıkarabilirdi.

Bunu gözünün önüne getirdi, kendi sesini duyar gibi oldu. Yalnızca anlamak gerekiyordu. Katil bir katil değildi, katil bir insandı. O kadar zor muydu bunu anlamak?

Yeniden arabaya bindi, Dynestøl'e doğru sürdü arabayı. Home Gölü'nün önünden geçen dar ve uzun yola

girdi. Suyun yüzeyinden birkaç metre yukarıda beyaz bir sis perdesi asılıydı. Sanki çevresinin karanlığından kendini kurtarmış, sonsuz bir yavaşlıkla gökyüzüne yükseliyordu. Öteki taraftaki karayı göremiyordu, yalnızca siyah bir orman duvarı vardı. Sonra ışıkları söndürdü. Kristiansan Araba Kulübü'ne ait olan ve KAK-kulübesi diye bilinen kulübeyi geçti. Burası karadan otuz metre açıkta su yüzeyinin birazcık altına kadar yükselen dağın olduğu plajın hemen ilerisindeydi. Kulübede insanlar olduğunu gördü. Dışarıda park etmiş insanlar vardı, ama hepsi de yatmış olmalıydı. Saat biri biraz geçiyordu. Radyoyu kapadı, Dynestøl'e doğru yoluna devam etti. Yol dar ve virajlıydı, tekerlek izlerinin arasında otlar büyümüş, bir şerit oluşturmuşlardı. Küçük huş ağacı dalları orada burada arabanın yanlarını çizdikçe Dag irkiliyordu. Bunlar insan elleriymiş gibi geliyordu ona. Hiçbir yerde ışık yoktu. Hiç ev yoktu, hiç sokak lambası yoktu, hiçbir şey yoktu. Geri dönmeye karar verdi, dönmek için uygun bir yer aramaya başladı.

O sırada ev olması gereken bir şey çarptı gözüne. Karanlığın içinde biraz uzakta, yolun hemen kenarında küçük bir tepeciğin üzerindeydi. Bir de samanlık vardı, bunu ancak yaklaştığında gördü. Yavaş yavaş iyice yakına kadar geldi. Sonra arabayı durdurdu, dışarı çıktı. Gece serindi, üzerinde yalnızca ince bir gömlek vardı. Sıyırdığı kollarını indirdi, yakasının düğmesini iliklediği. Biraz işe yaramıştı, ayrıca arka sıraya atılmış bir ceket bulup giydi, o zaman iyice ısındı. Çevresi sessizdi, sıcak araba motorundan tıkırtılar geliyordu, bunun dışında hiçbir şey duyulmuyordu. Daha yaklaştı. Eski bir evdi bu, karanlıkta bile görebiliyordu. Ayrıca büyüktü. Devasa bir temel duvarının üzerindeydi, bodruma açılan küçük pencereleri vardı. Yüksek otların arasından ahşap bir merdiven yükseliyordu eve. Ev ve samanlık arasında bir traktör du-

ruyordu, samanlık kocaman, dar ve kapkaranlıktı. Hepsi bu kadardı. Küçük bir inişten samanlığın arkasına yürüdü. Burada çatının altında bir açıklıkta yüzlerce kazık ve başka eski püskü eşya yığınları vardı.

Aceleyle arabaya döndü, arka koltuğun dibinde beyazlığı göz alan bidonu çıkardı. Yarı dolu olduğu için taşıması kolaydı. Samanlığın arkasına geri döndüğünde bir an için otların üzerine oturdu. Arka tarafta gözüne bir kapı çarpmıştı, yokladığında kapının açık olduğunu gördü. Tahta zeminli, kapkaranlık bir odaya girmişti. Gözleri karanlığa alışsın diye uzun süre beklemesine karşın hiçbir şey görmesine olanak yoktu. Bir kibrit çaktı. Oda belirdi. Bomboştu. Alçak tavanlıydı. Yerlere saman dökülmüştü, duvarlardan ikisi temel duvarıydı. Yosun, küf ve hayvan kokuyordu içerisi. Kibrit söndü. Bidonun kapağı sıkışmıştı ama biraz uğraşıp açmayı başardı. Nereye döktüğünü göremiyordu, ama benzinin zemin tahtalarına döküldüğünü duyabiliyordu. Bitirince gecenin karanlığına çıktı, bidonu yere koydu, ellerini iyice kurulayıp samanlığa geri döndü. Gecenin en karanlık olduğu anlardı, birazdan ışık gökyüzünde yavaş yavaş uyanacak, gece olmasına karşın kuşlar şarkı söylemeye başlayacaktı. Yüksek otların arasında kendi hışırtılı ayak seslerini duyuyordu. Pantolon paçaları ıslanmıştı. Kapının dışında durdu, kibrit kutusunu bulduğunda kendi ellerini bile zorlukla görebiliyordu. İçinden yavaş yavaş saydı. Sonra kibriti fırlattı. Alev kendiliğinden söndü. İkinci kibritte de aynı şey oldu. Kendisi soluğuyla söndürüyor olmalıydı, çünkü hiç rüzgâr yoktu. Sıkılı dişlerinin arasından bir sövgü savurdu. Aynı anda üç kibriti birden yaktı. Elinde dosdoğru havaya yükselen doğru dürüst bir alev elde etmişti. Birkaç adım geriledi, kapıyı biraz araladı, kibritleri içeri atıp kapıyı kapatır kapatmaz oradan biraz uzaklaşmak için geriledi. Bu kadar çabuk olacağı

hiç aklına gelmezdi. Küçük odacıkta bir patlama oldu. Ardından sessizlik geldi, samanlığın içinde bir yerlerde küçük bir gürültü giderek büyüdü. İki ya da üç dakika sonra çatlak duvarlardan duman sızmaya başladı ve birkaç dakika sonra ilk alev dilleri tavanda kendilerini gösterdiler. Dag'ın çevresi giderek aydınlanıyordu. Yolun ilerisinde park etmiş duran arabayı, çevredeki sık ormanı, bu gerçek dışı ışıkta küçük dalları daha da belirginleşen en yakındaki ağaçları gördü. Yüzü beyaz ve pürüzsüzdü. Yaşı silinmişti. Gözleri parlıyordu. Gözbebekleri kapkaraydı. Eski samanlıktan belli belirsiz bir rüzgâr geliyordu. Dag hissediyordu rüzgârı. Alnındaki saçlar hafifçe havalanmıştı. Bu rüzgârı ilk kez ağacın tepesinde yalnız başına otururken hissetmişti. Mutfaktaki köpek daha yaşıyorken, sıcak üzerine dalga dalga geldiği zaman. Rüzgâr hem buz gibi soğuk, hem yakıcı sıcaktı. İnlemeler, o şarkılı ses çok daha sonra duyulacaktı. Her şey yıkılmaya çok yaklaştığında. O zamana kadar geri dönmeyi başarmış olurdu.

İstemeye istemeye oradan ayrıldı, benzin bidonuyla arabaya koştu, aynaya bakmadan oradan uzaklaştı. Løbakkene'ye gelene kadar farları kapalı gitti. Burada durdu, arabadan çıktı, arkasına baktı. Home Gölü üzerinde gökyüzü karanlıktı daha. Tek bir ses yoktu. Hiç rüzgâr esmiyordu. Birkaç metre ileride, arazinin hemen kıyısında eski bir depo vardı. Şimdi karanlıkta neredeyse kapkara görünüyordu, savaştan bu yana hiç boyanmamış olmalıydı. Arabaya koşup bidonu aldı. İçinde rahat bir kova daha benzin vardı. Çok fazla gerekmiyordu zaten, önemli olan alevlerin nerede başlayacağıydı. Arkada bir kapıyı kırıp açtı, kapkara bir yere girdi. İçerisi eskimiş saman, kireç ve ıslak toprak kokuyordu. Mezarlık böyle kokuyordu, diye düşününce neredeyse gülümseyecekti. Sessizce birkaç adım ilerledi, ama aniden durdu. Bir an-

da içeride birisi varmış gibi bir duyguya kapılmıştı. Biri ona bakıyordu. Karanlığın içinden gözlerini ona dikmişti. Dag bir an için arabada duran tüfeği düşündü.

"Selam?" diye fısıldadı.

Kimse yanıt vermedi.

"Kimsin sen?"

Yine yanıt yok.

"Orada olduğunu biliyorum. Çık hadi ortaya."

Karanlığın içine dikti gözlerini. İleride birinin ağır ağır hareket ettiğini gördüğünü sandı. Biri orada durmuş, öne çıkmakta kararsız davranıyordu.

"Korkuyor musun?" dedi.

Karaltı yanıt vermedi. Birden Dag durumu anlamıştı.

"Baba?" dedi.

Karaltı biraz yaklaştı. Ellerini uzattı. Dag donmuş gibi kalakalmıştı.

"Yaklaşma," dedi alçak sesle. "Yaklaşmayacaksın."

Karaltı karanlığın içinde yavaşça ona doğru kaydı.

Bunun üzerine Dag bir kibrit çaktı. Çevresi aydınlandı. İçeride hiç kimse yoktu. Ne Ingemann, ne de başkası vardı. Yalnızca eski aletler ve bir duvara dayanmış birtakım ıvır zıvır. Kibrit söndüğünde Dag babasını gördü yine. Diz çöküp oturmuş gibi görünüyordu

"Baba? Başka yangın çıkmayacak baba. Duyuyor musun?"

Kimse yanıt vermedi.

"Başka yangın çıkmayacak diyorum."

Bir kibrit daha yaktı, babası gözden kayboldu, alevin yandığı kısa saniyeler içinde kendine uygun bir yer bakmayı başardı.

Kibrit söndü, babası yeniden karanlığın içinde diz çökmüş şekilde çıktı ortaya.

"Burada durmamalısın dedim sana."

Şimdi babasının sakin bir tavırla ayağa kalktığını,

karanlıkta bir anda önünde durduğunu ve ellerini uzattığını gördü.

"Çık buradan dışarı, yoksa yanacaksın içeride."

Babası ellerini uzatmış, kımıldamadan duruyordu.

Bir kibrit daha yaktı, boş oda geri geldi. Köşede eski bir at arabasının yanında birtakım boş sandıklar, kerestelerler vardı. Tekerleğin, arabanın ve kerestelerin üzerine benzin döktü. Kibrit yanıp bitmeden bidonun kapağını çıkarıp oraya gitmeyi başarmıştı.

"Demek böyle istiyorsun," dedi karanlıktaki babasına. "Artık beni suçlayamazsın."

Sonra oda yeniden aydınlandı, ama bu kez tümüyle ve bir daha geri dönülemez bir şekilde aydınlanmıştı. Bir kez daha kusursuz bir yer seçmeyi başarmıştı. Alevler bir anda yükseldiler. Sanki bir yere gizlenmiş de bu ânı bekliyorlardı. Bütün tekerlekler, keresteler, boş sandıklar yandı, içerisi sıcak ve canlıydı. Şimdilik yalnızca at arabası tam olarak yanmıştı, tekerleğin tahtaları kızıl parıltılar saçarak yere düşmek üzereydi, ama alevler yeniden kendilerini topladılar. Bunun nedeni yerlerdeki eski samanlardı. Hemen alev aldılar, ateş hızla duvara doğru ilerledi. Birkaç saniye içinde alevler bütün güçlerini topladılar, duvar boyunca yukarı yükseldiler, öyle yükseğe çıktılar ki en yukarıdaki alev dilleri tavanı yalıyordu. O zaman bütün iş bitmişti, gerisi kendi kendine olacaktı. Dag kapıya doğru geriledi.

"Duyuyor musun baba! Orada durup yalvarmak bir işe yaramaz!"

Birkaç saniye duraksadı, alevlerin arasına baktı. Bütün içerisi bu dans eden, gerçek dışı ışıkla parlıyordu. Tavandaki askılara, kancalara baktı, kirişlerin üzerindeki küçük, kara delikleri gördü. Burada bir kırlangıç yuvası vardı. Yuvanın kenarından uzanan minicik kuş kafalarını görünce bir an donup kaldı. Gagaların açılıp kapandığını

gördü, yukarıdan gelen incecik cıvıltıları duydu, sonra tavanın altında yoğunlaşan dumanın arasında ne yapacağını bilemeden dönüp duran kırlangıçları gördü.

Dışarı çıktı, kapıyı hızla çarparak kapadı. Geri geri sendeleyerek yürürken gözlerini ovuyordu. Parmaklarına bulaşan benzin bütün yüzünü yakmıştı. Son olarak yere çöktü, nemli otları yolup gözlerini ovdu, bir süre sonra yanma biraz hafifledi. İşte o zaman gözlerin farkına vardı. Parlıyorlardı.

"Demek oradasın," dedi kara ve sessiz hayvana. Otlakta çok sayıda inek olduğunu gördü sonra. Alacakaranlıkta her yana yayılmışlardı; ama yalnızca en yakındakiler bütün olanları görmüşlerdi. İnek kara kafasını kaldırdı, Dag'a baktı, sonra ilgisini yitirdi, çitin hemen dibinden biraz ot kopardı.

Dag'ın bekleyecek zamanı yoktu. İçerideki gürültü artıyordu. Arabasına koştu, yavaş yavaş okula doğru sürdü. Birkaç yüz metre sonra durup arkasına baktı. Home Gölü üzerinde gökyüzü karanlıktı daha. Duman yoktu, alev denizi yoktu. Hiçbir şey yoktu.

Okula ulaştığında bodrumunda marangozluk dersine gittikleri, ikinci katında beden eğitimi dersleri yapılan ve tavan arasını sessizce oraya kaçan öğrencilerin kullandığı eski okul binasının hemen yukarısındaki eski samanlığın önüne döndü. Birkaç saniye durup okul binasına baktı, sonra hızla dönüp samanlığa doğru yürüdü.

Bu kez çok basit bir iş yaptı. Başka şeye zaman yoktu. Her an yoldan arabalar geçebilirdi. Benzinin geri kalanını oradaki kazıkların üzerine döktü. Ardından bir kibrit çaktı, alevler bir anda duvarda yükselmeye başladılar. Tahta duvarlar kupkuruydu, kâğıt gibi çabucak tutuştular. Bundan daha kolayı olamazdı. Yalnızca birkaç saniye içinde her şey olup bitmişti. Hızla arabaya dönerken içinde bir duygu kabarıyordu. Bidonu arka koltuğa

gizledi, sakin ve dengeli bir şekilde açıklığı geçti, Bord Gölü'nü, Solås'ta Anders ve Agnes Fjeldsgård'ın evini geçti. Brandsvoll kavşağında farları yaktı. Karanlıkta sürmeye alışmıştı, birden farlardan yayılan ışık onu şaşırttı. Birden her şeyi görebilir olmuştu. Uçuşan böcekler, yol kenarındaki keskin ve belirgin otlar, karanlığın önünde bir doku oluşturan dal ve ağaçlar. Brandsvoll kavşağında sola döndü, farların ışığı kapalı dükkânın eski camlarından içeriyi aydınlattı. Bir zamanlar un, bezelye, yulaf ve kahve dolu, ama şimdi toz içinde kalmış eski rafları ve çekmeceleri gördü. Biraz sonra Alfred ve Else'nin evini geçti, Teresa'nın evinin önünde tek bir lambanın yandığını gördü. Sağa döndü, köprüyü ve durgun nehri geçti ve evdeydi. Sessizce içeri girdi, banyoya gitti, yıkandı, bir an için alnındaki yara izlerini inceledi, parmaklarından benzin kokusu çıkmamıştı. Gözleri parlıyordu, yorgunluğu geçip gitmişti. Saçlarında otlar vardı. Gözlerini yumduğunda tavanın altındaki dumanda dönüp duran kırlangıçları gördü. Ardından ışığı söndürdü, merdivenleri dört adımda çıktı, aşağıda, girişteki telefon çalmaya başladığında elbiselerini çıkarıp serin yorganın altına girmiş, gözleri kapalı yatıyordu.

4

I

Büyükannem 3 Haziran sabahı için günlüğüne şunları yazmış:

Olga'nın eski evi yandı. Samanlık da öyle. Olmaz böyle şey. Ama gerçekten de oldu işte. Şimdi evin sahibi Kasper Kristiansen artık; ama Olga'nın orada yaşadığı günleri çok iyi hatırlıyorum. Bir keresinde Kristen, Steinar ve Olga'yla birlikte Oslo'ya bir hasta götürmüştük. Evde bakılamayacak kadar kötü durumda bir kızdı. Gaustad Akıl Hastanesi'ne yatırılması gerekiyordu. Oslo'ya kadar bütün yolda arabayı ben sürmüştüm. Savaştan hemen sonraydı. Ve şimdi Olga'nın evi yandı, kül oldu. Tanrı hepimizin yardımcısı olsun.

Fedrelandsvennen 3 Haziran Cumartesi. İlk sayfa:

Bu sabah saat sekizde Kaymakam Knut Koland ve çalışanları Finsland'da dün gece ve son hafta çıkan yangınlar konusunu ele almak için Søgne'deki polis merkezinde toplandılar. Kasabada şimdilik eylemlerini samanlıklarla ve boş yapılarla sınırlı tutan bir piroman var. Dün gece Finsland'da aynı anda Lauvsland ve Dynestøl'de bir çiftlik evi, bir samanlık ve bir odunluk yandı.

Oslo gazeteleri olaydan söz etmeye başlıyor. *Aftenposten*'de bir haber. *Verdens Gang*'de bir makale. İki gazete de konuyu oldukça sakin ele almışlar, resim yok. NRK radyosunda uzunca bir röportaj var, ama henüz televizyonda bir şey yok. Pazartesi akşamına kadar.

II

Gaustad Akıl Hastanesi'ne arabayla götürülmesi gereken kadın hastanın hikâyesini duymuştum, ama bu yolculukta babamın da olduğundan haberim yoktu. Ayrıca hastayı Dynestøl'deki evden götürdüklerini, hastanın orada Olga'yla birlikte yaşadığını ve külleri o evden, o evin ocağından aldığını da bilmiyordum.

Evde hasta bakmak o kadar da alışılmadık bir şey değildi. Çoğu Kristiansand'daki Eg Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nden gelir, iyileştirici bir etki yapacağı umuduyla çiftliklerde bakılırlardı. Emeğin kutsallığına duyulan eski bir inanç. Tedavi kurumlarının gri, tembelleştirici yaşamından uzaklaşması gerekirdi insanın. Açık havaya çıkmak, bedeni kullanmak, bir işe el atmak. Güneşi, yağmuru, rüzgârı, soğuğu hissetmek. Belki böylece insan ağır, ama emin adımlarla iyileşmeye başlardı. Belki tümüyle iyileşip normal yaşama bile geri dönebilirdi. Üstelik bu hastaları yanına alanlara birkaç kron para da veriliyordu. İyi bir düşünceydi, ama sıklıkla umulduğu gibi olmazdı. Hastalarla ilgili çok sayıda hikâye var, ama hepsi de oldukça bulanık. Olga'nın yıllar içerisinde çok fazla hastayı evine aldığını biliyorum, ama onlar hakkında neredeyse hiçbir şey bilmiyorum. Adları neydi, kimdiler, Olga'nın evinde ne yapıyorlardı? Ne kadar kalıyorlardı?

Nerelerden gelmişlerdi? Öldüler mi yoksa daha yaşıyorlar mı? Neredeyse hiçbir şey bilmiyorum ve sorduklarımdan hiçbiri de bana daha fazla bir şey anlatamıyor.

Yalnızca küllerle ilgili kısa hikâye.

Gerçek bir hikâye bu.

Hastanın durumu o kadar ilerlemişti ki Olga artık onunla birlikte yaşamayı sürdüremeyeceğini görmüştü. Hasta Yüce Tanrı'yla gürültülü tartışmalara girişiyordu. Uzun zaman böyle gitmiş olmalıydı, ama hastanın Kurtarıcımız'ı sopayla döverek göklerdeki tahtından indirmeye uğraştığını görünce Olga'nın canına tak etti. Onu evinde ağırlayamazdı daha fazla; ama Eg Hastanesi'nde yer yoktu. Bu yüzden hastanın Oslo'daki Gaustad Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne gönderilmesi gerekiyordu. Dört yüz kilometreden uzun bir yolculuktu ve Olga'nın arabası yoktu. O zaman büyükbabama –ön kaportasında küçük bir göçüğü olan 1937 model bir Nash Ambassador'u vardı onun– arabasıyla hastayı ve Olga'yı başkente kadar o uzun yolu götürüp götüremeyeceğini sordu. Büyükbabam evet dedi; büyükannem de onlara katıldı. Babam da öyle, çünkü ona bakacak başka kimse yoktu. 1947 yılında bir haziran sabahı erkenden, Kleveland'daki evin çayırında siyah arabanın motoru çalıştırıldı ve küçük aile yola çıktı. Birkaç kilometre sonra bir dönüş yapıp Dynestøl'deki evin önünde durdular. Büyükbabam arabadan inip evin kapısını çaldı. Olga'nın gelip kapıyı açması biraz zaman aldı. Hastayla birlikte evi bodrumdan tavan arasına dek temizlemişlerdi; şimdi geriye yalnızca ocağın küllerini boşaltmak kalmıştı ve büyükbabam kapıyı çaldığında bu işi yapmakla uğraşıyorlardı. Herkesin yola çıkmaya hazır olması için birkaç dakika daha beklemeleri gerekti. Hasta kadın, arabaya binmeden hemen önce ocağın küllerini toplayıp bir konserve kutusuna doldurmuş, kutuyu da çantasına koymuştu. Böylece o da hazır olmuştu. Yanında

götürmeyi istediği tek şey buydu: çantasına koyduğu kül dolu bir konserve kutusu. Dört yüz kilometre boyunca kucağında çantasıyla ötekilerin yanında oturacaktı.

2004 kışında büyükannemin ölümünün hemen ardından bir fotoğraf çıktı ortaya. Daha önce hiç görmemiştim onu. Babamın resmiydi. Herhalde dört yaşındaydı, yaz olmalıydı, çünkü kısa pantolon ve kısa kollu gömlek giymişti. Oslo'daki Sanatçılar Evi'nin girişinde duran bronz aslanlardan birinin üzerine oturmuş gülüyordu. Elimdeki fotoğrafa bakarken o bronz aslanları, onların şimdi de tam olarak aynı yerde, girişin iki yanındaki bayrak direklerinin dibinde durduklarını bilmiyordum. Babam, Kristiansand'da, Hamre Fotoğrafçısı'nın çektiği, elle renklendirilmiş solgun fotoğrafta dalgalı saçlarıyla küçük, bronz bir melek gibi görünüyordu Çocukken o resimdekinin babam olduğunu asla kabul etmezdim. Bir melek olduğunda diretirdim.

Öteki resim Oslo yolculuğunda çekilmiş olmalıydı, büyük olasılıkla hasta kadın ve küller Gaustad Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'ne teslim edildikten sonra. Uzun yolculuk bitmiş, sonunda Norveç'in başkentine gelmişlerdi ve herhalde Saray'ı görmek istemişlerdi. Oslo'da Saray'ı görmek hem babam için hem de büyükannem ve büyükbabam için çok önemli bir olay olmalıydı. Bütün yaşamı boyunca hiçbir yere gitmemiş olan Olga için de. Her şey bir yana savaş biteli daha iki yıl olmuştu, Saray'ı ve güneşin altında cenaze törenindeymiş gibi sessiz duran siyah giysili muhafızları görmek istemişlerdi. Ardından Saray'ın bahçesinde dolaşmış, ünlü Øverland'ın yaşadığı sanatçı evinin önünden geçmiş ve aslanları görmüşlerdi. Kükreyen bir aslanın sırtında resim çektirmekten daha iyi bir şey olabilir miydi?

Böylece her şey birbirine bağlanıyordu. Uzun yolculuğun öyküsü, babamın resmi ve Dynestøl'deki bacanın külleri. Bir örgü oluşturan bu öykülerin hepsi de yangınların öyküsüne bağlanıyordu. 3 Haziran 1978'de dalları yolunmuş bir ağaç gibi yalnız ve kapkara duran o aynı bacanın külleriydi bunlar yani.

İnsan parçaları topladığı gibi külleri de toplar.

III

Kasper Kristiansen'e telefon ettim, ama telefonu karısı Helga açtı. Benim kim olduğumu biliyordu elbette, Kasper de öyle, ikisi de beni doğduğumdan beri tanıyorlardı. Kasper babamla gittiğimiz geyik avından, elinde kanlı bir yürekle yanımıza geldiği günden hatırlardı beni belki.

Ne istediğimi açıklamam çok uzun sürdü. Otuz yıl önce Haziran'ın ikisini üçüne bağlayan gece yitirdikleri evleri hakkında bir şeyler yazıyor olduğumu, onların bana o günleri anlatmasını istediğimi söyledim. Şimdi bu konuda neler düşündüklerini hiç bilmiyordum elbette. Konuşmak isterler miydi yoksa bu konuyu açmak onları çok üzer miydi?

Hiç duraksamadan olumlu yanıt verdi.

Hemen ertesi akşam evlerine çağırdılar.

Uzun süre oturup konuştuk. Yalnızca yangınlardan değil, başka hikâyeler de olay örgüsüne katıldı, böylece konuşma giderek büyüyen ve sonunda bitirilmesi olanaksızlaşan bir resme dönüştü. Sanki uzun süredir yitirilmiş bir şeye dokunmuştum. Çok yakından ilişkili olduğum, ama aynı zamanda hakkında pek bilgim olma-

yan bir şeye. Büyükbabamdan ve büyükannemden konuştuk. İkisi de tanıyordu onları. Heivollen'deki evin çatı katında deri tabaklayan büyük dedem Sigvald'dan, çok iyi huylu olduğu söylenen büyük büyük dedem Jens'ten konuştuk.

Her neyse, ben aslında Dynestøl'deki yangını konuşmak için gelmiştim.

1978 yılı 3 Haziran gecesi saat biri biraz geçe Helga ve Kasper'in evindeki telefon çaldı. O sırada Nodeland'da yaşıyorlardı, birkaç ay önce Olga'dan Dynestøl'deki evi satın almışlardı, ama binayı toparlama işine daha yeni başlamışlardı. Kasper bütün ev için yeni çift camlı pencereler satın almıştı; ama daha henüz pencereler yerlerine takılmamıştı ve o gece Dynestøl'de dışarıda, evin duvarına dayalı duruyorlardı. Ayrıca Kasper'in Fiat traktörü de ev ile çayır arasına park edilmişti.

Telefonu Helga açtı. Hattın öteki ucundaki sesi tanıyordu. Bu Olga Dynestøl'di. Sesi uzak ve çatlak geliyordu, sanki başka bir dünyadan telefon ediyormuş gibiydi.

Olga başlangıçta yalnızca iki sözcük söylemeyi başarabildi.

Dynestøl yanıyor.

Sonra biraz sakinleşti ve itfaiye arabasının önce sesini duyduğunu, sonra onu gördüğünü anlattı. Løbakkene'deki evinin önündeki çayıra çıkmıştı aceleyle. O zaman ilkin tam karşıda Per Lauvsland'ın yanan samanlığını, ardından Home Gölü üzerinde dalgalanan alev denizini görmüş ve o zaman anlamıştı. Hemen ardından sarsıcı dört patlama olmuştu. Birkaç dakika arayla arka arkaya gelen patlamaların her biri alev denizini kaynatmıştı. Çimenlerin üzerinde yalnız başına dururken yananın Dynestøl'deki eski evi olduğunu anlamıştı. Yetmiş üç yıl

önce kendisinin, bir yıl sonra kardeşi Kristen'in dünyaya geldiği ve annesiyle babasının ayakları önde dışarı taşındıkları ev. Orada durmuş gökyüzündeki alev denizine bakarken dua eder gibiydi. Dudakları hafifçe kıpırdıyordu. Sonra arkasını dönüp içeri girmişti. Helga ve Kasper'e telefon etmeden önce hiç kimseyle konuşmamıştı. Hiç kimse gelip ona neler olduğunu anlatmamıştı. Olga bunu anlamıştı, o kadar.

Kasper ve Helga olanları kendi gözleriyle görmek için hemen arabaya atlayıp yola çıktılar. Nodeland'ı, Hortemo'yu, Stokkeland'ı geçtiler. Kasper yol boyunca çok sakindi. Bunun gerçek olabileceğine inanmıyordu. Dynestøl'deki evler mi? Kendi başlarına sakin sakin duran o evler. Olga rüya görmüş olmalıydı. Açıklaması buydu. Ya da yatağında yatarken uykusu kaçmış, böyle bir şey hayal etmişti. Sonuçta yaşlanıyordu ne de olsa.

Kilen'e giden yokuşa geldiklerinde ortalık batıdaki açık gökyüzünü ve dalgalı yamaçları görebilecekleri kadar aydınlanmıştı. Duman ya da alev denizi görmediler. Hiçbir şey görmediler. O zaman Kasper kendi varsayımından iyice emin olmuştu, ama birkaç dakika sonra Lauvslandmoen'deki okulu geçtiklerinde Hans Aasland'ın yanmış samanlığı çarptı gözlerine. Okulun hemen yukarısındaydı. Geriye hiç ama hiçbir şey kalmamıştı, yalnızca yamaçta siyah bir lekeden ince, gri bir duman yükseliyordu. Dynestøl'e döndüler, birkaç yüz metre sonra Per Lauvsland'ın yanmış samanlarına geldiler. Ortalıkta hiç kimse görünmüyordu. Her şey kül olmuştu ve burada da yıkılmış yapı iskeletinden dumanlar yükseliyordu. Tuhaf, terk edilmiş bir hava vardı. Çayırda otlayan inekler bütün bunlardan pek etkilenmemiş gibiydiler. Arkada Olga'nın evini gördüler; ama pencerelerde hiç ışık yoktu. Son kilometreleri geçtiler. Home Gölü karanlık ve sessizdi, hemen üzerinde bir sis bulutu

vardı, kıyıdaki kıvrım kıvrım çamların dalları sıkıca tutunmak ister gibi gökyüzüne uzanıyordu. Kimse bir şey söylemedi. Alev denizi görmemişlerdi. Işık yoktu. İnsan yoktu. Araba yoktu. Hiçbir şey görmemişlerdi. Sanki bir rüyada gibiydiler. Olga'nın telefon edip eski evin yandığını söylediği rüya. Şimdi ağır ağır rüyanın içine giriyorlardı ve biraz daha ilerlediklerinde evlerindeki yataklarında uyanacaklardı. Sırtüstü yatıp karanlıkta gözlerini kırpıştırırlarken rüya yavaşça geldiği yere geri çekilecekti. Sonra kalkıp yeni bir güne başlayabileceklerdi.

Ama bu bir rüya değildi.

Son yokuşa yaklaştıklarında yolun üzerinde yükselen bir toz bulutu gördüler. Onlardan önce buradan büyük bir araba geçmiş olmalıydı. Sonunda gidecekleri yere vardılar. Kasper arabayı durdurdu. Araba kapılarını açık bırakıp indiler. Helga hiçbir şey söylemedi. Kasper hiçbir şey söylemedi. Hava serin, neredeyse soğuktu, üstlerine daha kalın bir şeyler giymeleri gerektiğini anladılar hemen. Helga'nın üzerinde yalnızca ince bir örgü hırka vardı, Kasper yıkanmaktan eskimiş bir gömlek giymişti. Birkaç metre ileride kımıltısız bir sürü gibi duran itfaiyecilerin yanına yürüdüler. Yangını söndürmeyi bitirmişlerdi ya da çoktan vazgeçmişlerdi. Yorgun görünen adamların yüzleri gerilmiş, isten ve dumanlardan kararmıştı; giysileri kirliydi, gömleklerinin yakaları açıktı. Sanki daha yeni uyanmış ve kendilerini bütünüyle anlaşılmaz bir şeyin içinde bulmuş gibiydiler. Neredeyse tanınmayacak durumdaydılar; oysa Kasper de Helga da hepsini önceden tanıyorlardı. Knut oradaydı. Arnold oradaydı. Jens, Peder, Salve, başka birçoğu oradaydı. Helga'nın başı dönmeye başlamıştı birden. Hiç kimsenin ağzını bıçak açmıyordu. Evden de samanlıktan da geriye neredeyse hiçbir şey kalmamıştı. Yalnızca temel duvarı duruyordu, bir de yıkılmamış, isten kapkara baca. Her

yer değişmişti. Birden her şeyin aslında eskiden nasıl olduğunu görmek olanaksızlaşmıştı. Parlak camlarıyla ev, çatısı yosun kaplı samanlık, çimenlerden içeri doğru uzanan küçük merdiven. Menteşeleri tatlı tatlı gıcırdayan kapı, serin sahanlık, kilim serili koridor, beyaz lavabolu mutfak, tavan arasına çıkan dik merdiven. Yalnızca bu da değildi ama, sanki bütün arazi değişmişti. Engebeli toprak, yol, yeşil tepeler, çevredeki orman, her şey farklıydı şimdi evle samanlık olmayınca.

Alfred'i gördüler. Gömleğinin önü açık olduğundan solgun göğsü tümüyle ortaya çıkmıştı. Yanlarına gelip ikisinin de ellerini tuttu.

"Yapabileceğimiz hiçbir şey yoktu."

"Doğru olduğuna inanmamıştım," dedi Kasper.

"Hiçbirimiz inanmadık ki," dedi Alfred.

"Şimdi ne yapacağız?" diye soran Helga'ya hiç kimse yanıt vermedi.

Ne denebilirdi ki? Biraz önce evlerini yitirmiş bir çifte ne der insan?

"Çok geç kaldık," dedi Alfred alçak sesle. "Çok geç kaldık."

Alacakaranlıkta göğe yükselen bacaya baktılar. Yanıp kapkara olmuş, güneşte ağır ağır kurumuş bir böcek iskeletine benzeyen traktöre baktılar. Bu bir Fiat'tı, 65 modeldi ama yeni gibiydi. Dört patlama traktörden gelmişti. Tekerlekler alev almışlardı. Korkunç bir güçle patlamadan önce epey bir süre yanmış olmalıydı dördü de. Olga'nın duyduğu patlamalar bunlardı. Alev denizini kaynatan patlamalar.

İtfaiye arabası o sırada geri gelmişti. Sirenlerin yaklaştığını duydular. Ardından yanıp sönen mavi ışıkları gördüler. Son yokuşu çıkan araba daha durmadan sirenler ve yanıp sönen ışıklar kapatıldı. Arabadan genç bir adam, daha doğrusu bir delikanlı indi. Hemen tanımış-

lardı, itfaiye şefi Ingemann'ın oğluydu bu. İtfaiye arabasından yiyecek dolu bir torba çıkardı.

"Alışveriş mi yaptın?" diye sordu biri, ama genç adam yanıt vermedi. Yere koyduğu torba arkasını döndüğünde devrildi. Kasper ve Helga yangın yerinde bir oraya bir buraya koşuşturan çocuğa baktılar. Sonra geri döndü, torbada bir şeyler aradı. Evden de samanlıktan da hâlâ duman çıktığının daha önce farkına varmamışlardı. Neredeyse buhar gibi yükselen ince, gri dumanlar çabucak dağılıyorlardı.

"Kim sosis istiyor?" diye haykırdı Dag.

Uygun bir dal bulmak için orman kıyısına kadar gitmesi gerekti. Sonra elindeki sopaya bir sosis geçirip harabenin içinde eskiden oturma odasının olduğu yere doğru yürüdü. Giysileri inceydi, yalnızca beyaz bir gömlek vardı üzerinde ve sanki cam kırıklarının üzerinde yürür gibi kollarını iki yana açıyordu. Temel duvarının üzerinde biraz yürüdü, ama sonra geri döndü. Hiç alev kalmamıştı, yalnızca küller ve ince, gri duman vardı. Yüksek sesle sövdü. Kaddeberg'e kadar bütün yolu gitmişti arabayla sosis almak için ve şimdi onları kızartacak ne alev ne kor kalmıştı geriye! Bu ne demek oluyordu? Hiç kimse yanıt vermedi. Sonra çocuk gülmeye başladı. İtfaiyeciler ona baktılar, sonra arkalarını döndüler ve sanki daha yapacak işleri varmış gibi davrandılar. Helga hırkasına daha da sıkı sarındı.

"O zaman sosisleri soğuk yemek zorundayız," diye sözlerini sürdürdü Dag, belirgin bir öfkeyle. "Ne diyorsunuz? Soğuk sosisler!" Duvardan aşağı atladı, ardından adamları bir bir dolaşıp paketten çıkardığı soğuk ve kaygan sosisleri ikram etti.

IV

1998 yazı sonuydu. Haziran ayından beri evdeydim, babamın yavaş yavaş nasıl kötüleştiğini görüyordum. Gözleri irileşmişti, artık zayıflamış yüzünde daha da fazla büyüyemeyeceklerine emin olduğumda yine de biraz daha irileştiler. Ne ona ne anneme sınavdan söz etmemiştim. Gündönümü gecesinden birkaç gün sonra Oslo' dan trenle eve geldim ve ilk akşamlar eski odamda yatıp annemle babamın yatak odasından gelen sesleri dinledim. Babam şimdi orada yalnızdı, annem salondaki kanepede yatıyordu. Babam çok huzursuz uyuyordu, sürekli ağrıları vardı. Kendi kendine bir şeyler mırıldandığını duyuyordum, ama söylediklerini anlayamıyordum. Aydınlık yaz akşamlarında geç saate kadar yatıyordum, hiçbir şey yapmak gelmiyordu içimden. Kasabadaki eski sınıf arkadaşlarımla hiç bağlantım yoktu. Onlardan kopmuştum, eminim onlar da benden kopmuşlardı. Kitaplarımdan başka hiçbir şeyim yoktu. Evden ayrılırken yanımda götürmediğim kitaplarım. Alacakaranlıkta uzun süre yatıp bir zamanlar anlaşılmaz bir açgözlülükle okuduğum o aynı kitapların sayfalarını çeviriyordum. Mikkjel Fønhus'ün *Troll-elgen*'inden[1] biraz okudum, Gulbransen'in "Bjørndal Üçlemesi"ne başladım, on üç yaşındayken gözlerimden yaşlar boşanmasına neden olan sayfayı bulmak için biraz aradım; ama bulamadım; açıkçası bütün öykü şimdi bana boş ve anlamsız geliyordu. Yatıp okuyordum, ama birkaç dakika sonra düşüncelerim uçuşmaya başlıyor, kendi yollarında ilerliyorlardı.

Sonra bir akşam okul defterimi buldum, yazılı bü-

1. (Nor.) "Dev Geyik", 1921.

tün sayfalarını kopardım, oturdum ve yazmaya başladım. Uzun yıllar önce Ruth'un sınıfta içime kazıdığı sözleri hatırlıyordum. Onları unutmamıştım; şimdi yazmayı deniyordum. Bir sayfayı yırttım, bir tane daha. Sayfaları yırttıktan sonra uyumak için yatağa gittim. Ertesi gün yazdıklarımı okuyup utandım. Kapkara bir utanç. Ama akşam olduğunda yeniden okul defterimi dizime koyup oturdum ve yazmaya başladım. Konunun ne olduğunu ya da bir konu olup olmadığını hatırlamıyorum. Yalnızca yazıyordum. Tuhaf ve uzak bir hoşnutluk hissediyordum, sanki bütün bunlar aslında beni ilgilendirmiyordu. Yaz böyle sürdü. Bir süre sonra babam daha da kötüleştiğinde onunla aynı evde olmak da yorucu olmaya başlamıştı. Akşamları babamın eski kamyonetini alıp uzun süre dolaşıyordum. Bu dolaşmalar sırasında okul defterim yanımda oluyordu ve arada sırada durup bir şeyler yazıyordum. Brandsvoll'a gidiyor, eski bakkalın önünden sola sapıyor, Else ve Alfred'in evlerinin önünden geçiyor, Teresa'nın evinin aşağısında sağa dönüyor, içinde hiçbir zaman birilerini görmediğim, yalnızca piromanın *evi* dedikleri sessiz, beyaz evin önünden geçiyordum. Ardından itfaiye istasyonunu, Sløgedal'ın evini geçip Hønemyr'e devam ediyordum. Sonra askerî kampın yakınındaki meydana sapıyor ve orada durup okul defterini direksiyona dayayarak yazıyordum.

Ağustos'ta babam o kadar kötüleşti ki annemin artık ona evde bakacak gücü kalmadı. Birkaç hafta boyunca salonda bir hasta yatağında yatmıştı ve ambulans onu almaya geldiğinde annem evde yoktu. Belki de dışarı alışverişe çıkmıştı. Kapı çaldığında evde yalnızca babam ve ben vardık. Gidip kapıyı açtım. Merdivenlerde benim yaşlarımda iki adam duruyordu. Babamı götüreceklerini söylediler. İşte o zaman benim de dayanacak gücüm kalmadı. Neler olduğunu tam hatırlamıyorum, yalnızca on-

ları içeri aldığım, yolu gösterdiğim, salonda babamla onları bırakıp bodruma indiğim kalmış aklımda. Babamın sakin sesini, yerden kaldırıp açtıkları sırada metal sedyeden çıkan soğuk sesleri duydum. Seslerden babamı dış kapıdan dışarı taşımaya çalıştıklarını, ama kapı çok dar olduğu için geri döndüklerini, bir çözüm bulmak için konuşurlarken sedyeyi yere bıraktıklarını anladım. Bütün bu süre boyunca bodrum katındaki odamda durmuş dosdoğru önüme bakıyordum. Yukarıda olmaya gücüm yoktu, çünkü bunun son kez olacağını biliyordum ve babamın evden dışarı taşınmasını görmeye dayanamayacağımın çok iyi farkındaydım. Ayrıca babamın da benim bunu görmemi istemediğini düşünüyorum. Epey bir ileri geri tartışmanın sonunda babamla sedyeyi veranda kapısından dışarı çıkardılar. Evden çıktıklarına emin olduktan sonra sakin bir şekilde merdivenlerden yukarı çıktım ve babamın ayaklarının ambulansın içinde gözden kaybolduğunu gördüm. Ardından kapıyı kapadılar, önde yerlerine oturdular, arabayı çalıştırdılar. Babam 1976 yılından beri yaşadığı evden yanına hiçbir şey almamıştı, bir avuç kül bile.

Onu en son ziyaret ettiğimde 1998 Eylül sonuydu. O sıralar Nodeland'daki huzurevinde kendi odası vardı. On yıl önce tam burada çocuk korosunda bütün yaşlıların karşısında şarkı söylemiştim. Ağustos ortalarından beri Oslo'daydım; ama derslerime geri dönmemiştim. Yazmayı da bırakmıştım. Günlerim Deichman Kütüphanesi'nde oturup okumakla geçiyordu. Orada oturup okuyor, çevremi unutuyordum ve her akşam kapıları kapattıklarını söyleyen sesle kendime geliyordum.

Sonra eylül sonlarında bir cuma günü Kristiansand treniyle eve gittim, içimin derinlerinde bunun babamı

son görüşüm olduğunu biliyordum. Annem gelip beni istasyondan aldı, ertesi günü babamın kırmızı kamyonetiyle huzurevine gittim. Kasabadan arabayla geçerken insanların gözlerini bana diktiklerini hissediyordum. Sonuçta arabayı tanıyorlardı, kasabada başka hiç kimsenin kırmızı kamyoneti olmadığından direksiyondakinin babam olduğunu sanmışlardı, ama selam vermek için elimi kaldırdığımda babam olmadığını görüyorlardı. Babam olmadığını görüyorlardı, ama yine de selam veriyorlardı. Ben de onlara. Brandsvoll'daki eski halkevini geçtim, şimdi burası bir tür ambar olmuştu. Cam yeşili kürsü sandalyesine ve tırpanlı adam resmine ne olduğunu merak ettim. Tırpanlı adamın üzerinde uçan melek orada şarkı söylerken bizim de üzerimizde uçardı. Artık neredeyse hiç kullanılmayan halkevini geçtim. Yalnızca arada sırada akşamları briç oynamak için, Çiftçi Birliği ya da Anadil Birliği toplantıları için kullanılıyordu. Fjeldsgårdsletta'yı geçtim, 90'lı yıllarda imeceyle yapılmış yeni halkevini, on yıl sonra oturup bunları yazacağım bankayı geçtim, Kaddeberg'in uzun yıllar önce kapanmış dükkânına geldiğimde birden mavi depo önlüğü ve bağa gözlüğüyle, kulağının arkasında bir kurşun kalem, kasanın arkasında tatlı tatlı mırıldanan Kaddeberg geldi aklıma. Babamla birlikte kasanın karşısındaki yıpranmış zeminde durduğum zamanları, birden elime bir çikolata, paket kâğıdı çok güzel kokan küçük bir çiklet tutuşturulduğunu hatırladım. Bütün yüzüm aydınlanıyor olmalıydı o zamanlar, çünkü ihtiyar Kaddeberg'in her zaman gözlüğünü çıkarıp gömleğiyle uzun uzun sildiğini hatırlıyorum. Her şey geri dönmüştü sanki. Bütün çocukluğum, bütün manzaralar, ormanlar, göller, gökyüzü, uzun zaman yitmiş olan her şey şimdi yine oradaydı, yumuşak eylül güneşiyle yıkanıyordu. Oslo'daki yeni yaşamım bir anda çok uzaklarda kalmıştı. Uzun paltomu ve yeni gözlüğümü oradaki odamda bırak-

mıştım. Şimdi onların ikisine de ihtiyacım yoktu, buraya hiç uymuyorlardı. Vitesi küçülttüm, yavaşça yokuşu çıktım, aşağıda Li Gölü görünüyordu. Doğudan batıya yüzeyini okşayan rüzgârda ışıldıyordu.

Erken gelmiştim, sola sapıp fiskiyeden birkaç adım uzağa arabayı park ettim. Huzurevinin beni kahve, eski giysi ve idrar kokusuyla karşılayan koridorunda yürürken odalardan gelen televizyon sesleri, kahkahalar ve koro şarkıları sanki yerin derinlerinde bir yerlerden geliyormuş gibiydi.

Babam uzun zamandır olmadığı kadar iyi görünüyordu. Kırmızı eşofmanıyla yatağın kenarına oturmuş ayaklarını sallıyordu ben kapıyı açtığımda.

"İşte geldin," dedi keyifli bir sesle.

"Umarım çok erken gelmemişimdir," dedim.

"Çok erken mi, yok canım," diye yanıtladı. "Seni beklemekten başka yapacak bir işim yoktu ki."

Bunları umursamaz, kaygısız bir havayla söylemişti; ama ikimiz de aslında bunun onun tarzı olmadığını biliyorduk, yine de hiçbir şey olmamış gibi davrandık. Yanımda bir kutu çikolata vardı, onun sevdiği türdendi, en azından eskiden severdi. Çikolataları daha önce de çikolata doldurduğum ve o sırada yarısı dolu olan bir kâseye boşalttım.

"İyi misin?" diye sordum.

"İyiyim," diye yanıtladı.

"Ayakkabılarımı çıkarayım mı?" diye sordum.

"Yok canım," dedi aynı umursamaz sesle. "Buraları ben temizlemiyorum ya."

Güldük, ben de onun belirlediği tarzda konuşmam gerektiğini hissediyordum.

"Burada kalamazsın artık," dedim, "yakında kendine kalıcı bir yer bulman gerekecek."

Şöyle böyle gülümsedi; umduğum gibi kahkaha at-

madı. Ayaklarını yerdeki terliklerine soktu. Bunlar evde ayaklarını sürüyerek dolaşırken giydiği terliklerdi. Ayağa kalktığında ne kadar zayıflamış olduğunu gördüm; eşofman pantolonunun beli sıkıca bağlanmıştı, saati bileğinde sallanıyordu, sanki bunlar onun eşyaları değil de çabucak üzerine geçirdiği, ona uymayan çalıntı şeylerdi. Dengesiz adımlarla yarı açık pencerenin önüne gitti, orada pervaza tutunarak durdu ve dışarı baktı. Pencere demiryoluna yalnızca elli metre uzaktaydı. Pencerenin önünde dururken uzun bir yük treni homurdanarak geçtiğinde çıkardığı korkunç gürültü sanki babamı her an yere devirip un ufak edecekmiş gibiydi. Sessizlik çöktüğünde geri döndü, ayaklarını sürüyerek yatağına gitti, sızlayan bir pençeye benzeyen elini uzatıp bir çikolata alırken parmakları o kadar titriyordu ki çok sayıda çikolata topu kâseden yere düşüp dört bir yana yuvarlandı. Dizlerimin üstünde emekleyerek kimilerini masanın altından, kimilerini yerden, sonuncusunu da yatağın altında içi yarıya kadar koyu renk idrar dolu, boynu eğik bir tür şarap sürahisine benzeyen cam idrar sürgüsünün yanından topladım. Sürgünün yanında duran çikolata topu minicik bir fok balığının denizden çıkardığı kafasına benziyordu.

"Arabayla biraz dolaşırız diye düşünmüştüm," dedim çikolataları yerlerine koyarken.

"Arabayla dolaşmak mı, olur," dedi.

"Senin arabanla," diye sürdürdüm sözlerimi.

Başıyla onayladı, ben daha başka bir şey söylemedim, çünkü sesimin çatlayacağını hissediyordum ve bu ikimizin de istediği bir şey değildi.

Babamı genelde odanın bir köşesinde duran katlanabilir tekerlekli sandalyesiyle dışarı çıkardım. Huzurevi koridorunun parlak zemin kaplamasının üzerinde yavaşça itiyordum tekerlekli sandalyeyi ve tam o sırada, odasından çıkış kapısına kadarki bu kısa yolculukta ikimiz

bütünüyle yalnızdık. Sanki boş sandalyeyi itiyordum, babam oturduğu yerde ağır ve çökmüş görünmesine karşın sanki havada uçuyordu. Önümde uçuyordu, ben de onun arkasından uçuyordum ve tam o sırada, kapıya biraz kala sandalyeyi hafifçe ittim, ellerimi çektim, babam benim onu itmediğimi hiç fark etmeden belki birkaç metre kendi başına gitti. Üzerinde kolunda ve göğsünde Lillehammer Olimpiyat logosu işlenmiş kışlık ceketi vardı. Ceket zayıf omuzlarından bir torba gibi sarkıyor ve ne zaman kımıldasa gazete kâğıdı gibi hışırdıyordu. Bu ceketi satın almıştı, çünkü gerçekten de Lillehammer'e gitmeyi düşünmüştü. Yüksek atlama rampasından atlayanları görmek istiyordu. Yalnızca bunu. Gençliğinde kasabanın eski atlama rampasına giderdi. Sonradan tehlikeli olduğu anlaşılmıştı. Şayet rüzgârın eline düşerse insan buradan atlarken neredeyse açıklığa kadar gidip yere çakılabilirdi, çünkü aşırı uzun atlamaya olanak veriyordu ve bu yüzden de kapatılmıştı. 1960 yılıydı, Kåre Vatneli'nin düşüp bacağını kırdığı yıldan altı yıl ve ölümünden bir yıl sonra. Ama ondan üç yıl önce Stubrokka'daki yeni atlama rampası yapılmış ve babam iskelenin tepesine tırmanıp hiç kimsenin anlamadığı ve o sırada benim hakkında hiçbir şey bilmediğim bir gözü kara cesaretle oradan atlamıştı. Olimpiyatlarda en çok görmek istediği şey büyük rampadan kayakla atlayanlardı, ama sonra bir engel çıkmış ve Lillehammer'e gidememişti. Ama en azından olimpiyat ceketi vardı ve daha sonra Espen Bredsen'in kayak atlama rampasının ucundan ağır çekim filmlerdeki gibi kayıp havada süzüldüğünü televizyonda görmüştü. O sırada insan denizini ve bütün o bayrakları görmüş, aşağıdakilerin haykırışlarını duymuş ve neredeyse kendisi de oradaymış gibi hissetmişti.

Tekerlekli iskemleyi katladım, kamyonetin boş kasasına koydum, bu sırada babam arabaya yerleşti.

"Önce bakkala uğramalıyız," dedi. "Bunları saat altıdan önce yatırmam gerekiyor." Ancak o zaman elinde iki loto kuponu olduğunu fark ettim.

"Loto oynuyor musun hâlâ?" dedim.

"Bu kez numaraları tutturduğumu biliyorum," diye yanıtladı bana hiç bakmadan. "Ya şimdi ya asla," diye ekledi; bu sözler ikimizin kulağına da hiç hoş gelmemişti.

Bakkalın önündeki dönüş yerinde durdum, babam arabada beklerken içeri girdim, iki kuponu yatırdım. Titrek elle çizdiği çarpı işaretlerinin bir araya geldiklerinde anlaşılmaz ama yalın bir motif oluşturduklarını gördüm. Bunların ince ince düşünülmüş yedi sayı olduğunu biliyordum, çünkü babam kendimi bildim bileli loto oynardı ve kazanacağına ya da onun deyişiyle numaraların tutacağına duyduğu saf inanca güldüğümü hatırlıyorum. Şimdiyse bütün ciddiyetimle orada durmuş bu en son iki kuponun parasını ödüyordum.

"Ya şimdi ya asla," dedim kasada duran adama.

"Hep öyle derler," diye yanıtlayıp gülümsedi adam.

"Nereye gidelim?" diye sordum babama arabaya bindiğimde.

"Sen karar ver," diye yanıtladı.

"Şehre?" dedim.

"Şehre," oldu yanıtı.

Rahatsız edici bir yankı gibiydi, uzun bir süre daha başka bir şey söylemedim. İçim bomboş gibiydi, kendime yabancıydım. Hızla yola çıktık, E18 yolundan sola döndük, çok geçmeden Kristiansand'a ilerliyorduk. Bu sırada kasadaki tekerlekli sandalye ileri geri kayıyor ve kenarlara çarpıyordu. Işıldayan Far Irmağı kıyısından yolumuza devam ettik, *Stompa* da Sørlandet'yi oynamış olan adamın bir trafik kazasında öldüğü yeri geçtik. Uzun

yıllar önce buradan geçerken bunu bana babam anlatmıştı ve o günden beri hatırlıyordum. Çünkü hem cumartesileri çocuk saatinde *Stompa*'yı dinlemeyi çok severdim hem de bütün *Stompa* dizisinin, kafası karışık Tørrdal Öğretmen'in, sinirli Brandt Öğretmen'in ve neşeli müziğin babamın kaygısız çocukluğundan bir soluk olduğunu hissederdim.

"Yelkenli limanına gidebiliriz diye düşündüm," dedim Vester Yolu boyunca ilerlerken. Buna bir yanıt vermeyişini onaylama olarak aldım. Yüksek köprünün altından sağa döndüm, Vilhelm Krag heykelinin hemen altına park ettim. Tekerlekli sandalyeyi küçük yokuştan iterek çıkardım, çok geçmeden yukarıda, Krag'ın tam karşısında oturmuş, fiyorda, Vestergapet'ye, uzaklardaki kara ve sessiz Oks Adası fenerine bakıyorduk. Çok bir şey söylemedik, aslında konuşup konuşmadığımızı bile hatırlamıyorum. Yalnızca yan yana oturuyorduk. Babam tekerlekli sandalyesinde, ben bir bankta. Arkamızdaki bronz, devasa Krag da bütün yaşamım boyunca ve ondan çok daha önceleri yaptığı gibi uzaklara bakıyordu. Yüzümüze ve göğsümüze gelen güneş sakin ve sıcaktı. Babam ellerini bacaklarının üzerinde kavuşturmuştu, onun böyle oturduğunu daha önce hiç görmemiştim. İhtiyar ve yaşamaktan yorulmuş gibiydi; oysa gerçekte elli beş yaşındaydı. Dingin ve sessiz bir şekilde oturmuş, yarı çürümüş elmaların suyunu emen tembel eylül sineklerine bakıyordu. Yalnızca oturuyordu, ben de yalnızca oturuyordum, yalnızca yirmi metre arkamızda E18 karayolunun, karşımızda koca limanın olmasına karşın her şey sessizdi. Her şey sessizdi ve biz öylece oturuyorduk. Tekneler fiyortta beyaz köpükten izler çiziyorlardı. Önce sınırları keskin ama sonra genişleyip ufalanan büyük şeritler. Stavanger treni on beş dakika rötarla tren istasyonuna girdiğinde biz öylece oturuyorduk, bizi gözleyen karatavukla-

rın elmas gözleriyle hiç kımıldamadan kuşburnu çalılarının arasında bekleyişine bakarak oturuyorduk.

"Sınavın nasıl geçti söylemedin," dedi birden. Kanım bir an dondu, ağzım kurudu.

"İyi geçti," dedim biraz dalgın bir sesle.

"Ne aldın peki?" diye sordu ve huzurevinden ayrıldığımızdan beri ilk kez bana baktı.

"Ne mi aldım?"

"Evet."

"Not mu demek istiyorsun?"

"Evet."

"En yüksek notu aldım," dedim.

"En yüksek öyle mi?"

"Evet."

"Niye daha önce söylemedin bunu?"

"Bilmem," dedim.

"Düşünsene, en yüksek notu almışsın," deyip gözlerini denize çevirdi. Yanıt vermedim, yalnızca açıklara baktım ben de.

"İçim rahat artık, çünkü doğru yolda olduğunu biliyorum," dedi ve o anda istesem de istemesem de ağlayacağımı anladım. Hızla ayağa kalktım, arkama bakmadan cüzdanımı arabada unuttuğumu söyledim. İçimi doldurup taşan hıçkırıkları bastırmaya çalışarak hızlı ve sert adımlarla patikadan aşağı indim. İyice sakinleşene kadar aşağıda, arabanın yanında, sıcak kaportaya yaslanıp bekledim, sonra yukarı, babamın yanına gittim yeniden.

İşte o zaman kararımı verdim. Ya da içimde bir şey karar verdi. Bilmiyorum. Ayrıca tam olarak *neye* ya da niçin karar verdiğimi de bilmiyorum. Tek bildiğim şey bunun nasıl olacağıydı.

Önümüzde denizin üzerindeki güneş, arkamızda Krag'la bir on beş dakika kadar daha oturduktan sonra arabaya geri döndük. Nodeland'daki huzurevine kadar

yaklaşık on kilometrelik yol boyunca radyo açıktı. Sınavdan, gelecekten ya da başka herhangi bir şeyden konuşmadık daha fazla. Yalnızca babamın giderek sakinleştiğini görüyordum, içi rahatlamıştı.

Havuzda küçük kuşların suları sıçratarak oynaştıkları park yerinden babamı tekerlekli iskemlesiyle geçirdim, ama yanlarına yaklaştığımızda kuşlar uçuşup ağaç dallarına kondular ve bizim uzaklaşmamızı beklediler. Kapılardan geçip parlak muşamba zeminde hiç ses çıkarmadan ilerledik. Odasının kapısında üzerinde el yazısıyla adı yazılı bir kâğıt vardı, bantla yapıştırılmıştı, birileri girip çıktığında uçuşuyordu. Her an yerinden düşebilirdi; ya da kolayca çıkarılıp yerine başka bir tane yapıştırılabilirdi ki kuşkusuz amaç da buydu zaten.

Babam yolculuktan yorulmuş, bitkin düşmüştü. Ayağa kalkmayı denediğinde arkasına geçip kollarının altından yakalamam gerekti. Ne kadar hafif olduğunu hissettiğimde ürperdim. Hiç ağırlığı yoktu neredeyse. Olimpiyat ceketinin altında sert kaburga kemiklerini hissediyordum. Yatağına yatırdığımda yastığına yaslanıp gözlerini yumdu. Ona yalan söylemiştim, son yaptığım şey babama yalan söylemek olmuştu ve yalanım içini rahatlatmıştı. Böyleydi işte. Şimdi kımıldamadan yatıyordu, yalnızca gözkapaklarının arkasında kocaman göz yumruları kımıldıyordu. Ona çok büyük gelen ceketiyle yatakta uzanmış yatıyordu, ceketin fermuarı açılmıştı, altından kırmızı eşofmanı, göğsünden fırlayıp havaya atlayacakmış gibi duran beyaz pumayı görebiliyordum. Sanki uçuyormuş gibiydi babam. Bütün bedeni havaya yükselmişti, rampanın kenarında kendini ileri itmiş, öne eğilmiş, uçuyordu. Karanlık hava çarpıyordu yüzüne.

V

3 Haziran 1978 Cumartesi günü öğleden sonra Brandsvoll'daki halkevi polis merkezine dönüştürülmüştü. Søgne'den, Marnardal'dan, Audnedal'dan ve Vennesla'dan polisler getirildi, ayrıca Kaymakam Knut Kolan ve Kristiansand'dan iki teknisyen geldi, böylece toplam yirmi beş kişi oldu. Bodrumdan fazladan masa ve sandalyeler getirilmesi gerekti, bunlar dökme demir, üzerinde bir geyik motifi olan kocaman sobanın durduğu, kuzey duvarında iki kapının arasında kasabanın eski yöneticilerinin resimleri asılı eski toplantı salonuna yerleştirildiler.

Ellerinde neredeyse hiçbir veri yoktu. En somut bilgi iki arabayla ilgili bilgilerdi. Koyu renkli bir Volkswagen'den (herhalde) ve başka bir arabadan –daha büyük Amerikan arabalarına benzeyen bir araba (Ford Granada olabilir)– söz ediliyordu.

İkisi de söz konusu zamanda çevrede gözlenmişti. İki araba. Bütün bilgi bu kadardı.

Cumartesi sabahı kasabanın batısında yaşayanların hepsi uyandıklarında telefonları yoktu. Telefon kablosunun Lauvslandsmoen'de Hans Aasland'ın samanlığının hemen yukarısında, altıncı yangının çıktığı yerde koptuğu ortaya çıktı. Alevler yükselip sıcaklık artınca telefon kablosu sonunda erimiş ve yere düşmüştü. Birilerinin telefon edip haber verebilmesi tümüyle şans eseriydi, ama kablo kopup da telefon kapanmadan arama zamanı bulmuşlardı her nasılsa. Cumartesi öğleden sonra telefon idaresinden birileri gelip durumu çözdüler. İki adam birer direğin tepesine çıktılar, kararmış yangın yerinin üzerinden yeni bir kablo çekildi.

Saat beşte herkes yeniden çevir sesi alıyordu.

İnsanlar bir tür nöbet örgütlemekte anlaştılar. Nöbeti arabası olanlar tutacaktı. Herkes kilisenin ve Brandsvoll'daki halkevinin arasındaki meydanda toplandı, kimin nereye gideceğine karar verildi. Özellikle en ıssız çiftlikler ve insanların yaşamadığı yerler üzerinde yoğunlaşıyorlardı. Piroman büyük olasılıkla buralara gidecekti. Arabalar buraları gözlemek için dolaşıyordu. Arada sırada durup evin ve samanlığın çevresinde dolaşıyor, kuşkulu izler arıyor, çevreyi dinliyorlardı; ama aslında neyi aradıklarını ya da neyi dinlediklerini bilmiyorlardı.

Dag da onların arasındaydı.

Nereye gideceğini kendisi seçmişti. Bu çok uzaktaki bir çiftlikti. Bu çiftlik onun sorumluluğuydu bir anlamda. Kleveland'daki evlerinden yalnızca bir kilometre uzakta, Skogen'li Peder'in çiftliğiydi bu. Ama oraya arabayla ancak Breivoll üzerinden gidilebiliyordu. Dag da böyle yapıyordu. Harbakk'ı geçiyor, çiftliğe kadar dar, çakıllı yolda ilerliyordu. Arabadan iniyor, araba kapısını açık bırakıyor, çayırda dolaşıyor, kapının kilitli olup olmadığını yokluyordu. Sonra samanlığa gidiyor ve en son olarak girişteki taş merdivenlere oturuyordu. Bahçenin çimenleri şimdiden bileklerine kadar geliyordu. Bahçede eski, kavruk meyve ağaçları vardı. Kuşlar samanlığın çevresinde uçuşuyorlardı. Merdiven basamaklarındaki çatlaklardan siyah karıncalar girip çıkıyordu. Duvar diplerinde solgun sarı nergisler açmıştı. Arkasına yaslanıp başını en son basamağa dayıyordu Dag. Tuhaf bir bitkinlik hissediyordu. Güneş yüzünü yakarken böyle, tam böyle uzun uzun oturabileceğini düşünüyordu.

Kaza geri dönüş yolunda oldu. Yokuştan çok hızlı indiği için dönüşü alamadı, araba yoldan çıkıp bir ağaca çarptı. İşte o zaman vurdu kafasını. Dava sırasında bu konu da ele alındı. Dag bu kazanın izleyen iki günün

olaylarında etkisi olduğunu düşünüyordu. Kafasında bir şeyler olduğunu ve bunun onun denetiminin dışında olduğunu açıkladı. Bir doktor raporu yüzünde yara ve kesikler olduğunu, bunun bir kaza sonucu olabileceğini doğruladı; ama beyin zedelenmesiyle ilgili bir bulguyla karşılaşılmamıştı.

Ama yine de.

Kafasına yediği darbe insanlara haber vermesini engelleyecek kadar kötü değildi, yarım saat sonra araba bir komşunun traktörüyle çekildi. Yalnızca küçük hasarlar olduğunu buldular. Ön kaporta biraz ezilmişti. Farlardan biri kırılmıştı, öteki dosdoğru havaya bakıyordu. Bunun dışında araba sağlamdı, sürülebilecek durumdaydı. Dag'ın şansı yaver gitmişti. Komşu endişeli görünüyordu, bir elini Dag'ın omzuna koymuş, uzun süre gözlerinin içine bakmıştı. Bu sırada Dag pek çok kez bir şeyinin olmadığını söylemişti. Kafasına bir darbe, alnında birkaç çizik, hepsi bu. Aynada kanlı yüzünü görmeden önceydi bu. Arabasına bindi, komşuya gözünü dört açmasını, kuşkulu bir şey fark ederse haber vermesini söyledi. Sonra bir ön farı aydınlık gökyüzüne dönük bir şekilde sürdü arabayı.

Bulutsuz bir öğleden sonranın ardından güneş battı, akşam oldu.

Skinnsnes'te Dag mutfağın ortasında bir sandalyeye oturdu, Alma onun alnındaki yarayı temizledi. Önce ılık suyla yıkadı sonra pamukla ve tentürdiyotla özenle sildi. Bu Dag'ı irkiltmişti.

"Acıyor anne!"

"Acıması gerekiyor," diye yanıt veren Alma gülümsedi. "İşe yaradığını gösteriyor bu."

Sonra Dag'ın yanağındaki ve boynundaki kurumuş kanları sildi.

"Şimdi bitti işte," dedi.

Dag ayağa kalktı, çekinerek kafasını yokladı, Alma'nın içini eriten gülümsemesiyle gülümsedi.

Gece yarısından sonra 461 numaralı karayolundan kasabaya gelen bütün arabalar polis tarafından durduruldu. Fjeldsgaardsletta'ya bir polis ekibi yerleştirildi. Bir görevli yol kenarında durup bekliyor, ne zaman bir araba yaklaşsa ileri çıkıyor, farlar üzerine düştüğünde ceketindeki kedigözleri parlıyordu. Araba yavaşlıyor, duruyordu. İçeri ışık tutuluyordu. Kısa bir konuşma. Plaka not alınıyordu. Sonra arabanın yoluna devam etmesine izin veriliyordu. Kuşkulu hiçbir şey gözlenmemişti. İnsanlar gece geç saatlere kadar uyanık kaldılar. Cumartesi akşamıydı, televizyon Macaristan ve Arjantin arasındaki dünya kupası maçını canlı yayınlıyordu; pekâlâ oturup bunu izleyebilirlerdi. İnsanlar ışıklarını söndürmeye cesaret edemiyorlardı. Kimileri uzun bir süre merdivenlerde oturup karanlığı dinledi, öyle ki sonunda hava iyice serinlediğinde üstlerine fazladan bir şeyler giymeleri gerekti. Başkaları sonunda içeri girip yattılar. Saat bire kadar hiçbir şey olmadı. Alarm yoktu. Sirenler yoktu. Gökyüzü karanlık ve sessizdi. Sis yoğunlaştı, yırtık, hafif bir giysi gibi toprağın üzerinde asılı kaldı. Ay doğdu, ormanın üzerinden yavaş yavaş yükseldi, sis sanki içinden ışıklanmış gibi aydınlandı.

Ortalık ağardı. Saat dörtte aydınlık oldu. Kuşlar şarkı söylemeye başladılar. Güneş doğuda ormanın arkasından yükseldi. 4 Haziran 1978 sabahı oldu.

VI

Büyükannemin günlüğünden:

4 Haziran

Gaute'nin vaftiz günü. Sıcak, güzel hava. Erkenden kalktık, ayinden sonra Dynestøl'e yola çıktık. Evin yerine baktık. Kasabada tuhaf bir hava var. Yolda Knut'e rastladık. Ortalıkta bir piroman dolaştığından emin. Bir piroman mı? Burada mı?

Vaftiz ayini saat on birde başladı. Kilise yavaş yavaş doldu. Insanlar serin kiliseye girdiler, sıraların arasında kendilerine yer buldular, hafifçe öksürdüler, dua kitaplarını karıştırdılar, gözlerini yukarı kaldırdılar. İçeriyi çok geçmeden alçak fısıldaşmalar kapladı. İnsanlar yangınları konuşuyorlardı, son dört tanesini. Skogen'deki, Moe'in samanlıklarındaki ve Olga'nın evindekileri. Traktörü, kasabanın hemen her tarafından duyulan dört büyük patlamayı konuşuyorlardı. Pek çoğunun gördüğü alev denizini de. Pek çoğu uyanıp dışarı çıkmış ve alevleri görmüştü.

Sonra org çalmaya başladı, tuşların önünde Teresa oturuyordu.

Bütün ailem oradaydı: büyükannem, anneannem ve büyükbabalarım. Kuzenlerim, babam ve annem. Herkes sol tarafta hemen zangocun yerinin yanına oturmuştu. İki yüz yaşındaki kütüklerin arasından rüzgâr içeri doluyordu. Soğuk değildi, ama kilise, dışarıda güneş ortalığı cayır cayır yakarken bile olduğu gibi serindi. Herkes ilahi söylerken ben annemin kucağında yatıyordum. Söyledikleri ilahi "Ay ve Güneş, Bulutlar ve Rüzgâr" ilahisiydi. Annem oturduğu yerde yangınları düşünüyordu; son gecelerde pek uyuyamamıştı, babasının yaptığı dar, tahta kar-

yolada yatmış, çocuğunu ne kadar çılgın bir dünyaya doğurduğunu düşünmüştü. Şimdi de herkes çevresinde ilahi söylerken o oturduğu yerde böyle düşünüyordu. Sonra Tanrı'nın sözleri okundu, herkes ayağa kalktı. O noktada ben uyanmışım ve çok huzursuzmuşum, annem serçeparmağını benim ağzıma sokmuş. O zaman sakinleşmişim. Bütün vaaz boyunca annemin parmağını emmişim.

Korintliler'e 1. Mektup, yirmi altıdan otuz bire kadar okundu. Sonra insanlar yeniden ilahi söylediler ve ardından sıra vaftize geldi.

Kimsenin nereden geldiğini bilmediği, büyük olasılıkla 1700'lü yılların sonlarında yumuşak, killi toprağa gömülmeye başlayan, bu yüzden insanların yıkıp temelini birazcık güneye taşıdıkları eski kiliseden kalma tunç vaftiz havuzuna beni taşıyan babamdı. Annem çenemin altındaki bağcığı çözüp şapkamı yavaşça başımdan çıkarmış, sonra babam beni aşağı indirmiş, suyun hemen yukarısında tutmuştu. Tıpkı benim de neredeyse otuz yıl sonra kendi *oğlumu* tam aynı yerde tuttuğum gibi. Rahip dikkatle başıma su dökmüş, istavroz çıkarmış ve elini hafifçe alnıma koyup yaşamım için dua etmişti.

Hiç ses çıkarmamışım.

Vaftiz bittiğinde kilisedekilerin hepsi Olga Dynestøl'in yanmış evini görmeye gittiler. Belki böylesi onlara doğal geliyordu. Ben de götürüldüm. Arabanın arkasındaki bebek çantasında yatmış uyuyordum.

O günden başlayarak yangın viranelerini dolaşmaya insanlar gelmeye başladı. Söylentiler yayılmış, neredeyse turistik bir olaya dönüşmüştü. Uzun yollardan insanlar geliyordu. O pazar günü de kiliseden ve vaftizden çıktıkları gibi insanlar arabalarına atlayıp gittiler. Sanki sırada bu vardı: önce ayin, ardından yangın yeri. Pazarlık giysilerini giymiş bütün o insanların siyah bacanın ve yanmış traktörün çevresinde toplanmaları tuhaf bir manzaraydı.

Orada kısa bir süre durdular, alçak sesle birbirleriyle konuştular, hafifçe başlarını salladılar, sonra birer birer arkalarını dönüp arabalarına gittiler. Şimdi kendi gözleriyle görmüş ve bir rüya olmadığından emin olmuşlardı.

Ardından vaftize katılanlar Kleveland'daki eve geldiler. Güneş evin üzerinde yükselmişti. Yenildi, içildi, yemeğin ortasına doğru babam çatalını bardağına vurdu ve ayağa kalktı. Kısa bir konuşma yaptı. O gün orada olan ve hâlâ yaşayanların hepsine babamın konuşmasında neler söylediğini sordum; ama hiç kimse tam olarak hatırlamıyordu. Yalnızca güzel bir konuşma olduğunu hatırlıyorlardı.

Kısa ama çok güzel bir konuşmaydı. Yalnızca bu kadar.

Sonra gölgeler uzamaya, güneş ağır ağır batıdaki tepelere alçalmaya başladığında herkes evine gitti. Akşam oldu, leylaklar açmıştı, alacakaranlıkta mis gibi kokuyorlardı. On buçuğa biraz kala güneş Sked Dağı'nın çamlarının arkasında alev alev battı ve o zaman da şimdi olduğu gibi ağaçlar sanki gökyüzünün yanık lekeleriymiş gibi kararıp belirginleştiler.

Annemle babam bütün akşam televizyonun karşısında oturdular. Arada sırada babam ayağa kalkıyor, merdivenlere çıkıyor, orada durup bir süre çevresini dinliyor, sonra hiçbir şey söylemeden içeri giriyordu. Sporla pek ilgilenmemelerine karşın spor haberlerinin karşısında oturdular. En azından babam izlemeyi denemiş olmalı, ama onun için tek spor kayakla atlamaydı ve o akşam her şey Dünya Futbol Kupası ve Arjantin'in çevresinde dönüyordu. Televizyonu izlemek yerine alçak sesle vaftizin nasıl geçtiğini konuştular. Rahibin vaazını. Gelen bütün insanları, yangın yerine gidilişi, beni, ne kadar uslu olduğumu, her şeyin ne kadar iyi gittiğini.

Uzun bir süre oturup sesi neredeyse kapalı televizyonun titreşen ekranına baktılar. Babam yeniden ayağa

kalktı, pencereye gitti, uzun bir süre durup dışarı baktı.

"Bir şey mi gördün?" diye sordu annem.

"Hayır," diye yanıt verdi. "Yok bir şey."

Sonra merdivenlere çıktı, evin çevresinde dolaştı. Alacakaranlık çökmeye başlamıştı çoktan, çimenlerin üzeri çıy olmuştu. İçeri girdiğinde ısınmak için kollarını salladı birkaç kere.

Saat onda Alberni'nin bir keman konseri yayını vardı. Gece yarısı televizyon yayını bitti, annem radyoyu açtı, haberleri dinlediler. Yeni yangın yoktu. Ben derin beşiğimde ağır ve sessiz bir uykuya dalmıştım. Babam birkaç saat daha uyanık oturdu. Arada sırada merdivenlere çıkıp çevreyi dinliyordu. Saat on ikiyi biraz geçe o da gelip bizimle yattı.

"Bu gece yangın çıkmayacak," diye fısıldadı anneme. "Artık bitti. Bunu hissediyorum. Bitti."

Sonra ışığı söndürdü ve neredeyse o anda uykuya daldı, ama anne uyanık yatıyor ve neredeyse karanlığın kendisinden gelen düzenli bebek soluklarını dinliyordu.

Saat yarımda ikisi de bir sesle uyandılar.

Birisi pencerenin önünde durmuş fısıldıyordu. Bu John'du. Babam çabucak üstünü giyindi, çimenlerde birkaç dakika konuştular, sonra içeri girdi ve hemen gitmesi gerektiğini söyledi. Yine olmuştu. Vatneli'de iki evde yangın çıkmıştı, alevler arasında insan olup olmadığını bilmiyordu kimse, ya da başka yerlerde de yangın çıkıp çıkmadığını. Piroman yine iş başındaydı. Ya da piromanlar. Durum öylesine dehşet uyandırıcıydı ki kasabanın bütün erkekleri dışarıda olmalıydı. Nöbet tutacak ve yolları denetleyecek çok sayıda insan gerekiyordu.

Babam gitmeden önce annem kalktı, evin bütün ışıklarını yaktı. Bütün kapıların kilitlerini denetledi, sonra yatak odasının kapısını açık bırakıp mutfakta oturdu ve babamın arkasından arabanın kırmızı arka lambalarına baktı.

Babam Vollan'ın keskin virajlarını geçip açıklığa çıktı, Aasta'nın evinin önünden geçti. Laavslandsmoen'de yolun hemen kenarındaki eski okul binasının pencerelerinde ışık vardı. Bord Gölü'nü geçerken evlerin ışıklarının suyun üzerinde uzun, titrek şeritler oluşturduğunu gördü. Solås'ta ışıklar yanıyordu, Knut Frigstad'ın evinde ışıklar yanıyordu, Brandsvoll'da halkevinin büyük salonunda ışıklar yanıyordu. Tavanda altı saydam cam topun ışıklar saçtığını gördü. Kürsüyü görebiliyordu. Kürsü ağır ve sağlam görünürdü, ama yine de rahatça kenara itilebilirdi. Tırpanlı adamın resmini seçebiliyordu. Dışarıdaki açıklıkta bir yığın insan toplanmıştı. Arabaların yanında karanlık öbekler oluşturuyorlardı, ama babam bunların kimler olduğunu göremedi. Kilisenin de ışıkları yanıyordu ve çok sayıda polis arabası önüne park etmişti. İçeride çok sayıda uzun gölge fark ediliyordu. Mavi Datsun'un direksiyonunu daha da sıkı kavrayıp Fossan dönemeçlerinden aşağı doğru gitmeyi sürdürdü, sisin toprağın birkaç metre yukarısında asılı durduğu Fjeldsgårdsletta'ya geldi. Burada polisler tarafından durduruldu. Camını açtı, bir polis acımasızca yüzüne ışık tuttu, sonra ışığı arka koltuğa çevirdi. Babamın adını, nereden geldiğini, nereye gittiğini söylemesi gerekiyordu. Sonra adı, arabanın plaka numarası kaydedildi ve yola devam etmesine izin verildi. Li Gölü'ne varmadan hemen önceki köşeyi döner dönmez iki yangının ışıklarını gördü. Havada asılı sise karşın gökyüzündeki dalgalı denizi görebiliyordu. Bu daha sonra pek çok insanın bana anlattığı, gerçek dışı ama aynı zamanda da tuhaf bir şekilde gerçek görünen alev deniziydi. Kaddeberg'i geçip yokuşu çıkarken aynı zamanda sisin içinden de çıkmış ve yükselip gökyüzüne mürekkep gibi yayılan kara dumanları da görmüştü. Sonunda ulaştı. Motoru kapadı, arabadan indi, kapıyı açık bıraktı, yavaş yavaş yangına yaklaştı. Çok sayıda insan

toplanmıştı; ama yine de tuhaf bir sessizlik vardı, yalnızca alevlerin çıtırtıları ve su pompasının uğultusu duyuluyordu. Arada sırada yangının içinde bir şeyler çöktüğünde küçük iç çekişler geliyordu kulağa. Babam Olav ve Johanna'nın evlerinin ağır ağır alevler tarafından yutuluşunu izlerken yirmi yıl önce sonbaharda birlikte kiliseye kabul törenleri yapılan sarışın, çevik Kåre'yi düşünüyordu belki. O sırada Mæsel yolunun birkaç metre ilerisinde Knutsen'in evinden gelen ışıkları gördü. Orası da yanıyordu. Aralarında yalnızca birkaç yüz metre olan iki ev aynı anda yanıyordu. İnanılacak gibi değildi. Ama gerçekti. Polis gelmişti, çok sayıda gazeteci vardı. Bir fotoğrafçı bahçede biraz ilerledi, yüksek çimenlerin arasına diz çöküp bir resim çekti. Ertesi gün *Sørlandsposten*'de çıkan bu resimde evin çevresinde ışıklardan bir hale vardı. Birkaç dakika sonra yolları kontrol eden arabalardan biri geldi. Bu ötekilerden biraz daha büyüktü, alevlerden kurtulan odunluğun hemen yakınında durdu. Arka kapı açıldığında babam dışarı atlayan siyah gölgeyi gördü. Bu bir kurt köpeğiydi. Köpek önce orada duran herkesin ayaklarının çevresinde koşuşturdu. Ayakkabıları kokluyor, paçaları kokluyor sonra bir sonraki adama geçiyordu. Babamın yanına geldiğinde durdu, kafasını kaldırdı, babamın ellerini kokladı. Başını kaldırıp ona baktı. Alevler küçük gözlerini parlatıyordu. Sanki bu gözler her şeyi görmüş, her şeyi anlamışlar, ama yine de akıllı karanlıklarında hapis kalmışlardı. Köpek herkesi birer birer dolaşmayı sürdürdü. Ayakkabılar, botlar ve pantolon paçaları arasında bir oraya, bir buraya koşuşturdu, polis ona bir ıslık çalınca bir anda Mæsel yolunda gözden kayboldu. Bir süre sonra gidebilecek olan herkesin yola çıkıp başka yangınlar olup olmadığını araştırması istendi. Çünkü pekâlâ kasabanın başka yerlerinde yanan evler olabilirdi, bu yangınlar henüz bildirilmemiş olabilirdi ve

ne pahasına olursa olsun bir an önce bulunmaları ve söndürmeye çalışılmaları gerekirdi. Kimse genel durumu bilmiyordu. Kimse bir şey bilmiyordu. Babam arabasına bindi ve hemen hemen aynı anda ileride yarı karanlığın içinde bir motosikletin motoru çalıştı. İki genç gaza bastılar ve rüzgâr gibi uzaklaştılar. Babam, Kilen yolundan ağır ağır yukarı çıkarken Li Gölü üzerindeki karanlığın içini tarıyordu gözleriyle. Konrad'ın genelde bodrumunda arı kovanlarından bal topladığı yeşil evinin önünden geçti, postaneyi geçti, Kaddeberg'in bütün pencereleri aydınlanmış, içerideki rafları sıcak, sarı bir ışıkla yıkanan dükkânının önünden geçti. Halkevinin önünde kımıldamadan nöbet tutan iki-üç karaltı seçilebiliyordu. Benzin istasyonunun önünde, rahibin evinin önünde, eski fabrikanın önünde ve artık çalışmayan mezbahanın önünde de aynıydı. Halland'ın evi bodrumdan tavan arasına dek aydınlıktı, dışarıda, eski telefon santralının önündeki merdivende iki karaltı seçilebiliyordu. Her yerde insanlar vardı, yine de ortalık sessiz ve terk edilmiş görünüyordu. Li Gölü'nün üzerini kaplayan sis Vatneli'deki iki yangından ve alev denizinden tuhaf kavuniçi bir renk almıştı ve babamın önündeki yolda bir yerlerde bir patlama olmadan önce gördüğü son ışık bu oldu.

Arabasını zamanında durdurup dışarı çıktı. Devrilen motosikleti ve çarptıkları arabayı gördü; ama iki genç ortalıkta yoktu. Hemen ardından öndeki arabayı durdurmuş olan polis gözüne çarptı. Elindeki kırmızı-beyaz dur işaretini tutmayı sürdürüyordu. İlk saniyeler tam bir sessizlik oldu. Sonra birileri bağırmaya başladı. Çarpan arabada şoförden başkaları da vardı, dışarı çıktılar, ama hiçbiri yaralanmamıştı. Motosikletteki iki genç çarpışmada havaya fırlamış, arabanın üzerinde bir yay çizerek birbirlerinden birkaç metre uzağa, yolun iki yanına düşmüşlerdi. Biri hiç kımıldamıyordu. Bağıran ötekiydi. Ba-

bam kımıldamadan yatana koştu. Dizüstü çöktü, parmağıyla gencin boğazını yokladı. Kalbi atıyordu. Brandsvoll yönünden gelen bir arabanın farları gözlerini kamaştırdı. Bu keskin ışıkta gencin sağ kulağından boz bulanık, yapışkan bir sıvının aktığını gördü. Bunu gördükten sonra gence dokunmaya cesaret edemedi. Başkaları geldiler. Öteki genç yavaş yavaş sakinleşiyordu. Genç bir adam koşarak geldi, babamın yanına diz çöktü. Üzerinde ince, beyaz bir gömlek vardı, ama üşümüşe benzemiyordu. Sarışındı, kımıldamadan yatan gençle konuşuyordu durmadan. Eğildi, kulağını gencin göğsüne koydu, ölgün eline uzandı, sıkıca kavradı. Uzun süre böyle kaldı, sanki gencin göğsünde onun başka bir şey yapmasını engelleyen bir şey duymuş gibiydi. Sonra ayağa kalktı, motosikletin çarptığı arabaya yürüdü. Şoför belli ki şoku atlatamamıştı daha, çünkü kafasını ellerinin arasına almış, direksiyon başında oturuyordu. Beyaz gömlekli adam onun yanına diz çöktü, alçak sesle bir şeyler söyledi, sanki yolu anlatıyormuş gibiydi. Bir süre sonra yeniden doğruldu, öteki yaralı gencin yanına gitti, biraz da onunla oturdu, sonra kımıldamadan yatan gencin ve bütün bu süre boyunca gencin soluklarını kontrol eden babamın yanına döndü. Babamın bu olayı anlatırken genç adamı bir meleğe benzettiğini hatırlıyorum. Elbette o sırada beyaz gömlekli gencin kim olduğunu bilmiyordu, ama kazadan sonraki dakikalarda genç adam herkesi dolaşıp avutmaya ve yardımcı olmaya çalışmıştı. Şoku atlatamayan şoförün yalnız başına bırakılmamasını sağladı, birilerinin yaralı gençle ilgilenmesini sağladı, araba farlarıyla aydınlanmış yolun üzerinde kolları iki yana açık, kımıldamadan yatan gencin yanında diz çöküp oturdu. Alçak, ısrarlı bir sesle gençle konuşuyordu. Gencin dilsiz ve kımıltısız bir şekilde asfaltın üzerinde yatmasına karşın sanki bir tür sohbetti bu. *Çocukcağız. Zavallı çocukcağı-*

zım, diye fısıldadı. Kime söylediği belirsizdi. Ama babam orada oturmuş bakarken defalarca bunu fısıldamıştı ve elinden bir şey yapmak gelmiyordu. Sanki çevrelerinde kocaman, sessiz bir çadır kurulmuştu, gerçek dışı ve ürkütücüydü, fısıldayan ses göremedikleri bir yerden geliyormuş gibiydi. Ambulans gelene kadar böylece oturdular. Gençle ilgilenildi, yüzüne bir oksijen maskesi takıldı, yanıp sönen mavi ışıklar yüzünde yansıyordu, karanlık çadır silindi, beyaz gömlekli melek ortadan kayboldu.

VII

Son yaptığım şey babama yalan söylemek olmuştu. Huzurevindeki odasında durmuş, ona kamyoneti evde bekleyen anneme götüreceğime söz veriyordum. Annemin huzurevine akşamüzeri gelmesini ve geceyi babamın yanında geçirmesini kararlaştırmıştık. Kamyoneti evin bahçesindeki yaşlı dişbudak ağacının altına koyacağıma, kasanın içi yaprakla dolmasın diye üzerine branda örteceğime söz vermiştim. Ama böyle yapmadım. Direksiyona geçtim, anahtarı çevirdim, park yerinden çıktım, sağa değil sola döndüm. Finsland'a, eve gitmek yerine Kristiansand'a doğru sürdüm arabayı. Biraz önce geçtiğimiz yerlerden geçtim, E18 yolunun seyrek trafiğinde doğuya doğru devam ettim, Vester Yolu'ndaki köprünün altından, gözlerini dikmiş uzakları seyreden Krag'ın bronz heykelinin durduğu ve bizim de çok kısa süre önce uzakları seyrettiğimiz yerin hemen aşağısından sağa saptım, sonra araba vapuru iskelesine döndüm. Bütün kamyonlar ve karavanlar denize açılan numaralı yol şeritlerinde yerlerini almışlardı şimdiden. Arabayla gidip

kısa bir süre önce denizin üzerinde bekleyen ve sekizde hareket edecek olan gemiye bilet aldım. Bu gemi bütün kamyonları ve karavanları Kuzey Jylland'daki Hirtshals'a taşıyacaktı. Geminin ağzını açmış bekleyen araba girişinden ağır ağır içeri giren kuyruğu izledim. Aşırı yüklü arabalarıyla çocuklu aileler ve yan yana kımıldamadan oturan yaşlı çiftler vardı. Ve bir de ben vardım. Kasasına kuru yapraklar yapışmış 1985 model, kırmızı bir kamyonette oturan yirmilerinde bir genç. Yavaş yavaş vapurun içine giren kuyruğu izlerken yaşamımda ilk kez gerçekten *bir şey* yaptığımı, ileride şu ya da bu şekilde anlamlı olacak bir şeye kalkıştığımı hissediyordum. Şimdi yaptığım şeyin bende bir iz bırakacağını biliyordum; ama nasıl bir iz bırakacağını bilmiyordum. İlerlemem işaret edildi, bir üst güverteye sürdüm arabayı ve sonunda bir Alman karavanının arkasında, bir rampanın ortasında durdum, el frenini iyice çektim. Danimarka'ya giden gemiye binmiştim ve dürüst olmak gerekirse burada ne yaptığım ya da nereye gittiğim konusunda tek bir fikrim yoktu. Yalnızca denizi geçeceğimi biliyordum. Denizi geçecektim. Babama söz vermişken, annem evde oturmuş beni beklerken ben, Skagerrak Boğazı'nı geçmek için yola çıkmıştım. Kamyonetin kapılarını kilitledim, araba güvertesinden yukarı çıkan yumuşak, halı kaplı merdivenleri tırmandım. Pek çok insan şimdiden yukarı çıkmıştı. Alışveriş yapmaya giden yaşlılar, eğlenmeye giden gençler vardı. Hepsi de ortalıkta dolaşıyordu. En üst güvertede bir bar buldum, önemsiz bir şey yapıyormuş gibi bir bira istedim, elimde buz gibi bardakla orada oturup geminin iskeleden ayrılmasını beklemeye başladım. Motorların uğultusunu hissediyordum, oturduğum sandalyenin hafif sarsıntıları bardağı tutan parmaklarıma kadar ulaşıyordu. Oturup pencereden dışarı baktım, sonunda geminin hareket ettiğini gördüm, kentin batısın-

daki çam kaplı tepeler, koyu renkli kayalıklar gözlerimin önünden kayarak geçtiler. Sakin sakin oturup bardağımı kafama diktim. Kasabadan tanıdığım birilerinin beni görmesinden hiç çekinmeden yeni bir bira daha istedim. Oysa Kristiansand'dan yola çıkan Danimarka gemisinde birilerinin beni görmesi şansı Oslo'nun ıssız barlarına oranla çok daha yüksekti. Barda yalnızdım, gemi daha fiyorttan çıkmamıştı. Aşağılarda bir yerde duran babamın kamyonetini düşündüm, Oks Adası önümden yavaşça kayarak geçti, çok geçmeden gemi sallanmaya başladı ve açık denizin bizi beklediğini anladım.

Sanırım babamın arabasının düşüncesi ve damarlarımda dolaşmaya başlayan alkoldü bana seksenli yıllarda babamla ava çıktığımız o sonbahar gününü düşündürten.

Kristal gibi berrak bir şekilde gözümün önündeydi o gün, şimdi de öyle.

Sonbahar sonlarında bir sabahtı, mutfaktaki yuvarlak yemek masasında kahvaltı etmiştik ikimiz. Yalnızca babam ve ben, bir de kahve makinesinin tıkırtıları, süt tenceresinden gelen küçük pıtırtılar. Yalnızca babam ve ben, bir de ekmeğin onuncu dilimini kesen ekmek bıçağı, beşincisi salamlı, dördüncüsü ara dilim, üçüncüsü haşlanmış yumurtalı ekmek dilimleri. Yalnızca babam ve ben, bir de sarı sonbahar sabahı, pencerenin altındaki çimenlerde ilk kırağı.

İkimizin de açılınca katlanır sandalye olan çantalarımız vardı. Babam paketlediği ekmekleri, kahve ve kakao doldurulmuş iki termosu ve son olarak da üzerinde sanki uyuyormuş ya da hiçbir şey görmek istemiyormuş gibi başını eğmiş, tek ayağının üzerinde duran leylek resmi olan esmer çikolata paketini çantalara koydu. Ardından koridorda tahta kabzasındaki yarıklar bir sahildeki dalgalar gibi içeri doğru ilerleyen, siyah namlusunun ucundaki deliğine ancak serçeparmağımı sokabildiğim tüfeği buldu.

Sonra dışarı çıktık. Düşündüğümden çok daha soğuktu hava. Yüzüm yanıyordu, çizmelerim kırağı kaplı çimenlerde karanlık izler bırakıyordu; ama böyle olması gerekiyordu. Yüzü yakacak kadar soğuk olmalı, çanta attığım her adımda sallanıp kalça kemiğime çarpmalıydı. Her şey olması gerektiği gibiydi. Don yapmıştı, sabah gökyüzü bulanık ve süt beyazdı, tıpkı o zamanlar yeni olduğunu hatırladığım kamyonetin ön camındaki buzlar gibi.

Ormanda yalnız başımıza oturduğumuz zamana kadar daha fazla bir şey hatırlamıyorum. Hundershei yukarılarında bir yerdeydik, çünkü çamların arasında kapkara ve kımıltısız Hess Gölü'nü görebildiğimizi hatırlıyorum. Soğuk azalmamıştı, ama güneydeki tepelerin üzerinde yükselen güneş otların üzerindeki kırağıyı biraz eritmeye başlamıştı. Çizmelerimin önündeki uzun, gri çalılar parlıyordu. Babamın hemen arkasında oturmuştum, dizlerim üşüyordu. Hiç ses çıkarmadan ve kımıldamadan oturuyordum, tam bana söylendiği gibi. Yan gözle babama baktım. Babama ve tüfeğe. Ormanda ikimizin dolu bir tüfekle oturmuş bekliyor olmamız bana biraz tuhaf göründü. Böyle olmaması gerekiyordu. Başka bir yerde olmalıydık. Ben evde, odamda, elimde bir kitapla yatağımda olmalıydım, babam da salonda oturmuş *Finsland - Gard og Ætt* kitabının ya da Trygve Gulbranssen'in üçlemesinin sayfalarını çeviriyor veya mutfakta oturmuş pencereden dışarı bakıyor olmalıydı. Her şey olabilirdi, yeter ki burada, ormanın ortasında, dizinin üzerinde dolu bir tüfekle oturmasın. Orada ne kadar oturduğumuzu hatırlamıyorum, çok uzun sürmüş olamaz, çünkü birden ormandan fırlayan iki koca hayvan bizim biraz ilerimize doğru koşmaya başladı. Uzaktan hiç sesleri duyulmuyordu, ağaç gövdelerinin önünden iki kocaman tekne gibi hızla kaydılar, ama yaklaştıklarında kırılan dalların, yana itilen çalıların ve yerde üzerine basılan yaprakların seslerini duydum. Ba-

bam tüfeği kaldırdı, aynı anda uzun bir ıslık çaldı. Bu ıslık onları durdurmuştu. Babamın ıslık çaldığını neredeyse hiç duymamıştım daha önce, bu yüzden o kadar şaşırdım ki kulaklarımı kapamayı unuttum. Sonra nişan aldı. Bir hayvan göreceğimize hiç inanmamıştım, yine de ortaya çıktıklarında duracaklarına inanmıyordum. Öylece ortaya çıkmışlardı, durmuşlardı, babam nişan almıştı, her şey gerçek dışıydı. Hayvanlara bakmadım, ama kımıldamadan durduklarını biliyordum. Babama bakıyordum. Ensesine, kulağına, tüfeğin kabzasındaki dalgalara yaslanmış yanağına bakıyordum. Sonra patlama oldu. İki hayvan yeniden koşmaya başladılar, ağaçların arasında gözden kayboldular. Babamın ıskaladığına, benimse sağır olduğuma emindim, çünkü kafamın derinlerinden bir yerden vınlamalar geliyordu. O anda yaşamımın sonuna kadar bu vınlamayı duyacağıma emindim. Sonra babam çanta sandalyeden ağır ağır doğruldu, tüfeğini yeniden doldurdu.

"Şimdi gidip bakman gerekiyor," dedi.

"İyi ama koşup kaçtılar," dedim.

"Git de bak," dedi yalnızca.

"Nereye?"

"Git," dedi. "Onları izle."

Tüfeğin emniyetini açtığı sırada ben kararsız adımlarla yüksek otların arasında yürüdüm, bir çukurun üzerinden atladım, ağaçların arasında, üzeri yosun kaplı bir kayanın üzerinde durdum.

"Hiçbir şey görmüyorum," diye bağırdım.

"Biraz daha git," dedi babam.

Engebeli arazide biraz daha yürüdüm, yumuşak bir bataklığı geçtim, yeniden çevremi görebileceğim bir kayanın üzerine çıktım.

Geyik birkaç metre uzağımda yatıyordu. Küçük bir açıklıkta. Kımıldamadan. Gözleri kocaman açıktı. Cam gibiydi.

"Ölmüş bu," diye bağırdım.

Babam yanıt vermedi, durduğum yerden onu göremiyordum.

Nasıl olduğunu anlamıyordum bir türlü. Bir el ateş. Yalnızca bir el. İki hayvan hiçbir şey olmamış gibi koşmuşlardı ve şimdi bir tanesi burada yatıyordu. Burun deliklerinden soluk kırmızı, neredeyse pembe bir kan akıyordu. Bunun dışında tek bir iz görünmüyordu. Çekinerek yaklaştım. Sanki hayvan yattığı yerden, kocaman açılmış gözleriyle beni izliyordu. Sanki yaklaşmamı bekliyordu ve sonunda iyice yanına geldiğimde şöyle diyecekti:

Görüyorsun işte.

Bir süre sonra yanıma gelen babam çok sakin görünüyordu, sanki bunu daha önce pek çok kez yapmış gibiydi, oysa ilk kez olduğunu çok iyi biliyordum. Boz otların arasından omzunda tüfeğiyle bana doğru geldi. Gerçek bir avcı gibi hayvana yaklaştı, bıçağını çıkardı, bir süre durup hayvana baktı. Bu mavi, başparmak koruyuculu bıçak birkaç gün önce Kaddeberg'den satın alınmıştı. Bıçağı benim seçmeme izin verilmişti. Kırmızıyı ya da maviyi seçebilirdim. Maviyi seçmiştim, ama bu iş için kullanılacağı aklıma bile gelmemişti. Babam kararlı bir şekilde bıçağı kınından çıkarıp yumuşak boyna iyice sapladı. Hayvan hiç tepki vermemişti.

Barda oturmuş, geminin sarsıntılarını parmaklarımın ucunda hissediyordum. Boğaza saplanıp geri çekilen bıçağı görür gibiydim. Babam bıçağı çektiğinde koyu renk, köpüklü küçük bir kan şelalesi fışkırdı, ama çabucak durdu ve pıhtılaştı. Hepsi gözümün önündeydi. Bıçak. Kan. Bıçak. Kan.

Bir süre sonra dördüncü biramı kafaya diktim, ayağa kalktım, parayı ödeyip bardan ayrıldım. Deniz oldukça dalgalı olduğundan biraz yalpalayarak yürümem kimsenin dikkatini çekmemişti. Nereye gideceğimi bilemeden

gemide biraz dolaştım. Bulanık yüzler, oyun makinelerinden gelen sesler, dükkânların içinin sıkışıklığı, koridorların sessizliği kalmış aklımda. Kusmuk, alkol ve parfüm kokularını hatırlıyorum. Ne kadar zamandır denizde olduğumuz ya da karaya varmamıza ne kadar kaldığı konusunda hiçbir fikrim yoktu. Sonunda kendimi yeni bir barda buldum ya da belki burası bir tür diskotekti. Saatin kaç olduğunu bilmiyordum; ama herhalde gece olmuştu, çünkü sert plastik camlardan birinden ay görünüyordu. Yere çivilenmiş bir masaya oturdum, önümde bir içki vardı, müzik kulakları sağır ediyordu. Düşüncelerim ağır ve tutuk bir şekilde ilerliyordu, sanki benden bağımsız kendi yaşamlarını sürdürüyorlardı. Orada oturuyordum ve orada değildim. Bardağı yakalayan elimi gördüm, bardağın kaygan kenarına değen dudaklarımı hissettim, ağzımdan girip boğazımdan aşağı inen yakıcı sıvıyı hissettim. Gözümün önüne göğsünden atlayacakmış gibi duran pumayla yatağının üzerinde uçar gibi yatan babam, evde oturmuş bekleyen annemin mutfak sandalyesinden kalkıp pencereye, sonra da kapıya gidişi, kapıyı açışı, merdivenlere çıkıp bekleyişi geliyordu.

Içeride başka pek çok insan vardı ve herkesin gizlice beni gözlediği duygusuna kapılmıştım. Bardağımı kafaya diktiğimi hatırlıyorum. Sonra ayağa kalktım, en yakında duranlardan birini parmağımla gösterdim.

"Neye bakıyorsun öyle!" diye bağırdım, ama ne yanıt verdiğini ya da yanıt verip vermediğini hatırlamıyorum. Yalnızca ardından bardağımı masanın kenarına vurup kırdığımı hatırlıyorum. Bir anda oluvermişti, elimde kırık boynu bir kemiği andıran bardakla duruyordum, masanın üzerinde minicik cam kırıkları parlıyordu. Pek çok kişinin ayağa kalkıp ellerini kendilerini korumak ister gibi kaldırdıklarını hatırlıyorum bulanık bir şekilde. Herkesin dikkatinin bir anda bana çevrildiğini hatırlıyo-

rum, en azından en yakınımda olup da olanları görenlerin. Sonra küçük cam kırıklarından birini aldım, zafer kazanmış gibi tuttum, gösterişli bir tavırla ağzıma attım. Dilimin üstünde cam kırığının nasıl bir duygu verdiğini, dişlerimle parçalayabileceğim ya da erimeye bırakabileceğim bir şekerleme gibi geldiğini şaşırtıcı bir netlikle hatırlıyorum, ayrıca dilimle cam kırığını ağzımda dolaştırmaya başladığımda bunun verdiği özgürlük duygusunu da hatırlıyorum. Yanımda durup kendimi seyrettiğimi hatırlıyorum. Ne yaptığımı hem anlayıp hem anlamadığımı hatırlıyorum. Ağzımdaki kan tadını hatırlıyorum. Hiç canımın acımadığını, yalnızca kanın yapışkan tadını aldığımı. Şöyle düşündüğümü hatırlıyorum: Şayet ağzımı açarsam kan fışkıracak. Ama ağzımı açmadım, onun yerine arkamı döndüm, dengesiz olmasına karşın hızlı adımlarla bardan dışarı çıktım. Sessiz koridorda yürürken kırık cam ağzımdaydı. Birtakım merdivenler geçtim, gece dolaşmaya çıkmış başkalarıyla karşılaştım, ama ne yüzlerini gördüm ne seslerini duydum. Uzaklarda bir yerde şimdi gelip seni yakalayacaklar, diye düşünüyordum. Şimdi bardan koşarak çıkacaklar ya da iki bekçi seni zincire vuracak, su seviyesinin altında bir kamaraya kapatılacaksın bütün yol boyunca. Ama hiç kimse gelmedi. Gemide yalnızdım. En üst kata çıktım, burada hiç ses yoktu, yalnızca karanlık, düzenli bir uğultu geliyordu. Bu aşağıda, derinlerde bir yerde duran motorların uğultusuydu. Bütün dünya yelken açmış giderken ben duruyordum. Ağzımda bir kan denizi varmış gibiydi. Sonra güverteye açılan kapıyı buldum. Kurşun gibi ağırdı. Kapı aralığından içeri dolan rüzgârın uğultusunu ve gücünü hatırlıyorum. Karanlıkta sallanan üç cankurtaran sandalının altında, parmaklık boyunca sarhoş adımlarla yürüdüm. Dışarıda başka hiç kimse yoktu. Gece yarısı olmalıydı. Gökyüzünde ayı görmeye çalıştım ama

yoktu, denize batıp yok olmuştu sanki. Geminin burnuna kadar yürüdüm, burada geminin dumanını kısa üflemelerle üzerime savuran bir rüzgâr esiyordu. Gözlerimi yumduğumda yeniden ölü geyiği gördüm. Otların arasında yatmış bana bakıyordu ve daha sonra ne olduğunu hatırladım. Babamla yalnızdık daha. Öteki avcılar yola çıkmış olmalıydı, silah sesini duymuş ve nerede olduğumuzu anlamış olmaları gerekirdi, ama bekleyecek zaman yoktu. Olabildiğince çabuk bağırsaklarını çıkarmamız gerekirdi. Bu kadarını biliyordu babam. Önce babam geyiği sırtüstü çevirmeye çalışırken durup baktım. Hayvan hem gevşek, hem ağırdı, bir yana doğru kaydı. Sorun kafasındaydı. Yana kayıyor ve bedeninin geri kalanını da çekiyordu. Birinin kafayı tutması gerekiyordu. Dizlerimin üzerinde emekleyerek ilerledim, sonunda geyik kafası kucağımda oturuyordum. Ama bu da yetmemişti. İyice yakalayabilmek için daha da yaklaşmam, kafayı tam kaldırıp bütün ağırlığını kucağıma aktarmam gerekiyordu. Düşündüğümden çok daha ağırdı, üstelik sıcaklığını hissediyordum. Birkaç dakika öncesine kadar bu kafa ormanın içinde bir yerlerde dikkatle çevresini dinliyor, kulaklarını oynatarak rüzgâra dönüyordu. Dinlemiş, gözlemiş ve belki de bizim farkımıza varmıştı; ama çok geç kalmıştı. Aynı anda mermi bedenine saplanmış, bir çiçek gibi açılmıştı. Babam ilkin biraz kararsız görünüyordu. Elinde bıçağıyla duruyordu; geyiğin boğazına saplanan bıçak kandan kararmıştı. Sonra bıçağın ucunu hayvanın karnının çok aşağılarında bir yere, derinin yumuşak, geyik tüylerinin ince ve neredeyse beyaz olduğu bir yere koydu. Yavaşça saplayıp ileri doğru iterken bir şeyler mırıldandı. Deri ikiye ayrıldı, açıklıktan gri beyaz bir torba belirdi. O anda geyik kafasının hafifçe irkildiğini ya da camlaşmış gözlerin titrediğini hissettim, ama daha başka bir şey olmadı. Kesik büyüdükçe torba

da büyüyordu, üzeri kan damarlarından ince bir ağla kaplıydı. Daha sonra koyu mavi, kıvrım kıvrım bağırsakla göründü, sonunda hepsi birden buharlı ve yumuşak bir köpük gibi dışarı boşaldılar. Kötü kokuları burnumdan içeri doldu. Yutkunmam gerekiyordu; yapamıyordum. Başka yana bakmak istiyordum; ama bunu da yapamıyordum. Kucağımda ağır geyik kafasıyla oturmuş karnı yavaş yavaş yaran bıçağa bakıyordum. Babamın ceketini çıkarması, gömleğinin kollarını sıvaması gerekti. Mideyi ve bağırsakları yakaladı, çekiştirerek hepsini geyik gövdesinden çıkarmaya çalıştı, şimdiye kadar duyduğum seslerin hiçbirine benzemeyen bir gurultu geldi, ağır bir iç çekişle bir şeyler koptu ve her şey yerlere, babamın çizmelerinin önüne döküldü. Ne kadar süre ikimiz yalnız kaldık bilmiyorum; öteki avcılar orman kenarında belirdiklerinde işimiz neredeyse bitmişti. Daha sonra hatırladığım şey yüreğin kesilip çıkarıldığı. Bunu yapan Kasper'di, çünkü yüreğin tam olarak nerede olduğunu, bütün olarak çıkarmak için nasıl kesilmesi gerektiğini biliyordu. Kasper'in de ceketini çıkarması, gömleğinin kollarını sıvaması, boş geyiğin içine eğilmesi gerekti. Tam o sırada babam bir suyun kenarında oturmuş ellerini ve kollarını yıkıyordu. Babama, soğuk dereciğin suyuna karışan kanlara baktığımı ve bunun babamın kanı olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum. Kasper'in, karnı açılmış hayvanın iyice içine kadar sokmak zorunda kaldığı kolları dirseklerine kadar kan olmuştu; parmaklarının arasında bir çiçek gibi açılmış mermiyi tutuyordu, sonunda doğruldu, herkesin yüreği boylu boyunca geçen kusursuz deliği görebilmesi için elindeki koyu renk organı havaya kaldırdı.

Skagerrak Boğazı'nın ortasında bir yerlerde, geminin parmaklıktan aşağı sarkmış, arkada karanlığın içinde gözden kaybolan bulanık dümen suyuna bakıyordum.

Rüzgâr saçlarımı dalgalandırıyor, mazot dumanı kıvrılarak havaya karışıyor, aşağıda deniz köpürüp kaynıyordu. Ağzımı açtım, kırık camı tükürdüm, dudağımdan koyu bir kan aktığını hissettim. Uzun süre, artık daha fazla kan gelmeyene kadar, boşalana kadar, her şey boşalana kadar öyle durdum. Sonra parmaklıklara tırmandım, gözlerimi yumdum; sımsıkı tutunduğum demirleri bıraktım.

VIII

5 Haziran 1978 Pazartesi günü sabaha karşı saat iki buçuktu. Kazadan sonra yol açılmıştı. Motosikletteki iki genç birer ambulansla Kristiansand'a götürülmüştü. Birinin durumu ağırdı; ama kötüleşmiyordu. Ötekisi yalnızca hafif yaralanmıştı. Kask takmış olanıydı bu. Vatneli'de yangın sürüyordu, ama Olav ve Johanna'nın evi artık yalnızca korlu bir harabeydi. Babam eve döndü. Merdivenlerde elinde silahıyla bir süre oturduktan sonra içeri girdi, önce bir süre salonda oturdu, ama hava aydınlanmaya başlayınca sonunda gidip yattı. Bütün kasaba ileri geri dolaşan arabalarla doluydu hâlâ; ama yeni yangın yoktu.

Vatneli'deki iki evle bittiğine neredeyse emin olmuştu insanlar. İki yanmış ev. Her şeyini yitirmiş bir karıkoca ve ayrıca bir de ciddi motosiklet kazası.

Bu kadarı yetmez miydi?

Dag, Fjeldsgaard'daki kaza yerinden Brandsvoll yönüne doğru ağır ağır uzaklaştı. Alnındaki yaralar hafifçe sızlıyordu, ama artık acımıyordu. Direksiyonu tutan ellerini yumruk yaptı. Sonra radyoyu açtı. Avusturya ile Batı

Almanya arasındaki maçı yayınlıyordu radyo. Fjeldsgårdsletta'da polis onu kenara çekti. Fenerini yüzüne tuttu.

"Sen kimsin?"

"İtfaiye şefinin oğlu," diye yanıtladı.

"Nereye gidiyorsun peki?"

"Eve."

Polis bir an durakladı, sonra el fenerini söndürdü.

"Ön farlarını tamir ettirmen gerek," dedi, "ne yanı aydınlattıkları belli değil."

Sonra geçmesine izin verdi.

Brandsvoll'daki halkevinin önünden geçerken maç 2-2 olmuştu. Dag, dükkânın önündeki kavşağa geldi, ama Skinnsnes yönünde sağa dönmedi. Söylediği gibi eve gitmek yerine Knut Frigstad'ın evinin önündeki kavşağın yakınındaki doktor muayenehanesinin önünden geçti. Bu muayenehanenin iki odası vardı, duvarlar öylesine ses geçiriyordu ki bekleme odasında oturan herkes içeride neler olduğunu duyabilirdi. Burası ellili yıllarda bir keresinde Kåre Vatneli'nin, Doktor Rosenvold'a bacağını muayene ettirirken Johanna'yla birlikte oturduğu yerdi.

Yokuşun tepesinde Dag farları söndürdü. Işıksız da gidebilirdi pekâlâ, hava oldukça aydınlanmıştı. Karnından kollarına doğru yayılan ürpertici, hoş bir duyguya kapıldı. Arabanın için ısınmıştı, parmaklarıyla direksiyona vuruyordu. Arjantin'de top Hans Krankl'daydı. Maçın bitmesine birkaç dakika kalmıştı. Krankl sağ taraftan ileri atıldı, pas verecek kimseyi bulamayınca yalnız başına devam etti. Radyonun parazitleri sesi bastırdı. Yayın iyi değildi, Dag ayarlamaya çalıştı, ama ses tümden kesildi. Birden her şey sessizleşmişti, yalnızca beyaz bir hışırtı vardı. Bu hışırtıda biraz daha gitti. Bedeni hafiflemişti, şakaklarında ve alnındaki damarlarda kanın aktığını hissediyordu. Artık yorgun değildi, yalnızca hafiflemişti. Hafif ve şaşırtıcı ölçüde coşkuluydu. Arabayı yavaşlatır-

ken ne başı ne sonu olan bir şarkı mırıldanıyordu.

Anders Fjeldsgård'ın evinin hemen aşağısından sağa saptı, arabayı durdurdu, daha iyi dalga boyu yakalamak için radyonun düğmesini sağa sola çevirdi. Krankl Müller ve Rummenigge'yi geçmiş ve bir anda önü açılmıştı. Çok güzel bir gol attı, radyodan bir ses patlaması geldi.

Arabadan indi. Ev yolun hemen kenarında, yüksek bir kayanın üzerindeydi ve kapkaranlıktı. Pencereler siyah ve parlaktı. Merdivenin iki yanında ağır yaprakların kararttığı iki ağaç vardı. Önce evin arkasındaki merdivenlerden sakin bir şekilde yukarı çıktı. Ana girişin orada olduğunu biliyordu. Kapıyı yavaşça yokladı. Kilitliydi. Sonra arabaya geri döndü, içeri girdi, kontak anahtarını çevirecekti; vazgeçti. Arabadan hızla ve sessizce indi, ön kapıya geldi. Burada çimenlerin arasında küçük basamakları yarı yarıya gözden kaybolmuş bir merdiven vardı. Taş basamakları üç adımda geçip yukarı ulaştı. Sekiz küçük penceresi olan eski bir kapı. Tokmağı yavaşça yokladı. Bu da kilitliydi. Yeniden arabaya koştu, giysi yığınının arasından bidonu aldı, birkaç saniye içinde yeniden merdivenleri tırmanmış, yukarıda sessizce çevresini dinliyordu. Aşağıda, Kilen'de olduğu gibi burada da toprağın üzerinde sessiz, beyaz ve temiz bir sis vardı. Yukarıda, uzaklarda, başka bir dünyada soluk parıltılar saçan yıldızları gördü. Sonra bidonun bir köşesini hızla kapının en alt penceresine vurdu. Eski, yıpranmış cam hemen kırıldı. Soluğunu tutmuş dururken kalbinin atışlarını kulaklarında hissediyordu. Bidonun kapağı sıkışmıştı açmak için biraz sarsması gerekti. Birkaç saniye daha bekleyip işe girişti. Her yan sessizdi. İçeriden kimse bağırmadı, hızlı adımlar gelmedi. Hiçbir ses yoktu. Yalnızca hızla akan benzinin sesi. Bidonun kalanını karanlık koridora boşaltırken ellerinde ve kollarında bir uyuşukluk hissetti.

O sırada evin içinde Agnes Fjeldsgård yanında derin derin uyuyan kocasını uyandırmaya çalışıyordu. O zaman yetmiş yedi yaşında, sakin ve çelimsiz bir adam olan Anders, Agnes'in sertçe sarsmalarıyla sonunda uyandı.

"Şimdi buraya geldi," diye fısıldadı Agnes karanlıkta.

"Yok canım," diye mırıldandı Anders.

"Geldi," dedi Agnes. "Mutfak camından gördüm. Dışarıda."

Agnes'in bekleyecek zamanı yoktu, sabahlığını üzerine geçirip odadan hızla çıktı, mutfaktan geçip salona girdi.

Orada veranda kapısının hemen önündeki karaltıyı gördü. Adam tuhaf bir şekilde öne eğilmiş, hiç ses çıkarmadan, kımıldamadan duruyordu. Ürkütücü kokuyu aldı, kırık camdan içeri, koridor tahtalarının üzerine dökülen benzinin aynı ölçüde ürkütücü sesini duydu. Her şey durdu. Kalbi dışında her şey. Düşünmedi. Korkmaya zaman bulamadı. Orada donmuş gibi duruyordu, tıpkı Johanna Vatneli'nin birkaç saat önce alev denizinin arasından öteki taraftaki gölgeye bakarken durduğu gibi. Sadece şimdi alev denizi yoktu, yalnızca bir karaltı vardı. Birkaç saniye yüz yüze durdular. Aralarında yalnızca birkaç metre vardı. Sonunda Agnes ciğerlerine hava doldurup bağırmayı başardı, o anda adam bir kibrit çaktı, bir an için elinde tuttuğunda yüzünün bir parçası kibritin ışığıyla aydınlandı: çenenin bir parçası, ağzının kenarı, burnu, gözü.

Sonra kibriti Agnes'e doğru fırlattı.

Hava aydınlanmaya başlamıştı, ama kuşlar sessizdi henüz. Brandsvoll'daki büyük evde Else, Alfred saat on ikiyi biraz geçe gittiğinden beri uyanık oturuyordu. Neler olduğunu bilmiyordu, tek bildiği kasabanın doğusunda bir yerde yangın çıktığıydı. Gece yarısını biraz geçe

alarm çaldığında yatak odasının perdelerinden içeri dolan mavi ışıkları görmüştü. Pencereye koşmuş ve yangın arabasını görmeye çalışmıştı.

"Kilen'e doğru gidiyorlar," diye seslenmişti.

Alfred gittikten sonra yatağa gitmeye cesaret edememişti. Çatı katında yatmış uyuyan üç çocuğu vardı. En küçüğü daha on yaşındaydı. Televizyonu açtı; sesi kıstı. Kanepenin en ucunda oturup anlamadığı bir olayı izler gibi sahada koşturan futbolculara baktı. Arada sırada merdivenlere çıkıyor, uzun süre durup dinliyordu. Hiçbir şey görmedi, hiçbir şey duymadı. Evin doğusuna gitmiş olsaydı gökyüzünde dalgalanan alev denizini görebilirdi belki. Ama bunu yapmadı, evden dışarı çıkmaya cesaret edemiyordu. En fazla kapıya kadar gidiyordu ki kapı da batıya bakıyordu. Bu yüzden Teresa'nın penceresindeki ışıkları görebiliyordu; ama Alma ve Ingemann'ın evi bir çam korusunun arkasında gizli kalıyordu.

Sonunda üzerine bir örtü alıp kanepeye oturdu. Uykusu iyice gelmişti, ama uyuyakalmamaya kesin kararlıydı. Böylece uzun süre oturdu. Sonunda uydu.

Aniden uyandığında saat üç buçuğu biraz geçiyordu.

Bir anda koridora fırladı, bir hırka buldu ve dışarı, merdivenlere koştu. Yoldaki arabanın farlarını görmeye yetişebilmişti. Işık bir an gözlerini kamaştırdı, sonra döndü, araba çayıra girdi. Ön farlarından biri kırılmıştı belli ki, çünkü ışık dosdoğru yukarı bakıyordu. Kapı açılıp da sürücü dışarı çıkana kadar kim olduğunu anlamamıştı. Görünce birden sakinleşti.

"Sen misin?" dedi. "İtfaiye arabasını sürdüğünü sanıyordum."

"Araba Vatneli'de," diye yanıt verdi Dag. "Yangını söndürmeye gitmesi gerekiyor, onun için kendi arabamı aldım." Ellerini birbirlerine sürerek yanına yaklaştı. Belli ki üşüyordu.

"Son haberleri bilmek istersin diye düşündüm," dedi.

"Son haberleri mi?"

"Evet," diyen Dag daha da yaklaştı.

"Ne oldu?"

"Piroman Solås'taydı."

"Solås'ta mı? Solås'ta nerede?"

"Agnes ve Anders'in evi," diye yanıtladı yavaşça.

Else kımıldamadan duruyordu, damarlarındaki kan buz gibi oldu, sonra ağır ağır çözüldü.

"Anders ve Agnes," diye yineledi sanki Dag'ın söylediklerine inanmamış gibi. "Buradan çok uzak değil ki onların evi."

"Piroman bir camdan içeri benzin döküp yakmış," dedi Dag.

"Ve ben o sırada kanepede uyuyordum," dedi alçak sesle Else.

"Bu gece uyumak tehlikeli," dedi Dag.

"İyi ama bu çılgınlık," diye fısıldadı Else. "Bu kesinlikle bir delinin işi olmalı."

"Evet," diyen Dag daha da yaklaştı. "Bir delinin işi bu."

Else sokak lambasının ışığında onun yüzünü iyice görebiliyordu. Dag'ın gözleri parlıyordu. Saçları dağılmıştı. Yüzü ve gömleği is olmuştu. Birden Dag'ın tıpkı çocukluğundaki gibi göründüğünü düşündü Else. Arada sırada koşarak gelen bu çocuğa mutfakta meyve suyu verdiği günleri hatırladı. Alma ve Ingemann'ın uslu, güzel oğulları.

"Düştün mü?" diye sordu.

"Yok bir şey," diye yanıtladı Dag. "Yalnızca birkaç sıyrık."

"İçeri girip biraz ısınmak istemez misin?"

Dag başını sallayarak reddetti.

"Bunları yapanı..." diye söze başladı, "Onu, onu... er ya da geç yakalayacağız. Kaçamayacak."

"Bütün bu olanlar öyle inanılmaz ki," dedi Else.

Hırkasına daha sıkıca sarındı, yukarıda çocuklarının uyuduğu odanın karanlık pencerelerine baktı. Else arkasını döndüğünde Dag sanki onun bakmadığı birkaç saniye içinde bambaşka bir insan olmuş gibi bakıyordu.

"Olabileceklerin en kötüsü nedir biliyor musun Else?"

"Hayır," dedi Else kararsız bir sesle.

"Yangının burada çıkması."

"Burada mı?"

"Evet," dedi Dag. "Burada."

"Böyle şeyler söylemesene Dag," dedi Else.

"Şimdi bütün donanım Vatneli'de," diye sözlerini sürdürdü Dag. "Onun için şayet burada bir olay olursa her şeyi buraya taşımak çok uzun zaman alır."

"Umalım da bu gece başka yangın çıkmasın," dedi Else.

"Yok," diye yanıtladı Dag bakışlarını ayırmadan.

"Daha fazla yangına dayanamayacağım," dedi Else.

"Yok," dedi Dag sakin bir sesle. "Artık bu kadarı yeter bize."

"Hiçbir şey olmasın diye Tanrı'ya dua ediyorum."

"Öyle," deyip yavaşça arkasını döndü, arabaya yürüdü. "Yapabileceğin en iyi şey bu Else. Tanrı'ya dua et."

Alma üstünü giyinmiş mutfak penceresinin önünde oturuyordu, parlak ve soğuk kahve cezvesi ocağın üzerindeydi. Her şeyin sakin olduğu sıralarda pazar sabahları için pişirdiği taze ekmeklerden birinin tamamını dilimlemişti. Reçel, sosis ve biraz da krem keçi peyniri çıkarmıştı, Dag geldiğinde oturup bir şeyler yemek için zaman bulursa diye.

Ingemann birkaç saat salonda onunla birlikte oturmuş, ama sonra gidip yatmıştı. Alarmın çalmasından hemen sonraydı. Üzeri yangın kokan lacivert tulumuyla

oturuyordu, ama ayağa kalkıp gitmeye hazırlandığında göğsüne öyle bir ağrı saplanmıştı ki onlara katılacak gücü bulamamıştı kendinde.

"Kalbim yüzünden Dag," demişti. "Kalbim yüzünden."

Dag itfaiye arabasıyla gitmiş, Alma ve Ingemann sessizce oturup evin önünden geçen siren seslerini dinlemiş, salonun duvarlarında, piyanonun üzerinde, kupaların olduğu rafta yansıyan mavi ışıklara bakmışlardı. Sirenler ağır ağır uzaklaşırken orada oturuyorlardı; ama ikisi de hiçbir şey söylemediler, tek bir söz bile. Sonunda Ingemann tavan arasının kapısını açtığında bütün eve yangın kokusu yayıldı.

Birkaç saat sonra Dag eve geldi. Bir-iki saniye koridorda durdu, Vatneli'deki iki yangını, Fjeldsgård'daki motosiklet kazasını anlattı, sonra kapıdan dışarı fırladı. Arkasından koridorda bir süre duran Alma şakaklarında kanın atışını hissediyordu.

O zaman anlamıştı işte: Dag'ın üzeri benzin kokuyordu.

Sandalyesinden kalktı, pencereye gitti; ama hiçbir şey görünmüyordu, camda yalnızca kendi bulanık yansıması vardı. Merdivenlere çıktı. Sis ipek gibi yumuşacıktı toprağın üzerinde. Hava çok hafifçe aydınlanmaya başlamıştı; ama yolu görmeye olanak yoktu henüz. Tam içeri girecekken arabanın sesini duydu. Brandsvoll'dan geliyordu, yaklaştı, yavaşladı, vites küçülttü ve yola saptı. Farları sise tuhaf bir parlaklık vermişti. Gelenin kim olduğunu görmüştü Alma; ama araba çimenlerde durmadı, yavaş yavaş itfaiye istasyonuna giden yokuşu çıktı.

Birden kararını verdi Alma. İçeri girdi, Ingemann'ın iki kolunda da cepler ve fermuarlar olan kocaman rüzgârlığını giydi, yeniden alacakaranlığa çıktı, çimenleri geçti, koşar adımlarla yokuşu tırmandı. İtfaiye istasyonunun önünde arabayı gördüğünde ne rahatlamış ne de şa-

şırmıştı. Yaklaşırken hızını kesti. Sonunda adımları yavaşladı. Araba oradaydı, kapısı sonuna kadar açıktı; ama Dag ortalarda görünmüyordu. Sıcak motor tıkırdıyordu. Egzoz, ıslak toprak, orman ve yaz karanlığı kokuyordu. İtfaiye istasyonunun kapısı kilitliydi. Garaj kapısındaki ampulden gelenden başka ışık yoktu. Alma durup karar vermeye çalıştı; sonra yine de biraz daha ilerledi. Nerboe ve Sløgedal'ın evi çok uzak sayılmazdı. Bütün bu süre boyunca alacakaranlığın içinde önünde Dag'ın yürüdüğünü hissediyordu. Gözünün önüne getirdi; önden Dag yürüyordu, o da hemen arkasındaydı. Ya da tersi; Dag arkasından geliyordu, her an ona yetişebilir, bir zamanlar mutfakta yaptığı gibi elleriyle gözlerini kapatabilirdi. Ayak sesleri duyduğunu sandı; ama ne zaman dursa her yan sessiz oluyordu. Dag'ın yüzünü gözlerinin önüne getirdi, tavan arasında kendi kendine konuştuğunu duyar gibi oldu. Sesi her zamankinden daha inceydi, sanki yeniden küçük bir çocuk olmuştu. Kısa bir an için karşısında beliren; ama birkaç saniye içinde yumuşayıp silinen sert, tuhaf yüzü görür gibi oldu.

Giderek daha hızlı yürüyordu, sonunda koşmaya başladığında ceketin bütün fermuarları şıngırdadılar. Ardından evi gördü. Yalnız bir evdi. Bütün pencereler karanlıktı. Duvarlar griydi. Biraz soldaki samanlık da griydi, sisli bir denizdeki eski bir gemi gibi çizgileri silikti. Yeniden yavaşladı. Koşmaya alışkın değildi, yüreği canını acıtırcasına hızlı atıyordu, ağzına demir tadı geldi. Yoldan aşağı saptı, Sløgedal'ın bahçesine girdi, burada yaşlı meyve ağaçlarının altında durup çevresini dinledi. Hiçbir şey duyulmuyordu, yalnızca kalbi göğsünden dışarı çıkacakmış gibi çarpıyordu. Solukları sakinleşene kadar ağaca sımsıkı tutundu. Sonra samanlığa doğru ilerledi ve işte o zaman gördü onu. Aralarında en fazla on ya da on beş metre vardı. Bütün bu zaman boyunca içinin derin-

lerinde Dag'ın orada olduğunu biliyor olmasına karşın yine de biraz irkildi. Dag sanki samanlık duvarının hemen yanında yerde bir şeyi inceliyormuş gibi tuhaf bir şekilde öne eğilmiş duruyordu. Sonra elindeki beyaz bidonu otların üzerine koydu. Alma her şeyi açıkça görmüş ve duymuştu. Sanki bir hayvan kadar iyi duyabiliyordu o anda. Dag'ı doğurduğu sıralardaki gibiydi. O zaman da bir anda bütün duyuları keskinleşmişti. Aylar boyunca yaşamında hiç olmadığı kadar keskin görür ve duyar olmuştu. Şimdi de aynı şey oluyordu. Ağzını araladı, dudakları kıpırdandı; ama hiç ses çıkmadı. Göğsünde bir yerlerde kocaman bir çiçek açmış gibiydi. Taç yaprakları kımıldarken canını öyle acıtıyordu ki bağırmak istiyordu; ama çığlık çıkmıyordu, dudakları kımıldıyor, ama hiç ses gelmiyordu. Bidonda çalkalanan son benzin damlalarının sesini duydu. Kibritlerin sesini duydu. Kibritin çakışını duydu. Sonra Dag'ın yüzü aydınlandı. Dag uyurken yatağının yanında oturduğu zamanları düşündü. Hiç kimseye bir şey söylememişti; ama sık sık Dag'ın yatağının yanında oturur, sessizce ağlardı. Başka türlü yapmak elinden gelmiyordu. Gözyaşları kendiliğinden akıyordu. Dag öyle huzurlu yatardı ki. Yüzü hem açık hem kapalı olurdu, hem çok yakın, hem ulaşılmazdı ve işte o zaman gözyaşları sel gibi akmaya başlardı Alma'nın. Bunların sevinç gözyaşları mı yoksa üzüntü gözyaşları mı olduğunu bilmiyordu. Küçük oğlan onlar için bir mucize olmuştu. Kısa bir süreliğine onlarındı. Ama sonra onu yitireceklerdi. Bu canını öyle yakıyordu ki. Dag'ı yitireceklerinden başka bir şey düşünemez oluyordu. Karnından başlayan sıcak bir dalga göğsüne yükseliyor, boğazından yukarı çıkıyor; ama ağzında duruyordu. Hiç ses çıkarmadan ağlamayı öğrenmişti. Şimdi Dag'ın on metre kadar gerisinde duruyordu, ama ağlayacak durumda değildi. Dag elini indirip yanan kibriti ileri fırlattığın-

da Alma karanlığın içinde kaybolmuş duruyordu. Bir anda alevler her yeri sardı. Sanki karanlıkta bir çığ gibiydi. Çevre aydınlandı. Bütün gölgeleri titreten sarı, huzursuz bir ışıktı bu. Dag ileri doğru sarsak bir-iki adım attığı sırada Alma hiç kımıldamadan duruyordu. Alevler şimdiden duvarda yukarılara tırmanmaya başlamışlardı. En yakındaki ağaçların, çamlığın bilgileriyle karanlıkta kalmış yaşlı bir bilgeler topluluğu gibi aydınlandığını gördü; hemen yakınlarında bir huş ağacı korkudan donup kalmıştı sanki, çevresindeki beyaz çiçekli meyve ağaçları kollarını göğe kaldırmışlardı. Felç olmuş gibi dururken bir yandan yere battığını hissediyordu. Ayakları, ayak bilekleri ağır ağır toprağa gömülüyordu. İlkin canı acıdı, sonra hafif bir rahatsızlık duydu, arkasından hiçbir şey hissetmez oldu. Göğsündeki sızı kayboldu. Çiçek oradaydı yine ama artık acıtmıyordu. Saniyeler içinde samanlığın bir duvarı alev aldı. Oradan hem buz gibi soğuk hem de acıtıcı ölçüde sıcak bir rüzgâr geliyordu. Rüzgâr alevleri yanında sürüklüyor, kızıştırıyor, hiç rahat bırakmıyordu. Alma rüzgârı yüzünde, yanaklarında, alnında hissetti.

Sonra Dag ona döndü.

Sanki orada olduğunu hep biliyormuş gibiydi. Sanki oraya birlikte geldiklerini, karanlık bahçede Alma'nın onun arkasında durduğunu, uyurken yatağının yanında oturup ağladığını hep biliyordu. İki ya da üç saniye durup birbirlerine baktılar. Dag hiçbir şey yapmadı, hiçbir şey söylemedi, kolları iki yana sarkık Alma'ya baktı. Alma da hiçbir şey yapmadı. Dag'ın neredeyse kendi ayaklarının dibine kadar uzanan, kımıltılı, uzun gölgesine baktı. Gölgesi bile ondan kurtulup karanlığa karışmak, Dag'ı kendi başına bırakmak istiyordu. Yangından gelen rüzgâr öyle güçlüydü ki gömleği uçuşuyordu. Samanlıkta yıllardır bekleyip kendini hazırlamış ve şimdi

en sonunda özgürlüğe kavuşmuş bir alev fırtınasıydı sanki. Her şey özgür kalmıştı. Ve Alma batıyordu. Ve bu bir bakıma iyi bir şeydi. Bir an için Dag'ın alev aldığını, önce gömleğinin, sonra saçlarının, sonra her yanının tutuştuğunu görür gibi oldu. Dag karşısında durmuş alev alev yanarken yüzünde tek bir hareket olmuyordu. Çatlayan, ağır ve ölgün kuşlar gibi yere düşen kiremitlerin sesini duydu. Bir kıvılcım öbeği alevlerin gerisinden kurtulup büyük bir hızla artık apaydınlık olan göğe yükseldi. Samanlığın içinde bir yerlerden yüksek, şarkılı bir ses geldi. Alma buna benzer bir ses duymamıştı hiç. Şarkıyı andıran bir inlemeydi bu ya da inleme gibi bir şarkı. Dag'ın gülümsediğini gördü ve yeryüzünde bu gülümsemeyi karşılayabilecek tek kişi Alma'ydı. Sonra Dag'a arkasını döndü, eve giden kısa yolu yürüdü.

5

I

Li Gölü üzerinde ilk buzlar. O sabah birdenbire ortaya çıktılar. Güneş 09.22'de doğdu. Siyah, parlak suyun üzerine kıvılcımlar saçıldı. Öğlene doğru, gölün ortasından neredeyse karaya kadar uzanan daha aydınlık bir alan belirdi. Kuşlar uçuşuyordu. Uzaktan hepsi kapkara göründüğünden birbirlerinden ayırt etmek olanaksızdı. Yavaşça suyun kenarına yaklaşıyor, bir an kararsız kalıyorlardı; sınır belli değildi, minik ayakların altında buzlar çatırdıyordu.

Aynı öğleden sonra Finsland Kilisesi'nin kilidini açıp içeri girdim.

Kapıdan girdiğimde içerisi zifirî karanlıktı, el yordamıyla ilerlemem gerekti, sonunda bir kapı kolu buldum, aydınlık koridora geçtim. Rahibin ofisi koridorun bir ucundaydı. Öteki uçta kiliseye açılan kapı vardı. Kapı alçaktı, açarken hafifçe gıcırdadı. Kiliseye sunağın hemen arkasından girdim. Orada, çok yukarılarda bir şeyler yazılıydı; ama okunmuyordu. Sonra yürüdüm, sunağın dibinde durup kiliseye baktım. Hatırladığımdan biraz daha küçüktü; ama yine de hemen hemen aynıydı. İçerisi çok soğuktu. Bir ayinin ya da cenaze töreninin arkasından gelmemi tavsiye etmişlerdi, çünkü o zaman biraz daha sıcak oluyordu içerisi. Yavaş adımlarla yumu-

şak halıda yürüdüm, kapıya ulaştığımda geri döndüm, geldiğim yere döndüm. Sonra sıralardan birine oturdum. Çocukken ilk geldiğimde duyduğum kuru gıcırtıyı duydum yine. Aynı kereste, ihtiyarlık ve hüzün kokusu vardı. Uzun süre oturdum. Eskiden soba borusunun içine girip kaybolduğu deliği gördüm yukarıda. Tavanın yukarılarında bir dörtgen oluşturan dört kirişe baktım, ölülerin hepsinin orada oturup ayaklarını sallayarak rahibi dinlediklerini düşündüğümü hatırladım. Büyükbabamın ölümünden hemen sonraydı, onun orada olmasına ihtiyacım vardı. Orada oturmuş ayaklarını sallıyordu. Dualar sırasında bile.

Belki on dakika oturdum orada. Sonra kalktım, ortadan yürüyüp sundurmaya çıktım. Kulenin merdiveni soldaydı. İlk sahanlıkta çıplak bir ampul yanıyor, yükseldikçe her şey karanlığa gömülüyordu. Merdiven giderek daraldı, sonunda yalnızca dik bir keçi yolu kaldı geriye. Tepeye ulaşmıştım. Karanlık, ağır, kapkara çan tepemdeydi. Parmağımla yavaşça vurdum. Ses aynıydı. Derin, aynı zamanda aydınlık ve özgür. Onun çalışını dinlediğim zamanları hatırladım. Büyükannem öldüğünde, babam, büyükbabam öldüğünde ve annemin kucağında, onun serçeparmağını emerek yattığım o haziran günü dokuz kez çaldığında.

Kilise kulesinden aşağı indim, orgun durduğu yere gittim. İhtiyar müzik aletinin orada olacağını sanmıyordum; ama oradaydı, kuzey duvarının solunda duruyordu. Önüne oturdum. Pedallara bastım, yavaşça tuşlara dokundum. Hiçbir şey olmadı. *Viola dolce* yazan küçük bir tokmağı çektim. O zaman bir çatlaktan çıkmış da çıkar çıkmaz un ufak olmuş gibi incecik bir ses geldi. *Vox celeste* yazan tokmağı denedim. Hiç ses çıkmadı. Oturduğum yerde Teresa'yı düşündüm, ondan öğrendiklerimden bir şeyler hatırlamaya çalıştım, ama o anda bütün

bunlar çok geride kalmış gibiydi. Tek hatırladığım şey Teresa'nın parmaklarının arada sırada benim işaretparmağımla ortaparmağımı yakalayıp doğru tuşa oturttukları oldu. Babam vaftiz olurken tam burada oturup org çalmıştı Teresa. İlk önce Kåre'nin, ardından Holme'nin içeri girdikleri ve sonra da dışarı çıkıp uzun yaşamlarına başlayacakları kiliseye kabul töreninde de. Ve yirmi yıl sonra kasabada yangınların çıktığı 4 Haziran 1978'de ben vaftiz olurken de burada oturuyordu. *Vox humana* yazan tokmağı denedim. Pedallara yeterince uzun süre basarsam giderek güçlenen ve yükselen boğuk ve titrek bir ses geldi.

En son olarak merdivenlerden indim, ortada ağır adımlarla yürüdüm. Adımlarım duyulmuyordu. Sonuna kadar yürüyüp en öndeki sıralardan soldakine oturdum, babamın cenaze töreninde oturduğum sıraya. Gözlerimi yumdum, bir süre sonra arkamdaki sıralarda insanların seslerini duyar gibi oldum. İçeri girdiklerini, yumuşak halıda yürüdüklerini, sıralara açılan küçük, gıcırtılı kapıları açtıklarını, yavaşça yerlerine oturduklarını, ilahi kitaplarının sayfalarını çevirip başlarını kaldırdıklarını duydum. Orada oturmuş bütün kilisenin yavaş yavaş doluşunu dinliyordum. Mantova'daki o akşamı, hepsinin beni dinlemek için oraya gelişlerini düşündüm. Şimdi de buradaydılar, orada olduklarını biliyordum, hiç ses çıkarmamaya çalışıyorlardı; ama yine de duyuyordum onları. En önde hiç kımıldamadan oturuyordum, onlar da arkamda hiç kımıldamadan oturuyorlardı. Birkaç dakika bekledim. Böyle oturup beklemek, hiçbir şey beklemeden beklemek güzeldi ve arkamdakilerin de böyle düşündüğünü hissediyordum. Birkaç saniye bekledim. Üç. İki. Bir.

Sonra arkamı döndüm.

II

Ortalık ağarırken kendime geldim. İnsanlar hareketlenmeye başlamışlardı, pek çoğu alışveriş torbalarıyla çıkış kapısının önünde hazır bekliyorlardı ve keskin, süt rengi ışığa doğru baktığımda geminin Hirtshals'ta iskeleye yanaşmak üzere olduğunu gördüm. Suyun üzerinde donup kalmış gibi duran paslı dubalarıyla limanı, rıhtımda ilerleyen bir kamyonu gördüm. Üzerinde uyuyakaldığım banktan kalkmaya çalıştım, ama başım çatlayacak gibi ağrıyordu, bu yüzden son yolcu da kapıdan çıkıp da ben koridorda yalnız kalana kadar bekledim. Sonra ayaklarımın üzerinde doğruldum, alt iskeleye açılan yumuşak merdivenleri indim. Babamın buz gibi arabasına binip oturdum, kapıyı kapadım, emniyet kemerini taktım, ışığa doğru arabayı sürerken yavaş yavaş neler olduğunu hatırlamaya başladım. Ancak kirli sabah ışığına çıktığımda ağzımdaki kan tadının farkına vardım. Aynaya yan gözle baktığımda dudaklarımda ve çenemde pıhtılaşmış kanları gördüm. Dilim sızlıyordu, şişmişti; kırık cam yüzünden ağzımın içi küçük kesiklerle doluydu. Konuşamayacakmış gibi hissediyordum kendimi, ama bu sorun değildi çünkü nasıl olsa hiç kimseyle konuşmayı düşünmüyordum. Rıhtım boyunca ilerleyip sonunda sağa Havnegade diye bir yola döndüm, bir süre orada gidip sola saptım, her yanına kocaman ağlar gerilmiş bir sokakta ilerleyip denizden ve Hirtshals Kafe'den çok uzak olmayan bir park yeri buldum. Ellerimin arasındaki başım zonklayarak uzun süre arabada oturdum. Son on iki saatte, Nodeland'daki huzurevinde babamın yanından ayrıldıktan gemiye binene kadar ve son olarak parmaklığa tırmanıp altımda kaynayan denizin üzerinde kendimden emin bir şekilde durduğum zamana kadar olanları toparlamaya çalıştım. Ardından

koridordaki sırada uyanmıştım ve hiçbir şey hatırlamıyorum. Neler olduğu konusunda hiçbir fikrim yok. Birileri karanlıkta beni görmüş müydü, yoksa içimde bir şeyler bu kadarı yeter, artık dur, kendine gel, parmaklığa geri tırmanıp sıcağa dönme zamanı geldi mi demişti?

Bilmiyorum.

Bomboş park yerinde arabanın içinde bir saatten fazla bir süre, ayağa kalkabileceğimi hissedene kadar oturdum. Sonra arabanın kapısını açtım, ceketime sıkıca sarınıp rıhtımdan aşağı yürüdüm. Islak bir soğuk vardı, denizin üzerinde gümüş bir pus asılıydı, rıhtımda denizin suyu sakin, yağ gibi parlaktı. İskelenin rüzgârında kafam birazcık olsun açılana kadar yürüdüm. Hirtshals Kafe'ye girdim, bir kahve istedim. Kafenin sahibi beni gördüğünde afallamış gibiydi ve biraz sonra daracık tuvalette dururken niye olduğunu anladım. Gözlerim kızarmış ve şişmişti, vahşi bakışlarla bakıyorlardı, ağzımdan akan kanlar boynumda pıhtılaşmıştı. Uzun uzun ve özenle yıkandım. Lavaboda kurumuş, çatlamış bir sabun vardı, uzun süre onu köpürtmeye uğraştım, sonra acımasına karşın bütün yüzümü iyice ovaladım. Ardından dumanı tüten kahvemle oturdum. İçmek çok zordu, çünkü ağzımdaki yaralar hemen açılmışlardı, kahvenin tadı pas gibiydi. Orada bir köşede oturuyor, köpüklü biralarını kafaya diken üç alkoliği seyrediyordum.

Hirtshals'taki o sabahın geri kalanıyla ilgili aklımda yalnızca ne kadar bitkin olduğum kalmış. Sonunda iskeleye gidip bir sonraki gemi için bilet aldım. Bunu yaptıktan sonra arabaya binip torpido gözünü karıştırdım. İçeride bulabildiğim yalnızca babamın doldurmaya zaman bulamadığı loto kuponları oldu; ama bu da bana yeterdi. Bir yığın da kalem vardı ve neyse ki bir tanesi yazıyordu. Hirtshals'taki o gri ve bomboş park yerinde otururken şunları yazdım:

Gökyüzü açılıyor. İnekler ormanın kıyısında durmuş eve doğru bakıyorlar. Bulutlar hızlı. Pencereden dışarı bakıyorum. Açık bir pencerenin önünde oturuyorum, rüzgârın yaşlı dişbudak ağacının ağır dallarını kımıldatışına bakıyorum. Yazıyorum. Bulutlar, dallar, yazı yazan el.

En uçta.

Yüzüme yumuşak kil kokusu çarpıyor. İnekler ormanda gözden kayboluyorlar. Karanlığın içinde karanlık bir kervan. Bir bir. Gözden kayboluyorlar. Bir bir. Üşüyorum. Ağacın parlak yapraklarında rüzgâr dalgalar oluşturuyor. Tavan arasında açık bir pencere gıcırdıyor. Suyun içinden dans eden beyaz bedenler ve tanrısal bir müzik geliyor.

Oturup yazdıklarımı okudum, şurasını burasını biraz düzelttim, ama metin büyük ölçüde olduğu gibi kaldı. Babamın asla doldurmaya fırsat bulamadığı beş loto kuponunun arkasına sığmıştı. Kendi yazdığım bir şeyi utanca kapılmadan ilk kez okuyordum. Biraz gerçek dışıydı, uçucu bir duyguydu. Gerçek dışıydı; ama çok güzeldi. Sızlamayı, zonklamayı sürdüren başıma karşın iskele bölgesinde bir kez daha dolaşmaya gittim. Her şey gri ve bitkin olmayı sürdürüyordu, rıhtımdaki su eskisi kadar yapışkan ve yağlıydı, teknelerin durduğu yerde suyun üzerinde eskisi gibi çöpler yüzüyordu ve denizin üzerinde eskisi gibi gümüş rengi, yumuşak bir pus vardı. Yine de bir şeyler olmuştu. Şimdi olan şey loto kuponlarının üzerindeydi ve arabaya geri döner dönmez yeniden okumak istiyordum. Yürüyor, çevremdeki bütün griliğe bakıyordum, burnumdan içeri deniz havası ve mazot kokusu doluyordu, ama yine de bir şey değişmişti sanki. Ve bende görülebiliyordu bu. Şayet biri yanıma gelip saati sorsa bir gözümde elmas gibi parlayan bir şey görebilecekmiş gibi geliyordu bana.

Saat üçte arabaya bindim, motoru çalıştırdım, feri-

bot iskelesine sürdüm. Giriş şeridinde en önde durup geminin gelmesini beklerken biraz daha yazmayı denedim. Yazmış olduklarımı bir daha okudum, birkaç satır daha eklemeyi denedim. Feribot bir saat sonra göründüğünde ben en az on loto kuponu daha doldurmuştum. Feribota bindiğimde kendi başıma oturabileceğim bir yer buldum, kuponları önüme serdim, hepsini baştan okudum. Feribot iskeleden ayrılırken motorların titreşimlerini hissettim; ama pencereden dışarı bakamayacak kadar gömülmüştüm yazdıklarıma, gri kentin gümüş rengi pusun içinde kaybolmasına bakamayacak kadar gömülmüştüm. Bambaşka bir yerdeydim. Kâğıtların üzerine eğilmiş okuyor, eklemeler yapıyor, yenilerini yazıyordum. Yine de yalnızca ilk yazdıklarımdan hoşnuttum. Çok özellerdi, ev manzarasından bir parça vardı içlerinde, oysa öteki yazdıklarım sıradandı.

Yolculuk boyunca oturup pencereden dışarı baktım. Kendimi tükenmiş hissediyordum, ama uyuyamıyordum; yalnızca oturuyor, geminin titreyişleriyle sarsılıyordum. Kafam yeniden tümüyle iyileşmek üzereydi, sanki kafatasım açılmış, beyin yeniden yerine yerleştirilmişti. İçtiğim kahvede artık pas tadı yoktu ve Randesund'ün ışıklarının önümden kayarak geçtiğini gördüğümde neredeyse eskisi gibi olmuştum artık. Gemi iskeleye yanaşmadan arabaya binip oturdum. Araba çıkışı açıldı, iskele ışıklarını, geminin dumanının kentin içlerine doğru savrulduğunu gördüm. Arabayı vitese taktım, eskisi gibiydim, ama başka biri olmuştum, arabayla gemiden sonbahar akşamına çıkıp evin yolunu tuttuğumda bunu hiç kimse görmemişti.

Ertesi gece saat dördü biraz geçe babam öldü. Son sözleri, *Şimdi cennette gibiyim*, olmuştu. Tıpkı büyükannemin yazdığı gibi. Son morfin iğnesinin ardından, külleri çarşafa dökülen son sigarasını içerken. Son yaptığım

şey ona yalan söylemek olmuştu ve artık yazar olduğumu ona söyleme fırsatım olmamıştı.

III

5 Haziran Pazartesi günü *Fedrelandsvennen*'in bütün ilk sayfası ve son sayfası son üç yangına ve Anders ve Agnes Fjeldsgård'ın evlerinin de yakılmaya çalışıldığına ayrılmıştı.

Başlık: *Finsland kasabası dehşet içinde.*

Ön sayfada iki fotoğraf var. Bir tanesinde Knut Karlsen'in bodrumunda Johanna. Üzerinde bir sabahlık var, başını eline dayamış, boş gözlerle ileri bakıyor. Her şeyden vazgeçmiş. Öteki fotoğraf neredeyse tümüyle yanmış evini gösteriyor, ön tarafta beş kişi seçiliyor. Bunların kimler olduğunu bilmiyorum.

Son sayfada çarptığı arabanın hemen arkasında yana devrilmiş duran motosiklet enkazının fotoğrafı var. Fotoğraf ambulans kaza yerinden ayrılmak üzereyken çekilmiş. Fotoğrafta Dag yok. Babam da yok.

Son sayfada Anders ve Agnes Fjeldsgård'ın evlerinden aşağı inen merdiveni görüntülemeye çalışan iki polisin de fotoğrafı var. Hava karanlık daha. Biri el fenerini tutarken öteki eski moda, eski filmlerde görülen türden, tepesinde kocaman, kafa biçiminde bir flaşı olan fotoğraf makinesiyle öne doğru eğilmiş.

Sayfanın en altında Anders Fjeldsgård ve polis memuru Tellef Uldal'la konuşan Koland'ın fotoğrafı var. Uldal, kurt köpeğini getirmişti. Köpek, Mæsel yoluna doğru koşmuş ama birkaç dakika sonra geri gelmişti. Ardından Anders ve Agnes'in evlerinin önünde serbest bırakıl-

mıştı. Orada uzun bir süre merdivende durup yerdeki kibritleri koklamıştı. Sonra merdivenlerden aşağı, karanlık yola, Bord Gölü'ne doğru koşmuş, uzun bir süre gözden kaybolmuş, ardından Duehei taraflarında bir yerde, gölün batı kıyısında havlamaya başlamıştı. Çok net bir yankı geliyordu. Köpek havlıyor, başka bir köpek yanıt veriyordu sanki. Sonra köpek birden geri gelmiş ve başka bir şey olmamıştı.

Son olarak köpek kilise orgcusu Sløgedal'ın çayırında serbest bırakılmıştı. Burada yangın sürüyordu, alevler köpeğin küçük gözlerinde yansıyordu. O zaman köpek kafası çok karışmış gibi davranmış, bir o yana bir bu yana koşmaya başlamıştı. Evin duvarlarını, meyve ağaçlarını koklamış, itfaiye istasyonu yönünde koşmuş, binanın çevresini biraz koklamış, sonra buradan ayrılıp Alma ve Ingemann'ın evine koşmaya başlamıştı. Aşağıdaki bahçeyi koşarak dolaşırken ince bir sesle havlamış, sonra geri gelmişti.

O sırada kilise orgcusunun evini kurtarmaya uğraşıyordu insanlar. Batı duvarına ve çatıya su püskürtülürken Sløgedal'ın çatırdayan samanlığı sonunda çökmüş, gökyüzündeki alev denizi dalgalanmıştı. Kurt köpeği itfaiye arabasının yanında oturmuş, patileriyle tekerleklerden birini tırmalayıp inler gibi bir ses çıkarmaya başlamıştı.

Fotoğrafta Koland yorgun ve şaşkın görünüyor. Röportajda çok karmaşık bir durum olduğunu söylüyor. Tek bir iz yok. Yalnızca bunu yapanın büyük olasılıkla genç bir adam olduğunu biliyorlar. Yangın çıkan yerler arasında en fazla on kilometre var. Benzin kullanılmış. Farları sönük giden bir araba görülmüş. Bundan öte hiçbir şey yok. Durum umutsuz görünüyor. Piroman büyük riskler alan biri. Son üç yangının polisin kasabadaki bütün arabaları durdurduğu, neredeyse herkesin uyanık nöbet tuttuğu bir zamanda çıkarıldığına bakılırsa piroman yakalanmaya çalışıyormuş gibi davranıyor.

Çok karmaşık ama yine de yalın.

Oslo Suç Araştırma Merkezi'nden iki müfettiş o sabah yola çıkmışlardı; ama gelip Bradsvoll'daki halkevine yerleşmeleri öğleden sonra saat ikiyi buldu. O sırada hava bulutlanmaya başlamış, yağmura karşı hazırlıklı olmak için Agnes ve Anders'in evlerinin giriş kapısının üzerine kocaman bir muşamba çakılmıştı. Bütün giriş benzin kokuyordu, her yana cam kırıkları saçılmıştı. Agnes ve Anders biraz geride durmuş bakıyorlardı. Agnes kollarını kavuşturmuş, Anders ellerini ceplerine sokmuştu. Bu koşullarda çok sakin görünüyorlardı. Birkaç saat içinde kendi evlerinde yabancı olmuşlardı. Hiçbir şeye dokunulmaması, hiçbir şeyin yerinden kaldırılmaması gerekiyordu. Daha başka gazeteciler geldi. Herkes piromanı gören tek kişi olduğu için Agnes'le konuşmak istiyordu. Birkaç metre uzağındaydı, aralarında yalnızca pencere camı vardı. Kibrit ışığında adamın yüzünü görür gibi olmuştu. Bu ikinci kibrit olmalıydı. Merdivende iki kibrit bulunmuştu çünkü. Bir tanesi daha alev almadan sönmüş, öteki yarıya kadar yanıp ortadan kırılmıştı. Birer birer çakılmış olmalıydılar. Piroman kibritleri sırayla içeri atmaya çalışmış; ama ikisini de ıskalamıştı. Kibritler cama çarpıp dışarıda yere düşmüşlerdi.

Agnes'ten adamı tarif etmesini istediler.

"Genç, yakışıklı bir adamdı," dedi Agnes, gazetecilerden birine yarı şaka. Gazeteci hemen bu sözleri not aldı, ertesi gün de gazetede çıktı. Yangınları çıkaran adam yalnızca genç değil, aynı zamanda uzun boylu ve yakışıklıydı. Bir anda yerden biter gibi ortaya çıkmış, arkasında yalnızca alevler bırakarak ortadan kaybolmuştu. Bir de dehşete kapılmış bir kasaba ve iki tane yanmamış kibrit. Agnes'in farkına vardığında son kibriti cama doğru fırlatmıştı. Agnes çığlık atmıştı, adam onu görmüş ve duymuştu, ama yine de kibriti fırlatmıştı. Pamuk ipliği-

ne bağlıydı her şey. O kibrit camdaki deliği bulmuş olsaydı Agnes birkaç saniye içinde kendini bir alev denizinin ortasında bulacaktı. Aynı şey Olav ve Johanna için de söylenebilirdi; ama onlar dışarı çıkmışlardı sonuçta. Yine de bir bakıma alev denizinde kalmışlardı her şeye karşın.

Hem Vatneli'deki iki yerde hem de Solås'ta gece polisin nöbet tutmasına karar verildi. Olav sabahı yatakta çığlıklar atarak geçirmişti. Johanna yatağın kenarında oturuyordu; ama hiçbir şey Olav'ı sakinleştirmeye yetmiyordu. Dalga dalga yükselen çığlıkları içini paramparça ediyormuş gibiydi. Johanna'ya bağırdı, duvarlara bağırdı, Tanrı'ya seslendi. Sanki içinde bir şeyler kopmuştu, vahşi ve kaba bir şekilde ondan kurtulmaya çalışıyor, ama başaramıyordu. Olav ikiye parçalanmaya izin vermiyordu. Sonunda Nodeland'dan arabayla doktor geldi, Olav'a sakinleştirici bir şeyler verildi. Johanna'ya da ilaç teklif edildi; ama o istemedi. Öğlene doğru Olav uykuya daldı, Johanna yatağın başında oturmuş onun elini tutuyor ve sakinleşen yüzüne bakıyordu. Kocasına baktı, ne kadar güzel, ama aynı zamanda ne kadar yaşlı olduğuna baktı; saçları beyazdı, yanakları çökmüştü, gözkapakları kırmızıydı, gergin alnında hiç kırışık yoktu. Teni incelmiş ve saydamlaşmıştı, sanki Olav eriyip gidiyormuş gibiydi. Johanna kendi kendine bu adamı gerçekten tanıyıp tanımadığını sordu. Bütün yaşamını birlikte geçirdiği Olav mıydı bu? Tek çocuğunu doğurduğu adam mıydı? Mutlu oğullarının çöküşünü ve ölümünü gören Olav mıydı bu?

O kadar uzaklarda, aynı zamanda o kadar yakındaydı ki. Eli sıcak ve sakindi. Olav'ın elini tutan Johanna gözlerini yumdu, yoldan geçen arabaları dinledi. Kuşları, üst kattan gelen alçak sesleri dinledi. Sabahlarını geçirdiği yerden yalnızca elli metre uzakta olmasına karşın bu sesler yabancı ve alışılmadık geliyordu kulağına. Bu saatlerde kahveyi ocağa koyardı. Radyoyu açar, "Güney Ha-

berleri"ni dinlerken ekmek dilimlerdi. Olav içeri girer, gömleğinin kolları sıvalı, elleri sabun kokulu, ama yine de odunlukta çalışmaktan biraz kirli bir şekilde masaya otururdu. Masanın iki ucunda oturup karınlarını doyururlardı. Olav hep yaptığı gibi perdeyi yana çeker, aşağıdaki Li Gölü'ne ya da çiçek açmış vişne ağacına bakardı.

Sonunda Johanna onlar için hazırlanmış öteki yatağa yattı. Kanadığını hissediyordu; ama kalkmakla uğraşmadı. Kanlar akarken içi geçti. Artık canı yanmıyordu. Uykuya dalmadan önce başını aniden yana çevirdi, dudakları hafifçe kıpırdadı. Sanki biri sessizce odaya girmiş, yatağın kenarına oturmuş, elini Johanna'nın alnına koyup adını fısıldamıştı.

IV

Aasta, Johanna için ne demişti? Gülemiyordu, ağlayamıyordu. Hiçbir şey yapamıyordu.

Peki Alma. O ne yapabiliyordu?

Evine doğru yürüyordu. Saat dördü biraz geçiyordu. Ortalık aydınlanmıştı, kuşlar şarkı söylüyordu; ama Alma onları duymadı. Hızlı adımlarla Sløgedal'ın evinden aşağı doğru yürürken arkasındaki samanlıkta yangın ağır ağır büyüyordu. Itfaiye istasyonunun önünden geçti, eve giden yokuşu indi, atölyenin önünden ve çimenlikten geçti. Merdivenin dört basamağını çıkıp içeri girdi. Ingemann'ın rüzgârlık ceketini koridordaki kancaya astı. Banyoya girdi, yüzünü soğuk suyla, yanakları uyuşmaya başlayana kadar iyice yıkadı. Işığı söndürdü. Kapıyı kapadı. Sonra sessizce çatı katına çıkıp Ingemann'ın yanına yattı. Ingemann'ın soluklarından uyanık olduğunu anlamıştı;

ama hiçbir şey söylemedi. İkisi de kımıldamadan yatarlarken dışarıda kuşların şarkıları giderek güçleniyordu. Bu sırada çok sayıda araba hızla yaklaştı, onları geçip Sløgedal'ın evine doğru yollarına devam etti. Aşağıdaki kapı çalınana kadar ne Alma ne de Ingemann kımıldamıştı. Sonra Alma hızla doğruldu, aşağı indi, kapıyı açtı.

Kapıda duran Alfred'di. Yangın kokuyordu.

"Alma," dedi.

"Sen misin?" dedi Alma.

"Sløgedal'ın samanlığı yandı."

"Evet," dedi.

"Alma," dedi yine. "İyi misin sen?"

"İyiyim," diye yanıtladı Alma. "Yok bir şey."

Alfred durakladı.

"Ingemann evde mi?"

"Elbette," diye yanıtladı Alma aklı başka bir yerdeymiş gibi. Alfred'in arkasına, berrak, serin sabaha, batıdaki tepeleri altın rengine bürüyen güneşin ilk ışıklarına bakıyordu.

"Onunla konuşabilir miyim?"

Alma çatı katına çıktı, yatak odasının kapısında durdu. Ingemann yan yatmıştı, solukları ağırdı; ama Alma onun uyumadığını biliyordu.

"Alfred geldi," dedi yavaşça.

"Gelemeyeceğimi söyle," diye yanıtladı Ingemann.

"Sløgedal'ın samanlığı yanmış," dedi Alma.

Ingemann yanıt vermedi, ama Alma onun gerildiğini görebiliyordu. Dağınık yatağa, sandalyenin üzerine asılmış giysilere, yarı açık duran dolap kapağına, Ingemann'ın pazarlık ceketinin tek koluna, ucu biraz dışarı çıkmış kendi kışlık paltosuna baktı. Ingemann kımıldamadan yatmayı sürdürüyordu, ama dikkat kesilmiş dinliyordu.

"Sløgedal'ın samanlığı yanmış, dedim."

"Evet, duydum," diye yanıtladı Ingemann.

"Burada yatıp durmayacaksın herhalde. İtfaiye şefisin sen."

Ingemann ve Alfred bir dönüş yapıp yukarı çıkan, itfaiye istasyonunun önünden geçen, Sløgedal'ın çiftliğine kadar uzanan birkaç yüz metrelik yol boyunca alçak sesle konuştular. Alfred yangın söndürme çalışmalarını anlattı, çiftlik evini kurtarmayı başardıklarını, yalnızca birkaç camın kırıldığını, boyanın biraz kabardığını, üçbeş kiremitin düştüğünü, ama bunun dışında bir zarar olmadığını anlattı.

"Bu çok iyi," dedi Ingemann. "Başka bir şey yok, değil mi?"

Bunun üzerine Alfred çok sayıda gazetecinin geldiğini, ayrıca televizyoncuların gelip film çektiklerini anlattı.

"Yakında bütün yurdu saracak bu haber," dedi.

Ingemann bir şey söylemedi.

Yanmış samanlığa geldiklerinde konuşmaları çoktan bitmişti, yan yana sessizce durup baktılar. Ne denebilirdi ki? Yangın yerinin çevresinde geniş bir alanda toprak bile yanık ve karaydı.

"Sen iyi misin?" diye sordu Alfred.

"İyiyim, iyiyim," diye yanıtladı Ingemann. "Yalnız biraz oturmam gerekiyor."

Alfred merdivende Ingemann'ın yanına oturdu. Merdiven çok dardı, epey bir süre hiçbir şey söylemeden oturdular. Güneş doğuda Kviheia'nın üzerine yükseldi, gecenin çiyleri ağır ağır kurudu, bütün gece burada çok fazla şey yapıldığı görülebiliyordu; otlar ezilmişti, evin duvarının dibinde çöpler ve boş şişeler vardı. Ingemann gözlerini yumdu. Yüzü sıcak güneşe dönük oturdu.

"Dag yiyecek, içecek getirdi herkese," dedi yanında oturan Alfred.

"Öyle mi?"

"Hiç gazozsuz ve çikolatasız kalmadık," diye sürdürdü Alfred. "Sanki yeni itfaiye şefi o oldu artık."

"Öyle zaten," dedi Ingemann.

Hemen sonra bir araba geldi, çimenlikte durdu. İki adam indi. Bir tanesi kilise orgcusu Bjarne Sløgedal, öteki de onun babası, ihtiyar öğretmen ve kilise çalışanı Reinert'ti. Yangın haberini sabaha karşı almış, hemen arabaya binip Kristiansand'dan bütün yolu gelmişlerdi. Şimdi ilk güneş ışıkları yanmış samanlığı aydınlatıyordu. Oğul birkaç adım attı, babası onu izledi, ikisi de burada kendilerini biraz yabancı hisseder gibiydiler; sanki yanlış bir yere gelmiş ya da yollarını şaşırmışlardı ve şimdi aslında nerede olduklarını sormak için sakin adımlarla Alfred ve Ingemann'ın yanına geliyorlardı. Dördü bir süre durup konuştular. Alfred bildiklerini anlattı. Yangın saat dördü biraz geçe, alacakaranlıkta başlamıştı. Hiç kimse bir şey görmemiş ve duymamıştı. Hiçbir şey. Birkaç dakika önce buradan bir devriye arabası geçmişti. Sanki samanlık kendi başına alev almış gibiydi.

Daha sonra dört adam samanlığa çıkan rampanın tepesine kadar yürüdüklerinde bir anda kendilerini boşlukta buldular. Yangın yerinden neredeyse saydam, gri bir duman yükseliyor, bir süre sonra kendi kendine çözülüp yok oluyordu.

"Annemin dokuma tezgâhı yok artık," dedi Bjarne alçak sesle. "Onu samanlığa koymuştuk," diye ekleyip boşlukta bir yeri işaret etti.

"Dokuma tezgâhını ne kadar da severdi."

Bir süre başka hiçbir şey söylenmedi. Dokuma tezgâhıyla ilgili sözleri herkesin kafasında yer etti, sonra yolda bir karaltı belirdi. Bu Dag'dı. Bahçenin meyve ağaçla-

rının altında yürürken neşeli ve çevik görünüyordu, hopladı, en alt dallardan birine vurdu, birkaç yaprak kopardı, yere attı. Samanlığın olduğu yerde Alfred ve babasıyla birlikte duranların kimler olduğunu gördüğünde bir anda ciddileşti. Bir an için geri dönmeyi düşündü sanki, ama sonra kararlı adımlarla yoluna devam etti. Samanlık rampasına kadar geldi, ikisinin de ellerini sıktı. Önce Bjarne'nin, sonra Reinert'in.

"Sen misin Dag?" dedi Reinert.

"Benim elbette."

"Son gördüğümden bu yana ne kadar da büyümüşsün."

"Sen de ne kadar yaşlanmışsın," diye yanıtladı Dag.

Sonra güldüler. Uzun sürmedi, ama yine de güldüler.

"Bu gerçekten çok acıklı bir durum," dedi Dag.

"Ben de tam şimdi annemin dokuma tezgâhının artık olmadığını söylüyordum," dedi Bjarne.

"Evet, dokuma yaptığını hatırlıyorum," dedi Dag.

"Geriye bir şeyler kalmıştır diye umuyordum," dedi Reinert.

"Ne kötü oldu," dedi Dag.

Beşi birden alçak samanlık rampasından aşağı baktılar.

Dag yarısı yanmış huş ağacından bir dal kopardı, külleri karıştırmaya başladı. Ötekiler ona bakıyorlardı. Kimse bir şey demedi. Reinert terini kuruladı. Sonra Ingemann eve doğru yürümeye başladı, Alfred onu izledi ve son olarak baba-oğul Sløgedal'lar. Hepsi park etmiş arabaya doğru yollarına devam ettiler. Dag da hemen onları izledi, elindeki dalı uygun bir zamanda vermeyi beklediği bir armağan gibi tutuyordu.

"Polisin bunu yapan deliyi yakalaması gerek," dedi. "Bir kişinin herkese dehşet salması olacak şey değil."

"Yok, olmaz böyle şey," dedi Alfred.

"Çılgın bir adam bu."

"Öyle," dedi Reinert.

"Bunu yapanın..." diye başladı Bjarne. "Acımasız biri olmalı."

"Ve hiç kimse bir şey yapmıyor," diye atıldı Dag. "Hiç kimse! Niye kimse bir şey yapmıyor!? Bu böyle devam edemez."

"Hayır, böyle devam edemez," dedi Alfred.

"Çok ama çok hastalıklı bir adam, kesinlikle."

Kısa bir sessizlik oldu.

"Hastalıklı bir adam!"

"Evet," dedi Alfred.

"Artık eve gidelim Dag," dedi Ingemann. "Biraz bir şeyler yemeliyiz, sen de ben de."

"Neler yaptığını sormayı unuttum," dedi Reinert birden.

"Neler mi yapıyorum?" dedi Dag.

"Evet, çok büyük planların vardı ya senin."

"Benden bir şey olmuyor," diye yanıtladı Dag.

"Aa, olmaz olur mu," diye atıldı Ingemann.

Ama Dag onun sözünü kesti.

"Hayır, baba," dedi sakin bir sesle. Hepsine içten bir gülümsemeyle baktı. "Benden adam olmaz artık."

V

4 Haziran Pazartesi günü *Lindesnes*'teki resimde Ingemann yüzünde anlaşılması güç bir anlatımla itfaiye arabasının yanında duruyor, ama o sıralarda artık aslında bütün olayları kafasında yerleştirmeye başlamış olmalı. Röportajda dikkat etmeye değer pek bir şey yok, tersine çok sakin ve yalnızca açıklayıcı bir yazı. Başlık: *Küçük bir*

alana bolca yetecek donanımımız var. Yepyeni itfaiye arabasını anlatıyor. Öndeki su pompası Ziegler marka ve suyu yirmi beş metre yukarıya fışkırtabiliyor, üç taşınabilir pompanın en büyüğü dakikada bin litre su fışkırtıyor, öteki ikisi iki yüz ve yüz elli litre. Donanıma kimse bir şey söyleyemez, diye vurguluyor. Bu küçük kasabadan daha hazırlıklı bir yer yoktur. Şayet bir piroman olacaksa tam olarak burada olması daha iyi, diyor ve gururlu, biraz erkekçe bir tavır sergiliyor. Ardından son yangınlar soruluyor. Dün gece kiliseden bile duyulan alarm. Son soru tam olarak şöyle: *Iki günde bu kadar çok sayıda yangına gittikte sonra yorulmuş olmalısınız herhalde.*

Yanıt: *Evet, yorgunuz. Çok yorgunuz.*

Ertesi gece kilise orgcusu Sløgedal'ın evinin önünde nöbet tutulmasına karar verildi. Polis yangını çıkaranın büyük olasılıkla *işini tamamlamak için* geri döneceğini düşünüyordu. Sonuçta ev yerinde duruyordu daha. Sløgedal'a bir tüfek verildi, omuzluğu olmayan bir mavzer. Evden biraz uzaktaki çalıların arasında saklanmasına karar verildi. Şayet yangını çıkaran adam ortaya çıkarsa hızla havaya üç el ateş edecekti. Böyle anlaşmışlardı.

Ardından yalnızca akşamı beklemek kaldı.

Solås'ta Anders ve Agnes Fjeldsgård'ın evinin önünde bir devriye nöbet tutuyordu. Gün içerisinde olayları duyup da görmek isteyen pek çok kişi geldi. Öğleden sonra Dag da bakmak için uğradı. Bu sırada Suç Araştırma Merkezi'nden gelen müfettişler kapıya çivilenen muşambanın altında çalışıyorlardı. Dag çimenlerde durup Anders'le biraz konuştu; sonra Agnes onların yanlarına geldi. Bir tepsi dolusu gözlemeyi herkese dağıtıyordu. Yolun aşağısındaki polis memurunun elinde bir gözleme vardı şimdiden. Anders istemedi ama Dag bir tane aldı.

"Çok teşekkürler," dedi Agnes'in gözlerinin içine bakarak.

Kısa bir süre sonra Agnes Fjeldsgård her yana yayılan benzin kokusundan kurtulmak için uğraşmaya girişti. Benzin kokusu bütün eve yayılmış, uyuşturucu bir sis gibi ortalığı kaplamıştı. Yerleri defalarca ovdu, kum ve sabun kullandı, ama benzin tahtaların içlerine kadar işlemişti bir kere. Hava titreşiyor, tahtalardan ağır bir benzin buharı yükseliyordu. Kapı yarı açıktı, bir süre sonra Kripos'tan gelenler de gitmişlerdi. Hiç rüzgâr esmiyordu. Sıcak Brandsvoll ve Lauvslandsmoen'deki çayırı kavuruyordu, kuşlar bile susmuşlardı.

Pazartesi öğleden sonra saat beşi geçti.

Tam o sırada Alfred polis tarafından götürüldü.

Alfred'e halkevine gitmesi gerektiğini haber vermek Else'ye düşmüştü. Sakince, önemsiz bir şeyden konuşuyormuş gibi söylediler. Alfred'i telaşlandırmamaları gerekiyordu. Ondan kuşkulanıyorlardı. Bütün yangınların söndürülmesine katılmıştı.

Alfred eski halkevinin kapısına götürüldü. Buraya bir çalışma masası, üç sandalye ve bir daktiloyla geçici bir ofis kurulmuştu. Masanın bir tarafındaki sandalyeye oturması söylendi. İki polis memuru da öteki taraftaki sandalyelere oturdular. Sonra sorgu başladı. Alfred'in konunun ne olduğunu anlaması biraz zaman aldı.

Belki de buna sorgu demek o kadar da doğru değildi. Her şeye karşın oldukça rahat bir konuşmaydı. Alfred'e eski günlerde bütün bir yönetim kurulu toplantısına yeten halkevinin devasa su ısıtıcısından kahve verildi. Ardından son üç yangını, Vatneli'deki iki yangını ve Sløgedal'ın samanlığındakini anlatması istendi. Sürekli olarak not tutuluyordu. Polis memurlarından biri arkası dönük oturmuş, hem soruları hem yanıtlarını daktiloyla yazıyordu. Alfred sakin sakin anlattı, arada sırada durup

dumanı tüten kahvesine uzanıyor, hafifçe öksürüyordu. O zaman herkes kâğıtlarından başını kaldırıp dikkatle ona bakıyordu. Son üç günde ne kadar uyuduğu soruldu. Pek bilemediğini söyledi Alfred. Yorgunluktan bitkin düşmüş olduğunu doğruladı. Skogen'deki yangını sordular, bu yangının ötekiler gibi gece değil de sabah başlaması konusunda onun ne düşündüğünü merak ediyorlardı. Alfred hiçbir şey bilmediğini söyledi. Gerçekten de yangınların bir plana göre mi çıkarıldığını düşündüğü soruldu; ama Alfred'in buna bir yanıtı yoktu. Niye bir zamanlar itfaiye ekibine katıldığı soruldu. Katılmasının istendiğini ayrıca da bunun ona anlamlı bir iş gibi göründüğünü söyledi. *Anlamlı* sözcüğünü açıklaması istendi. Açıklamayı denedi. Son olarak olan bitenler konusunda ne hissettiği soruldu. Biraz düşündü, sonra öne eğilip yanıtladı: *Gerçek dışı. Gerçek dışı. Bütünüyle gerçek dışı.*

Yirmi dakika sonra gitmesine izin verildi. Ayağa kalkmadan önce sordu Alfred:

"Benimle niye konuşmanız gerekiyordu?"

"Soruşturmanın bir parçası bu," oldu yanıt.

"Bu benim şüpheli olduğum anlamına mı geliyor?"

"Ne evet, ne hayır."

Sonra çıktı.

Eve geldiğinde Else masaya biraz yemek koymuştu. Birlikte yemek yerlerken Alfred sorguyu anlattı. Polisin ondan kuşkulandığını söyledi. Else başını kaldırıp baktı. Alfred'in ellerine, boğazına, bütün yüzüne baktı. Kahvenin buharının gözlerinin önünde yükseldiğini gördü.

Sonra güldü.

Saat altıda haberleri dinlediler. Yangınlar ikinci haberdi. İlk haber Fransa'da, Lyon yakınlarında, şimdilik sekiz kişinin kayıp olduğunun belirlendiği büyük tren kazasıydı. Ardından Finsland'daki son dört yangın. İki tanesinde cinayete teşebbüs de vardı. Dört yaşlı insan ölüm-

den kıl payı kurtulmuşlardı. Koland'la röportaj yapıldı. Koland kendinden emin bir sesle konuşuyordu. Polisin elinde henüz somut bir veri olmadığını söyledi. İki arabanın adı geçti. Daha sonra Agnes Fjeldsgård'ın yaptığı gözlem geldi: genç, zayıf bir adam. Şimdilik ellerinde yalnızca bu kadarı vardı. Son olarak kaymakam herkesi gece nöbet tutmaya çağırdı. Finsland'daki yangınlar konusu bu kadardı. Ardından Dünya Futbol Kupası haberleri geldi. Avusturya yenilmişti, Fransa, İspanya ve İsveç de öyle.

Else radyoyu kapamak için ayağa kalktığı sırada Alfred kahvesinin son yudumunu içmiş, aşağıda uzanmak için salondan çıkıyordu.

Else yürüyerek onlara doğru gelen adamı o sırada gördü. Kim olduğunu hemen tanımıştı; ama bu kadar yaşlı görünmesine şaşırmıştı. Ingemann yalnız başınaydı. İki evin arasında, açıklıktan geçen kestirmeden geliyordu. Burası çok ender kullanılırdı. Ingemann'ın arkasından vuran güneş yere upuzun, zayıf bir gölge düşürüyordu. Sanki Else farkına varmadan on yıl birden yaşlanmıştı Ingemann. On yıl geçmiş, Ingemann birkaç gün içinde yetmiş yaşında oluvermişti. Yürüyüşünde bir şey vardı, ya da sırtında, öne eğilmiş başında, belki yürürken iki yanında sallanan kollarında. Onlara doğru gelen yaşlı bir adamdı.

Alfred ve Else mutfakta sakin sakin oturup dışarıdaki zilin çalmasını beklediler. Sonra Alfred ayağa kalktı, sahanlığa çıkıp kapıyı açtı.

"Gelen sen miydin?" dedi.

Ingemann önce konuşamadı. Üzerinde yangınlara giderken giydiği, eski yangınların kokusu sinmiş bir tür üniformayı andıran koyu renk tulumuyla duruyordu. Birkaç saniye geçti, sonra elini uzattı.

"Şuna bak," dedi.

Alfred itfaiyenin beyaz bidonlarından birinin beyaz boyalı kapağını görür görmez tanımıştı. Daha birkaç saat önce bidonların birçoğunu benzin doldurmuştu. Ingemann'ın eli isten kapkaraydı, kapak beyazdı.

"Ben bunu... bunu buldum," diyebildi sonunda.

"Sahi mi," dedi Alfred.

"Sana söylemeye geldim."

"Bana ne söylemeye geldin?" diye soran Alfred, sıcak akşam güneşinin altında duran eski komşusuna baktı.

"Kim olduğunu bildiğimi."

Alfred'in saatin altındaki sandalyeye oturması için ona destek olması gerekti. Else bir bardak su getirdi. Ingemann suyun birazını içti, kalanını bıraktı. Üzerinde keskin bir kül ve is kokusu vardı. Benzin bidonu kapağı merdivende kalmıştı, Alfred getirmeye gitti. Saatin altındaki sandalyede oturan Ingemann'ın eline verdi kapağı. Uzun süre sessizlik oldu, yalnızca elinde çevirip durduğu kapağın sesi duyuluyordu. Sonra anlatmaya başladı. Sløgedal'ın yanan samanlığına gitmiş, orada yalnız başına dolaşmıştı. Samanlık rampasının tepesinde oturmuş, yıkıntılara bakmıştı. Birkaç saat önce Reinert ve Bjarne'yle yaptıkları gibi. İşte o zaman görmüştü birden. Kapağı daha önce niye kimsenin görmediğini anlayamıyordu. Samanlığın hemen dibinde, otların üzerinde, ortalıkta duruyordu. Rampanın eskiden biraz daha yükseğe uzandığı yerde bir süre durmuştu, bidon kapağının orada, otların arasında ne işi olduğunu anlayamıyordu. Yüzüne doğru esen yaz rüzgârıyla orada durmuş, bir süre sonra bakışlarını samanlığın hemen yanında duran huş ağacına çevirmişti. En yakındaki dallar yanmıştı, kimi yerlerden kemiği andıran kara, kırık dallar uzanıyordu. Geriye kalan birkaç yaprak da kurumuş, kavrulmuştu, rüzgârda kuru bir hışırtı çıkarıyorlardı.

Sonra birden anladı.

Hem anladı hem anlamadı, ama ikisi de aynı anda oldu.

Alfred ve Else'ye böyle dedi. Başını arkaya, saatin altındaki duvara yasladı. Gözlerini yumdu, sonra yeniden açtı ve bu arada gözleri kısılmış, kararmış, zeki bakışlarla bakmaya başlamıştı. Yine de bunları bilenler yalnızca onlardı.

"Artık sana her şeyi söyledim Alfred, şimdi lütfen kaymakama git. Bunu yapacak gücü bulamıyorum kendimde."

VI

Alma'yı bulan Teresa oldu. Bir şeylerin ters gittiğini sezmişti ve Alma'nın evde olduğundan emindi, pencereden onun içeri girdiğini görmüştü; ama kapıyı çaldığında hiç kimse açmadı. Sonunda kapıyı yokladı. Açıktı. İçeri seslendi. Yine yanıt alamadı. Çekinerek içeri doğru birkaç adım attı. Mutfakta kimse yoktu. Duvar saati tıkırdıyordu, masada tek bir kahve fincanı, tezgâhın üzerinde birkaç parça bulaşık vardı, mutfak bezi musluğun üzerine asılıydı, pencere camına bir arı çarptı. Teresa dışarı çıkacaktı ki çatı katında birilerinin olduğunu duydu. Merdiveni çıktı, açık duran kapıdan içeri baktı. Alma giyinik bir şekilde yorganın üzerinde yatıyordu. Paltosunun düğmeleri ilikliydi. Ayakkabıları bile ayaklarındaydı.

"Alma?" diye fısıldadı Teresa.

Niye fısıldadığını kendi bile anlamıyordu, belki yorganın üzerindeki ayakkabıları gördüğü için, belki donuk bir şekilde bakan gözlerden dolayı. Alma kımıldamıyordu, ama seslenen oydu, Teresa emindi bundan.

"Alma," diye fısıldadı yeniden. Bu kez bir soru değildi bu. Alma kaskatı ve gergin, kırık bir heykel gibi yatıyordu, ama güzel saçları dalga dalga yastığın üzerine yayılmıştı. Ağzı açık soluk alıyordu, gözleri sönük tavan lambasına dikiliydi, göğsü belli belirsiz inip kalkıyordu.

"Oymuş," diye fısıldadı. "Oymuş."

Teresa yatağın kenarında duruyordu, ama Alma ona bakmıyordu.

"Her şey bitti," diye fısıldadı.

Sanki içeri birinin girdiğini yeni fark etmiş gibi başını Teresa'ya çevirdi. Dudakları hafifçe kıpırdadı. Teresa öne eğildi. Alma'nın sesi dar bir yarıktan geliyormuş gibi çatlak ve kesik kesikti.

"Kımıldayamıyorum."

Ardından tek bir söz etmedi.

Teresa ayakkabılarını nasıl çıkardığını yazmış günlüğüne. Önce sol, sonra sağ. Yorganın üzerine biraz kum ve toprak dökülmüştü, onları yere süpürdü, ayakkabıları yan yana güzelce kapının kenarına koydu. Sonra paltonun göğüs düğmelerini çözdü, yakayı iki yana açtı. Sağ kolu çekip çıkardı, ardından solu. Uyuyan bir çocuğu soymaya benziyordu. Ama Alma uyumuyordu, gözleri tavan lambasına dikiliydi, ulaşılmazdı. Teresa onun giysilerini çıkardı, Ingemann'ın yorganını üzerine örttü.

"Biraz dinlen," diye fısıldadı. Alma hafifçe başını sallamış gibi geldi ona, ama hiçbir şey söylememişti; gözleri açık yatıyordu.

İşte o sırada Teresa aşağıdan yumuşak bir müzik geldiğini duydu. Bu piyano sesiydi, çalan parçayı hemen tanımıştı. Alma'ya baktı; ama Alma'nın gözleri kapalıydı. Sessiz, durgun yatıyordu, alnı dümdüzdü, saçlarında çam iğneleri vardı, birden gerçekten olduğundan çok daha genç görünür olmuştu. Sanki aşağıdaki odadan taşan müzikle dolup uçmaya başlamıştı.

Teresa ayağa kalktı, merdivenlerden indi. Müzik güçlendi. Salonda durup piyanonun başında oturan karaltıya baktı.

"Güzel çalıyorsun," dedi.

Dag irkildi, sanki birden tuşlar ellerini yakmış gibi çalmayı bıraktı. Sesler havada asılı kaldılar, birbirlerinin içine girdiler, alçaldılar ve kayboldular.

"Gerçekten mi?" dedi.

Teresa başıyla onayladı.

"Bana bunu yıllar önce öğretmiştin," dedi Dag.

Teresa yeniden başıyla onayladı.

"Daha fazla çalmamı ister misin?"

Yanıt beklemeden yeniden tuşlara döndü. Birkaç akor çaldı. Teresa ancak şimdi salonu dolduran ekşi yangın kokusunun farkına varmıştı. Dag'ın üzerinde sırtı ve kolları lekelenmiş beyaz bir gömlek vardı, omzunun üzerindeki uzun bir yırtıktan solgun teni görünüyordu, saçları karışık, elleri kirliydi. Teresa müzik öğrencilerini dinlemeye alışkındı, ama şimdi bunu unutmuştu. Teknik, duygu, tempoyla ilgili her şeyi unutmuştu. Bunun yerine sanki müziğin içine gömülmüştü ya da müzik içine işliyordu. Orada durmuş piyano çalan Dag'a, her nasılsa beyaz tuşlarda iz bırakmayan kirli parmaklara bakıyordu.

Kapının çalındığını duymadı, koridora birilerinin girdiğinin bile farkına varmadı neredeyse. Bir polis memuru odaya girinceye kadar ne Dag ne Teresa birilerinin seslendiğini fark ettiler. Ardından Alfred geldi. Son olarak da Ingemann. Dag ancak o zaman çalmayı bıraktı, sessizlik çöktü. Hepsine birer birer baktı. Kimse bir şey söylemedi. Ingemann'ın yüzü grileşmişti, Teresa daha önce onu böyle gördüğünü hiç hatırlamıyordu. Kapıda durmuş, kapı pervazına yaslanmıştı, bir an için dengesini kaybedip düşeceğini sandı Teresa, ama böyle bir şey olmadı. Ingemann birkaç adım attı, salonun ortasında dur-

du, sanki bütün evi omuzlarında taşıyor gibiydi.

"Dag," dedi. Yalnızca bunu söyleyebildi.

"Bizimle geleceksin," dedi polis memuru.

"Nereye peki?" dedi Dag.

"Onlarla gitsen iyi olur," dedi Alfred yavaşça.

Dag piyanonun kapağını özenle indirdi, ama sonra birden sertçe bıraktı. Piyanonun karanlık derinliklerinden kalın, kulağın zor algıladığı bir ses öbeği yükseldi. Ardından ayağa kalktı, polis memuru yavaşça onun kolunu tuttu; Dag odadan çıkarken Teresa'ya dönüp gülümsedi.

6

I

Li Gölü beyaz ve durgun. Hiç kuş yok. Yalnızca gökyüzü. Rüzgâr ve buz. Bir noktada derece eksi yirmi beş dereceye düşüyor. Parmaklarım uyuşmadan önce ancak kısa süreler yazı yazılabiliyorum. Sonra ortalık aydınlanıyor, şubat, mart geliyor, rüzgâr batıdan esiyor ve hava giderek yumuşuyor.

Her şeyi bir araya getirmeye çalışıyorum.

Büyükannem 22 Ocak 1998'de, babamın ciğerlerinden dört buçuk litre su çıkarıldığını ertesi günü defterine şöyle yazıyor: *Toprağa yatırıldım.*

Yalnızca bu kadar. Sonuçta babam hâlâ onun oğluydu.

Ve ben hâlâ babamın oğluydum.

Olga Dynestøl'in samanlığındaki o akşamı hatırlıyorum. Oraya babamla birlikte gitmiştik, bütün geyikler tavanda asılıydı daha. Toplam üç taneydiler ve babam bir tanesini tek bir atışta devirmişti, ama bunun hangisi olduğunu bilmiyordum. Arka ayaklarından asılı, derileri soyulmuş, çıplak, koyu kırmızı hayvanların üçü de birbirinin aynıydı. Sonra birer birer yavaşça aşağı indirildiler. Uç adam ipi tutuyordu, iki adam durmuş, bedenleri giderek küçülen parçalara kesiyorlardı. Boğazlar bir testereyle kesiliyor, bir anda hayvanın içinde biriken kan sel gibi boşalıyordu. Sağlam bir torba bulunup yere serildi.

Sigara dumanının ve kanın ekşi tatlı kokusu kaplamıştı içeriyi. Hayvan indirilirken tavandaki kanca gıcırdıyordu. İnsanlar tutarken kocaman bir parça kesilip çıkarıldı. Böylece beden giderek küçüldü, sonunda iki eşit parçaya ayrılabilecek duruma geldi. İki adam birer bacağı yakaladı, beden ikiye ayrıldığında ikisi de ağırlığın altında sendelediler. Et parçaları bedenden ayrıldı, testerenin olduğu yere götürüldü, burada daha küçük parçalara ayrıldı. Testere eti keserken şarkı söylüyor, kalın bacak kemiğinde inliyor, kaburga kemiklerinde zıplıyordu. Bu sırada sürekli su dökülüyordu ki her şey daha kolay olsun. Kesilen kemiğin baharatı andıran kokusunu hatırlıyorum; ama bunun hoşuma mı gittiğini yoksa midemi mi bulandırdığını hatırlamıyorum. Son olarak parçalar et tahtasına götürüldüler, burada kemikler, kirişler ve kan damarları temizlendi. Ayrıca burada mermiler de çıkarılıp masanın kenarına yan yana koyuldu. Hayvanların bedenlerine girdikten sonra tanınmaz olmuşlardı. Kimileri keskin taç yapraklı küçük çiçekler gibiydi, ötekiler minicik, kanlı kuşlar gibi. Çok değerliymiş gibi yan yana dizildiler; ama kimse onları istemiyordu, sonunda çöpe atıldılar.

Olga Dynestøl'in samanlığında durmuş etin kesilip yığınlar oluşturmasını seyrediyordum. Yığınlar eşit değildi, kimi küçük, kimi büyüktü. Bir yığın yalnızca tek bir et parçasından ve köpek yemeğinden başka bir şey olamayacak kemikli parçalardan oluşuyordu, bir başkası o kadar büyüktü ki taşımak için çok sayıda insan gerekiyordu. Ardından adlar okundu, yığınlar orada olanlara paylaştırıldı. Adamlar yanlarında getirdikleri fıçıları, torbaları, siyah çöp torbalarını doldurdular. Samanlıktan çıkıp karanlığın içinde kayboldular. Kasper böyle kayboldu, Sigurd böyle kayboldu, John ve adını hatırlayamadığım bütün ötekiler çıkıp karanlıkta kayboldular. Et yığının başında toplandılar, sonra samanlık kapısından

çıkıp karanlıkta kayboldular. Babam ve ben de öyle. Babamın adı okundu, bizim olan kocaman yığının başına gittik. Babamın et parçalarını fiçıya doldurmasına yardım ettim. Tuhaf bir kayganlıkları vardı, dokununca elime buz gibi geliyorlardı. Kanlı et parçaları ilikli kemiklerle karışmıştı. Hepsini özenle topladık, fiçı doldu, babam kaldırdığında ne kadar ağır olduğunu görebiliyordum. Kaygan samanlık rampasında yürürken ona destek olmam gerekti, aşağıda geyik başlarının, derilerinin ve bütün kemiklerin atıldığı karanlığa indik. Babamın vurduğu geyiğin başı da oradaydı. Gözü hâlâ bana bakıyordu, ama parıltısını yitirmişti. Şimdi kapkaraydı. Arabaya doğru yolumuza devam ettik ve yol boyunca o kara göz bizi izledi, kim olduğumuzu biliyordu sanki.

Kendimize baktığımızda kimi görürüz?

Üç, belki dört saniye geçer.

Ve sonra.

II

Babamın ölümünden bir süre sonra büyükannemi ziyarete gittiğimde babamın geyiği vurduğu o sonbahar gününü anlattım. Ikimizin de babamdan, hatırladığımız şeylerden, babamın söylediği ve yaptığı şeylerden, aslında kim olduğundan konuşmaya ihtiyacımız vardı. İkimizin de tam olarak anlamadığı, ama yine de altından kalktığımız bir şeyde birlikte olmanın verdiği tuhaf duyguyu anlattım. Babam daha önce hiç geyik vurmamıştı ve bir daha da asla yapmadı. Ama o tek seferde attığı tek kurşun hayvanın yüreğini boylu boyunca geçmişti.

Anlatmam bittiğinde büyükannem hiç kımıldama-

dan oturuyordu, ama gözleri elmas gibi parlıyordu.

"Bunu daha önce hiç duymamıştım," dedi.

"Yok," dedim, "ama artık biliyorsun."

Gitmek üzereyken durup ekledim.

"Bu arada ben yazmaya başladım."

"Yazmak mı?"

"Evet. Yazar olacağım."

Bir an için sessizleşti. Sonra konuştu.

"Baban ölmüş olsa bile yaşamını boşa harcamamalısın."

İçimde korkunç bir öfke dalgası yükseldi, ama kendimi tutmayı başardım.

"Yaşamımı boşa harcamıyorum," dedim soğuk bir sesle.

"Kimse yazı yazarak yaşamını kazanamaz," dedi.

Yanıt vermedim. Heivollen'deki evinin soğuk koridorunda dururken beni anladığını sanmıştım. Bu yüzden anlatmıştım ona. O kendisi de yazıyordu sonuçta.

"Hani avukat olacaktın sen," dedi, aklımı başıma toplamamı istermiş gibi neşeli bir sesle.

"Avukat olmayacağım," dedim sakin bir sesle. Gözlerimi ayırmadan bakıyordum ona, sanırım o zaman işin ciddiyetini anladı.

"Yazabiliyor musun peki?" dedi şaşkın bir tavırla.

Bunun üzerine bir zarf çıkarıp ona verdim. Zarfın içinde o gri sabahta, babamın arabasında oturup yazdığım metin vardı. Daktiloda temize çekmiş, kâğıdı birkaç kez katlamıştım. Ben kapıya doğru yürürken büyükannem elinde kâğıtla duruyordu. Beni merdivenlere kadar geçirdi, arabayı çalıştırıp geri geri yola çıkardığımda orada duruyordu, yolda arkamı dönüp baktığımda daha hâlâ içeri girmemişti.

Daha sonra metinden tek bir söz etmedi; ama öldüğünde evini toplarken zarfı kâğıtlarının arasında bul-

dum. Kâğıt zarftan çıkarılmış, kat yerleri düzeltilmişti. Yazdıklarımı okumuştu, belki anlamıştı da. Ama hiçbir şey söylememişti.

Yok, anlamıştı kesinlikle.

III

Dag ilkin her şeyi reddetti. Birkaç saat önce Alfred'in oturup yangın söndürme işine nasıl katıldığını anlattığı yerde oturuyordu. İlk önce telefon çalmıştı. Ardından alarm. Sonra yola çıkmışlardı. Ardından pompalar, hortumlar, su, alevler, ev, orada toplanan bütün insanlar, alevlerden aydınlanıp çizgileri silinmiş bütün o yüzler. Yoksa tersi miydi? Bütün çizgiler keskinleşmiş miydi. *Oradakiler arasında tanıdıkları var mıydı?* Hayır. Yok. Belki vardır. Çevresine bakacak zamanı yoktu. *Evi yakılanları tanıyor muydu?* Hayır. Anders ve Agnes Fjeldsgård'ı? Hayır. Yani aslında kim olduklarını biliyordu, Alma, on beş günde bir onların evine temizliğe giderdi. Üstelik kasaba küçüktü, herkes herkesin kim olduğunu bilirdi.

Niye itfaiyeye katıldığı soruldu. One eğildi. *Niye mi?*

Aslında yaşamının hiçbir noktasında katılmaya karar vermediğini anlattı. Yalnızca öyle olmuştu. Doğal bir şekilde gelişmişti olaylar. Daha çocukken onu yanında yangın söndürmeye götüren Ingemann'ı, yangın çıkan iki evin yanıp kül olmasını seyrettiğini, daha o zaman içinde bir gün yangın söndürmeye katılmak için güçlü bir istek uyandığını anlattı. Yanan bir evi alevlerin elinden kurtaranlara katılmak için. Yine de köpek konusunda hiçbir şey anlatmadı. Bir tür şarkıyı andıran inlemelerinden hiç söz etmedi. *Güçlü bir istek mi?* Evet diye yanıtladı. Güçlü bir istek.

Kjevik'te çalıştığı iş, niye oraya başvurduğu soruldu. *Niye mi?* Itfaiyeciydi ve bir işe ihtiyacı vardı. Ayrıca uçaklar gelip gidiyordu. *Uçaklarla ne ilgisi var?* Buna yanıt veremedi. Ama uçmayı seviyordu. *Yalnız bir iş olmalı?* Evet. *Ve bundan memnun muydu?* Evet. *Yalnızlığı seviyor muydu?* Evet. *Her zaman mı?* Hayır, her zaman değil elbette. *Ama sık sık?* Evet. Porsanger'deki garnizonda yaptığı askerlik soruldu. O zaman bir an için gerildi, ama çabucak eski haline döndü. Niye zamanından önce geri geldiği soruldu. Terhis edildiğini söyledi, sandalyede biraz öne geldi. Verilen kahveyi içti. *Gelecek için ne planlar yapıyorsun?* Omuz silkti. Zaman gösterecek. Bu da not alındı. Sonra alnındaki yara izleri soruldu. Kazayı anlattı ama başına aldığı ve sonraları kendisini başka biri yaptığını söylediği darbeden hiç söz etmedi. Sonra Dünya Futbol Kupası'ndan konuşuldu biraz. *Izlemiş miydi?* Evet. *Tuttuğu takım?* Hiçbiri. Bunların hepsi not alındı. Ardından Skogen'deki yangın soruldu; niye yangının gece değil de sabah çıktığını düşünüyordu? Hiçbir fikri yoktu. Sonra Dynestøl'deki yangın ve Vatneli'deki iki yangınla Sløgedal'ın samanlığı. Solås'ta yangın çıkarma girişimi. *Agnes Fjeldsgård piromanı gözleriyle görmüş.* Evet, dedi Dag. *Genç bir adam olduğunu söylüyor. Senin yaşlarında belki.* Evet, dedi yine. Kim olabilir acaba? *Sence kim?* Deli bir adam, dedi. *Deli bir adam mı? Nasıl deli?* Yardıma ihtiyacı olan biri. *Yardım mı?* Evet. Yardıma ihtiyacı olan biri.

Güneş battığında bir ara verdiler, Dag iki polis görevlisiyle birlikte sigara içmek için merdivene çıktı. Güzel bir sıcak vardı, öğleden sonra kısa bir süre yağan sağanak yağmurdan sonra hava temiz ve berraktı. Yolda neredeyse hiç trafik yoktu, ortalıkta hiç insan da görünmüyordu. Dag bir polisten ateş aldı, öne eğildi, kısa bir an eliyle alevi korudu, sonra dumanı derin derin ciğerlerine çekti, burnundan üfledi, gözleri küçüldü. Dışarıda belki beş da-

kika belki de daha uzun süre durdular. Pek bir şey konuşmadılar. Sigaralarını içtiler. Dag'ın her an koşmaya başlaması, konağın arkasındaki sık ormanda gözden kaybolması olasılığını düşünmemiş gibiydiler. Sigaralarını dibine kadar içtiler, yere attılar, ayakkabılarının uçlarıyla taşların üzerinde ezdiler. Sonra içeri girdiler, sorgu devam etti.

Saat yedi buçuğu biraz geçe NRK akşam haberlerinde Norveç'in en güneyindeki küçük Finsland kasabasından üç dakikalık bir yayın yaptı. Ekranda sakin tablolar geçti. Huzurlu bir orman kasabası, güneş, yaz, Vatneli'deki yanmış ev, Solås'ta Anders ve Agnes'in camı kırılmış evi, Sløgedal'ın samanlığı, durmuş su püskürten Alfred.

Bunların hepsi anlaşılmaz şeylerdi.

Yaklaşık o sıralarda Bjarne Sløgedal, Nerboe'deki evinin hemen yakınındaki çalıların arasına gizlendi. Yerine yerleşirken tüfeği dikkatle otların üzerine koydu. Tüfek doluydu, Bjarne emniyeti nasıl açacağını öğrenmişti. Güneş batıdaki ağaç tepelerini kavuruyordu, havada böcek doluydu, vızıldayarak ileri geri uçuyor, gökyüzünde anlaşılmaz bir motif çiziyorlardı. Yanına bir kitap almıştı, henüz ortalık aydınlıkken okumayı denedi. Ama aklını kitaba vermek zordu. Durum oldukça saçmaydı. Kristiansand'da kilise orgcusuydu, Oslo Konservatuvarı'nda, New York'ta Juilliard Müzik Okulu'nda, Hollanda'da Haag Konservatuvarı'nda okumuştu ve şimdi yanında dolu bir tüfekle kendi evinin yakınında bir çalının arkasında gizleniyordu. Daha birkaç gün önce Ingrid Bjoner' le birlikte Kristiansand Kilisesi'nde uluslararası kilise müziği festivalinin açılışını yapmış, kardeşiyle birlikte Pergolesi'nin görkemli *Stabat Mater* ini tıklım tıklım do-

lu kilisede çalmıştı ve şimdi orada oturmuş neyi dinlediği konusunda hiçbir fikri olmadan çevresini dinliyordu. Şayet aşağıda, evin yakınında yabancı biri ortaya çıkarsa ne yapacaktı? Aa, evet, havaya üç el ateş edecekti. Uç el. Peki ya hiç kimse duymazsa? Bu olasılıktan hiç söz edilmemişti. Birilerinin silah seslerini duyacağı varsayılmıştı. Ve en azından piromanın korkup tabanları yağlayacağı. Plan böyleydi. Bütün bunlar gerçek dışı bir duygu veriyordu. Hava serinlemeye başlamıştı, hırkasına daha sıkı sarındı. Arada sırada yukarı bakıyordu. Bir ses mi duymuştu. Bir dal mı kırılmıştı? Aşağıdaki yoldan biri mi geçiyordu. Hayır. Hiçbir şey yoktu. Samanlıktan geriye kalanlara baktı. Yangın yerinden artık duman çıkmıyordu ama küçük sivrisinek ve böcek öbekleri toplanmış, ıslak küllerin üzerinde ateşli bir dans tutturmuşlardı. Arada sırada bir araba geçerken yavaşlıyor, çevreyi dolaşıyor, direksiyonda oturan yangın yerine bakıyordu. Kimse onu görmüyordu. Kimse onun orada oturduğunu bilmiyordu. Saat on bir oldu, ışık artık kitap okunamayacak kadar zayıftı. Yangın yerini çevresindeki karanlık ormandan ayırt etmek için gözlerini kısması gerekiyordu. Tüfeği özenle kaldırdı, kucağına koydu.

O sırada Kleveland'daki evde babam yatağında yatıyordu. Uzun ve sıcak günden sonra derin bir uykuya dalmıştım ben. Babam bir an durup sakin yüzüme, kapalı gözlerime, hafifçe aralık dudaklarıyla minik ağzıma bakmış, sonra yavaşça dışarı çıkmış, kapıyı aralık bırakmıştı. Mutfakta alçak sesle annemle konuştu, kendine kahve doldurdu, sonra merdivenleri çıktı, dumanı tüten kahvesi ve büyükbabamın tüfeğiyle oturup dışarıdaki akşamı dinledi.

Biraz sonra, yaz karanlığı çökmeye başladığında Olav Vatneli, Knut Karlsen'in bodrumundaki yatağından kalktı. Bir an için Johanna'nın yatağının yanında durdu. Rüyasız, ağır bir uyku uyumuştu. Ne kadar uyuduğunu bilmiyordu, ama yattığı yerde çığlıklar attığını hatırlıyordu. Oysa şimdi kendini tuhaf bir şekilde sakinleşmiş hissediyordu. Sanki çok uzaklara, başka bir dünyaya gitmiş ve şimdi geri gelmişti, her şeyi yeni gözlerle görüyordu. Pantolonunu, yeni gömleklerinden birini giydi. Daha sertlikleri geçmemiş, ayağına yabancı gelen parlak ayakkabıları buldu, yeni hırkasını giydi, kafasına kasketini geçirdi, sessizce dışarı çıktı. Dışarıda nöbet tutan polisle bir iki şey konuştu. Sonra Odd Syvertsen'in evine giden yokuşa yürüdü. Buradan evinden geri kalanı görebilirdi. Yeni giysileriyle yürürken kendini yabancı hissediyordu. Uzun zamandır uzaklarda olan, kimsenin tanımadığı biri gibiydi. Sanki yolunu yitirmiş ya da evinin nerede olduğunu hatırlamıyormuş gibiydi. Yaşamının son otuz beş yılı boyunca yaşadığı evin. Sessiz ve çekingen adımlarla, sanki harabede birileri uyuyormuş ve asla uyandırılmamaları gerekiyormuş gibi yürüyordu. Yola indi, ellerini ceplerine soktu, yürümeyi sürdürdü. Sonra durdu, orada, evinden belki yirmi metre uzakta uzun süre durup baktı. Bakmaya doyamıyordu. Baktı. Baktı. Baktı. Yanmış evini görmeye gideceğini, bunu yalnız başına yapacağını söylemişti elbet, ama bunun bu gece olacağını düşünmemişti. Şimdi orada dururken hiçbir şey hissetmiyordu. Aynı zamanda hem bomboş hem de çok duru hissediyordu kafasını. İleri doğru birkaç adım daha attı, yeni, sert ayakkabı köselesi attığı her adımda çakıllarda ses çıkarıyordu. Sonra yeniden durdu ve yalnızca baktı. Her şeyi başından sonuna görmüş müydü? Gerçekten de öyle yapmıştı. Orada durmuş, salonu, koridoru, merdiveni ve mutfağı görmüştü. Dikkatli adımlarla bahçeye girdi, kömür olmuş tahtala-

rın, küllerin ve cam kırıklarının altında kalmış merdivene yaklaştı. Oraya oturdu. Şimdi geriye yalnızca hava kalmış olan evinin önündeki merdivende uzun süre oturdu. Hiçbir şey düşünmedi. Çimenlerde çiy vardı, Li Gölü'nün üzeri sisliydi şimdi de yangın gecesi olduğu gibi. Sonra gözüne bulanık bir karaltı çarptı. Kim olduğunu hemen anlamıştı. Ağır ağır doğruldu, pantolonundaki külleri ve cam kırıklarını dikkatle silkelerken karaltı bahçeye girdi, vişne ağacından geri kalan kütüğe yaklaştı. Olav merdivenin en alt basamağında duruyordu, ama karaltı daha yakına gelmedi. Kımıldamadan durup birbirlerine baktılar; ama hiçbir şey söylemediler. Ne diyeceklerdi ki? Son görüşmelerinden bu yana yirmi yıldan fazla geçmişti. Bir ya da iki dakika sonra karaltı bulanıklaşmaya başladı, çözüldü ve sonunda gece karanlığında silindi. Olav en alt basamakta birkaç dakika durup bekledi, ama hiçbir şey olmadı. Sonunda odunluğa gitti. Odunluk neredeyse hiç zarar görmemişti. Kapıyı açıp içeri girdi. Püskürtülen bütün o sulardan içeride nemli, çürük bir koku vardı. Ayakkabılarının altındaki toprak çamur olmuştu, içerisi kapkaranlıktı, bir an için bir balinanın karnında bulmuştu kendini. Ama yine de nerede olduğunu biliyordu. Bisikleti tekerleklerinin çevresinde biriken çer çöpün arasından çekip çıkardığında neşeli bir zil sesi duyuldu. Dışarı sürdüğü bisiklet eskisi kadar güzeldi, yalnızca biraz paslanmış ve tozlanmıştı, iki tekerleğinin de havası inmişti. Bisikleti odunluğun duvarına yasladı, tıpkı Kåre'nin mutfak masasında ödev yaparken sık sık yaptığı gibi. Bisiklet Kilen yokuşundan aşağı uçar gibi inmeye hazır beklerdi. Sonra bisikletin zilini çaldı. O zamanlar olduğu kadar temiz ve güzel bir sesi vardı. Şimdi şayet ihtiyacı olursa gelip alabilir, diye düşündü. Tekerleklerin patlak olmasının bir önemi yoktu. Kendisi hava olan birinin tekerleklerin havasına ne ihtiyacı olacaktı ki?

IV

Halkevinin toplantı salonu camları karanlıkta kocaman, bulanık aynalara dönüşmüştü. İçeridekilerin hepsi ne zaman baksalar odanın öteki ucundan onları izleyen beyaz, belirsiz bir yüz görüyor, bir süre bu yüzle göz göze geldikten sonra sonunda anlıyorlardı: Bu kendilerinin yansımasından başka bir şey değildi.

Sorgu saatlerce sürdü. Benzin bidonunun kapağı masaya, Dag'ın önüne koyuldu. Beyazdı, yan tarafına boylu boyunca siyah, biraz titrek harflerle FB yazılmıştı. Dag'ın kılı kıpırdamadı. *Bunun ne olduğunu biliyor musun?* Evet, diye yanıtladı. *Peki nerede bulunduğunu biliyor musun?* Hayır, dedi. Bir sessizlik oldu. Dışarıda yoldan bir araba geçti. *Bunu kimin bulduğunu biliyor musun?* Bu kez yanıt vermedi, yalnızca aldırmaz bir tavırla omuz silkti. Yüzünde bir şeyler olmak üzereydi, kasılmış, çizgileri sertleşmişti. Her an patlayabilirmiş gibiydi ama patlamadı. Yalnızca yüzü giderek sertleşti.

Ve ardından.

Baban. Bunu baban buldu.

İşte o zaman nehir taştı.

Saat 23.17'ydi. İtirafın yanında saati yazıyordu. *Şüpheli itiraf ediyor.* Sorgu 23.25'te bir süreliğine sonlandırıldı. Açıklama okundu, şüpheli tarafından onaylandı. Kristiansand Hapishanesi'ne tutuklu taşımak için polis arabası çağrıldı. Birden salonda bir hareketlenme oldu. İnsanlar hava almak için dışarı çıktılar. Dag da dışarı çıkanlardandı, ama bu kez elleri kelepçeliydi ve kimse ona sigara vermedi. Norveç Haber Ajansı ile bağlantı kuruldu. Gece yarısı haber, NRK Dagsnytts'in son yayınında verildi.

Son günlerde Vest-Agder'de küçük bir kasaba olan Finsland'da çıkardığı yangınlarla korku ve dehşet saçan adam bu akşam polis tarafından ele geçirildi.

Hemen arkasından her türlü gazeteden telefonlar yağmaya başladı. Knut Koland telefonun başında oturmuş, bütün soruları sakin sakin yanıtlıyordu. Daha çok erkendi. *Kim? Piroman kim?* Kasabalı genç bir delikanlı, oluyordu yanıt. Daha fazlası değil. Delikanlı üç mil uzaktaki Kristiansand'a götürülecek ve ertesi gün yangınla adam öldürme girişimi suçlamasıyla sorgu hâkiminin karşısına çıkarılacaktı. Ondan yalnızca genç delikanlı diye söz ediyordu. Söyleyecek başka bir şeyi yoktu. Aslında yalnızca tek bir sözcük vardı.

Yakalandı.

Saat yarımı biraz geçe Dag'ı Kristiansand Hapishanesi'ne götürecek olan araba geldi. İki polis memuru salona girdi, biri başıyla kısa bir işaret yaptı, Dag ayağa kalktı, onların peşinden geceye çıktı. Son zamanlarda olduğu gibi serin bir geceydi, bekleyen arabaya sakin adımlarla yürüdü. Arazinin öteki ucunda Else ve Alfred'in evini, bütün pencerelerin aydınlık olduğunu, yol kavşağındaki karanlık ve sessiz eski dükkânı, ışıkları söndürülmüş halkevini görebiliyordu. Görevli polis arabasının arka kapısını açtı, bir elini Dag'ın kafasının üzerine koyup onu yumuşak, ama kararlı bir hareketle arabanın içine itti. Son gördüğü şey nereden geldiği belirsiz bembeyaz, temiz, el değmemiş sisin toprağın birkaç metre üzerinde uzandığıydı.

V

Fædrelandsvennen gazetesi 7 Haziran 1978 Çarşamba günü Kaymakam Knut Koland'la bir röportaj yapıyor. Burada Koland, Finsland'lı piromanın on iki haftalığına gözaltına alındığını bildiriyor. Suçlunun kim olduğu konusunda hiçbir bilgi yok. İtfaiye şefinin tek oğlu olduğu yazmıyor.

Aynı gazetede, ön sayfanın en altında motosiklet kazasıyla ilgili kısa bir haber var: *Genç delikanlı bilinçsiz yatmayı sürdürüyor.*

Koland röportajda son üç gündür hiç uyumadığını, her şeyin bitmesine sevindiğini söylüyor. Aynı zamanda bütün bunların arkasında yatan büyük trajedinin altını çiziyor.

"Bütün bunlar çok üzücü şeyler."

Bir bakıma her şey şimdi başlıyor.

Aynı günün sabahı, ilerleyen saatlerde Skinnsnes'ten bir araba yola çıktı. Koyu kırmızı bir Ford Granada'ydı. Tamponları biraz ezikti, Ford ambleminin hemen yukarısında, kaportanın çatlamış boyalarının üzerinde toprak ve dal kalıntıları vardı ve ön farlarından biri eğri duruyordu. Arabayı süren Ingemann'dı, yanında Alma oturuyordu. İkisi de sessizdi. Alma kucağında çantasıyla hiç konuşmadan oturuyordu, sanki birinin elinden almasından korkuyormuş gibi ellerini çantanın üzerine koymuştu. Araba sola saptı, balkonu boş, bayrak direği çıplak eski kooperatifin önünden geçti. Çok uzun zamandır böyleydi burası. Kilisenin önündeki yokuştan aşağı indiler, şimdi bomboş ve sessiz duran halkevini geçtiler. Ardından Fjeldsgårdsletta'ya giden virajlarda yavaşça yolla-

rına devam ettiler. Fjeldsgårdsletta'ya geldiklerinde Ingemann gaza bastı, çayırın ucundaki eski araba tamirhanesinin önünden uçar gibi geçtiler, çok geçmeden her zamanki gibi güneşin altında neşeyle parlayan Li Gölü'nü gördüler; ama gölün kıyılarında su karanlık ve durgundu. Kaddeberg'in dükkânının önünde arabayı gölgeye çekip dışarı çıktılar, merdivenlerin beş basamağını çıktılar. Kulağının arkasına kısalmış bir kurşun kalem sıkıştırmış Kaddeberg'in tezgâhın başında durduğu serin dükkâna girdiler. Kaddeberg afallamış ama dostça bir yüzle onları başıyla selamladı, Ingemann aynı şekilde yanıt verdi. İçeride başka hiç kimse yoktu, Kaddeberg onları kendi başlarına bıraktı. Yalnızca bir kartpostal alacaklardı, belki çiçek resimli bir tane olabilirdi. Alma kasanın yanındaki küçük rafta uygun bir tane buldu. Bu yazısız, sade bir karttı, üzerinde bir gül goncası resmi vardı. Kartpostalı Ingemann'a verdi ve kocası parayı öderken yavaşça çıkıp arabaya gitti. Yollarına devam etmeden önce kartın arkasını yazdı: *Seni düşünüyoruz.* Sonra iki isim. Alma. Ingemann. Hepsi bu kadardı. Ardından motoru çalıştırdı. Araba postanenin önündeki yokuşu yavaş yavaş tırmandı. Alma sabah esintisiyle suyunun yüzeyi titreşen, pırıltılı Li Gölü'ne baktı. Işıl ışıl bir yaz günüydü. Sıcak olacaktı. Güneş gökyüzünde şimdiden yükselmişti, Alma sırtının terlediğini hissediyordu. Konrad'ın açık yeşil evini geçtiler, sonra Vatneli'ye giden yolun önünden geçtiler, en tepeye ulaştıklarında sağa döndüler, göle ve batıdaki lacivert tepelere bakan, harika manzaralı küçük evin önündeki çayıra girdiler. Burası Knut ve Aslaug Karlsen'in eviydi. Alma başının döndüğünü hissediyordu. Kartı çantasına koydu, yeniden çıkardı, arabadan indi. Bir an için sıcak güneşte durduklarında uzun, ince gölgeleri düştü yere. Ingemann arka cebinden tarağını çıkardı, birkaç kez saçlarını alnın-

dan ensesine doğru taradı. Alma saçını düzeltiyormuş gibi yaptı, ceketinin tozlarını silkeledi, kart yerinde duruyor mu diye çantasına baktı; ama kart orada değil, elindeydi. Sonra birlikte kapıya yürüdüler. Ingemann öne eğilip üç kere tıklattı kapıyı. Beklediler, evden çıktıklarından beri ikisi de tek bir söz etmemişti. Sonra Alma konuştu:

"Bunu kaldıramıyorum. Kaldıramıyorum."

Sonra içeride ayak sesleri duydular, buzlu camın arkasında bulanık bir karaltı belirdi, kapı açıldı. Johanna'ydı. Yüzünü yıkamıştı, kaşlarında daha korkunç sıcağın izleri vardı. Dişleri yoktu. Önce Ingemann'a, sonra Alma'ya baktı. Kim olduklarını anladığında bir anda yüzü parladı, sanki ihtiyarlığı ve üzüntüsü silinip gitmişti. Bu neredeyse bir çeşit gülümsemeydi.

"Geldiğiniz iyi oldu," dedi.

Kapıyı sonuna kadar açtı. İçeride Olav durmuş bekliyordu. İçeri girdiler. Önce Alma, ardından Ingemann. Johanna kapıyı yavaşça kapadı. Kuş seslerinden başka hiçbir şey duyulmuyordu.

Ne konuşacaklarını bilemiyordu dördü de.

7

I

Üç kişiliği olduğu çıktı ortaya. Finsland'daki insanlara yazdığı bütün mektuplar bunu gösteriyordu.

Dag vardı.

Oğul vardı sonra.

Ve bir de *ben*.

Ingemann ona *oğul* derdi.

Belki yangınları çıkaran Oğul'du, sonra Dag gelip söndürüyordu. Bilmiyorum. Belki de tersiydi, yangınları söndüren Oğul'du. Peki bu durumda *ben* kim oluyordu?

İlk zamanlar hapishaneden mektup yağdı. Her şeyden önce evlerini yaktıklarına yazıyordu. Olav ve Johanna Vatneli'ye yazdı. Kasper Kristiansen'e yazdı. Bjarne Sløgedal'a yazdı. Anders ve Agnes Fjeldsgård'a yazdı.

Ama başkalarına da. Teresa'ya. Alfred'e. Ve daha başkalarına. Hepsini bulmak olanaksızdı. Çoğu okuduktan sonra atmıştı mektupları. Kirli, bulaşıcı, evlerinde tutmak istemedikleri bir şey gibiydi. Atıp kurtulmuşlardı. Sıklıkla çok bağlantısız şeyler yazıyordu. Bağlantısızdı yazdıkları, ama yine de güzel yazılmıştı. Kasper'e mektupta ne yazdığını sorduğumda bir süre düşünmesi gerekti.

Evet. Gerçekten neydi yazdıkları?

Zaman zaman Tanrı hakkında, doğru inananlar ve

Tanrısızlar hakkında düşüncelerdi. Tanrısızlar arasında kendisi de vardı. Günler geçiyor, Kristiansand'ın ortasındaki adliye sarayının en üst katında oturup yazıyordu. 9 Haziran'da Kilen'de motosiklet kazası geçiren delikanlı hastanedeki yoğun bakım ünitesinde uyandı. Akşamdı. Bir anda gözlerini açtı. Ölümden kıl payı kurtulmuştu; ama beyninin birazı kulağından akmış, başka bir insan olmuştu.

Haftalar geçti. 25 Haziran'da, uzatmalardan sonra Arjantin tıklım tıklım dolu Mara del Plata'da dünya futbol şampiyonu oldu. Dag bunu görmemişti. Başka bir yerdeydi o. Penceresinden ne denizi, ne kentin üzerinde alçaktan uçarak inişe geçen uçakları görebiliyordu. Kilise kulesinin ucu ve kuledeki saatin parlak kadranı vardı tam karşısında. Eğilip baktığında pazar yerini ve Mølle Pub'ın girişini görebiliyordu. Cumartesi akşamları buraya Finsland'dan gelenler olduğunu biliyordu, girişin hemen önünde durup sigara içtiklerini, güldüklerini görmüş, pencereyi aralayıp onlara seslenmişti.

Birkaç ay sonra mektup yağmuru ağır ağır dindi. Sonunda artık hiç mektup gelmez oldu. Hiçbir şey kalmadı. Artık insanlar geceleri uyandıklarında bütün bunların bir rüya olduğunu sanmaya başladılar.

Sonbahar geldi. Yangın viraneleri kara yara izleri gibiydi; ama yaz boyunca küllerin arasından otlar çıkmaya başlamıştı. Eylül ayında Kasper, Dynestøl'deki devasa bacayı yıktı, Vatneli'de temel duvarı yıkıldı, taşlar oradan taşındı, Leipslandskleiva'daki dört köşe taşı kusursuz bir dörtgen oluşturarak yerlerinde kaldı. Kış geldi. Ocak ayında Johanna öldü. Son dakikasına kadar çok sakindi. Tıpkı oğlu gibi. Birkaç gün sonra gece herkes uyurken kar yağmaya başladı. Kocaman kar tanecikleri ormanın, evlerin üzerine sessizce indi, düşler bile karla kaplandı ve ertesi sabah insanlar yepyeni bir dünyaya uyandılar.

II

Dava 16 Şubat 1979 Pazartesi günü başladı. Kent adliyesinden Yargıç Thor Oug dokuza birkaç dakika kala mahkeme salonuna girdi. Herkes şimdiden yerini almıştı: Savcı Håkon Skaugvoll, savunma avukatı Bjørn Moldenes, ayrıca iki psikiyatri danışmanı: Eg Hastanesi Başhekimi Tor Sand Bakken ve sinir hastalıkları kliniği Başhekim Yardımcısı Karsten Nordahl. Dag savunma avukatının yanında oturuyordu. Sakin, neredeyse neşeli görünüyordu. Birçok kez savunma avukatına doğru eğilip kulağına bir şeyler fısıldadı, tekrar arkasına yaslandı, kollarını havaya kaldırıp kendinden hoşnut gülümsedi. Dava başlamadan hemen önce mahkeme salonunun kapısı açıldı. Altmış yaşlarında, üzerinde minik yağmur damlaları parlayan koyu renk palto giymiş bir kadın girdi içeri. Arkasında saçları arkaya taranmış yaşlıca bir adam vardı. O da siyahlar giymişti, elinde kapalı bir şemsiye vardı. Ucu ucuna yetişmişlerdi. Alma içeri girince durakladı. Sanki gözlerinin içerinin ışığına alışması gerekmişti. Saçlarını düzeltti, paltosundaki yağmur damlalarını silkeledi. Bakışları sabit ama uzaktı, sanki aslında başka bir yerdeydi. İçerideki yedi kişinin ötelerine bakıyormuş, onları hem görüyormuş hem görmüyormuş gibiydi. Belki de zaten fark yoktu. Ingemann şemsiyeyi silkeledi, çevreye biraz su sıçradı, yargıca, savcıya, danışmanlara başıyla kısa bir selam verdi kimin kim olduğunu bilmeksizin. Sonra Dag'a solgun bir gülümsemeyle baktı. Mahkeme görevlisi onları savcı kürsüsünün önünden geçirdi, izleyiciler için yerleştirilen sandalyelerden en arkadakine oturdular. Yalnızca *Fædrelandsvennen*'den bir gazeteci oturuyordu orada.

Sonra yargılama başladı.

Savcı suçlamaları okudu. Toplam on taneydi. Hepsini okuması neredeyse yarım saat aldı. Dag bütün bu süre boyunca savcıya dikkatle bakmıştı. İlgi ve biraz da merakla dinliyordu, gerçekte ne olduğunu açıkça anlamak ister gibiydi. Savcı okumayı bitirdiğinde ilk kez doğrudan Dag'a dönerek konuştu: *Davalının ciddi bir sinir hastası olması, bu yüzden davranışlarından dolayı cezai sorumluluk taşımaması nedeniyle ona suçunu kabul edip etmediğini sormuyorum. Yalnızca suçlamada okunanların hepsini yalnız başına mı yaptığını soruyorum.*

Yanıt kısa bir evet oldu.

Ufak tefek düzeltmeler dışında savcının anlattıklarını kabul edebilirdi.

O yapmıştı.

Ardından bütün yangınlar ayrıntılarıyla ele alındı. Ayrıntılarda bulanık yerler olduğunda Dag'dan açıklaması istendi. Dag istekle yerine getirdi söylenenleri. Sürekli olarak düzeltmeler yapıyor, sanki bütün bunlar başka birini ilgilendiriyormuş, kendisi yalnızca tanık olmuş gibi ciddi ve yansız bir tavırla ek bilgiler veriyordu. Böylece yavaş yavaş bütün tablo ortaya çıktı. Öğlene doğru dışarıda yağmur sulu kara dönüşürken bütün yangınlar olabildiğince ayrıntılarıyla, kibritin çakılmasından evlerin yanıp kül olmasına kadar tümüyle anlatılmıştı. Ya da Skinnsnes'teki itfaiye istasyonundan benzin bidonunu almasından alarmı çalıp sirenleri ve yanıp sönen mavi ışıklarıyla itfaiye arabasını yangın yerine sürmesine kadar. Sanki her şey yeniden canlanmıştı. Bütün sorular ve sorulara verilen ayrıntılı yanıtlar alevleri yeniden canlandırmıştı. Dag yeniden oradaydı, karanlıkta yalnız başına durup büyüyen yangını izliyordu. Çatırtılar, gıcırtılar geliyor, alevler göğe yükseliyor, alev denizi dalgalanıyor, alevlerin en ortasından bir tür şarkıyı andıran ince, yüksek bir ses duyuluyordu.

Saat on bir buçukta duruşmaya ara verildi.

Alma ve Ingemann hiç ses çıkarmadan, kımıldamadan oturmayı sürdürürlerken gazeteci, savcı, avukat ve iki bilirkişi ayağa kalktılar, koridora çıkıp gözden kayboldular. Dag da yerinden kalkmamıştı. Kısa bir süre içeride yalnızca üçü kaldılar. Dag onlara dönüp gülümsedi. Ingemann önce öne eğildi, sonra yere baktı.

"Evde işler nasıl gidiyor?" diye sordu Dag.

"İyi," dedi Alma, "Nasıl olsun..."

"Eskisi gibi atölyede çalışıyor musun, baba?"

Ingemann hızla başını kaldırıp baktı.

"Elbette," diye yanıtladı. "Çalışmak zorundayım."

"Peki sen anne, kupalarımın tozunu alıyor musun?"

Bu kez Alma bir yanıt vermeyi başaramadı, yalnızca gülümsedi. Ona böylesine kocaman, sıcak bir gülümsemeyle bir tek Alma bakabilirdi ve bu gülümseme yalnızca Dag içindi. Birkaç saniye sürdü. Sonra birden söndü. Alma birden öne eğildi, boğuluyormuş gibi elleriyle havayı yakalamaya çalıştı. Ingemann onu kollarının altından yakaladı, görevli yanlarına gelirken Dag ayağa kalktı, ama yerinde durup annesinin dışarı çıkarılmasını izledi. Dışarıdan, uzun, yankılı koridorda ürkütücü bir şekilde yükselen hıçkırıkları ve inlemeleri duyuluyordu Alma'nın.

Saat on ikiyi biraz geçe duruşma yeniden başladığında Ingemann da Alma da geri gelmişlerdi yine de. Kimse onları yerlerinden kımıldatamazdı. Alma'nın başı daha da dikti sanki. Her şeyi, herkesi delip geçen bakışlarla bakıyordu, neye baktığını söylemeye olanak yoktu.

Kimlik bilgileri okunurken ayağa kalkması istendi Dag'dan. Ardından oturması söylendi. Savcı yaşamöyküsünü kısaca anlatırken sandalyesinde biraz geri yaslandı. Altmışlı yıllarda ve yetmişlerin başındaki çocukluğu. Kibar, yardımsever bir çocuk. Okulda başarılı. Herkes

onun için iyi şeyler söylüyordu. Hiç suç işlememişti. Kısaca: Geleceği parlak bir çocuk.

Ve öyle işte.

Karar 12 Mart Pazartesi günü bildirilecekti. Benim bir yaşımı doldurmamdan bir gün önce. Soğuk bir mart günüydü, rüzgâr kuzeydoğudan esiyordu. Mahkeme salonu bir ay önce davanın görüşüldüğü yerdi; ama bu kez ne Alma ne Ingemann vardı. Alma birkaç gün önce Dag'a yeni, sıcak bir yün kazak göndermişti. Dag içeri girdiğinde üzerinde bu kazak vardı.

Yargıç Oug hiç zaman harcamadan davanın görüşülmesinden hemen sonra verilen yargıyı okudu. Dag şimdi de oturduğu yerde dikkat kesilmiş dinliyordu.

Yargı hiç ceza içermiyordu, güvence de istenmiyordu. Yalnızca beş yıl gözetim altında kalacaktı.

Ve böylece bitti. Birkaç dakika almıştı. Dag ayağa kalktı, avukatla birlikte koridora yürüdü, arkalarından onu Eg Ruh ve Sinir Hastalıkları Hastanesi'nden buraya getiren iki kişi geliyordu. Hepsi bu kadar mıydı? Ceza yok. Uyarı yok. Tazminat yok. Hiçbir şey yok. Yalnızca beş yıl gözetim. Adliye Sarayı'nın yeni cilalanmış zemininde yürüyüp buz gibi sabaha çıkarken neredeyse biraz üzgündü Dag. Beş yıl. Beş yıl neydi ki? Dışarı çıktığında daha yirmi yedi yaşında olacaktı, önünde bütün bir yaşam onu bekleyecekti. Neredeyse gerçek olamayacak kadar güzeldi. Onu Eg'e geri götürecek olan beyaz araba güneşin altında parlıyordu. Buz tutmuş su birikintilerini geçerken içi neşeyle dolup taşıyordu Dag'ın. Şarkı söylemek ya da piyano çalmak istiyordu. Sevincini gölgeleyen tek şey Alma'nın ve Ingemann'ın biricik oğullarının yargılanışını görmek için orada oturmuş olmamalarıydı.

III

Her şey neyle başlamıştı gerçekte?

Lauvslandsmoen'deki okulun çatı katında kendi resmimi bulmamla mı? Mantova'daki meydanda bütün ölülerin beni dinlemek için toplanmalarıyla mı? Yoksa bütün bunlardan çok önce mi?

Önümde Li Gölü, oturmuş parçaları toplamaya çalışıyorum. Dört gündür durmadan yağmur yağıyor. Sonra ölümden önce son bir kasılma gibi don geri geliyor. Nisan oluyor. Akşamlar yumuşak ve aydınlık. İlkbahar kokuyor. Sonra bir gün göl önümde buzlardan arınmış uzanıyor. Büyükannemin günlüklerinin sayfalarını çeviriyorum. Büyükbabamın ölümünün ardından bir yıl yas tuttuktan sonra günlüklerdeki duygusallık giderek azalıyor, babamın on yıl sonra hastalanıp öldüğü günler dışında. Sonlara doğru havadan sudan, konuştuğu insanlardan, ev ve bahçe işlerinden söz eden yalın, gündelik şeyler var. Hiç durmadan kuru birtakım bilgiler veriliyor ki bunlar oldukça değersiz şeylermiş gibi görünüyorlar. Ama yanı zamanda tam da bu kısa notlar büyükannemi bana daha da yaklaştırıyormuş gibi.

Hem büyükanneme, hem büyükbabama yaklaşıyorum. Büyükannemin ince el yazısından yaşamlarını görür gibi oluyorum.

Büyükbabam ömrünün son yazında bir yaz işi bulmuştu. Aslında emekliye ayrılmıştı; ama Kristiansand'ın merkezinde ileri geri dolaşan, kilise meydanından başlayan yolu Kongensgata'dan geçip benim doğduğum St. Joseph Hastanesi'ne uzanan, Aladdin Sineması'nın önünden geçince sola dönen, tiyatronun önünden, uzun yürüyüş bulvarı boyunca ilerleyip Kral Christian'ın yuvarlak kalesi gibi birtakım görülmeye değer yerlerin önün-

den geçtikten sonra yeniden meydana dönen küçük, beyaz turist treninde, City Train'de bir şoför gerekiyordu. Tecrübeli bir şoför aranıyordu. Bu da büyükbabamdı. Araba sürmeye savaştan önce başlamıştı. Nash Ambassador'du arabası. Bu arabayla Oslo'ya bile gidip gelmişti.

İşe başvurdu. Büyükannem haberi 1987 Mayısı'nda not almış. Ben haberi konuşurken hafifçe gülümseyen babamdan duymuştum. Gurur mu duysam yoksa utansam mı bilemiyordum. Sonuçta kimsenin City Train şoförü bir büyükbabası yoktu herhalde. Buna karşılık bembeyaz üniforması, kocaman, beyaz bir şapkası olan bir büyükbabası olan da pek yoktu. Gurur duymuştum, ama utanıyordum da. İki duygu birbirlerinin yakasını bırakmıyordu, sonunda tek bir duygu oldular ya da iyice birbirlerine geçtiler.

Kristiansand kartpostallarından birinde büyükbabamın fotoğrafı vardı. Beyaz, görkemli üniformasıyla City Train'in yanında duruyordu. Arkada kilise yükseliyordu, meydandaki tezgâhların üzeri bir çiçek ve sebze deniziydi, iyice arkada Adliye Sarayı'nın tepesi görünüyordu. Birkaç ay önce bir adam buradan atlayıp ölmüştü. Bu kartı Kaddeberg'in dükkânında, kasanın yanında duran ve birisi döndürdüğünde gıcırdayan minik stantta görmüştüm. Bir yığın kartpostalın arasındaydı. Üzerlerinde geyiklerin, orman cinlerinin, tahta iskeleleriyle sevimli, küçük güney şehirlerinin resimleri olan benzer kartpostallar arasındaydı ve büyükbabam öldükten sonra da orada kaldı. Çok iyi hatırlıyorum, çünkü o zaman gururum ve utancım birbirlerinin yakasını bırakmıştı ve içimde yalnızca canımı acıtan sessiz bir ışık kalmıştı. City Train ertesi yaz da şehir merkezinde dolaşıyordu, ama büyükbabamın beyaz üniformasını başka bir şoför giymişti. Şoför başkasıydı, ama kartpostalda treni büyükbabam sürüyordu hâlâ. Sanırım yıllarca durdu orada. Ne zaman

Kaddeberg'in dükkânına uğrasam bu resim durmadan bana büyükbabamın artık olmadığını anımsatıyordu. Orada olmamalarını, birinin hepsini birer birer satın almasını, arkalarına birer selam yazıp postalamasını isterdim. Ama hiç kimse yapmadı bunu. İçeriye bu kartpostalları satın almak isteyen hiç kimse girmedi. Kartlar yerlerinde duruyordu, büyükbabam hep dimdikti, tren hep bembeyaz ve parlaktı. Bir kez hepsini kendim satın almayı düşündüm. Kumbaramı kırmaları için bankaya götüreceğime kendim kırabilir, paramparça edebilir, paraları Kaddeberg'in önüne koyabilirdim. Ama sorun bu kartları gönderecek hiç kimsemin olmamasıydı. Arkadaşlarıma gönderemezdim, çok tuhaf olurdu, hiç kimse durup dururken birine kart göndermezdi, ayrıca evlerimiz de birbirine çok yakındı. Ancak tanımadığım birilerine gönderebilirdim. Telefon rehberini karıştırabilir, hoşuma giden, iyi kalpli olduklarını ve birilerinden bir şeyler duymaktan hoşlanacaklarını düşündüren adlar bulabilirdim. Kısa bir selam yazıp gönderebilirdim. Kartı alanların uzun bir süre resme baktıklarını, dimdik duran büyükbabamı gördüklerini, yazdıklarımı okuyunca yüzlerinin bir gülümsemeyle aydınlandığını görür gibi oluyordum.

Günlüklerin içinde özel bir anlamları olduğu düşünülerek sayfalara yapıştırılmış, daha önce hiç görmediğim çok sayıda fotoğraf vardı. Bir tanesinde büyükbabam Home Gölü'nün ortalarında bir yerde dağların su altında kalmış bir parçasının üzerinde duruyordu. Tam olarak nerede olduğunu bulabilmek için buraya kadar yüzmüş olmalıydı. Kıyıdan yaklaşık otuz metre uzaktaydı. Birden ayaklarını yere basabiliyordu insan. Fotoğrafta sanki suyun üzerinde yürüyormuş gibi görünüyordu. Öteki resimde tam aynı yerde büyükannem vardı. Büyükbabam

önce yalnız başına oraya kadar yüzmüş ve ayağa kalkmış, bu sırada büyükannem kıyıda fotoğrafını çekmek için beklemiş olmalıydı. Sonra büyükannem oraya yüzerken büyükbabam da yüzerek geri dönmüştü herhalde. Belki de tersi olmuştu. Büyükbabamın saçları şimdiden beyazlamıştı, arkasındaki karanlık ormanın önünde zayıf ve kemikli görünüyordu. Büyükannemin üzerinde benim de hatırladığım siyah mayo vardı. Bu buluş onları çok eğlendirmiş, filmlerin basılmasını heyecanla beklemiş olmalıydılar. Altmışlı yaşlardaydılar, öyleyse 80'li yıllar olmalıydı. İkisi de yüzmeyi çok severdi.

1998 yılının ilkbaharı, sonbaharı ve kışını okuyarak ilerliyorum. Babamın cenazesinden iki gün sonra büyükannem şunları yazıyor:

> Yağmur ve sert rüzgâr. Akşam Gaute buradaydı, çok iyiydi.

Yalnızca bu kadar. Ona yazmaya başladığımı anlattığım akşamdı bu.

Tarih hızla ilerliyordu, yaşamının sonlarına yaklaşıyordu. En son yazı 28 Kasım 2003 tarihliydi:

> Bana bir iğne yapıldı. Hava güzel ve yumuşak.

Önümde durgun ve siyah uzanan Li Gölü'nün karşısında oturmuş en son haftalarını ve günlerini düşünüyorum.

O sırada Prag'daydım, 2004 yılı Ocak ayının son günleriydi, kentin ortasında bir kilisede oturuyordum. Kilisenin adını hatırlamıyorum. Tesadüfen önünden geçerken konseri bildiren küçük bir ilan görmüştüm. Hemen

karar verdim, girişte küçük bir gişeden bilet aldım, içeri girdim, kendime bir yer buldum. Akşam erken saatti. Giysilerine sıkı sıkı sarınmış insanlar toplanmıştı, hava eksi on beş dereceydi, meydanın, eski kentin ve biraz önce önünden geçtiğim, duvarında astronomik saati olan yüksek parlamento binasının ışıklarıyla aydınlanan gökyüzü ışıltılı kar tanecikleriyle doluydu. Orgcu "Ave Maria"nın org için yapılmış bir düzenlemesini çalıyordu. Belki bu Gounod versiyonuydu. Teresa ve Bjarne Sløgedal'ın 1945 yılında barıştan sonraki ilk Noel'de Finsland Kilisesi'nde çaldıkları müzikti. Bilmiyorum. Her ne olursa olsun içimi kendine özgü bir huzurla dolduran bir müzikti.

Tam o sırada büyükannem Norveç'te Sørlandet Hastanesi'ne yatırılmıştı. Birkaç saat önce hafif metalden, ince bir forseps ciğerlerinden bir doku örneği almak için soluk borusundan içeri sokulmuştu. Çok kolay bir işlem olacaktı. Bronşlardan birinde daha önce bir kabarıklık bulunmuş ve doku değişikliği olduğu düşünülmüştü. Ama öyle olmadığı, kabartının ana atardamar olduğu ortaya çıktı.

Saniyeler içinde ciğerlere kan dolmuştu.

Daha önce büyükannemin öleceğini hiç düşünmemiştim. O zamanlar değil. Prag'da tertemiz bir müzik, tertemiz bir sükûnet ve soğukla dolu o kilisede otururken değil. Büyükannem ölemezdi.

Ve haklı çıktım.

Öteki bronşun yolunu açmayı başardılar, böylece ciğerlerine hava gidebildi. Büyükannem kendine geldi, üzerine eğilmiş doktora biraz önce nerede olduğunu anlattı: geniş bir gölün kıyısındaki kumsalda. Ben bu öyküyü duyunca, bu göl Home Gölü olmalı, diye düşündüm. Neredeyse emindim bundan. Büyükannem Kristiansand Araba Kulübü binasının hemen önünde, halka açık plajın olduğu yerdeki kumsalda duruyor ve gölün ortasında

suyun altında yükselen dağın olduğu yere bakıyordu. İnsan burada birden ayağa kalkabiliyordu. Büyükannem kumsalda durmuş, canı yüzmek istemişti, ama biri ona engel oluyordu, sonra uyanmıştı.

Prag'daki müzik ona fazladan bir gün daha vermiş gibiydi. Kilisede oturup dinlediğim müzik.

Birazcık daha. Birazcık daha. Birazcık daha.

Sonra birden yeni bir kanama.

4 Şubat 2004'te.

Sevgi her şeyden büyüktür. Büyükbabam öldüğünde mezar taşına Paulus'un mektubundaki bu cümleyi yazdırmak istemişti büyükannem. O sıralar daha on yaşındaydım, ama büyükannemin taşa yazılmasını istediği cümleyi söyleyişini çok iyi hatırlıyorum. Babama bunu anlatırken ben tesadüfen mutfaktaydım ve şimdi bile hatırladığıma göre beni çok etkilemiş olmalı. Konunun ne olduğunu anlamamış gibi yaptım. Ama anlamıştım. Taşa yazılmaya uygun tek cümlenin bu olduğunu, duygularını anlatan tek cümlenin bu olduğunu düşünüyordu. Ve onun adının altına da bu cümle yazıldı.

Bunu da günlüğüne yazmıştı. 1988 Aralığının 15'inde, büyükbabam öldükten yaklaşık bir ay sonra. O gece kar yağmış, sonra hava açılmış ve buz gibi soğumuştu.

Sevgi her şeyden büyüktür.

Sonsöz

Olay 2005 Ağustosu'nda bir pazar günü oldu. Büyük yazı işini tamamlamak için kısa süreliğine Finsland'daydım. Bu Friderich Jürgenson'un, ölülerin seslerini anlamaya çalışan adamın romanıydı.

Tam o pazar öğleden sonra düşüncelerimi temizlemek için uzun bir yürüyüşe çıkmaya karar verdim. Kleveland'daki evde yalnızdım. Çıkıp yoldan aşağı yürüdüm. Ana yola kadar çıktım, oradan okula doğru devam ettim. Aasta'nın evini geçerken okulun arkasındaki çamlıkta alçaktan uçan bir helikopterin geniş bir dönüş yaptıktan sonra Lauslandsmoen'deki çim sahaya indiğini gördüm. Yazılara öylesine gömülmüştüm ki istersem o pazar kasaba üzerinde bir helikopter gezisi yapma şansım olduğunu neredeyse unutuyordum. İki yılda bir hayvanat bahçesi, bitpazarı, lunapark karışımı bir yerde binlerce insanın toplandığı "Finsland Günleri" bağlamında bir de hepsinin üzerinde uçan bir helikopter olurdu. Çim sahaya yaklaştığımda kararımı vermiştim bile. Helikopter pervaneleri aşağı eğik, kocaman, biraz üzgün bir böcek gibi duruyordu orada. Beklediğim gibi bir insan kuyruğu olmadığını görünce biraz şaşırdım. Helikopter kendi başına duruyordu, pilot inmiş başka bir adamla konuşuyordu, o da yalnızdı. O günün en son gezisi bizimki oldu. Dolaştıra-

cak en az iki yolcu gerekiyordu yani biz yetiyorduk. Ben öne oturdum, adam arkama. Adamın dar koltukta yerleşmeye çalışarak kıpırdandığında hışırtılar çıkaran kırmızı ceketini fark ettim, koltuğun sırtından beni dürten dizlerini hissettim. Sonra kaskımı taktım, kapı dışarıda duran bir yardımcı tarafından dikkatle kapandı, göğsümün üzerinde bir çapraz çizen emniyet kemerini bağladım, sonra motor çalıştı. Bir anda yoğun bir yakıt kokusu gelince pilota birazcık endişeli bir bakış fırlattım. Çok geçmeden kulaklıklardan pilotun güven verici sesini duydum. Pervane tepemizde giderek daha hızlı dönüyor, motor uğuldu yordu. Pilot kolu yavaşça hareket ettirdi, helikopter de hareket etti, hafifçe sarsılarak yerden havalandı, sonra bir anda gökyüzüne doğru yükseldik. Her şey çok çabuk olmuştu; yazılara gömülmüş evde oturmamdan dışarı çıkmaya karar vermeme, helikopterin gözüme çarpmasına ve şimdi yerden kırk, altmış, seksen metre yüksekte uçuyor olmama kadar. Önce eski okul binasının, birkaç yıl sonra kendi resimlerimi bulacağım binanın üzerinden, yolun dörde ayrıldığı yerdeki kütüphanenin üzerinden, arabaların ve insanların üzerinden, Aasta'nın evinin üzerinden ve son olarak da uzun, donmuş gölgelere benzeyen yüksek ağaçların üzerinden uçtuk. Yirmi yedi yaşındaydım, her şeyi havadan ilk kez görüyordum. Cam bir kürenin içinde oturuyordum, yer ayaklarımın hemen altında aşağıdaydı, çevremde korkunç bir uğultu vardı; ama kulaklıklardan pilotun yumuşak ve rahatlatıcı sesi geliyordu. Nereye gitmek istediğimi sordu, Kleveland yönünü işaret ettim. Yaptığımız dönüş bir an için benim emniyet kemeriyle ağırlıksız bir şekilde uçmama neden oldu. Yeniden okulun ve anayolun üzerinden geçtik, sonra birden hem tanıdığım hem de daha önce hiç görmediğimi hissettiğim evimin üzerindeydik. Daha da yükseldik, çevreme bakındım. Mandal Irmağı'nın üzerindeydik,

kuzeyde Maflå Gölü'nü, kuzeybatıda Øydna Gölü'nü gördüm. Keskin bir dönüş yaptığımızda bir kez daha emniyet kemerine asılı kaldım, yüreğim ağzıma geldi. Sonra Laudal üzerine geldik. Sağ ayakkabımın altında kiliseyi gördüm. Aşağıda atalarım Danjell ve Ingeborg yatıyordu. Onların yalnızca resimlerini görmüştüm ve bunların arasında Danjell'in ölü tavşanı arka ayaklarından yakalamış havaya kaldırdığı av resmi de vardı. Sonra doğuya döndük, çok geçmeden Hess Gölü ve Hundershei üzerindeydik ve aşağılarda bir yerde bir zamanlar babam bir geyik vurmuştu. Sonra Lauvsland'ın ve babamın 60'lı yıllarda iskelesinin tepesinde oturduğu Stubrokka'nın üzerine geldik. Olga Dynestøl'in evinin ve samanlığının üzerinden uçtuk. Çoktandır orada tanımadığım insanlar yaşıyordu. Kuzeye döndüğümüzde aşağıda, solda kiliseyi gördüm. İki kilise bahçesi görünüyordu, biri kilisenin çevresinde bir taç gibiydi, büyükannem, büyükbabam ve dört yıl sonra Mantova'da ortaya çıkanların pek çoğu orada yatıyordu. Kilisenin biraz uzağındaki öteki mezarlık tam bir dörtgendi, orada Kåre ve babam yatıyordu, ama ben o sırada onlardan yalnızca birini tanıyordum.

Yaklaşık o sırada başımı çevirdiğimde arkamda oturan adamı gördüm bir an için. Yalnızca birkaç saniye. Ve ardından:

Bu o gerçekten.

Hızla alçalmaya başladık. Ormanı, çevreye saçılmış bütün gölleri gördüm. Bir yağmur bulutu arazinin üzerine incecik bir ağ atmış gibiydi. Gard Gölü'nü, parlak, incecik Kveddan Gölü'nü gördüm. Stomme Gölü'nü, Sogne Gölü'nü gördüm. Li Gölü'nü, Træle Gölü'nü, çamların tepelerinin arasından gökyüzünün üzerine yansıdığı Home Gölü'nü gördüm ve bütün bu süre boyunca içimden aynı sözler geçiyordu: Bu o gerçekten. Bu o piroman. Dynestøl üzerinde havada bir dönüş yaptık, uzun bir dö-

nüştü ve bana yan taraftan havaya uzanıyormuşum gibi geldi. Son olarak Bord Gölü'nün üzerinden geçip çim sahaya doğru alçaldık. Sonunda ayaklarımın altında sağlam toprağı ve kendi bedenimin ağırlığını hissederek duruyordum.

Arkamda hiç ses çıkarmadan oturmuştu, çim sahadan uzaklaştığını, park etmiş arabaların önünden geçtiğini gördüm. Eg'den çıkarıldıktan sonra kasabaya geri taşınmış, çocukluğumun büyük bir bölümünde burada yaşamıştı. Herkes piromanın kim olduğunu biliyordu elbette, ben de. Yalnızca onu yeniden gördüğümde tanımamıştım.

Ona en fazla yaklaştığım an buydu. Helikopter gezisi ve Alfred'in şu mektubu:

Kristiansand, 12.06.1978

Sevgili Alfred,

Bu bir piromandan aldığın ilk mektup olmalı. Bana bir haydutmuşum gibi bakıp bakmayacağına kendin karar ver, ama umarım böyle yapmazsın. Her durumda uzun bir süre hapis kalacağım sanırım. Polise kartları açık oynamam, daha önce hiç ceza almamış olmam ve sorgulamalarda elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışmam umarım cezamın azaltılmasına yarar. Ben de son gece olanların hepsini hatırlamıyorum. Sisler içindeymiş gibi. Ama sen bunların hepsini biliyorsun zaten. Beni ziyarete gelmeyi düşündüğünü duydum, böyle bir şey yaparsan benim için çok büyük değeri olur. Doğrudan yalnız sayılmam ama insanın kendinden başka konuşacak hiç kimsesi olmayınca zaman yavaş geçiyor. En azından bana birkaç satır yazacağını umuyorum, ama mektuba göndereni yazmayı unutma sakın. Hoşça kal, tanıdıkların hepsine selamlarımı ilet ve bu koşullar altında olabileceğim kadar iyi olduğumu söyle.

Yaşama geri dönmeyi denemişti. Gözetim altında olduğu sırada hemşirelik eğitimi almıştı. Her zaman çok iyi kalpli biri olduğundan bu ona çok uygundu. Gözetim süresini bitirdikten sonra Skinnsnes'teki eve geri dönmüştü; ama döndüğünde insanların ondan korktuklarını fark etti. Pek çok işe başvurdu, ama hiçbirine almadılar. Hem kendinden, hem geçmişinden kaçmayı denedi, Kuzey Norveç'e geri döndü, orada evlendi, birkaç yıl yaşadı. Ama uzun sürmedi. Evlilik dağıldı. Yeniden Skinnsnes'teki eve geri döndü. O sırada Alma hastalandı. Sigaradan bacakları o kadar kötüleşmişti ki sonunda iki ayağının da kesilmesi gerekti. Son günlerini tekerlekli sandalyede geçirdi. Alma Dynestøl'deki yangından Olga'nın evinin ve samanlığının alev alev yanmasından on yıl sonra öldü. Dag yaşamını toparlamaya çalıştı. Uzun süreler odasında oturup müzik dinliyordu, bu sırada Ingemann salonda yalnız başına kalıyordu. Lillehammer Olimpiyatları sırasında sessizce oturup televizyon yayınlarını izlediler. Neredeyse on altı yıl önce olanlar konusunda hiç konuşmuyorlardı. 1995 ilkbaharında Ingemann atölyede birden yıkıldı: Dag oradaydı, onu canlandırmaya çalıştı, her şeye karşın hemşireydi sonuçta. Ama bir işe yaramadı. Babası atölyesinde ölürken Dag yanında dizlerinin üzerinde oturuyordu. Sonunda her şeyin bittiğini anlayınca direğin yanına gitti, düğmeyi çevirdi, alarm gökyüzünden bir sel gibi indi.

Skinnsnes'teki evde, büyülü çemberin ortasında yalnız yaşıyordu. Bir süre sonra belediyede çöpçülük işi bulmuştu kendine. Sabah erkenden kalkıyor, belediyenin mavi kamyonetiyle kasabada dolaşıyor, siyah çöp torbalarını arabanın kasasına dolduruyordu. Hoşuna giden bir işti. Tam ona göre bir işti. Sabit bir rotası vardı, işte ne kadar zaman kullandığını anlamak için saat tutmaya başladı. Hiç kimse bu işi onun kadar hızlı yapa-

mazdı ve sürekli olarak birkaç saniye daha kısaltmayı başarıyordu. Arabadan hızla atlıyor, çimenlerde koşuyor, çöp torbasını arabaya atıyor, yeniden arabaya atlayıp yoluna devam ediyordu. Kleveland'daki evimizden, Heivollen'de büyükannemin evinden çöpleri o alırdı. Bunu hatırlıyorum. Birilerinin bu konuda dikkatimi çektiğini hatırlıyorum. Çöpleri alanın o olduğu konusunda. İnsanların biraz kararsız bir endişeyle ona baktıklarını hatırlıyorum. *Sabahın köründe arabayla gelen kimdi? Piroman değil miydi bu? Bütün kasabayı ayağa kaldıran şu piroman. Yaklaşık yirmi yıl önce sekiz yeri yakıp kül etmişti, dört yaşlı insanı öldürüyordu neredeyse?* O *değil miydi gelen?* Şimdi dolaşıp insanların çöplerini topluyordu. Ve herkesten daha hızlı yapıyordu bunu. Bir süre sonra şikâyetler gelmeye başladı. O kadar hızlı sürüyordu ki torbalar kasadan aşağı kayıyor, yerlere saçılıyordu. Bir keresinde otobüsten eve yürürken Vollan'da yolun kenarında ben de bir çöp torbası bulmuştum. Ama olayların arasındaki bağlantıyı kuramamıştım. Dag rotasını giderek daha hızlı dolaşıyor, giderek daha fazla çöp torbası düşürüyordu. Eve yanaş, arabadan atla, koş, çöp torbasını al, arkaya at, direksiyona geç, hızla yola çık. Daha ileri. Daha ileri. Bir sonraki ev. Ve ondan sonraki. Daha hızlı. Giderek çılgınlaşan bir spiral üzerinde daha daha hızlı. Yine en tepedeydi, kendi başınaydı.

Sonunda işten atıldı. Büyük, boş evde yalnız başına oturuyordu. Bir gün evi satıp taşındı, ama Skinnsnes'teki beyaz evde yeni insanların oturmasına karşın buranın adı *piromanın evi* kaldı. Birden serbest düşüşe geçmişti Dag. Hiçbir şeyi ve hiç kimsesi yoktu. Ne kadar istenen, ne kadar sevilen bir çocuktu. Ne kadar kibardı, herkes onu ne kadar beğenirdi. Bütün yaşamı önünde onu bekliyordu. Şimdi ne kalmıştı eline?

Öylesine sevdiği, öylesine bağlı olduğu, ama orada

yaşamasını olanaksız kılmış kasabanın üzerinde ilk ve son kez helikopterle dolaşmıştı. Orada oturmuş, aşağıda ormana doğru kıvrılarak giden irili ufaklı yollara bakmıştı. Bütün bu yolları öyle iyi tanıyordu ki. Yirmi yedi yıl önce ilkbaharda bu yolları iyi tanıması sayesinde defalarca insanlardan kaçabilmişti. Beyaz evleri, kırmızı boyalı samanlıkları gördü. Ağaçların arasında yarı yarıya gizlenmiş itfaiye istasyonunu gördü, Sløgedal'ın evini, Teresa'nın evini, Else ve Alfred'in evini gördü, konağı ve Brandsvoll'daki eski halkevi binasını gördü. Artık burası bir halkevi değil bir depoydu. Skinnsnes'te kendi başına duran evi gördü. Her şeyi gördü. Ama hiç insan görmedi.

Yaklaşık iki yıl sonra, 2007 yılının ilkbaharında, yangınlardan yirmi dokuz yıl sonra öldü. Yatağında yalnız yatıyordu, karnındaki atardamar çatladı. Kan bir mürekkep gibi aktı. Büyük olasılıkla hiç acısız bir ölümdü. Uykuya dalıp kendinden geçmek gibi. Akşam ve uyku gelmişti ve gelen bir dosttu.

Eski bankanın çatı katında oturmuş Li Gölü'ne bakıyorum. Çalışma masasını odada içeri doğru çektim, böylece yalnızca gökyüzünü ve aşağıdaki gölü görüyorum. Bu bana bir gemideymişim gibi bir duygu veriyor. Denizden bana doğru gelen bulutları görüyorum, dışarıdaki huş ağacı rüzgârda hışırdıyor, gölgeleri eskisi gibi duvarda oynaşıyor. İlkbahar. Yakında bitiriyorum, yazacak başka bir şey yok artık. Ayağa kalkıyorum, pencereye gidiyorum, elimi cama dayıyorum.

Ve ardından.

Teresa, Alma'nın hâlâ hayatta olduğu son yazdan bir olay anlatıyor. Komşular yine, mutfak penceresinden

Ingemann'ın Alma'yı tekerlekli sandalyesiyle balkona, sabah güneşine çıkardığını görebiliyor. Alma bütün sabah genellikle yalnız başına burada oturuyor, sonra evin gölgesinden çıkarılıyor, Ingemann onu eve sokuyor. Bir gün Teresa, Alma'yı çayırın uzaklarında yolda görüyor. Tekerlekli sandalyeyi süren genç adamın kim olduğunu ancak yanlarına yaklaştığında anlıyor. Dag arabayı itiyor. Bu sırada Teresa, Dag'ın Eg'den serbest bırakıldığını bile bilmiyor. Onları birlikte en son görüşü bu. Bir şey konuşuyormuş gibi görünmüyorlar, ikisi de bakışlarını ileri dikmiş. Gölgeleri birbirine karışıyor. Bütün bunlar bir mektup gibi yazılmış. 23 Mayıs 1988 tarihi atılmış. On gün sonra Alma öldü, tabuta yatırıldığında bacakları yoktu. Teresa kime yazmıştı bilmiyorum, ama mektup gönderilmemişti. Güzelce katlanıp üzerinde adres olmayan bir zarfa koyulmuştu. Şöyle başlıyordu: *Canım. Yanıp kül olmadan önce yazayım bunu.*

Gaute Heivoll, çağdaş Norveç edebiyatının gelecek vaat eden önemli yazarlarından biridir.

Dag, elini annesinin omzuna koydu, eli o kadar ağırdı ki Alma'yı yere gömebilirdi, aynı zamanda o kadar hafifti ki uçurabilirdi. Dag'ın eli Alma'nın içini ısıttı, daha önce hiç tanımadığı bir sıcaklıktı bu, yalnızca Dag'dan gelebilir ve bütün dünyada bunu yalnızca Alma hissedebilirdi. Bütün dünyada onun sesini yalnızca Alma duydu. Kulağına fısıldıyordu: "Anne anne, benim küçük, iyi kalpli annem."

1978 yılında bir pazar günü, Norveç halkı, tarihinin en dramatik cinnet vakalarından birine şahit olur. Çılgınca koşan bir piroman evleri küle, ağaçları alev topuna dönüştürür.

İçlerinden hangisi bu derece kendini kaybetmişti? Bunu neden yapmıştı? Alev alev yanan evin önünde sessizce oturan kimdi?

Tüm yaşamını ateşin hikâyesiyle geçiren Gaute Heivoll, yıllar sonra bu izleri takip ederek, gerçekle kurmacanın iç içe geçtiği doyumsuz bir esere imza atacaktır.

Yanıp Kül Olmadan Önce, kaybın, özlemin, anıların, insan ruhunu saran görünmez alevlerin sıradışı bir incelikle dokunduğu edebî bir şölen.

NORLA
Bu çeviri NORLA'nın mali desteğiyle yayımlanmıştır.

19 TL
KDV DAHİL

ISBN 978-975-07-1610-2
9 789750 716102